

92

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT FAKÜLTESİ
ULUSLARARASI İŞLETMECİLİK BİLİM DALI

176053

**TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ İLE BİRLİKLERİ
VE
MUHASEBESİ
-BİRİM TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNE İLİŞKİN ÖRNEK
MUHASEBE UYGULAMALARI-**

DOKTORA TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Bilgütay AKŞİT

Hazırlayan: Hüseyin ÇİÇEK

KIRKLARELİ – 1999

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT FAKÜLTESİ
ULUSLARARASI İŞLETMECİLİK BİLİM DALI

**TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ İLE BİRLİKLERİ
VE
MUHASEBESİ
-BİRİM TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNE İLİŞKİN ÖRNEK
MUHASEBE UYGULAMALARI-**

DOKTORA TEZİ

Danışman: Prof. Dr. Bilgütay AKŞİT

Hazırlayan: Hüseyin ÇİÇEK

KIRKLARELİ – 1999

ÖNSÖZ

Günümüz ekonomik ve sosyal şartlarında örgütlenme büyük önem kazanmıştır. Eğer bir ülke örgütlü topluma ulaşmamışsa, bir yere varması zordur. Özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan, sosyal devlet anlayışından uzaklaşmış ve neredeyse nüfusunun yarısı kırsal kesimde yaşayan ülkelerde bu gereklilik daha da artmaktadır.

Sosyal devlet anlayışının esas ilkesi; insan ve doğal kaynakları en iyi biçimde değerlendirerek üretimi ve milli geliri artırmak, bu gelirin onu oluşturan nüfusa dengeli ve adil dağılımını sağlamak ve halkın hayat standardını yükseltmektir. Bunun gerçekleşmesi ve tarım sektörünün içinde bulunduğu sorunların çözümünde, yararlanılabilecek teşkilatlardan önde geleni kooperatiflerdir.

Bu kuruluşların, ülkemiz ve bilhassa tarım kesimi için lüzumuna ve önemine inanmaktayım. Öte yandan çağımızda ticari hayatta (kooperatif işletmelerde artık ilkelerinden ve özünden taviz vermeden ticari hayata uyum sağlamak zorundadır) kredi ve muhasebenin gün geçtikçe yeri ve değeri artmaktadır. (Raiffeisen kredi kooperatiflerinde muhasebeciden başka memur ve yöneticilere maaş verilmemesi esastır.) Yaptığım araştırmalar sonucunda kooperatiflerin muhasebe yönüne akademik çalışmalarda hemen hiç el atılmadığını gördüm.

Bütün bu nedenlerle ve kooperatifçilik hareketin gelişmesinde çok önemli bir yeri olan araştırma konusuna bir nebze olsun katkıda bulunabilmek amacıyla "Tarım Kredi Kooperatifleri ile Birlikleri ve Muhasebesi-Birim Tarım Kredi Kooperatiflerine İlişkin Örnek Muhasebe Uygulamaları-" konusunu tezime mevzu olarak seçtim. Diğer taraftan, bir örnekligi sağlayan Uluslararası

II

Muhasebe ve Denetim Standartlarının AT'ye girmeye hazırlandığımız bugünlerde uygulanmamasının yanlışlığına dikkat çekmek istedim. Esasını Uluslararası Muhasebe Standartlarının oluşturduğu Türk Muhasebe Standartlarının uygulanması zorunlu hale gelmediğinden tezimin konusu olan teşkilatta bazı hesapların çalışmadığını belirtmeliyim.

Açık yürekli olmak gerekirse, yabancı dil ve bilgisayar bilgimin yetersizliği nedeniyle araştırmalarımda çok zorlandım. Bazı kuruluşlardan mevzuat izin vermediği için bilgi almakta güçlük çektim ya da hiç alamadım.

Çeşitli yayın ve kaynaklardan alınan notlarla ve edinilen bilgilerle bu tez hazırlanmış, karalamalar yazılmış, bu karalamalar defalarca gözden geçirilmiş ve temize çekilmiştir.

Çalışmalarımda engin bilgi ve anlayışıyla her türlü yardımı yapan değerli Danışman Hocam Sayın Prof. Dr. Bilgütay AKŞİT'e minnet ve teşekkürlerimi sunmayı zevkli ve zorunlu bir görev addediyorum.

Trakya Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Anabilim dalı Başkanı Sayın Prof. Dr. İ. Hakkı İNAN'a kaynaklara ulaşmamdaki desteklerinden dolayı şükranlarımı iletirim.

Ayrıca, Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü ve Tekirdağ Bölge Müdürlüğü'nde çalışan, kaynak ve bilgi edinme sorunumla yakından ilgilenen personele, örnek muhasebe uygulamalarından yararlandığım birim Tarım Kredi Kooperatifi çalışanlarına, özellikle müdürü ve muhasebecisine sağol der, esenlikler dilerim.

III

Okunması adeta bir uzmanlık isteyen karalamalarımı okuyup dilbilgisi ve anlam bakımından yardımlarını esirgemeyen eşime de teşekkür etmemek haksızlık olur. Atlantis tez yazım bürosu elemanlarını da unutmamak gerekir.

Tezimin, ülkemizdeki kooperatifçiliğin gelişmesine bir parçacık da olsa katkısı olabilirse kendimi bahtiyar sayacağım.

Kırklareli, Eylül 1999

Hüseyin ÇİÇEK

ÖZET

Tezde, kooperatiflerle ilgili genel bilgiler verildikten sonra, bu kuruluşların ilkeleri açıklanmış ve bazı yabancı ülkelerle Türkiye’de kooperatiflerin sınıflandırılması üzerinde durulmuştur.

Tarım kredi kooperatiflerinin nitelik, amaç, çalışma alanları ve prensipleri izah edilmiş; aynı örgütün bazı dış devletlerle memleketimizdeki gelişmeleri incelenmiştir.

Mevzuat gereği, 1998 yılında tarım kredi kooperatifleri ve birliklerinde uygulamaya konulan tekdüzen muhasebe sistemiyle ilgili bilgiler verilmiştir. Birim tarım kredi kooperatiflerinin muhasebe uygulaması ile ilgili örnekler yapılmıştır.

Genel olarak kooperatiflerin ve özel olarak tarım kredi kooperatiflerinin sorunları tespit edilmiş ve çözümü için önerilerde bulunulmuştur. Ayrıca söz konusu teşkilâtın muhasebesiyle ilgili olarak da tavsiyeler yapılmıştır.

ABSTRACT

In this thesis, general informations about cooperatives are given, principles of these foundations are explained and discussed about classifying cooperatives in Turkey with some foreign countries.

Qualities, aims, working areas and principles of agriculture credit cooperatives are explained, developments of the same organization in our country and some foreign countries are examined.

About subject under discussion, informations about the monotonous accountancy system which is applied in agriculture credit cooperatives and its' unities in 1998 are given. Examples about accountancy applying of unit agriculture credit cooperatives are made.

In general, problems of cooperatives and especially agriculture credit cooperatives are established and given suggestions for its' solutions. Also suggestions about the accountancy of this organization are given.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
ÖZET	IV
ABSTRACT	V
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar LİSTESİ	XI
KISALTMALAR	XIII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KOOPERATİF ÖRGÜTÜNE GENEL BAKIŞ

1.1. Temel Bilgiler	9
1.1.1. Kooperatif Kavramı, Anlam ve Önemi	9
1.1.2. Kooperatif Tanımları	13
1.1.3. Anayasa ve Kalkınma Planlarında Kooperatif	18
1.2. Kooperatif İlkeleri	24
1.2.1. Gönüllü ve Serbest Giriş İlkesi	28
1.2.2. Ortağın Demokratik Yönetimi İlkesi	29
1.2.3. Ortağın Ekonomik Katılımı İlkesi	31
1.2.4. Özerklik ve Bağımsızlık İlkesi	33
1.2.5. Eğitim, Öğretim ve Bilgilendirme İlkesi	33
1.2.6. Kooperatiflerarası İşbirliği İlkesi	35
1.2.7. Toplumsal Sorumluluk İlkesi	38
1.3. Kooperatiflerin Sınıflandırılması	38
1.3.1. Bazı ülkelerde Kooperatiflerin Sınıflandırılması	39
1.3.1.1. A.B.D.'de Kooperatiflerin Sınıflandırılması	39
1.3.1.2. Almanya'da Kooperatiflerin Sınıflandırılması	43

VII

1.3.2. Türkiye’de Kooperatiflerin Sınıflandırılması	45
1.3.2.1. Tarımsal (Kırsal) Kooperatifler	46
1.3.2.1.1. Tek Amaçlı Tarımsal Kooperatifler	48
1.3.2.1.2. Çok Amaçlı Tarımsal Kooperatifler	56
1.3.2.2. Tarım Dışı (Kentsel) Kooperatifler	58

İKİNCİ BÖLÜM TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ

2.1. Tarım Kredi Kooperatiflerinin Vasfı, Amacı ve Çalışma Konuları	59
2.2. Tarım Kredi Kooperatiflerinin Prensipleri (Raiffeisen Prensipleri)	61
2.2.1. Kooperatifin Hisse Senetsiz Kuruluşu	61
2.2.2. Sınırsız Sorumluluk	62
2.2.3. Çalışma Alanının Darlığı	62
2.2.4. Memurların Ücretsiz Çalışması	62
2.2.5. Yedek Akçe Toplanması	63
2.2.6. Kooperatiflerin Yönetimi	63
2.2.7. Ortaklara Kredi Verme	64
2.3. Tarım Kredi Kooperatiflerinin Bazı Yabancı Ülkelerdeki Gelişimi	65
2.3.1. Hollanda	66
2.3.2. Fransa	69
2.4. Tarım Kredi Kooperatiflerinin Türkiye’deki Gelişimi	72
2.4.1. Tarihi Gelişim	72
2.4.2. Teşkilatlanma	75
2.4.3. Finansmanı, Kredi Faaliyetleri ve İştirakleri	93
2.4.4. Diğer Önemli Faaliyetleri	106

VIII

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ VE BİRLİKLERİNDE MUHASEBE

3.1. Tutulacak Defterler	110
3.1.1. Kanuni Defterler	110
3.1.2. Diğer Kanuni Defterler	114
3.1.3. Yardımcı Defterler	114
3.2. Muhasebe Kayıtlarından Önce Yapılacak İşlemler	115
3.2.1. Hesap Döneminin Belirlenmesi	115
3.2.2. Kanuni Defterlerin Tasdiki	116
3.2.3. Kayıt Düzeni	117
3.2.4. Muhasebe Fişleri	118
3.2.5. Kayıtların Belgelenmesi, Saklama ve Gösterme Zorunluluğu	121
3.3. Amortisman ve Envanter	122
3.3.1. Amortisman	122
3.3.1.1. Amortisman Oranlarının İtibar Günü	122
3.3.1.2. Oran ve Süre Bakımından Uygulama	123
3.3.1.3. İlk Kuruluş ve Örgütlenme Giderlerinin Yok Edilmesi	123
3.3.1.4. Amortisman Tabi Kıymetlerin Satılması	123
3.3.1.5. Amortisman Tabi Malların Sigorta Tazminatı	124
3.3.2. Envanter	124
3.3.2.1. Envanter Çıkarmak ve Envanter Listesi	124
3.4. Tekdüzen Hesap Çerçevesi ve Hesap Planı	125
3.4.1. Tekdüzen Hesap Çerçevesi	125
3.4.2. Hesap Planı	125

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
BİRİM TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNE İLİŞKİN ÖRNEK
MUHASEBE UYGULAMALARI

4.1. Ortaklığa Girme ve Ortaklıktan Çıkma İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları	127
4.1.1. Ortaklığa Girme İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları	127
4.1.2. Ortaklıktan Çıkma İşlemi ve Muhasebe Kayıtları	131
4.2. Kâr Tevzi İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları	133
4.2.1. Kâr Tevzi İşlemleri	133
4.2.2. Muhasebe Kayıtları	134
4.2.2.1. Gelir-Gider Olumlu Farkı	134
4.2.2.2. Gelir-Gider Olumsuz Farkı	137
4.3. Kooperatiflerin T.C. Ziraat Bankasından Kredi Alma ve Ödeme İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları	139
4.3.1. Kooperatiflerin Ziraat Bankasından Kredi Alma İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları	139
4.3.2. Kooperatiflerin Ziraat Bankasından Alınan Krediyi Ödeme İşlemlerinin Muhasebe Kayıtları	142
4.4. Kooperatif Tarafından İşletme Kredilerinin Ortaklara Verilmesi ve Tahsil Edilmesi İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları	142
4.4.1. Kooperatif Tarafından İşletme Kredilerinin Ortaklara Verilmesi İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları	142
4.4.1.1. İşletme Kredilerinin Ortaklara Verilmesi İşlemleri	142
4.4.1.2. Muhasebe Kayıtları	147
4.4.2. Kooperatif Tarafından Verilen İşletme Kredilerinin Ortaklardan Tahsil Edilmesi İşlemlerinin Muhasebe Kayıtları	151
4.5. Kooperatif Tarafından Yatırım Kredilerinin Ortaklara Verilmesi ve Tahsil Edilmesi İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları	155

4.5.1. Kooperatif Tarafından Yatırım Kredilerinin Ortaklara Verilmesi	
İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları	155
4.5.1.1. Yatırım Kredilerinin Ortaklara Verilmesi İşlemleri	155
4.5.1.2. Muhasebe Kayıtları	155
4.5.2. Kooperatif Tarafından Verilen Yatırım Kredilerinin	
Ortaklardan Tahsil Edilmesi İşlemlerinin Muhasebe Kayıtları	158
SONUÇ	162
EKLER	173
1. Tekdüzen Hesap Çerçevesi (Hesap Sınıfları ve Hesap Grupları)	173
2. Hesap Planı (Defter-i Kebir Hesapları, Ayrıntılı Hesap Planı, Ayrıntılı Stok Hesap Planı)	179
3. Kebir Mizanı	316
4. Ayrıntılı Bilanço	321
5. Ayrıntılı Gelir Tablosu	327
6. Fon Akım Tablosu	328
KAYNAKLAR	329

TABLOLAR

Tablo 1:	Yıllar İtibariyle Kooperatif, ortak ve Kooperatifleşmiş Köy Sayısı, (1990-1998), s.	79
Tablo 2:	Bölge Birliklerinin Bölge Numarası, Kuruluş Merkezleri, Çalışma Alanlarına Göre İller ve Kuruluş Tarihleri (Kuruluş Sırasına Göre), s.	81
Tablo 3:	Tekirdağ Bölge Birliği'nin Çalışma Alanına Giren Birim Kooperatiflerin İli, İlçesi, Merkez Kooperatifi ve Her Merkez Kooperatife Bağlı Olan Kooperatif Sayısı (25.06.1999 tarihine göre), s.	83
Tablo 4:	Merkez Birliğinin Yıllara Göre Özfinansmanı (1994-1998), s.	86
Tablo 5:	Bölge Birliklerinin Yıllara Göre Özfinansmanı (1994-1998), s.	87
Tablo 6:	Kooperatiflerin yıllara Göre Özfinansmanı (1994-1998), s.	91
Tablo 7:	T.C. Ziraat Bankası'nca T.K.K'lara Tahsisi Öngörülen Plasmanlar, Bir Önceki Yıla Göre Artış Miktarı ve Artış Oranı (1994-1998), s.	92
Tablo 8:	Yıllar İtibariyle Kooperatiflerin İkras Gücü (1994-1998)	93
Tablo 9:	Yıllara Göre Tarım Kredi Kooperatifleri tarafından ortaklarına kullanılan kredilerin yüzde olarak ne kadarının T.C. Ziraat Bankasından, ne kadarının üst kuruluş ile özkaynaklardan sağlandığı (1994-1998)	94
Tablo 10:	Yıllara Göre Vadesi Gelen Krediler ve Bunlardan Yapılan Tahsilatlar, Tahsilat Oranları (1994-1998), s.	95

Tablo 11:	1998 Yıl Sonu İtibariyle İştirak Edilen Şirketlerin Sermayeleri ile Merkez Birliği, Bölge Birlikleri ve Birim Kooperatiflerin Bu Şirketlerdeki Hisse Miktarları ve Oranları, s.	97
Tablo 12:	Yıllara Göre Türkiye Gübre Tüketimi, Bu Tüketimde Tarım Kredi Kooperatiflerini Miktar ve % Payı (1994-1998), s.	100
Tablo 13:	1998 Yılında Türkiye Gübre Tüketiminde Dağıtıcı Firmaların % Payları, s.	101

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
A.g.ç.	: Adı geçen çalışma
A.g.e.	: Adı geçen eser
A.g.m.	: Adı geçen makale
A.y.	: Aynı yayın
A.S.O.	: Ankara Sanayi Odası
AT.	: Avrupa Topluluğu
CEA	: Avrupa Tarım Konfederasyonu
CICA	: Uluslararası Zirai Kredi Konfederasyonu
COGECA	: Avrupa Ekonomik Topluluğunun, Tarımsal Kooperatif Genel Komisyonu
CLUSA	: Amerika Birleşik Devletleri Kooperatif Birliği
CNMCCA	: Fransa, Tarımsal Yardımlaşma, Kooperatifçilik ve Kredi Ulusal Federasyonu
CIRIEC	: Milletlerarası Kamu ve Kooperatif Ekonomisi Araştırma ve Bilgi Merkezi
D.İ.E.	: Devlet İstatistik Enstitüsü
EUROGRAIN	: Avrupa Kooperatif Federasyonu
FAO	: Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü
FNCA	: Fransa, Tarım Kredi Kuruluşları Ulusal Federasyonu
ICA	: Uluslararası Kooperatifler Birliği

IFAP	: Avrupa Ekonomik Topluluğunun, Uluslararası Tarım Üreticileri Federasyonu
IRU	: Uluslararası Raiffeisen Birliği
İİBF	: İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
İTO	: İstanbul Ticaret Odası
RG	: Resmi Gazete
S	: Sayfa
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TDK	: Türk Dil Kurumu
T.Ü.F.B.E.T.E.A.D.	: Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı
TMUD	: Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği
TMS	: Türkiye Muhasebe Standartları
TMUDESK	: Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu
TÜRMOB	: Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odalar Birliği
T.Ü.T.Z.F.T.E.B.	: Trakya Üniversitesi Tekirdağ Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü
UMS	: Uluslararası Muhasebe Standartları
vb.	: ve benzeri
Zen-noh	: Japonya Milli Tarımsal Kooperatifler Birliği

GİRİŞ

Bugün dünyada piyasa ekonomisi geniş çapta uygulama alanı bulmuştur.¹ 1980 yılından itibaren bu uygulamayı Türkiye’de de görmekteyiz.

Ülkemizde kooperatifçiliğin, tamamen piyasa ekonomisinin bir tamamlayıcı unsuru olduğu çoğu kez gözden kaçmış veya görülmek istenmemiştir. Politik, hatta ideolojik düşünceler son derece olumsuz neticeler yaratmış, kooperatifler hakkında çeşitli çevrelerde şüpheler uyandırmıştır. Bu nedenlerden günümüzde “kooperatifler” sözü edilince başarısız, verimli çalışmayan organizasyonlar akla gelmekte, ekonomiye yük olan bazı iktisadi devlet teşebbüsleri gibi görülmektedir. Ekonominin genel yapısı itibariyle her sektörde piyasa ekonomisinin tam olarak işlemediği, eksiklikler hatta bazı dengesizlikler yaratıldığı ayrıca bilinmektedir. Dolayısıyla Türk ekonomisinde kooperatifleri piyasa sistemini işler hale getirmek üzere bir araç olarak kullanmak, özellikle günümüzün ihtiyaçlarına bütünüyle uygun düşmekte, uygulanan ekonomik politikaya yardımcı olması gerekmektedir.²

Tamamlayıcı unsur olarak kooperatiflerin ekonomiye katkıları dünyadaki uygulamalarla tartışılacak konu olmaktan çıkmıştır. Çünkü olumlu neticeler ortadadır. Ne var ki; her ülkenin kendi kooperatiflerini organizasyon açısından yine, kendi şartlarına göre düzenlemeleri konunun esasını teşkil etmektedir. Tüm kooperatifler birliğinin ekonomide beklenen katkıları yerine getirilebilmesi için birim kooperatif işletmelerin etkin ve verimli işlenmelerini sağlamak öncelikle üzerinde durulması şart olan bir husustur. Genel bir organizma içinde nasıl en küçük hücrenin sağlıklı çalışması organizmanın bütününe hayat veriyorsa, kooperatifçilikte de en küçük birim olan kooperatif işletmenin piyasa ekonomisi

¹ KIVANÇ, Cemil, “Piyasa Ekonomisinde Kooperatifler”, Kooperatif Dünyası, Sayı 281, Ağustos 1994, s. 10.

² KIVANÇ, Cemil “Türkiye Ekonomisinde Tarım Amaçlı Kooperatif İşletmeleri”, Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayın No: 48, Ankara, 1982, s. XIII.

çerçevesinde düzenli çalışmalarını belli bir politikayla sağlamak gerekir. Ancak bu şartlarda ekonomik ve sosyal katkıların yerine getirilmesi kooperatifçiliğin bütününden beklenebilir.³

Türkiye bir tarım ülkesidir. 2000’li yıllara girerken devletin, devleti yönetenlerin en önemli görevi tarımda yaşayan 30 milyon insanı refah toplumunun bir parçası haline getirmektir. Tabii ki burada halkın kendi alakasının da çok önemli yeri vardır.⁴

Yukarıda açıklandığı üzere, en yetkili kimselerden yıllardan beri, bu ve benzeri beyanları dinlediğimizi hatırlamamız mümkün değildir. Bütün bu vaadlere rağmen, tarımın ulusal gelir içindeki payı 1997’de yüzde 14’e gerilemiştir. Türkiye genelinde kişi başına gelir 3 bin 130 dolar iken, tarımda kişi başına gelir ülke ortalamasının çok altında 970 dolar seviyelerinde bulunuyor. Nüfus artış hızı da yüksek olduğu için tarım kesimi hızla yoksullaşıyor. 1963 yılında tarımın ulusal gelir içindeki payı yüzde 36 civarında iken, 1973’de yüzde 24’e, 1983’te yüzde 18’e, 1993 yılında ise yüzde 15’e kadar gerilemiştir. Öte yandan tarım ürünlerinin genel ithalat içindeki payının 1980’den itibaren yükselmeye başladığı bilinmektedir. Tarım ürünlerinin genel ithalattaki payı 1980’de yüzde 0,64 iken 1997 yılında 6,37’ye çıkmıştır. İhracattaki payı ise aynı dönemde yüzde 57,46’dan yüzde 11,02’ye gerilemiştir. Ayrıca, son 10 yılda nüfusumuz yüzde 18,9 oranında artarken tarımsal üretimdeki artış oranı ise yüzde 15,9’da kalmıştır.⁵

Tarım kesimi, genel karakteri itibarıyla diğer kesimlerden çok önemli farklılıklar göstermekte, hatta gelişmiş ülkelerdeki “tarımın endüstrileşmesi” olgusuna rağmen bu farklılıkların yarattığı sorunları tamamen ortadan kaldırmak

³ KIVANÇ, a.g.e., s. XIV.

⁴ DEMİREL, Süleyman, “Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Kuruluşunun 22. Yıldönümü (17 Mayıs 1999)’nde Yaptığı konuşma”, Karınca, Sayı: 749, Mayıs 1999, s. 15.

⁵ SABAH, 12 Temmuz 1999, s. 14.

mümkün olmamaktadır. Tarım kesiminin diğer kesimlerden farklı özelliklerini kısaca şöyle özetlemek mümkündür.⁶

1. Tarım kesiminin en önemli özelliği tarımsal üretimin büyük ölçüde üreticinin kontrolü altında olmayan doğal koşulların etkisi altında olmasıdır. Tekniğin çok ileri olduğu ülkelerde bile tarım kesiminin bu yönden ayırıcı bazı özellikler kazandığı ve dolayısıyla devletin tarımsal üreticiler lehine bazı girişimlerde bulunduğu görülmektedir.

2. Tarımsal üretimin gerçekleşmesi uzun bir zaman süreci gerektirdiği için talep baskısına cevap vermek üzere tarımsal ürün arzı hemen artırılmamakta, dolayısıyla kısa dönemde tarımsal ürün arzı düşük bir esneklik göstermektedir.

3. Tarım kesiminin bir diğer özelliği de bu kesimdeki üretimin gösterdiği ikili yapıdır. Tarımsal ürünler, birisi Pazar, diğeri de öz tüketim olmak üzere iki amaçla üretilmektedir. Tarımsal fiyat politikası açısından önemli olan kısım piyasa için yapılan üretimdir.

4. Tarım kesiminde, sanayi kesiminin aksine, azalan verim kanunu geçerli bulunmaktadır. Bu durum tarım kesiminde fazla sermaye kullanılmasını önlemekte, dolayısıyla sermaye-yoğun teknolojinin uygulanmasını sınırlı kılmaktadır.

5. Tarım kesiminin bir başka özelliği de tarımsal işletmelerin içinde buldukları piyasa koşulları ile ilgilidir. Çok sayıda küçük ve dağınık olan tarımsal işletmeler ürettikleri ürünleri genellikle tam rekabete çok yakın piyasalarda sattıkları halde ihtiyaçları olan girdileri oligopolistik, hatta bazı

⁶ KİP, Ergün, "Türkiye'de Taban Fiyatları, Destekleme Alımları ve İç Ticaret Hadleri", Türkiye'de Tarımsal Yapıların Gelişimi Sempozyum (28-29 Nisan 1987)'una sunulan bildiri. PAMUK, Şevket ve TOPRAK, Zafer, "Türkiye'de Tarımsal Yapılar" Yurt Yayınları, _____, _____, s. 135-136.

hallerde monopsonistik piyasalardan sağlamaktadırlar. Devlet müdahalesi olmadığı takdirde, tarımsal üreticiler, bu piyasa koşullarına göre, gerek girdi satın alırlarken, gerekse ürünlerini arzederlerken iki yönlü sömürüye açık durumdadırlar.

Yukarıda sayılan özelliklerin bir bileşkesi olarak tarımda ortaya çıkan düşük verim ve istikrarsız bir üretim düzeyi, tarımsal fiyatlarda ve buna bağlı olarak da üretici gelirlerinde dalgalanmalara neden olmaktadır.

Bu dalgalanmalardan çiftçiyi korumak, kurtarmak için devlet devreye girmektedir. Tarıma devlet müdahalesi, sadece az gelişmiş değil, sanayileşmiş ileri ekonomilerde de yaygındır. Serbest rekabet düzeni ve dış ticareti serbestleştirme girişimindeki Avrupa Ekonomik Topluluğu, ya da serbest piyasa düzenine en bağlı ülke Amerika Birleşik Devletleri, tarıma devlet müdahalesinin yoğunluğu ile göze çarpmaktadır.⁷

Türkiye’de tarımın yukarıda belirtilen özelliklerinden dolayı devletin bu sektöre müdahalesi zorunlu olmaktadır. Çünkü sanayi ve hizmet sektörleri gümrük politikaları, teşvik tedbirleri, veya iadeleri vb. koruma araçları ile korunmaktadır. Tarım kesiminin ise, kendine özgü nitelikleri sebebiyle, daha özel koruma politikaları ile desteklenmesi gerekmektedir. 1930’lardan bu yana uygulanana taban fiyat politikası bu özel koruma politikalarından biridir.⁸

Taban fiyat veya asgari fiyat, üreticiye, malını Devletin tesbit edip ilân ettiği fiyattan, görevlendirilen kuruluşa satma, olanak ve garantisini veren fiyattır. Üretici ilân edilen “taban fiyat” üzerinden devletin “destek alımları” yapacağını bildiğinden, veya böyle bir garantiye sahip olduğundan, serbest piyasada alıcılar karşısında pazarlık gücü kazanmaktadır. Dolayısıyla üreticiler,

⁷ KİP, a.g.e., s. 138.

⁸ KİP, a.g.e., s. 138.

piyasada taban fiyatının üstünde fiyat veren alıcılara ürünlerini satmak imkânı bulmaktadırlar.⁹

Daha önce, sayın Cumhurbaşkanımızın kendi ifadesinden belirttiğim gibi, “burada halkın kendi alakasının da çok önemli yeri var.” Yine, sayın Demirel, “Eğer, bir ülke, örgütlü topluma ulaşmamışsa bir yere varamaz.”¹⁰ diye buyurmaktadırlar. Aynı yerde, aynı Büyüğümüz “Bizim ülkemizde tarım olayı bir ekonomik olay değildir, tarım olayı bir ekonomik olay haline geldiği vakit mesele daha kolaydır. Bizim ülkemizde tarım olayı bir sosyal olaydır.”¹¹ İfadesini kullanmışlardır.

Tarım kesiminin ekonomik ve sosyal kalkınmasını sağlayacak örgütlenmenin başında, ise tarımsal kooperatifler gelmektedir.

Avrupa Ekonomik Topluluğu ülkelerinde tarımsal amaçlı kooperatifler 700.000’den fazla devamlı statüde işçi çalıştırmaktadır. ABD’de tarımsal amaçlı kooperatiflerin sürekli olarak çalıştırdığı işçi sayısı 1965’de 141.000 iken, bu rakam 1976’da 400.000’e yaklaşmıştır. Fransa’da 1981’de şarap sanayiinde çalışan işçilerin % 57’si, süt sanayiinde çalışan işçilerin % 35,5’i, konserve sanayiinde çalışan işçilerin % 16,8’i kooperatif sektöründe çalışmaktadır. Özellikle 1970’li yılların başlarında görülmeye başlayan ekonomik durgunluk, pek çok ülkelerde istihdamda çözülme yaratmıştır. Bu dönemde üretken sektörlerin çoğunda çalışan insanların sayısı azalırken, kooperatif sektörde çalışanların sayılarında artışlar gözlenmiştir. Örneğin Fransa’da 1970-1979 döneminde, hizmetler sektörü dışında tüm üretken sektörlerde çalışanların sayısı azalırken kooperatif sektörde çalışanların sayısı artmıştır. Belirtilen dönemde tüm

⁹ ANONİM, “Ekonomi Ansiklopedisi”, Paymaş Yayınları, Üçüncü Cilt, İstanbul, 1984, s. 1213.

¹⁰ DEMİREL, Süleyman, “Tarımsal Sanayi, KİT’ler ve Özelleştirme Sempozyum (4 Şubat 1994)’unda yaptığı konuşma. Kooperatifçilik Dünyası, Sayı 275, Şubat 1994, s. 13.

¹¹ A.y. s. 3.

ülkede istihdam edilen işçi sayısı % 9,9 artarken, kooperatif sektörün çalıştırdığı işçi sayısı % 24,1 artmıştır.¹²

Türkiye’de tarımsal kooperatiflerin çalıştırdığı personel sayısının, iyimser bir tahminle, 22 bini tarım satış kooperatifleri ve birliklerinde, 8 bini tarım kredi kooperatifleri ve birliklerinde almak üzere 30 bin civarında olduğu tahmin edilmektedir.¹³ 1996 yılı itibariyle tarım kredi kooperatifleri ve birlikleriyle İmece Yem Fabrikasında toplam 9.151 personelin görev yaptığı belirtilmektedir.¹⁴

Türkiye’de bugünkü anlamda kooperatifçilik hareketinin ilk fikri ve hukuki temelleri 1863 yılında Mithat Paşa ile atılmıştır. Aradan geçen zaman zarfında gelişip büyüyerek, bugün tarım sektörünün gelişme, hedef ve politikaları içinde önemli bir konuma ulaşmıştır. Tarım Kredi Kooperatifleri üreticilerin aralarında ekonomik menfaatlerini korumak, meslek ve geçimleriyle ilgili ihtiyaçlarını sağlamak amacıyla kurulan, karşılıklı yardım ilkesine dayanan, tüzel kişiliği olan, değişir ortaklı ve değişir sermayeli bir kuruluştur. Ortak çiftçilerinin kısa vadeli işletme ve orta vadeli donatma kredileriyle, tarımsal girdi ihtiyaçlarını karşılamaktadır.¹⁵

Bugün Tarım Kredi Kooperatifleri sistemi birçok bakımdan güçlü bir alt yapıya sahiptir. Bu güçlü yapı sistemin daha hızlı büyümesi ve gelişmesi için sağlam bir ortam oluşturmaktadır. Bu güçlü yapının özellikleri şöyle ifade edilebilir. Çok iyi oturmuş bir federal sistem, Türkiye’deki toplam çiftçi aileleri içindeki Tarım Kredi Kooperatifi üyesi çiftçilerin payı (ki oranı % 36’dır),

¹² ÇIKIN, Ayhan, “Tarımsal Kooperatiflerin İstihdama Katkıları Artıyor”, Kooperatif Dünyası, Sayı 254, Mayıs 1992 s. 5.

¹³ ÇIKIN, a.g.y., s. 5.

¹⁴ ANONİM, “Altıncı Olağan Genel Kurul Faaliyet Raporu, Mali Raporları ve Çalışma Programları”, Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü, Ankara, 1997, s. 42.

¹⁵ GÜNDOĞDU, İrfan, “Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürü Hasan Kaya ile Tarım Kredi Kooperatifleri Üzerine Bir Mülakat”, Karınca, Sayı 716, Ağustos 1996, s. 11.

toplam kredi hacmi içindeki ve girdi satışlarındaki payı açısından sahip olunan büyüklükler, mevcut ihtiyaçları karşılamada genel olarak yeterli bir üst yapı sistemin bir bütün olarak büyümesini hızlandıracak potansiyele sahip güçlü bir mali yapı.¹⁶

Tarım Kredi Kooperatifleri, çiftçisinin piyasa şartları altında ezilmemesini, yaşam standartlarının arttırılarak köylerin kalkınmasını sağlamayı, uluslararası ilişkilere girerek ortağını Türk ve Dünya tarımında söz sahibi yapmayı hedeflemişlerdir.¹⁷

Tezin ilk bölümünde, kooperatif teşkilatı genel olarak ele alınmıştır. Kavram olarak incelenmiş, anlam ve önemi, tanımları izah edilmiş, Anayasa ve Kalkınma Planlarında kooperatif harekete verilen yer belirlenmeye çalışılmıştır. Kooperatif ilkelerine, ülkemizde kooperatiflerdeki uygulamalarına, kooperatiflerin bazı ülkelerde ve Türkiye’de sınıflandırılmasına temas edilmiştir.

İkinci bölümde ise, Tarım Kredi Kooperatifleri üzerinde durulmuştur. Amacı, çalışma konuları, ilkeleri açıklanmıştır. Bazı yabancı ülkelerdeki durumları kısaca belirtildikten sonra, Türkiye’deki tarihi gelişimi, teşkilatlanması, finansmanı, kredi faaliyetleri ve iştirakleri anlatılmış, son olarak da diğer önemli etkinlikleri belirtmiştir.

Üçüncü bölümde de, Tarım Kredi Kooperatifleri ve birliklerinde Tekdüzen Muhasebe Sistemine göre uygulanan muhasebe incelenmiştir. Tutulacak defterler, muhasebe kayıtlarından önce yapılacak işlemler, amortisman ve envanter izah edilmiş, hesap çerçevesi ve hesap planı açıklanmıştır.

¹⁶ GÜNDOĞDU, a.g.y., s. 12.

¹⁷ ÖZDEMİR, Ertuğrul, “Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Kuruluşunun 22. Yıldönümü (17 Mayıs 1999)’nde Yaptığı Konuşma”, Karınca, sayı 749, Mayıs 1999, s. 14.

Son bölümde ise, birim tarım kredi kooperatifine ilişkin örnek muhasebe uygulamaları verilmiştir. Sırasıyla; ortaklığa girme ve ortaklıktan çıkma işlemleri ve muhasebe kayıtları, kâr tevzi işlemleri ve muhasebe kayıtları, kooperatiflerin T.C. Ziraat Bankasından kredi alma ve ödeme işlemleri ve muhasebe kayıtları, Kooperatif tarafından işletme kredilerinin ortaklara verilmesi ve tahsil edilmesi işlemleri ve muhasebe kayıtları, kooperatif tarafından yatırım kredilerinin ortaklara verilmesi ve tahsil edilmesi işlemleri ve muhasebe kayıtları konuları işlenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KOOPERATİF ÖRGÜTÜNE GENEL BAKIŞ

1.1. Temel Bilgiler

1.1.1. Kooperatif Kavramı, Anlamı ve Önemi

İlk defa lâtin ve anglosakson ulusları dillerinde kullanılan “Kooperative” kelimesinin aslı lâtinedir ve “co” ve “operative” kelimelerinden kurulmuştur. Latince “opus=iş”, “operari=çalışmak” ve “co=ile, birlikte” anlamlarına gelmektedir. Co-operari, Co-operatio, Co-operation, Co-operative, Fransızca veya İngilizce şekli ile Co-operation, birlikte hareket etme, beraber çalışma, birlikte iş yapma ve işbirliği demek oluyor.¹

Milletlerarası Kooperatifler Birliği (ICA) eski yöneticilerinden W.P. Watkins'e göre kooperatif, “ekonomik hareketten yararlanan bir öğretim ve eğitim cihazıdır.” Bununla birlikte, modern manadaki kooperatif kuruluşlarının sanayi inkılâbı ile önemli ölçüde değişikliğe uğrayan ekonomik ve toplumsal şartlardaki değişikliğin sonucu olduğu da bir gerçektir. Kooperatif hareket, feodal üretim düzeninden kapitalist üretim düzenine geçişte ortaya çıkmış bir harekettir. Dolayısıyla çağdaş kooperatifçilik hareketinin kaynakları, feodal düzenin çöküşüyle güç durumda kalan küçük üreticilerin, işçilerin vb. yeni bir ekonomik birleşmeye duydukları ihtiyaçta aranmalıdır. Bu bakımdan sanayi inkılâbının ilk gerçekleştiği ülke olan İngiltere'nin çağdaş kooperatifçilikte de ilk sırayı alması bir rastlantı değildir.²

¹ HAZAR, Nureddin, “Kooperatifçilik Tarihi”, Tarım Kredi Kooperatifleri Yardımlaşma Birliği Yayınları No: 1, Ankara, 1970, s. 30.

² KOÇ, Hakan, “Kooperatifçilik”, Gazi Büro Kitabevi, Ankara, 1995, s. 1.

İnsan toplumları geliştikçe işbirliğinin ihtiyaç derecesi de artmaktadır. Eski zamanların işbirliği görünümü, bugün anladığımız anlamda bir kooperasyon görünümünü taşımaktan çok uzaktır. Belli ekonomik grupların kendi aralarında işbirliği yapmaları şekliyle duyulan ihtiyaca karşı bir yaklaşım şekli olarak meydana gelen kooperatifler, insanların ekonomik hareketlerinde daha az külfetle ve daha kısa zamanda refah sağlamaya hizmet eden bir güven ve inanç kurumu olduğundan daima teşvik edilmeye ve geliştirilmeye layık görülmüşlerdir. Kooperatifçiliğin amacı, karşılık gözetmeden ortaklarının sorunlarını halledip, onların ekonomik gelişmelerini sağlamak ve ekonomik olarak güçlü bir kitleye karşı onları korumaktır. Aynı zamanda esasları; toplumsal, insani ve ahlaki temellere dayanan çok yönlü bir kuruluştur. Böylece toplumsal ve ekonomik ihtiyaçlardan doğan ve bir asırdan hayli fazla bir zamandan beri bir çok ülkede kökleşmiş ve gelişmiş olan kooperatifler çok önemli ekonomik ve sosyal kurumlardan birisidirler.³

Sosyalist ülkelerde kooperatifleşme olgusuna, sosyalizme geçiş sürecinin tamamlanmasına ve ekonomik kararlara çok sayıda insanın katılmasında önemli görevleri yerine getirebilecek birer sosyo-ekonomik ve politik kurumsallaşmanın temel amaçlarından biri olarak bakılabilmektedir. Bunun yanında tarım dışı kesimlerde tekeli bir sermaye birleşimine ulaşabilmiş kapitalist toplumlarda, özellikle tarımda, küçük işletmelerin üretim süreci dışına çıkarılmaması kooperatiflere bu sistem içinde de önemli görevler yüklemektedir. Nitekim Fransız Tarım Kooperatifçileri Konfederasyonu 1976 yılında düzenlediği "Tarımsal Kooperatifçiliğin Geleceği" konulu sempozyumda, gruplaşmalar yolu ile kooperatiflerin yeni bir liberalizmin yaratılmasında önemli görevleri yerine getirebilecekleri vurgulanmıştır.⁴

³ ÇIKIN, Ayhan ve KARACAN, Ali Rıza, "Genel Kooperatifçilik" Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Yayınları No: 511, Bornova-İzmir, 1994, s. 2.

⁴ ÇIKIN, a.g.e., s. 6.

Kooperatifleşme, bir dayanışma, bir işbirliği, bir güçbirliği hareketinin adıdır. Kooperatif hareket, başlangıçta, piyasanın aşırı sömürüsüne karşı bir savunma mekanizması olarak ortaya çıkmıştır. Bu hareket, kapitalist sisteme karşı bir alternatif olmaktan ziyade onun sivri uçlarını törpülemeye, geniş üretici ve emekçi kesimler için bir sığınak, bir yaşam sigortası, bir mücadele aracı olmaya daha yakın duran bir örgütlenme aracı olmuştur.⁵

Bazıları kooperatif hareketi sosyalist sisteme geçiş için, bazıları da kapitalist sistemin sömürücülüğünden güçsüzlerin korunması için bir araç olarak göstermektedirler. Kamu sektörü ile özel sektörün yanında bu teşkilâtı üçüncü bir sektör olarak benimseyenler de bulunmaktadır.

Kooperatiflerin gerek yapı, gerek uygulama alanları bakımından birçok seçenekli kullanma imkanına sahip bulunmaları, onları bütün politik sistemlerde yaygın bir kalkınma aracı haline getirmektedir. Bilindiği gibi kooperatif ekonomik eylemler zincirinde üretimden tüketime kadar bütün alanlarda faydalanma olanağı veren bir teşebbüs şeklidir.⁶

Gelişmiş, gelişmekte olan ve az gelişmiş ülkelerde kooperatifler ekonomik ve sosyal gelişmede başvurulmuş örgütlenme şeklinin başında gelmektedir. Hükümetler kooperatiflerin yararlı çalışmalar yaptığını anlamış ve bu hareketin gelişimini sağlamak amacıyla ucuz kredi politikasını, teknik tarım hizmetlerini ve yol gösterici çalışmalarını kooperatifler yoluyla gerçekleştirmeye çalışmışlar ve bu tür hareketleri desteklemişlerdir. Bu nedenle birçok ülkede kooperatifçilikten sorumlu devlet daireleri kurulmuştur.⁷

⁵ OYAN, Oğuz, "1. Kooperatifçilik Günleri", Kooperatif Dünyası, Sayı: 309, Aralık 1996, s. 29.

⁶ TOKAT, Bülent, "Yönetimde İşbirliği İlkelerinin Türk Kooperatifçilik Düzenindeki Sorunsalı ve Bir Model denemesi.", Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 99, Eskişehir, 1985, s. 67.

⁷ BAŞAR, Haşmet, "Az Gelişmiş Ülkelerde Sendika-Kooperatif İşbirliği", TÜR-İŞ, Yayın No: 136, Ankara, s. 10, 11.

Ancak, ne var ki; kooperatifçiliğin var olması için, her şeyden önce, bu hareketi oluşturan ortaklar arasında çıkar birliği ve sıkı dayanışma olmalıdır. Ortakların belirli bir amaca ulaşmak için oluşturdukları bu dayanışma ve güç birliği, kooperatifin varoluş nedenini, faaliyetleri için gerekli olan temeli oluşturur.⁸

Kooperatifler belirli amaçlara varmak için alternatif araçlar içinde öncelik taşırlar ve kıt kaynakların kullanımındaki üstünlüklerini kanıtlarlar.⁹ Kooperatif hareketinin en anlamlı sonucu da halka kendi işlerini kendisinin görmesini öğretmesi ve benimsetmesidir.¹⁰

Tarım sektöründe üreticilerin ekonomik yönden örgütlenmesinde dünyada en fazla görülen ve yaygın olan örgütlenme modeli kooperatiftir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerdeki bütün kooperatiflerin % 83'ünü tarımsal kooperatifler oluşturmaktadır. Bu durum, tarım kesiminin kalkınması için kooperatiflerin etkin bir araç olduğunu gösterebilmektedir. Nitekim küçük üreticilerin her türlü girdiye uygun koşullarda sahip olabilmelerinin ve ürünlerinin pazarlanmasında daha güçlü duruma gelerek emeklerinin karşılığını alabilmelerinin en etkili yöntemi kooperatifleşmedir.¹¹

Ekonomik ve sosyal yapısı tarıma dayalı olan ülkemizde, kalkınma çabalarının tarım kesiminde yoğunlaştırılmasında ve bu çabalarla, köy insanımızın bilinçlendirilerek kooperatifleşme fikrinde birleşip güçlendirmek suretiyle kalkınmaya katkılarını sağlamada, etkili bir araç olan kooperatiflerden gerektiği gibi yararlanmakta mutlak zaruret vardır. Tarım kooperatiflerimizden,

⁸ İNAN, İ.Hakkı, "Tarım Ekonomisi ve İşletmeciliği", (4. Baskı), Tekirdağ, 1988, s. 175.

⁹ SCOTT, J.T. ve FLETCHER, Lehman B., "Ekonomist Gözüyle Pazar Reformunda araç Olarak Kooperatifler", (Çeviren: Rıdvan KARALAR), Kooperatif Dünyası, Sayı 281, Ağustos 1994, s. 8.

¹⁰ ALTUĞ, Osman, "Kooperatifçilik Üzerine", Kooperatif Dünyası, Sayı: 282, Eylül 1994, s.3.

¹¹ TURAN, Ahmet, "Tarımda Örgütlenme ve Kooperatiflerin Önemi", EKİN, Sayı: 7, Ocak-Mart 1999, s. 20.

Tarım Kredi Kooperatifleri, ulaştığı ekonomik boyut ve çok geniş hizmet yelpazesi ile, Türkiye tarımının en büyük, en teşkilatlı tarım kuruluşudur.¹²

1.1.2. Kooperatif Tanımları

Yerli veya yabancı kaynaklarda kooperatif için herkesin katıldığı ve görüş birliğine vardığı ortak bir tanım bulmak mümkün değildir. Bunun, kooperatiflerin farklı ekonomik ve sosyal sistemlere kolayca uyabilen esnek bir yapıya sahip olmasından ve konu ile ilgilenenlerin kooperatife olan bakış açılarının farklılıklarından ileri geldiğini söyleyebiliriz. Bu bakımdan da uygulamada bir anlaşmazlığa düşülmemesi açısından her ülke mevzuatında kooperatifin ne olduğunun, kooperatifçiliğin özünden ve ilkelerinden ayrılmamak koşuluyla, tanımlanmasına öncelikle özen gösterildiği görülür. Örnek vermek gerekirse, Alman mevzuatında kooperatif, “müşterek bir işletme vasıtasıyla ortaklarının tarımsal ve ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulmuş sınırsız ortaklı şirket.”, Hollanda mevzuatında ise, “ortakların girme ve çıkmalarının serbest olduğu ve ortaklarının, işlerini birleştirerek veya onlara lüzumlu maddeleri satın alarak veyahut da onlara kredi sağlamak suretiyle, ekonomik haklarını savunma amacını güden şahıs birleşmeleri şeklinde tanımlanmış bulunmaktadır.¹³

Kooperatifin hukuksal tanımlarından biri de 1942 tarihli İtalyan Yurttaşlar Yasasında yapılmıştır.¹⁴ “Kooperatif, karşılıklı yardım amacı güden, değişik sermayeli, sınırsız ortaklı, ortaklarının en çok payı tespit edilmiş olan bir ekonomik örgüttür.”

¹² ANONİM, “Altıncı Olağan Genel Kurul”, Ankara, 1997, s.3.

¹³ ÜRPER, Yılmaz, “Türkiye’de Tarımsal Kooperatiflerin Toplumsal Değişmeye Etkileri”, Anadolu Üniversitesi, Yayın No: 94, Eskişehir, 1985, s. 4,5.

¹⁴ MÜZAYİM, Ziya Gökalp, “Kooperatifçilik”, (3. Baskı), Yetkin Yayınları, Ankara, 1999, s. 59.

Fransız Kooperatifler Yasasında ise kooperatifler¹⁵, “Konuları: 1) Belirli bazı malların ve bazı hizmetlerin maliyet fiyatını ve gereğinde satış fiyatını; karları maliyete eklenen müteşebbis veya aracılarn girdikleri işleri yapmak suretiyle, kendi ortakları lehine ve bu ortakların müşterek gayretleriyle düşürmek; 2) Ortaklarına sağladıkları veya ortakların üretip tüketiciye sattıkları mal ve eşyanın kalitesini düzeltmek olan şirketler.” şeklinde tanımlanmıştır.

Bu yabancı mevzuatlardaki kooperatifin tanımlarından sonra, ülkemizin mevzuatındaki tanımına gelince, “tüzel kişiliği haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatlerini ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve kamu tüzel kişileri ile özel idareler, belediyeler, köyler, cemiyetler ve dernekler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli teşekkül; biçiminde olduğunu görmekteyiz.¹⁶

Şimdi de dış ülkelerin ve ülkemizin literatüründeki tanımlara göz atalım.

İtalyan Ekonomist Valenti'ye göre kooperatifin tanımı şöyledir: “Kooperatif, bölüşümden zarar görenlerin, bu zararı ortadan kaldırmak ve bölüşümde bir denge yaratmak amacıyla, kendi istekleri üzerine birleşip meydana getirdikleri kollektif bir işletmedir.” Ünlü Fransız kooperatifçisi Charles Gide tarafından yapılan tanım ise, “Kârı ortadan kaldırma amacını güden bir birleşme.” şeklindedir¹⁷.

Kooperatif işletmeciliği biliminin babası kabul edilen ünlü Alman kooperatifçisi Prof. Henzler ise; “Konut kooperatifleri dışında, üye sayıları sınırlı olmayan, ekonomilerini belirlenen temel sözleşme uyarınca, birlikte yükümlenen

¹⁵ A.g.e., s. 59.

¹⁶ 10.5.1969 tarih ve 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, madde, 1.

¹⁷ TAN, Ayhan, “Türkiye Ekonomisinde Tarım Kooperatifleri”, Ankara, 1983, s. 14.

ekonomik araçlarla kendilerine özendirme görevi verilen bireyler topluluğuna kooperatif” demektedir.¹⁸

Amerikan literatüründe ise kooperatif şöyle tarif edilmektedir: “Üretim işlemlerinde, birikimleri iyi kullanmada veya ürünlerin pazarlanmasında ya da diğer hizmetlerin gerçekleştirilmesinde adil prensipler üzerinde kurulmuş, devlet yardımı olmaksızın oluşturulan gönüllü şahıs birliğidir.” Bu tanımda;

- Şahısların gönüllü birleşmeleri,
- Tasarrufları (birikimleri) gerektiği gibi değerlendirme,
- Devlet yardımının olmaması,
- Adil prensipler uygulanması,

esasları yer almaktadır.

Bazı hallerde kooperatifler için devlet yardımı gerekli olabilir. Örneğin, tarımsal kredi ve köylerin elektrifikasyonu konularında Amerika Birleşik Devletlerinde hükümetler çiftçilere yardım etmişlerdir. Ancak A.B.D.’nde tarımsal pazarlama ve tüketim kooperatifleri genellikle devlet yardımı olmaksızın gelişmişlerdir.¹⁹

Ülkemiz literatüründeki tanımların başında Prof. Dr. Fındıkoğlu’nun ki gelmektedir. “İstihsal, kredi, istihlâk ve mesken temini gibi başlıca ekonomik ihtiyaçların tatmini maksadıyla kendi arzu ve iradeleri ile bir araya gelen, bu ihtiyaçları karşılamak için kendi iktisadi gayretleriyle bir işyeri ve işletme vücuda getiren insanların birleşme teşebbüsüne kooperatif denir.”²⁰

¹⁸ MÜLAYİM, a.g.e., s. 61.

¹⁹ ÇIKIN ve KARACAN, a.g.e., s. 65.

²⁰ FİNDİKOĞLU, Z. Fahri, “Türkiye’de Kooperatifçilik”, İstanbul Üniversitesi Yayınları, No: 537, İstanbul, 1953, s. 54-56.

Bu tanımın içerdiği unsurlar şöyle sıralanabilir:

1. İnsanları kooperatif kurmaya sevkeden ekonomik zorluklar belirtilmekte ve kooperatif nevelerine işaret edilmektedir.

2. Ekonomik olmayan ihtiyaçların tatminine yarayan “Beraber çalışma”lar (Yeşilay, Yardım Sevenler Derneği... gibi) tarif dışında bırakılmakta ve kooperatifin diğer ticaret şirketleriyle ortak sayılabilecek tarafını da belirtmektedir.

3. Birleşme ve beraber iş yapma emrini yalnız kendi şuur ve iradesinden alan insanların birleşmesi kooperatifi vücuda getirmektedir. Ticaret odasına kaydedilme mecburiyetinde benzer zorun tesiri altında bir işbirliği, kooperatif tarifi dışında bırakılmaktadır.

4. Belirli ekonomik ihtiyaçların tatmini için hür surette bir araya gelen şey, maddi ve nakdi elemanlar değil, insanların kendileridir. Bu unsur, kooperatifleri, hukuki bakımdan, diğer ticaret şirketlerinden ayırır.

5. Belirli iktisadi ihtiyaçları veya bunlardan birini karşılamak için kurulan kooperatif, hür şekilde bir araya gelen insanların kişisel ekonomik gayretleriyle yaşar ve gelişir. Bu unsur, kooperatifin, kooperatif üyeleri tarafından tıpkı bir tüccarın kendi ticarethanesini düşünmesi gibi daima gözönünde tutulmasını gerektirmektedir. Tarifteki “kendi gayretleri”, kooperatifin mesela anonim şirketten, “ekonomik gayret” de kooperatifin mesela bir “Fukaraya Yardım Derneği”nden ayrılmasını, ticaret hukukunun icaplarına uymasını gerekli kılmaktadır.

6. Bu unsur ise, birinci ve beşinci unsurları tamamlamaktadır. Kooperatifin sağlam ve denetimli bir mali varlığa dayanması, herhangi bir

işletme sahibi fert-kapitalist-'ten geri kalmayan bir kollektif işletmenin mevcut olması fikrinin hiçbir zaman gözden uzak tutulmaması gerekmektedir.

7. Nihayet tanınmış hukukçu ve sosyolog M. Hariou'nun "müessese kuramı"nın ana fikrini teşkil eden teşebbüs fikri ve şuuru tam bir kooperatif tanımına mutlaka sokulmalıdır.

Özellikle son iki unsur, günümüzde hemen tüm dünyada uygulama alanı bulan serbest Pazar ekonomisi ortamında çok daha önem kazanmaktadır.

T.C. ziraat Bankası'nın Kooperatifler Müdürlerinden İ. Cevat Akyol'un birçok unsurları içine alan tanımında, kooperatifleri küçük üretici ve tüketicilerin kurdukları noktası üzerinde durulmaktadır. Dikkati çeken ikinci unsur da kooperatifte önemi açık olan "ortaklaşa katılan kaynaklar"dır. Tarif şöyledir: "Kooperatif teşebbüsler, küçük müstahsil ve müstehliklerin kendi arzularıyla karşılıklı yardımlaşma ve müşterek faydanın gerçekleşmesi amacıyla, müşterek sorumluluk altında ve ortaklaşa katılan kaynaklarla kurdukları ekonomik ortaklıktır."²¹

Zamanın Özel Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Yüksek Okulu öğretim görevlisi Nureddin Hazar'ın tanımı ise: "Kooperatifler; ortaklaşa dertlere çare bulan, ortaklaşa ihtiyaçları gidermeyi amaç tutan, bütün ortakların elbirliği ve karşılıklı feragat ve yardımı ile çalışmasını esas alan, doğuş sebebi iktisadi hayata hakim hale gelmiş zümre ve sınıfların kendilerini ezmelerini önlemek olan, belirli sorumluluk ve borçları bulunan, insanî olmakla birlikte ekonomik ilkelere göre hareket eden ve serbestçe girilip çıkılabilen, sosyal ve iktisadi örgütlerdir."²²

²¹ HAZAR, N., a.g.e., s. 37.

²² HAZAR, N., a.g.e., s. 34, 35.

Ünlü kooperatifçi ve eski Senatör Prof. Dr. Ziya Gökalp MÜLAYİM'e göre de kooperatif; "Bireylerin tek başlarına yapamayacakları veya birlikte yapmalarında yarar bulunan işleri en iyi bir biçimde ve maliyet fiyatına yapmak üzere dayanışma suretiyle ekonomik güçlerini bir araya getirmeleridir."²³

Uluslararası Kooperatifler Birliği'nin (International Cooperative Alliance-ICA-) 1995 yılında Manchester'de yapılan 100. Kuruluş yıldönümü genel kurulunda değişen Dünya koşulları çerçevesinde yeni kooperatif kimliği tartışılmış, kooperatif ilkeleri yeniden düzenlenmiş ve buna göre kooperatif şu şekilde tanımlanmıştır: "Kooperatif, ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını ve isteklerini birlikte sahip olunan ve demokratik olarak kontrol edilen girişim aracılığıyla karşılayan ve gönüllü olarak bir araya gelen kişilerin özerk örgütüdür."²⁴

Bütün bu çeşitli tanımlardan sonra, Türkiye'de anayasa ve kalkınma planlarında, kooperatife nasıl yaklaşılmıştır? Bir bakalım.

1.1.3. Anayasa ve Kalkınma Planlarında Kooperatif

1961 Anayasası, kooperatifçiliğin ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasındaki yerini görerek, kooperatifçiliğin geliştirilmesini bir görev olarak devlete vermiştir. 1961 Anayasasının 51.maddesi şöyledir: "Devlet, kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır." Ayrıca tarımsal alandaki gelişmeyi ve tarımsal ürünlerin değerlendirilmesini sağlayacak tedbirleri yerine getirme görevi de devlete verilmiştir. Anayasanın 52. Maddesinde, "Devlet, halkın gereği gibi beslenmesini, tarımsal üretimin toplumun yararına uygun olarak artırılmasını sağlamak, toprağın kaybolmasını önlemek, tarım ürünlerini

²³ MÜLAYİM, Z. G., a.g.e., s. 62.

²⁴ İNAN, İ.H., a.g.e., s. 176.

ve tarımla uğraşanların emeğini değerlendirmek için gerekli tedbirleri alır.” şeklinde hükümler yer almıştır.²⁵

1982 Anayasasının 171. Maddesinde “Kooperatifçiliğin geliştirilmesi” başlığı altında,²⁶

“Devlet milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbiri alır.” hükmü bulunmaktadır.

Ayrıca, 23.07.1995 tarih ve 4121 sayılı Anayasa değişikliği ile kaldırılan fıkra şöyledir: “Kooperatifler, devletin her türlü kontrol ve denetimine tabi olup, siyasetle uğraşamaz ve siyasi partilerle işbirliği yapamazlar.” (R.G.: 26.07.1995/22355)

1961 Anayasasında kooperatifçiliğin yukarıda belirtilen madde ile yer almasından sonra, hazırlanan beş yıllık kalkınma planlarında da kooperatifçiliğe önemli yer verilmiş ve sosyal adalet içinde kalkınmanın yapılacağı belirtilmiştir.²⁷

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, tarımsal kooperatifleri toplum kalkınmasının önemli bir aracı olarak kabul etmiş, bu amaçla 1964 yılında kurulan Köy İşleri Bakanlığı kırsal kesimin sorunlarına çözüm yolu aramaya başlamış ve ilk aşamada “Köy Kalkınma Kooperatifleri Projesini” uygulamaya koymuştur. Bu plan, küçük sanayi işletmelerinin büyük ölçekten yararlanabilmesi için kooperatifler halinde birleşmesini zorunlu görmüş ve

²⁵ KOÇ, H., a.g.e., s. 16.

²⁶ 07.11.1982 tarih ve 2709 sayılı T.c. Anayasası, R.G. 09.11.1982, Sayı: 17863 Mük.

²⁷ MÜLAYİM, Z.G., a.g.e., s. 56, 57.

devletinde bu yönde her türlü yardımı yapacağını açıklamışsa da uygulamasını gerçekleştirememiştir.²⁸

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı, ülkemizdeki tarımsal işletmelerin küçüklüğüne değinmiş; girdi, kredi alımında, pazarlamada verimli bir çalışma ortamı sağlayabilmek için bu tür işletmelerin kooperatifler halinde örgütlenmelerini öngörmüştür. Ayrıca Türkiye’de kooperatifçiliğin geliştirilmesi için FAD’nun (Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütünün) Türk Hükümetine verdiği raporda ve Devlet Planlama Teşkilâtı’nın yayınladığı “Kooperatifçilik Sorunları Araştırmasında”, büyük ölçek kuralları içinde hizmet verecek üst kuruluşların bir an evvel başlatılmasının yararlarına değinilmiştir.²⁹

1969 yılında kabul edilen 1163 sayılı yasa uluslararası kooperatif ilkelerinin Türkiye’de uygulanmasına olanak vermiş, birim kooperatiflerin üst örgütler kurmalarını ve verimliliği arttıracak önlemlerin alınmasını teşvik etmişse de, kooperatiflerin birleşerek daha büyük ölçekli kuruluşlar oluşturması hususunda kesin bir hüküm getirmemiş, yalnız 85. maddede kooperatiflerin kamu kuruluşları tarafından devralınabileceğini açıklamıştır.³⁰

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde meydana gelen önemli bir gelişme de 1935’ten 1972’ye kadar yürürlükte kalan 2386 sayılı kanunun yerini 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve üst kuruluşları kanununun almasıdır. Sözü geçen kanun, kredi kooperatiflerinin çok amaçlı kuruluşlar olarak hizmet vermesini ve üst örgütlenmeye gitmelerini zorunlu kılmıştır.³¹

²⁸ BAŞAR, Haşmet, “Türkiye’de ve Dünya’da Kooperatif Kuruluşların Sosyo-Ekonomik Yapısı”, Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 1983, s. 171.

²⁹ BAŞAR, H., a.g.e., s. 171.

³⁰ A.y., s. 171.

³¹ A.y., s. 171.

Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, "Kooperatif politikasının amacının dağınık bireysel emek, güç, beceri ve tasarruf potansiyelini ekonomik ve sosyal kalkınmanın hızlandırılmasına yöneltme" olduğu belirtilerek, devlet yardımlarının eşgüdümünü sağlayacak bir Kooperatif Merkez Bankası kurulması öngörülerek kooperatifçiliğin geliştirilmesine yine "kredi-finansman kooperatifçiliği" öncülüğünde bir gidiş yeğlenmiştir. Günümüze kadar, ne bu banka ne de küçük tasarrufların birikimi ile gerçekten halka açık bir başka banka da kurulamamıştır.³²

Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda bundan önceki üç plana nazaran, kooperatifçilik çok daha fazla ağırlık kazanmıştır. Planın üç değişik yerinde ve ayrı başlıklar altında yer almıştır. Bu planda tarımsal amaçlı kooperatifler hakkında verilen hükümler ve öngörülen tedbirleri şöyle özetleyebiliriz.³³

-Kooperatifler, kırsal kalkınma temel araçlarından biri olarak kullanılacaktır.

-Güçlü, etkin, gönüllü ve demokratik kooperatifçilik desteklenecektir.

-Tarımsal üretimden artan gelir yine tarımsal üretimin artırılmasına, değerlendirilmesine ve planlanmasına sarfedilecektir.

-Üretim kooperatifleri ve üst kuruluşları ile tüketici ya da esnaf kooperatifleri ve üst kuruluşları arasında bağlantı ve işbirliği kurulacaktır.

³² ALTUĞ, O., a.g.m., s. 4.

³³ KOÇ, H., a.g.e., s. 17, 18.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, kooperatifçilik için öngörülen tedbirlerin yine tarımsal saha başta olmak üzere, üretime yönelik olduğu dikkati çekmektedir. Beşinci planda, bu konudaki tedbirler şöyle özetlenebilir.³⁴

-Toprak sorunlarının, Anayasa kuralları çerçevesinde çözümlenmesine ilişkin tedbirler alınacak, tarım reformu tarımsal bünyenin temelindeki aksaklıkları gidermeye yönelmiş, tarımda teknolojik gelişme ve iktisadi verimliliği dikkate alan, çiftçi gelirinin aile başına ortalama milli gelir seviyesine yükseltilmesini öngören bir tedbirler dizisi olarak düzenlenmesi ve tarıma dayalı entegre yatırımlar da ek teşvik tedbirlerinin uygulanacağı öngörülmüştür.

-Üreticilere girdi ve kredi sağlanması ile tarımsal ürünlerin işlenmesi, pazarlanması gibi konulara yönelik kooperatifçilik desteklenecektir. Tarım kredilerinin başlıca ürünlerinin durumu dikkate alınarak, önceliklere göre dağılımı her yıl programlarla belirlenecek; aynı kredi ve kontrollü kredilerin miktarı arttırılacaktır. Teminat sistemi makul esaslara bağlanacak ve kolaylaştırılacak, tarım ürünlerinin değerlendirilmesi için kredi ve pazarlama desteği arttırılacaktır.

-Tarımda verimliliğin arttırılmasına, bitki paterinin çeşitlendirilmesine ve ileri teknolojilerin uygulanmasına daha müsait bir ortam hazırlanması amacı ile alt yapı yatırımlarına, özellikle sulama, drenaj ve toprak ıslahına ağırlık verilmeye devam olunacaktır. Küçük su kaynakları ile yer altı su kaynaklarının geliştirilmesi ve gölet yapılması özellikle kurakbölgelerde yoğunlaştırılacaktır.

-Tarım satış kooperatifleri kuruluş amaçları yönünde hizmet verecek ve rasyonel çalışacak şekilde yeniden düzenlenecektir.

³⁴ KOÇ, H., a.g.e., s. 18, 19.

Beşinci planda kooperatifçiliğin gelişmesi bakımından ele alınması gereken konulardan birisini kanuni düzenlemeler oluşturmuş olup, 1163 ve 2834 sayılı kanunların yeniden düzenlenmesi öncelikle ele alınmış ve Tarım Satış Kooperatifleri için 3186 ve Tarım Kredi Kooperatifleri için 3223 sayılı kanun değişiklikleri yapılmıştır. Ayrıca, 12.06.1987'de 1163/19'u değiştiren 3381 sayılı kanun ile, yine 1163 sayılı kanunda değişiklik öngören ve 6 Ekim 1988'de TBMM'de kabul edilip 25.10.1988 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 3476 sayılı kanuna ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın, tarım ve tarımda örgütlenme bakımından değerlendirilmesinin yapıldığı Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın³⁵, giriş bölümünde şöyle denilmektedir. "Tarım ve sanayide amaçlanan gelişmenin gerçekleştirilebilmesi ile altyapı hizmetlerinde etkinliğin artırabilmesi için, bu alanlardaki yapısal sorunların hızla çözüme kavuşturulması gerekmektedir. Tarım arazilerinin tarım dışı kullanımının artış ve erozyon nedeniyle tarım alanları azalmakta, arazi mülkiyetindeki dağılımın bozukluğu sonucunda küçük işletmelerin payı artmaktadır. İlgili kuruluşlarda ve işletme, düzeyinde yeterli ve düzenli kayıt tutulmaması nedeniyle istatistiki bilgiler sağlanamamaktadır. Tarım sektöründe araştırma, eğitim ve yayım hizmetleri yeterli düzeyde bulunmamaktadır. Uygulanan destekleme politikaları sonucu bazı ürünlerde ekim alanları genişlemiş ve üretim fazlası oluşmuştur. Ayrıca, üretimin yönlendirilmesi, pazarlanması, fiyat oluşumu, üreticilere hizmet götürülmesine yönelik üretici düzeyindeki örgütlenme yetersizdir.

1995 yılı geçiş Programı'nda,³⁶ "Tarımsal kooperatif proje uygulamaları yaygınlaştırılarak sürdürülecektir." ifadesi yer almaktadır.

³⁵ Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000), Karar Tarihi: 18.07.1995, Karar No: 374.

³⁶ 1995 Yılı Geçiş Programı, 30 Ekim 1994 Tarih ve 22096 Sayılı Mükerrer Resmi Gazete.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında, tarımsal üretimin yönlendirilmesi, pazarlanması ve üreticilere hizmet götürülmesi konularında faaliyet göstermek üzere üretici birliklerinin kurulmalarının ve kooperatiflerin geliştirilmelerinin özendirileceği; ayrıca, Tarım Satış Kooperatifleri Birliklerinin yönetimlerinin özerkleştirileceği, üretim ve değerlendirme birimlerinin ve iştiraklerinin de özelleştirileceği belirtilmektedir.

Çiftçi gelirlerine istikrar kazandırmak amacıyla tarım ürünlerinin sigortalanması sisteminin getirileceği de yer almaktadır.

Yine bu planda, Tarım Satış Kooperatifi Birliklerinin ortaklarına daha iyi hizmet verebilecek ve kooperatifçilik hizmetlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebilecek özerk bir yapıya kavuşturulacağı, kooperatifçilik ve işletmecilik faaliyetlerinin birbirinden ayrılması için; Tarım Satış Kooperatifleri ve Birliklerine ilişkin 3186 sayılı ve 2834 sayılı Kanunlarda değişiklik yapılacağı, 1177 sayılı Tütün Tekeli Kanunu, 1196 sayılı Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birlikleriyle Türkiye Tütün ve Satış Kooperatifleri Genel Birliği Kanunu ve 196 sayılı Ekici Tütün Satış Piyasalarının Desteklenmesine Dair Kanunların günün şartlarına uygun hale getirileceği vurgulanmaktadır.

1.2. Kooperatif İlkeleri

Bugünkü anlamıyla ilk kooperatif, 1844 yılında İngiltere'nin Manchester şehrine yakın Rochdale kasabasında 28 dokuma işçisinin kendi aralarında birer sterlin vererek kurdukları tüketim kooperatifleridir. Bu işçiler kooperatiflerinin iyi işleyebilmeleri için bazı ilkeler kabul etmişlerdir. Bu prensipler genişletilmiş, değişikliğe uğratılmış fakat asıl temel fikir aynen korunarak günümüze kadar gelmiştir.

O zamanki bu ilkeler şunlardır.³⁷

1. Piyasa fiyatına daha iyi cins mal satılması,
2. Alış-veriş esasına göre kar farkı ödenmesi (Risturn verilmesi),
3. Peşin satış uygulaması,
- 4 Demokratik idare (Sermayeye bakılmaksızın her ortağın aynı hak ve ayrıcalıklara sahip olması),
6. Sermayeye faiz ödenmesi.

Kooperatif ilkelerinin neler olduğu bilimsel olarak ilk defa, Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA) tarafından 1937 yılında saptanmıştır. Ve ilkeler iki grupta ele alınmıştır.³⁸

Mutlak İlkeler:

1. Serbest giriş (açık kapı) ilkesi,
2. Demokratik yönetim ilkesi,
3. İşletme fazlalarının oranlı olarak dağıtılması (Risturn verilmesi),
4. Sermayeye sınırlı faiz verilmesi ilkesi.

İkinci Derecedeki İlkeler:

1. Siyasi ve dini tarafsızlık ilkesi,
2. Peşin satış ilkesi,
3. Kooperatif eğitiminin geliştirilmesi ilkesi.

³⁷ ÇIKIN, A. Ve KARACAN A.R., a.g.e., s. 68.

³⁸ A.g.e., s. 68.

Birinci gruptaki ilkelerin vazgeçilmez olduğu belirtilmiştir. Bir kooperatifin Uluslararası Kooperatifler Birliği (ICA)'ne girebilmesi için en az dört mutlak ilkeyi uygulaması gerekmektedir.

Bu ilkeler zamanla tartışılmaya başlamış, nihayet değişen ve gelişen dünya ve ekonomik koşullarında bu prensiplerin mutlak olarak değişmez olduğu fikri zayıflamıştır. Bilhassa az gelişmiş ülkelerde gelişmeye başlayan kooperatifçilik, bu ülkelerin farklı ekonomik ve sosyal şartları içinde yeni sorunlarla karşılaşmış, ilkelerin yeniden gözden geçirilmesi gereğini doğurmuştur.

Nitekim, 1963 yılında İngiltere'de Bournemouth'da Uluslararası Kooperatifler birliğinin genel kongresinde, yeni ihtiyaçlar çerçevesinde ilkeleri değerlendirmek üzere, bir komisyon kurulmuştur. Bu komisyon üç yıl süren çalışmadan sonra, sözkonusu kuruluşun Viyana'da yapılan 23.'ncü kongresine hazırladığı raporu sunmuştur. Raporun "sonuçlar ve öneriler" kısmında yer alan 6 ilke kongrede aynen onaylanmıştır.

O ilkeler şunlardır:³⁹

1. Serbest giriş,
2. demokratik yönetim,
3. Sermayeye sınırlı faiz verilmesi,
4. Risturn verilmesi,
5. Kooperatif eğitiminin geliştirilmesi,
6. Kooperatiflerle işbirliği

³⁹ MÜLAYİM, Z.G., a.g.e., s. 66.

Bilindiği ve kabul edildiği gibi, herşey belli bir süre sonucunda, çağın beklentilerine cevap veremez hale gelmektedir. İşte ilkeler de yirmi yıllık bir uygulamadan sonra yine tartışılmaya başlanmıştır. 1988’de Stochholm’da Uluslararası Kooperatifler Birliği’nin kongresinde incelenen prensipler, 1992’de Tokyodaki kongrede “Değişen Dünya’da Kooperatifçilik Değerleri ve ilkeleri” konusuyla tartışmaya açılmıştır.

Ancak kesin sonuca varılamamış, bu konunun bir proje çerçevesinde incelenmesi için Kanadalı ünlü kooperatifçi Profesör Jan Mac Pherson görevlendirilmiştir. Bu profesör hazırladığı raporu, 23 Eylül 1995’te İngiltere’nin Manchester kentinde toplanan 31. Uluslararası Kooperatifler Birliği Kongresine sunmuştur. Uzun tartışmalardan sonra, rapordaki “Kooperatifçilik Değerleri ve İlkeleri” aynen kabul edilmiştir.

Buna göre, kooperatiflerin dayandıkları temel değerler;⁴⁰ “kendine yardım, kendine karşı sorumluluk duygusu, demokrasi, eşitlik, adalet ve dayanışma”dır.

Belirtilen temel değerlere ilave olarak kooperatif ortaklarının inandıkları ahlaki değerler ise; dürüstlük, açıklık, sosyal sorumluluk ve başkaları ile ilgilenmedir.

Kabul edilen 7 kooperatif ilkesi ise şunlardır:⁴¹

1. “Gönüllü ve Serbest Giriş” İlkesi,
2. “Ortağın Demokratik yönetimi” İlkesi,
3. “Ortağın Ekonomik Katılımı” İlkesi,
4. “Özerklik ve Bağımsızlık” İlkesi,

⁴⁰ İNAN, İ.H., a.g.e., s. 180.

⁴¹ MÜLAYİM, Z.G., a.g.e., s. 68.

5. “Eğitim, Öğretim ve Bilgilendirme” İlkesi,
6. “Kooperatiflerarası İşbirliği” İlkesi,
7. “Toplumsal Sorumluluk” İlkesi.

En son 1995 yılında, bütün ülkelerce benimsenen, bu 7 evrensel ilke incelendiğinde; 1966 yılında kabul edilen ilkelere göre; bazılarının esaslarının aynen kaldığı, sadece isimlerinin değiştirdiği, kimilerinin birleştirdiği, “Özerklik ve Bağımsızlık” ilkesinin nispeten yeni olduğu, gerçek değişik ilkenin ise sadece “Toplumsal sorumluluk” olduğu görülmektedir. Bu prensipler aşağıda açıklanmıştır.

1.2.1. Gönüllü ve Serbest Giriş İlkesi

Genelde, demokratik yöntemle çalışmada gönüllü olma temel ilkedir. Kooperatiflerde de ortak olmaya kimse zorlanamaz. Ancak kişiler kendi istekleriyle ortak olabilirler.

şahısların bunu yapmaları içinde o kooperatifin etkinliklerinden yararlanabileceklerine inanmaları gerekmektedir. Ayrıca kooperatife ortak olmanın yüklediği sorumluluğu da kabul etmeleri şarttır.

Bu ilke, ortaklıktan serbestçe ayrılabilmeyi de ifade etmektedir. Bu ayrılmalarda genel kurul veya yönetim kurulundan izin alınması veya belirli bir süre ortaklık koşulu, kooperatif ana sözleşmesinde yer alabileceğinden, bu şartlar ortaklar tarafından peşinen kabul edilmiş sayılır. Bu sebeple, ortaklığın sorumluluklarını yerine getirmeyen ortakların kooperatiften çıkarılması, bu ilkenin ihlâli anlamına gelmez. Girişte de bazı istisnalar olabilir. Örneğin kredi kooperatiflerine tefeciler ortak olarak kabul edilmezler.

Aynı ilkeye göre; kooperatife girmek isteyen kişiler arasında cinsiyet, sosyal, politik, dinsel ve ırk yönünden bir ayırım yapılamaz. Bunlar sadece kooperatifçiliğin yürümesi ve gelişmesi için değil, demokrasinin gelişmesi, insanlığın ve insan olabilmenin temel unsurlarıdır.

1.2.2. Ortağın Demokratik Yönetimi İlkesi

“Ortağın demokratik kontrolü” ismi de verilen bu ilkeye göre, kooperatifler demokratik kuruluşlardır. Ortaklar kararlara ve politikaların oluşturulmasına aktif olarak katılmaktadır. Kooperatif belirli bir amaca ulaşmak için bir araya gelen şahısların oluşturduğu bir teşkilatlanma biçimi olduğundan, kooperatif yönetiminin ortaklarca kontrol edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, kooperatifin faaliyetleri ortaklar tarafından seçilen yönetim kurulu ve bu kurulca atanan kişiler tarafından yürütülür. Genel kurulun verdiği yetki ile yönetim kurulunca atanan müdür, işletmeci gibi kişilerin yönetimde oy hakkı yoktur. Kooperatiflerde yönetim demokratik olarak kontrol edilir. Bu kontrol kooperatifteki sermayesi ne olursa olsun, her ortağın genel kurulda sahip olduğu bir oyla sağlanmaktadır.

Kooperatifi yöneten şahıslar, ortakların oylarıyla işbaşına geldiklerinden, onlara karşı sorumludurlar. Ortağın demokratik yönetimi ilkesine, “bir ortağa bir oy ilkesi” de denilir ve bu ilke, birim kooperatiflerde mutlak olarak uygulanır. Bölgesel ve ulusal kooperatiflerde ortak sayısı iş hacmi gibi göstergelere göre, bunlara bağlı birim kooperatiflerin temsilci sayısı (oy hakkı) değişebilmektedir. Bu nedenle, daha çok ortağa ve daha büyük iş hacmine sahip bir kooperatifin, kooperatif birliğinde daha çok sayıda kişi (oy) ile temsil edilmesi normal olup, sözkonusu ilkenin ihlali anlamına gelmez. Bu temsil şekli bir bakıma, nüfusu fazla olan illerin parlamentoya daha çok parlamenter göndermesi işlemine

benzer. Burada da, o ildeki parlamenterlerin seçiminde her seçmenin oy hakkı tektir.

Ortağın demokratik yönetimi ilkesi, kooperatifçiliğin temelini oluşturan, yönetimde insan faktörünün önemini ortaya koyan ilke olduğundan, kooperatifleri sermaye şirketlerinden ayıran niteliklerin de en önemlilerinden birisidir.

Kanımca, özellikle günümüz koşullarında, şu soruyu sormak gerekir. Tüm ortaklar eşit davranışı hak ederler mi? Artık iş hayatında geçerli ilkenin, eşitlik yerine adalet olduğu bilinmektedir. Buna göre, sadece eşit durumda olan ortaklar, eşit davranış görmelidirler. Ortağın kooperatifle yaptığı işin hacmine, harcadığı zamanına kooperatiften uzaklığına ve faaliyetin maliyetini etkileyen öteki etkenlere göre farklı tavırlar konmalıdır.

Öte taraftan, profesyonel olmayan bir yönetim, kooperatiflerde aynı zamanda kendi işletmesinin de sahipleri ve yöneticisidirler. Kooperatif yönetimi ile ilaveten fahri olarak uğraşmaları, kendilerine ek külfet, diğer ortaklara da karşılığı olmayan bir fayda yaratmaktadır. Bize göre, bu durum Türkiye’de kooperatiflerin zayıf kalmalarına, başarısız sayılmalarına gösterilecek en önemli sebeplerden biridir. Kooperatiflerin birer işletme olduğu, hayır derneği, dayanışma birliği olmadığı, özellikle giderek gelişen piyasa ekonomisi şartlarında artık idrak edilmelidir. Dünya ekonomisindeki rekabet koşullarında faaliyet gösteren işletmelerin başarılı olabilmesi, ekonominin kurallarına göre işletilmelerine bağlıdır. Bu bağlamda ihmal edilmeyecek yegane husus ise profesyonel yönetimdir.⁴²

⁴² KIVANÇ, C., a.g.m., s. 11.

1.2.3. Ortağın Ekonomik Katılımı İlkesi

Ortaklar kooperatifin sermayesine her zaman eşit olmasa da adaletli olarak katkıda bulunur ve sermayeyi demokratik biçimde kontrol ederler. Bu sermayenin en azından bir kısmı kooperatifin ortak varlığıdır. Ortaklar genelde sermayelerinin karşılığı olarak sınırlı bir faiz elde ederler. Kooperatif ortakları işletme fazlalarını kooperatifin gelişmesi, ihtiyatlar (yedek akçe vb.), risturn dağıtımı ve ortaklarca onaylanan diğer faaliyetlerde kullanılmak üzere tahsis ederler. İhtiyatların en azından bir kısmı (yedek akçe vb.) dağıtılmamalıdır.⁴³

Ortağın ekonomik katılımı ilkesinin en önemli bir yönü ise, kooperatifin işletme fazlalarının dağıtılmasıdır.

Ortaklar, işletme fazlalarını şu amaçlardan herhangi biri, ikisi veya tümüne ayırabilirler;⁴⁴

*İşletme fazlasının asgari bir bölümü ile dağıtılamayan yedek akçe oluşturulması. Ortaklara hiçbir şekilde dağıtılamayan bu yedek akçe, kooperatiflerin uzun süre gelişerek yaşayabilmeleri yönünden büyük önem taşımaktadır.

Kooperatif ortaklarının kooperatifin yedek akçesi üzerinde bireysel mülkiyet hakları yoktur. Yedek akçe ortakların, kooperatife yatırdıkları ortaklık paylarından farklıdır. Ortaklık payları ortaklara ait olduğu halde, yedek akçe kooperatif topluluğuna aittir. Bu nedenle yedek akçe fonu bölüşülemez. Öyle ki, kooperatiften çıkan (istifa eden, çıkanlar ya da ölen) bir ortak, kooperatifin yedek akçesi üzerinde hiçbir hak talep edemez. Hatta, bir kooperatifin feshedilmesi

⁴³ İNAN, İ.H., a.g.e., s. 182, 183.

⁴⁴ MÜLAYİM, Z.G., a.g.e., s. 75.

halinde bile, yedek akçe ortaklara dağılmayıp ya kooperatifin bağlı olduğu birlik veya merkez birliğine devredilir veya sosyal amaçlar için kullanılır.

*İşletme fazlasının yapılan alışverişle orantılı olarak “risturn” adı altında ortaklara dağıtılması.

Risturn, kooperatif işletmelerde dönem sonunda elde edilen işletme fazlalarının, kooperatif ortaklarına dağıtılan bölümüne denmektedir. Kooperatifler kâr amacı gütmeyenler, ancak iyi yönetilen kooperatiflerde muhtemel zararlar için mali yıl sonucunda bir işletme fazlası elde edilmesi mümkündür. Bu fazlalık, tüketim kooperatiflerinde maliyetin üstünde ortaklara satış yapılması, satış kooperatiflerinde de satılabilecek fiyattan daha düşük bir fiyatla mal satın alınması sonucunda yaratılmaktadır. Bu yüzden kooperatiflerde yaratılan fazlalıklar ortaklardan elde edilmektedir. Bu nedenle, fazlalıkların en az % 50'si ortaklara geri dağıtılmaktadır. Bu dağıtımda ortakların kooperatifteki paylarının oranı dikkate alınmadan, ortakların kooperatiften yaptıkları alışveriş miktarı dikkate alınmakta ve böylece ortakların birbirlerinin sırtından kazanç sağlanması önlenmektedir.⁴⁵

Böylece, ortakları kooperatiflerine verdikleri destekten dolayı ödüllendiren risturn, aynı zamanda kooperatifleri özel firmalardan ayıran en önemli özelliktir.

*İşletme fazlasının bir bölümünün, ortaklarca uygun bulunan diğer kooperatif faaliyetlerinin desteklenmesi için kullanılması. Bu faaliyetlerin başında; mahalli, bölgesel, ulusal ve uluslararası kooperatifçilik hareketinin geliştirilmesini destekleme faaliyeti gelmektedir.

⁴⁵ ANONİM, “Ekonomi Ansiklopedisi”, Üçüncü cilt, s. 1135.

1.2.4. Özerklik ve Bağımsızlık İlkesi

Kooperatifler, yönetimleri ortakları tarafından sağlanan özerk ve kendine yardım ilkesine göre çalışan teşkilatlardır. Bu teşkilatlar, devletler ve kooperatiflerin dışındaki şirket vb. örgütlerle anlaşmalara girdiklerinde veya dış kaynaklardan fon sağlayarak sermaye artırımına gittiklerinde bu ilkeyi dikkate alırlar. Kooperatifin özerkliğine ve ortakların kooperatifi demokratik olarak yönetmelerine bir zarar gelmemesi için son derece özen gösterirler.

İlke, kooperatiflerin özerklik ve bağımsızlıklarını koruyarak kendi geleceğine, kendilerinin hakim olmaları gereğini önemle vurgulamaktadır. Ancak, ne var ki, özellikle gelişmekte olan ülkelerde kooperatifler hükümetler ve siyasi partiler tarafından kullanılabilenmekte, kooperatiflerin yönetimine müdahale edilmekte ve dahası kooperatifler devlet kuruluşları ile ortak iş yapabilmektedir. Sonuçta kooperatifin özerklik ve bağımsızlığı zedelenmektedir.

1.2.5. Eğitim, Öğretim ve Bilgilendirme ilkesi

Kooperatifler; ortaklar, seçilmiş temsilciler, yöneticiler, atanmış yöneticiler ve çalışanlar için eğitim ve öğretim faaliyetinde bulunurlar. Böylece kooperatiflerin gelişimine önemli katkı sağlanır. Kooperatif ilkeleri, yararları ve kimliği hakkında kamuoyuna ve özellikle gençler ile toplumda fikir üreten liderlere bilgi vermek çok önem taşımaktadır.

Kooperatif liderlerine, ortaklarının ihtiyaçlarını öğrenme fırsatı yaratması sebebiyle de eğitim ve öğretim önemlidir. Bu önemli görevin yürütülmesi esnasında kooperatifin faaliyetleri sürekli irdelenir ve böylece ortaklarla yöneticiler arasında sürekli iletişim kurulur, hizmetlerin daha iyi yapılması konusunda öneriler oluşturulur.

Kooperatifçilik hareketinin devlet tarafından başlatıldığı ve korunduğu az gelişmiş ülkelerde kooperatifçilik eğitimi çok daha önemlidir. Kooperatif, ortakların temel eğitimine (özellikle okuma yazma ve aritmetik genel konularda) yardımcı olabilir. Çünkü bu eğitimden yoksun olan ortakların kooperatifçiliğin temel ilke ve kavramları konusunda eğitilmeleri oldukça güçtür. Ayrıca kooperatif ortaklarının belirli bir eğitim düzeyine sahip olması, yönetimde kooperatifin etkinliğini artırıcı olumlu bir faktördür. Ancak, o zaman kooperatifin ana sözleşmesini okuyabilme, hesapları anlayabilme olanağı doğar. Eğer ortakların eğitim durumu yeterli değilse, kooperatiflerin ortaklarca denetimi gerçek anlamda söz konusu olamaz. O halde, temel eğitim veren kurumların kooperatiflerin gelişmesinde önemli rolleri vardır.

Bu ilkenin uygulanabilmesi için tüm kooperatifler ve özellikle de kooperatif üst örgütleri eğitim, öğretim ve bilgilendirme fonları tesis etmeli ve böylece kooperatif eğitimini geliştirmelidirler.

Yöneldiği kitleye göre, kooperatif eğitiminin amacı değişmektedir. Kooperatif ortaklarının eğitilmesinden amaç, ortakları bilinçli gerçek kooperatifçi haline getirmek ve kooperatifleriyle dayanışma ilişkilerini kuvvetlendirmektir. Kooperatife ortak olmayanlara ve özellikle de gençlere ve toplumun fikir liderlerine yönelen bir kooperatifçilik eğitim ve bilgilendirmenin amacı, onlara, kooperatif ilke ve yöntemlerini benimsetmek ve onların ilerde kooperatif ortağı ve önderi haline gelmelerini sağlamaktır. Seçilmiş ve atanmış kooperatif yönetici ve personeline yönelik eğitim ve öğretimin amacı ise, onlara sadece kooperatif ilke ve yöntemlerini değil, aynı zamanda, kooperatifin işletilmesiyle ilgili teknik ve ekonomik bilgileri de kazandırmaktır.

Bu çeşit eğitimin birim kooperatiflerde verilmesi çok güçtür. Kooperatif üst örgütlerinde, kooperatifçilik okullarında, meslek okulları ve üniversitelerde

bu eğitim öğretim programları uygulanabilir. İngiltere, Almanya, İsveç ve ABD gibi gelişmiş ülkelerde kooperatifçilik fakülteleri, çeşitli araştırma enstitüleri ve merkezleri bulunmaktadır.

Türkiye için büyük önem taşıyan kooperatifçilik eğitimine gerekli ilgi gösterilmemektedir. Alaşehir, Bolu ve Adıyaman Kooperatifçilik Yüksek Okulları bu konuda atılan somut bir adımdır. Ülkemizde bazı yüksekokullarla okutulan kooperatifçilik derslerinin daha yaygınlaştırılması yanında orta öğretimde de kooperatifçilik derslerinin yer alması faydalı olacaktır. Hatta kooperatifçilik meslek liselerinin açılmaları da kooperatiflere personel yetiştirme de önemli hizmetler verebilecektir.⁴⁶

Kooperatifçilik işletmeciliğiyle ilgili araştırmalar ülkemizde azdır. Üniversiteler ve ilgili kuruluşlar işbirliği ile araştırmalar artırılmalı, kooperatifçilik araştırması yapacak enstitüler kurulmalıdır. Kooperatifçilik araştırmalarının pratiğe geçirilmesinde uygulayıcı kuruluşlar daha aktif olmalıdırlar. İlimi çalışmaların bastırılıp, kooperatiflere, araştırma sonuçlarının ulaştırılmasında büyük yarar olacaktır.⁴⁷

1.2.6. Kooperatiflerarası İşbirliği İlkesi

Günümüzde kooperatifler, genellikle tam rekabet piyasasına yakın ortamda bulunan piyasadaki, fiyatları oluşturmaktan çok piyasadaki fiyatlardan etkilenen ekonomik birimlerin oluşturduğu bir örgütlenme biçimidir. Bilindiği gibi, çağımızda ekonomik kurumlar hammadde-sanayi ve hizmetler alanında giderek bütünleşmekte, büyük kompleksler oluşmakta ve tam rekabet piyasasının koşullarını kendi lehlerine çevirerek, piyasayı denetleyebilecek şekilde pazar yapısını değiştirmektedirler. Kooperatifler de kendi aralarında yatay ve dikey

⁴⁶ ÖZÇELİK, Ahmet, "Türkiye'de Kooperatifçiliğin Sorunları", Karınca, Sayı: 749, Mayıs 1999, s. 7.

⁴⁷ A.g.m., s. 7.

bütünleşmeye giderek, pazarda kendi lehlerine bir yapılaşma yaratmalı ve rekabeti kendi lehlerine çevirmenin yollarını aramalıdır. Bu sebeple, daha 1966'da uluslararası Kooperatifler birliği "Kooperatiflerarası İşbirliği İlkesi"ni yeni bir ilke olarak benimsemiştir.⁴⁸

Ortaklara ve topluma daha yararlı olabilmek için her kooperatifin bütün imkanlarıyla diğer kooperatiflerle yerel, bölgesel, milli ve milletlerarası düzeylerde de işbirliği yapması gerekmektedir.

Günümüzde, kooperatiflerin özellikle gelişmiş ülkelerdeki kooperatiflerle işbirliği ilkesi çerçevesinde, uluslararası ticarete önemli gelişmeler yaptığı gözlenmektedir.

Kooperatifler ülkelerin ihracat ve ithalatlarında önemli görevler olarak ülkelere ve ortaklarına önemli kazançlar sağlamaktadırlar. Kooperatifler ortaklarının ürünlerini işlenmiş veya işlenmemiş olarak alıcı ülkelerdeki özel işletmelere pazarlayabildikleri gibi, bu ülkelerdeki kooperatiflere de satabilmektedirler. Kooperatiflerin bu şekilde kooperatiflerle uluslararası ticarete işbirliğine girmeleri, dış ticaret ve kooperatifçilik olayının gelişen bir boyutudur. Kooperatiflerin, kooperatiflerle işbirliği çerçevesi altında, uluslararası ticarete katılma derecesi ve şekli tabiatıyla, ülkeler arasında farklılıklar göstermektedir.⁴⁹

Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun, Tarımsal Kooperatif Genel Komisyonu (COGECA) ve Uluslararası Tarım Üreticileri federasyonu (IFAP), uluslararası kooperatiflerarası ilişkilerin gelişmesini ısrarla istemektedirler. Ancak, uluslararası –kooperatiflerarası ticari anlaşmalar, ne kooperatifçilik ilkelerinde belirtilen ne de uluslararası teşkilatların istedikleri derecede henüz gelişmemiştir.

⁴⁸ ÇIKIN, Ayhan ve KARACAN A.R., a.g.e., s. 79, 80.

⁴⁹ A.g.e., s. 80, 81.

Milletlerarası, kooperatiflerarası işbirliği isteklerini mevcut örnekler karşılama yetersiz görünmesine karşın; dünyada bu ilişkilerin başarı ile kurulduğu durumlarla da karşılaşmaktadır. Sözgelimi ABD’nde Texas Hububat Yetiştiriciler Kooperatifi ile, Japonya Milli Tarımsal Kooperatifler Birliği (Zen-Noh) 1968 tarihinde büyük miktarda hububat ve soya ticareti için ticari anlaşma yapmışlar ve yakın zamanlarda diğer Amerikan kooperatifleri de bu birliğe katılmışlardır.

Dış ticaret amacıyla, Avrupa’da çeşitli ülke kooperatiflerinin, ülkelerarası kooperatif federasyonu şeklinde birleşme hareketlerinde bulunmaları dikkat çekmektedir. İspanya, Finlandiya, İrlanda, İngiltere, Almanya, Hollanda, İsviçre ve İsveç kooperatifleri merkezi Zürih’te oluşturulan, Avrupa Kooperatif Federasyonu (EUROGRAIN)’na üye olmuşlardır. Bu federasyona 1971 tarihinde Avusturya, Danimarka ve Belçika kooperatifleri de katılmışlardır. EUROGRAIN, Avrupa kooperatiflerini uluslararası ticaret için kendi bünyesinde birleşmeye davet etmekte ve daha çok büyümeyi arzulamaktadır.

Dış ticaret hizmetleri ile bir ülkedeki kooperatifler başka ülkelerdeki kooperatiflerle işbirliği yapabildikleri gibi, bu işbirliklerini devamlı ve kurumsal bir duruma getiren çok uluslu kooperatifler haline de dönüştürebilmektedirler. Bunun örnekleri yeryüzünde yavaş yavaş çoğalmaktadır. Çok uluslu kooperatifler, kuruluşlarını geliştirerek yeni alanlara girmektedirler. Söz gelimi; ABD ile Kanada Kooperatiflerinin oluşturduğu çok uluslu organizasyon, diğer Amerika Kooperatifleri ve CLUSA (Cooperative League of USA) – Amerika Birleşik devletleri Kooperatif Birliği- ile Uluslararası Gübre Kooperatifi adı ile yeni bir kuruluşu gerçekleştirmiştir. Aynı kooperatif, Fransa ve Hindistan kooperatifleri ile de işbirliği kurmuştur. Bu işbirliğinin sınırlarını daha da genişletmek gayretindedirler.

1.2.7. Toplumsal Sorumluluk İlkesi

1995'te Manchester şehrinde yapılan 31. Kooperatifçilik Kongresinde kabul edilen 7 ilkeden bütünüyle yeni olan yegane ilkedir.

Bu ilkeye göre, kooperatifler ortaklarının ihtiyaçlarını ve taleplerini karşılıyorken, faaliyette buldukları toplumun sürdürülebilir kalkınması için çalışırlar. Bunu ortaklarının uygun bulduğu politikalar aracılığıyla yürütürler.⁵⁰ Ancak, aynı ilkeye göre, kooperatif ortakları bu toplumsal katkı sorumluluğunu yüklenmekten kendilerini soyutlayamazlar.

Bu bağlamda kooperatiflerin sürdürülebilir kalkınma sürecine aktif biçimde katılmaları ve çevreyi korumaları büyük önem arz etmektedir.

Zaten kooperatif çalışmalarında, toplumsal çıkarlara özen gösterilmesi gerektiği, her zaman için gözden uzak tutulmayan bir konu olmuştur.

1.3. Kooperatiflerin Sınıflandırılması

Bir konunun bilimsel açıdan incelenmesinde sınıflandırmalar genellikle önem kazanır. Hatta, bir bakıma "bilim" "sınıflandırılmış bilgi" olarak da kabul edilebilir. Sınıflandırmalar da çeşitli bakış açılarıyla, değişik bakımlardan yapılabilir. Doğal olarak, belirli bir amaca yönelik bir incelemede, bu amaca en uygun sınıflandırma hangisi ise o esas alınır.⁵¹

Kooperatifler de çeşitli bakımlardan sınıflandırılabilir. Nitekim kooperatif kuramcıları ortak bir sınıflandırmada birleşmemektedirler.⁵² Bu da,

⁵⁰ GÜNDOĞDU, İ., "T.K.K.M.B. Gn. Md. Hasan Kaya ile T.K.K.Ü.B. Mülakat", Karınca, Sayı: 716, Ağustos 1996, s. 14.

⁵¹ MUCUK, İsmet, "Modern işletmecilik", (6. Basım), Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1996, s. 39.

⁵² ANONİM, Meydan Larousse Ansiklopedisi, s. 467.

kooperatiflerin sınıflandırılmasında farklı ölçütlerin dikkate alındığını göstermektedir. Örneğin Fransız kooperatifçisi Claude VIENNEY, kooperatiflerin sınıflandırılmasında dört kıstasın bulunduğunu belirtmektedir.⁵³ Bu ölçütler; kooperatif girişimlerinin faaliyet alanları, ortakların faaliyetlerine bağlı işlevler, kooperatif ortağı olan kişilerin sosyo-ekonomik ve mesleki statüleri ve ekonomik faaliyet ile ortaklık ilişkilerinin kombinasyonudur.

Biz burada, ABD ve Almanya'da kooperatiflerin sınıflandırılması hakkında genel bilgi verdikten sonra, Türkiye'de kooperatiflerin sınıflandırılmasını ele alacağız. Uygulamada "faaliyet alanlarına göre sınıflandırma" oldukça yaygın kullanılmaktadır. Bu nedenle ve tezimin konusu sebebiyle kooperatifleri genel olarak tarımsal (Kırsal) kooperatifler ve tarım dışı (kentsel) kooperatifler olmak üzere iki gruba ayırarak incelemeye çalışacağız.

1.3.1. Bazı Ülkelerde Kooperatiflerin Sınıflandırılması

1.3.1.1. ABD'de Kooperatiflerin Sınıflandırılması

1950'li yıllarda Amerika Birleşik Devletlerinde kooperatifler aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır:⁵⁴

- I. Kooperatif Satış Organizasyonları.
- II. Kooperatif Alım Organizasyonları.
 - A) Perakendeci Organizasyonlar.
 - B) Toptancı Organizasyonlar.
- III. Kooperatif Hizmet Organizasyonları.
 - A) Finansman Kurumları.

⁵³ ÇIKIN, A. ve KARACAN, A.R., a.g.e., s. 312.

⁵⁴ ÇIKIN, A. ve KARACAN, A.R., a.g.e., s. 318.

- B) Sigorta.
- C) Telefon
- D) Drenaj ve Sulama

IV. Emekçilerin Kooperatif Organizasyonları

Gelişmeleri ve yenilikleri içeren, oldukça yeni kaynaklar ABD'deki kooperatifleri fonksiyonlarına göre beş ana başlık altında sınıflandırmaktadır. Ancak günümüzde kooperatiflerin birden fazla fonksiyonu bulunduğundan, bir kooperatif birden fazla kooperatif sınıfı içinde yer alabilmektedir. Beş ana başlık ve kısaca açıklamaları şu şekildedir:⁵⁵

I. Üretim Kooperatifleri:

Üreticilerin kurdukları kendi işgücü ile kendilerinin işlettikleri kooperatiflerdir.

A) Doğal hammaddeleri işleyen endüstrilerde kurulan kooperatifler; Kömür ocakları, ormanları işleten kooperatifler, balıkçılık kooperatifleri, kooperatif çiftlikleri gibi. Örnek; İsrail'deki Kibbutzlar.

B) Yan sanayi üretim alanlarında kurulmuş kooperatifler; Kontrplak, sigara, eldiven vb. kooperatif fabrikaları. Örneğin; ABD'nin batısında 24 kooperatif kontrplak fabrikası bulunmaktadır.

II. İşleme Kooperatifleri:

Temel amaçları hammaddelerin işlenerek mamul hale getirilmesidir.

⁵⁵ A.g.e., s. 318-320.

A) Yerel kooperatif işleme birimleri. (peynircilik, çırçırılama, krema imalathaneleri vb.)

B) Merkezi kooperatif işleme birimleri; bir veya birden fazla kooperatif tarafından yönetilen kooperatif işyerleridir. (kesimhaneler, mezbahalar, vb.)

III. Satış (Pazarlama) Kooperatifleri:

Bir veya birden fazla pazarlama fonksiyonunu yerine getiren kooperatiflerdir.

A) Ürün pazarlama kooperatifleri; çoğu kez birden fazla fonksiyonu yerine getirirler. (Örneğin; Milwaukee'deki Golden Guernsey sütçülük kooperatifleri gibi)

B) Tolu pazarlık kooperatifleri; genellikle sadece fiyat, satış biçimleri konusunda pazarlık yapan kuruluşlardır. Amerikan tarımında, yaygın olarak bulunan toplu pazarlık kooperatifleri veya toplu pazarlık birlikleri bütünüyle farklı bir organizasyona ve yönetime sahiptir.⁵⁶

C) Kooperatif Komisyon Organizasyonları; satış ajanı olarak komisyonculuk görevi yapan kooperatif kuruluşlardır. Örneğin; Baraboo Wisconsin'deki Equity Canlı Hayvan Satış Kooperatifleri Birliği gibi.

IV. Satınalma (Alım) Kooperatifleri:

⁵⁶ Heflebower, Richard, B., "Cooperatives and Mutuals in the Market System" The University of Wisconsin Press", Evanston, Illinois, 1979, s. 10.

A) Çiftçi, balıkçı ve diğer üreticilerin girdi tedarik kooperatifleri gibi üyelerin işletme ihtiyaçlarını toptan veya perakende olarak sağlayan kooperatifler.

B) Tüketici ihtiyaçlarını karşılayan tüketim kooperatifleri.

C) İşadamları satınalma birlikleri (üretim malları, toptancı bakkaliye vb.)

V. Hizmet Kooperatifleri:

A) Kırsal Alan İhtiyaçlarını Karşılamanı Kooperatifler.

1. Kredi Kooperatifleri.

2. Sigorta Kooperatifleri.

3. Sulama Kooperatifleri

4. Kırsal Elektrifikasyon Kooperatifleri

5. Kırsal Telefon Kooperatifleri

6. Kooperatif Nakliyecilik Organizasyonu

7. suni Tohumlama Organizasyonu

8. Süt Hayvancılığı İslah ve Kooperatif Çiftlik İdaresi, vb.

B) Kentsel Tüketim İhtiyaçları

1. Konut Kooperatifleri.

2. Finansman (Kredi) Organizasyonları.

C) Kırsal ve Kentsel nüfusun İhtiyaçları

1. Tıbbi, İlaç, Gözlük, Hastane İhtiyaçları Organizasyonu.

2. Rekreasyon Kooperatifleri.

3. Muhtelif Hizmet Kooperatifleri.

D) İşadamları İçin

1. Bilgi Toplama ve Haberleşme
2. mal Değişimi (Takas) Hizmetleri (Uluslararası)
3. Kredi (Kefalet) Büroları
4. Sipariş Çiçek Dağıtım Hizmeti Acentaları
5. Ulaşım (Nakliye) Hizmetleri
6. Emlakçılar Acentası, vb.

Amerika Birleşik Devletleri'nde özel firmaların birleşme istekleri genellikle yasalarla engellenirken kooperatifler bu kapsamın dışında tutulmuşlar ve rakip kuruluşlar karşısında güçlenebilmeleri için birleşmeleri teşvik edilmiştir. Bu politikanın sonucu olarak Amerika'nın en büyük 400 firması arasına 2 de kooperatif kuruluş girmiştir.⁵⁷ Eğer dikkat edilirse, yukarıdaki sınıflandırmalarda da bu durum biraz olsun kendini göstermektedir.

1.3.1.2. Almanya'da Kooperatiflerin Sınıflandırılması

Dünyada kredi kooperatifçiliğinin öncülüğünü Almanya'nın yaptığı bilinmektedir. İki ünlü kooperatifçiden, Schulze-Delitsch esnaf kredi kooperatifçiliğinin, Frederich Wilhelm Raiffeisen ise tarım kredi kooperatifçiliğinin önderliğini yapmışlardır.

Wilhelm Haas ta Alman kooperatif hareketinin üçüncü büyük ismidir. Kurucu ve teşkilatçı olarak tanınır. Tarım kesiminden tüketim kooperatifçiliğiyle ilgilenmiştir.⁵⁸

⁵⁷ BAŞAR, H., "Türkiye'de ve Dünya'da Kooperatif Kuruluşların Sosyo-Ekonomik Yapısı", s. 168.

⁵⁸ FİNDİKOĞLU, z. Fahri, "Kooperasyon Sosyolojisi", İstanbul Üniversitesi Yayınları, No: 1206, İstanbul, 1967, s. 83, 84.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, Almanya’da geleneksel kooperatif sınıflandırması tarımsal (Raiffeisen) kooperatifler ve kentsel (Schulze-Delitzsch) kooperatifler şeklinde yapılmaktadır. Avrupa Toplulukları Sosyal ve Ekonomik Komitesi’nin yaptığı bir çalışmada Almanya’daki kooperatifler aşağıdaki gibi sınıflandırılmıştır:⁵⁹

I. Tarımsal Kooperatifler:

- A) Alım, Satım, İşleme ve Hizmet Kooperatifleri,
- B) Kredi Kooperatifleri (Alım-Satım işleri de yapar),
- C) Hizmet Kooperatifleri.

II. Bankacılık Hizmetlerine İlişkin Kooperatifler:

- A) Kredi Kooperatifleri (Tek amaçlı),
- B) Alım-Satım İşleri de Yapan Kredi Kooperatifleri (Çok amaçlı),

III. Ticari ve Sınai Kooperatifler:

- A) Küçük Tüccar ve Sanatkârlar Alım Kooperatifleri,
- B) Diğer Alım Kooperatifleri
- C) Nakliye Koperatifleri

IV. Taşımacılık Kooperatifleri

- A) Kamyoncular Kooperatifi
- B) Taksi Kooperatifleri
- C) Dahili Taşımacılık Kooperatifleri
- D) Diğerleri

V. Tüketim Kooperatifleri

VI. Konut Kooperatifleri

VII. Üretim Kooperatifleri.

⁵⁹ ÇIKIN, A. ve KARACAN A.R., a.g.e., s. 320, 321.

1.3.2. Türkiye’de Kooperatiflerin Sınıflandırılması

Daha önce belirttiğim gibi, kooperatif kuramcılar ortak bir sınıflandırma üzerinde birleşememişlerdir. Değişik teorisyenler, kooperatiflerin değişik özelliklerini ön plana çıkararak, farklı sınıflandırmalar yapmışlardır.

1955 yılında İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, İktisadi ve İctimaiyat Enstitüsü’nce, Türkiye’de kooperatifçilik hareketinin tarihsel görünümü ortaya konurken, özet olarak aşağıdaki gibi bir sınıflandırma verilmiştir.⁶⁰

- I. Tarım Kredi Kooperatifleri
- II. Tarım Satış ve Üretim Kooperatifleri
 - A) Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri
 - B) Şeker Pancarı Ekicileri Üretim Kooperatifi
 - C) Çay Ekicileri Kooperatifleri
- III. Esnaf Kooperatifleri
- IV. Yapı Kooperatifleri
- V. Tüketim Kooperatifleri

Prof. Dr. Fındıkoğlu’nun mantıklı bulup benimsediği bir sınıflandırma da şöyledir:⁶¹

- I. Üretim Kooperatifleri:
 - A) Tarımsal Üretim Kooperatifleri
 - B) Sanayi Üretim Kooperatifleri

⁶⁰ A.g.e., s. 322.

⁶¹ FİNDIKOĞLU, Z.F., “Türkiye’de Kooperatifçiler”, s. 108, 109.

1. Küçük Sanayi Kooperatifleri

2. Büyük Sanayi Kooperatifleri

II. Kredi Kooperatifleri

A) Tarımsal Kredi Kooperatifleri

B) Sanayi Kredi Kooperatifleri

III. Tüketim Kooperatifleri:

A) Tüketim Eşyasını Serbest pazardan, kapitalist sektörden, temin eden,

B) Kendisinin Başlangıçta veya Gelişmeden Sonra Vücuda Getirdiği Tüketim Kooperatiflerinden ya da Bağımsız Olarak Vücuda Gelmiş Üretim Kooperatiflerinden Elde Eden. (tüketim eşyasını)

Ülkemizde kooperatifleri, tarımsal (kırsal) kooperatifler ve tarım dışı (kentsel) kooperatifler şeklinde iki grup altında inceleyebiliriz.⁶²

1.3.2.1. Tarımsal Kooperatifler (Kırsal Kooperatifler)

Tarım kooperatifi, ortaklarının ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla küçük çiftçiler tarafından kurulan ekonomik bir örgüttür.⁶³ Bu kooperatifler, farklı biçimlerde sınıflandırılmaktadırlar. Yalnızca faaliyetleri esas alınarak yapılan bir sınıflandırma şöyledir:⁶⁴

⁶² TURAN, A., a.g.m., s. 21.

⁶³ İNAN, İ. Hakkı, "Tarımsal Kooperatifçilik Ekonomisi", Lisansüstü Ders Notu, Tekirdağ, 1998, s. 34.

⁶⁴ MÜLAYİM, Z. G., a.g.e., s. 186.

- Tarım Alım Kooperatifleri,
- Tarım Kredi Kooperatifleri,
- Tarım Satış Kooperatifleri,
- Tarım İşleme Kooperatifleri,
- Arazi Kullanma Kooperatifleri,
- Tarım Hizmet Kooperatifleri.

Son yıllara kadar bütün ülkeler için geçerli olan bu sınıflandırma şekli, çok amaçlı tarım kooperatiflerinin gelişmeye başladığı ülkeler için yeterli olmamaya başlamıştır. Bu bizim ülkemiz için de geçerlidir. Bu sebeple biz, ülkemizdeki tarım kooperatiflerini şu şekilde sınıflandırmayı doğru buluyoruz:⁶⁵

I. Tek Amaçlı Tarımsal Kooperatifler.

1. Tarımsal Alım Kooperatifleri,
2. Tarım Kredi Kooperatifleri,
3. Tarımsal Sigorta Kooperatifleri,
4. Tarım Satış Kooperatifleri,
5. Tarımsal İşleme Kooperatifleri,
6. Arazi Kullanma Kooperatifleri,
7. Tarımsal Hizmet Kooperatifleri,

II. Çok Amaçlı Tarımsal Kooperatifler

1. Köy Kalkınma veya Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri

Kooperatifin belirli bir konuda (örneğin; girdi temini, kredi, pazarlama gibi) çalışmaları halinde bu tip kooperatiflere tek amaçlı kooperatifler denilmektedir. Ortakların birçok konudaki ihtiyaçlarını karşılayan tarım kooperatifleri ise, çok amaçlı kooperatifler olarak isimlendirilmektedir.

⁶⁵ MÜLAYİM, Z.G., a.g.e., s. 187.

1.3.2.1.1 Tek Amaçlı Tarımsal Kooperatifler

1. Tarımsal Alım Kooperatifleri

Bu kooperatiflerin ana amacı, ortak çiftçilerin girdilerini en uygun fiyatla, en kaliteli olarak sağlamak ve onlara teknik liderlik yapmaktır.

Tarımsal alım kooperatiflerinin bu amacını gerçekleştirebilmek için diğer birim kooperatifler gibi bölgesel ve ulusal düzeyde teşkilatlanmaları gerekmektedir. Yerel alım kooperatifleri kendi bölgelerindeki çiftçilere hizmet götürebilirse de, daha geniş sahada tarımsal girdi üreten ve ithal eden büyük şirketlerle rekabet edecek güce sahip değildir. Yatay ve dikey bütünleşmeyle kooperatiflerin daha büyük yatırımlara girerek yem, gübre, ilaç, makine üreten fabrikaları kurmaları ve iş hacimlerini genişletmeleri mümkündür. Üst örgütler çiftçileri eğitmek, araştırmalar yapmak, yayın yapmak ve devlet ile olan ilişkilerini düzenlemek gibi önemli hizmetleri de görürler.

2. Tarım Kredi Kooperatifleri

Tarım Kredi Kooperatifleri ortaklarına düşük maliyetle kredi sağlamak amacıyla kurulan kooperatiflerdir. Çoğunlukla küçük ve orta ölçekli çiftçilerin ortak olduğu kooperatifler ortaklarının tek başlarına alamadıkları krediyi onlara maliyetine sağlarlar.

Bankalar daha çok büyük çiftçilere, tüccarlara ve sanayicilere kredi vermeyi tercih etmekte, küçük çiftçilere kredi vermekte güçlükler çıkarmaktadır. Tek tek bankalara güvence veremeyen çiftçilerin tarımsal kredi alabilmek için, ipotek yaptırabilecekleri arazisi ya azdır veya hiç yoktur. Ayrıca, çiftçilerin mülkeyitindeki araziler Ziraat Bankasının bütümine göre düşük değere sahip ve genellikle tapusuzdur. Tüm bu sebeplerle, kredi kuruluşlarından kredi alamayan

çiftçiler özel kişilerden yüksek faizle borç almak zorunda kalırlar. Bu yüksek faiz nedeniyle çiftçi borçtan kurtulamamakta, tasarrufta bulunarak işletmesini istediği gibi geliştirememektedir.

Bankalardan ve şahıslardan uygun şartlarda ve yeterli düzeyde kredi sağlayamayan çiftçilerin başvurabilecekleri tek kuruluş kredi kooperatifleridir. Tarım kredi kooperatifleri ortakları ile tasarruf sahipleri veya kredi kuruluşları arasında aracılık yaparak, ortaklarına ucuz kredi temin etmeye çalışan kuruluşlardır.⁶⁶ Bu konuda geniş bilgi ikinci bölümde verilecektir.

3. Tarımsal Sigorta Kooperatifleri

Sigorta, ilerde meydana gelmesi muhtemel tehlikeden doğacak zararın giderilmesinin, önceden yapılan ödemeler (primler) karşılığında taahhüt edilmesidir. Tarımsal sigorta ise, her çeşit biçilmiş veya biçilmemiş mahsullerle, tarımda kullanılan ehli hayvanlar için yapılan sigortadır.⁶⁷

Sigorta devlet ya da özel kuruluşlar tarafından yapılmaktadır. Özel sigorta kuruluşları iki önemli gruba ayrılabilir:⁶⁸

-Sigorta şirketleri

-Sigorta kooperatifleri

Konumuz gereği sadece ikincisini kısaca açıklayalım. Kooperatifler bu konuda şöyle hareket etmektedirler.

⁶⁶ İNAN, İ.H., "Tarım Ekonomisi ve İşletmeciliği", s. 193, 194.

⁶⁷ ANONİM, Meydan Larousse Ansiklopedisi, Cilt 18, s. 56.

⁶⁸ MÜLAYİM, Z.G., a.g.e, s. 261.

a) Bir yılda ödenen tazminatlarla sigorta kooperatifinin yönetim masrafları toplamını yıl sonunda bütün ortaklar arasında paylaşırlar. Bu durumda sigorta kooperatifi önceden sabit bir prim almamaktadır. Böyle bir sigorta kooperatifinden önceden emanet bir prim alınır; yıl sonunda ödenen tazminata göre fazla gelirse ortaklara iade edilir, eksik gelirse ortaklara tamamlattırılır.

b) Yıl başında sabit bir prim alınarak yıl sonunda toplanmış olan primlerin miktarına göre tazminat dağıtılır.

c) Yıl başında sabit bir prim alınır ve kazanımlar meydana gelmesi durumunda sabit bir tazminat ödenir.

Tarım alanında özel sigorta şirketlerinin karşılayamayacakları birçok riskleri ancak sigorta kooperatifleri yüklenebilir. Bu nedenle, tarımsal sigorta kooperatiflerine çok önemli görevler düşmektedir.

4. Tarım Satış Kooperatifleri

Bu kooperatifler ortaklarının karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle tarımsal faaliyetleri ile ilgili ihtiyaçlarını karşılamak, ürünlerini daha iyi şartlarda değerlendirmek ve ekonomik menfaatlerini korumak amacıyla hizmet vermektedir. Bu amacı gerçekleştirmek için ortaklarının ürünlerini alıp, en iyi şartlarda değerlendirmek, gerekirse ürünleri işleyip mamül hale getirerek piyasaya sürmek ve ortakların üretim için ihtiyaç duyduğu her çeşit üretim faktörlerini temin etmek durumundadır.⁶⁹

Küçük üreticiler, ürünlerini kooperatif kanalıyla pazarlamakla herşeyden önce büyük ölçekli bir işletmenin ve örgütlenmiş bir piyasanın ekonomik ve

⁶⁹ ANONİM, "Türkiye'de Kooperatifçilik", Türk Kooperatifçilik Kurumu, Yayın No: 88, Ankara, 1997, s. 26.

toplumsal avantajlarından yararlanmaktadır. Diğer yandan birim tarım satış kooperatiflerinin yatay ve dikey biçimde bütünleşmeleri bu avantajları daha da arttırmaktadır.⁷⁰

Tarım satış kooperatifleri güçlü bir pazarlama sistemi kurmakla hem üreticileri hem de tüketicileri korumuş olmaktadır. Aracı kurumların ortadan kalkması ya da azaltılmasıyla ürünler üzerindeki aracı kazanç payı da düşmüş veya ortadan kalkmış olacağından ürün fiyatları da düşecektir.⁷¹ Netice olarak, bu kooperatifler, ortak üreticilerin ürünlerini değerlendirirken, tüketicilerin de ödedikleri fiyatların düşmesini sağlayacaklardır.

Ülkemizde, Tarım Satış Kooperatifleri, temel amacından ziyade, devletin fiyat destekleme politikasını uygulayan bir teşkilat görünümü sergilemektedir. Halbuki tarımsal amaçlı kooperatiflerin Pazar payı 1996 yılında Bulgaristan'da % 30, Çekoslovakya'da % 65, Finlandiya'da % 79, İrlanda'da % 100, Hollanda'da % 83 ve Portekiz'de % 45'dir.⁷² Bu da göstermektedir ki, diğer ülkeler bu kooperatifleri asıl amaçları doğrultusunda kullanmaktadırlar.

5. Tarımsal İşleme Kooperatifleri

Piyasa koşullarında çiftçi ürünlerini pazarda satmak için üretir. Bu ürünlerin bazıları olduğu gibi, yani herhangi bir işleme tabi tutulmadan, doğal durumuyla pazarlanırken bazıları da belirli bir işleme yani fabrikasyona tabi tutularak satışa sunulurlar.

Ortakların tarımsal ürünlerini belirli bir işleme tabi tutarak, işlenmiş ürünü ortaklarına geri veren veya işlediği ürünü pazarlayan kooperatiflere "tarımsal

⁷⁰ ÜRPER, Y., a.g.e., s. 17.

⁷¹ A.y., s. 17.

⁷² ÖZÇELİK, Ahmet, "Az Gelişmiş Ekonomilerde Tarımsal Kooperatiflerin Fonksiyonları ve Başarıları İçin Ön Araştırma ile Eğitimin Önemi", Karınca, Sayı: 739, Temmuz 1998, s. 5.

işleme” veya “imal kooperatifi” denir. Uygulamada bu kooperatifler pazarlama fonksiyonunu da yerine getirdiğinden, bu kooperatiflere “Tarımsal işleme ve pazarlama kooperatifleri” ismi de verilmektedir.

Tarımsal işleme kooperatiflerinin amaçlarını ve yararlarını şu başlıklar altında özetlemek mümkündür:⁷³

-Ortaklar tarafından üretilen meyve, sebze, süt, et, zeytin vb. ürünlerin toplu olarak, modern fabrikalarda, uzman teknik elemanların denetiminde işlemek, yeni ürünlere dönüştürmek suretiyle piyasanın istediği standartlarda işlenmiş kaliteli ürün elde etmek,

-Küçük tarım işletmelerinde üretilen ve hammadde durumundaki tarımsal ürünleri büyük hacimlerde işlemek ve işleme artıklarını başka alanlarda kullanarak, maliyetleri düşürmek,

-İşlenmiş ürünleri hammadde teslimine göre ortaklara geri vermek ve/veya pazara toplu olarak sunarak fiyatları çiftçi lehine oluşturmak, elde edilen fazlaları ortaklarına risturne ederek onların gelirlerini yükseltmek,

-Ortaklarına teknik danışmanlık yapmak, onların emek, toprak ve sermaye verimliliğini yükselterek daha fazla randıman almalarını sağlamak,

-Çiftçiler arasındaki tarımsal özellikli dayanışmayı ticaret ve sanayi alanına taşıyarak onların teknik, ekonomik ve sosyal yönden gelişmelerine yardımcı olmak.

⁷³ ÇIKIN, A. ve KARACAN A.R., a.g.e., s. 336.

Tatbikatta her ürüne göre bir işleme ve pazarlama kooperatifine rastlamak mümkündür. Dünyada en fazla karşılaşılan başlıca işleme kooperatifleri aşağıdaki başlıklar altında toplanabilir:

- a) Sütçülük kooperatifleri,
- b) Şarapçılık kooperatifleri,
- c) Diğer tarım işleme kooperatifleri,

6. Arazi Kullanma Kooperatifleri

Tarımsal üretim kooperatifleri, tarımda sermayeye ve araziye duyulan ihtiyacın giderek artması ve modern tarım tekniğinin gerektirdiği koşulları küçük aile işletmelerinin karşılayamayışı sonucu doğmuştur. Tarımsal üretim kooperatiflerine arazi kullanma kooperatifleri veya kooperatif çiftlikler de denilmektedir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra çiftçilerin ekonomik bağımsızlığını korumak ve üretim araçlarında kollektif mülkiyete yer vermemek şeklindeki temel görüşe dayanarak kurulan üretim kooperatifçiliğine, grup tarımı veya toplu üretim ismi verilmektedir.⁷⁴

Tarımsal üretim kooperatiflerinin en yaygın çeşidi “kooperatif çiftlikleri”dir. Çoğunlukla sosyalist ülkelerde gözlenen kooperatif çiftliklerin üç aşaması mevcuttur: Birinci aşamada, ortaklar arazilerini kooperatife vermişler, fakat üretim dönemi sonundaki gelirden kira almaktadırlar. Bitkisel üretim ortaklaşa gerçekleştirilirken, hayvansal üretim bireysel olarak yapılmaktadır. İkinci aşamada, hayvansal ve bitkisel üretim ortaklaşa yapılmakta, ancak ortaklar gelirden toprakları için, düşük de olsa bir kira almaktadır. Üçüncü ve son aşamada ise, tarımsal üretim tamamıyla kollektifleştirilmiştir. Gelirden toprağa ayrılan pay ortadan kaldırılmıştır. Özel mülkiyet kaldırılmış olmasına rağmen,

⁷⁴ İNAN, İ. Hakkı, “Çorlu İlçesi Seymen Köy Kalkınma Kooperatiflerinde Grup Tarımının Ekonomik Analizi”, Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayınları, No: 52, Ankara, 1984, s. 3.

eski Sovyetler Birliği'nde olduğu gibi ortaklara bir miktar toprak bırakılmıştır. Ortaklar boş zamanlarında emeğini bu topraklar üzerinde değerlendirmektedirler.

Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı gibi, kooperatif çiftliklerde üç çeşit kooperatifleşmeyle karşılaşılmaktadır. Bu kooperatifleşme türü, üretim faktörlerinin, özellikle toprağın, kollektifleştirilme derecesine göre ortaya çıkmaktadır. Birinci durumda mülkiyet ortaklara ait, hayvansal üretim bireysel, bitkisel üretim ise ortaklaşa yapılmaktadır. İkinci durumda ise mülkiyet ortaklara ait, fakat üretim ortaklaşadır. Son durumda da mülkiyet ve işletmecilik tamamıyla kooperatifi oluşturan kitlenin topu içindir.

Tarımsal üretim kooperatiflerinin çeşitli ülkelerde farklı biçimlerine rastlamak mümkündür. Örneğin, İtalya'da kooperatif çiftlikler, Fransa'da ve İspanya'da grup tarımı yapan işletmeler, İsrail'de Kibbutz ve Moşhav'lar, Rusya'da Kolhoz'lar ve Çin'deki Halk Komünleri tarımsal üretim Kooperatifi diğer adıyla arazi kullanma kooperatifi çeşitleridir.⁷⁵

Ülkemizde 1970'li yılların sonunda ve 1980'lerin başında daha çok Fransa ve İspanya'da uygulanan grup tarımına benzeyen bazı üretim kooperatifçiliği teşebbüsleri görülmüşe de, devletçe gereken destek verilemediğinden bu girişimler sonuca ulaşamamıştır.⁷⁶

7. Tarımsal Hizmet Kooperatifleri.

Esas amaçları, diğer kooperatiflerde de olduğu gibi ortakları üreticilerin hayat koşullarını iyileştirmek olan bu kooperatifler, şimdiye kadar görmüş olduğumuz tek amaçlı tarım kooperatiflerinin dışında kalan, çeşitli tek amaçlı kooperatifleri ifade etmektedir.

⁷⁵ ÇIKIN, A. ve KARACAN, A.R., a.g.e., s. 341, 342.

⁷⁶ İNAN, İ.H. "Tarım Ekonomisi ve İşletmeciliği", s. 198.

Makine kullanma, defter tutma, tarımsal mücadele, hayvan ıslahı, taşıma, sulama, suni tohumlama, soğutma ve muhafaza vb. konularda hizmet veren tarım hizmet kooperatiflerinin farklı ülkelerde, değişik konu ya da konularla meşgul oldukları görülmektedir.

Yukarıdaki hizmetlerin bir kısmı özel kurulmuş tarım hizmet kooperatifleri tarafından diğer bir kısmı da daha önce başka bir konuda teşekkül etmiş olan çok amaçlı bir kooperatif tarafından karşılanabilir.

Ülkemizde, tarım hizmet kooperatiflerinden var olanlar ya da gelişme imkanı olanlar şöyle sıralanabilir:⁷⁷

- Makine kullanma kooperatifleri,
- Sulama kooperatifleri,
- Damızlık yetiştirme veya yapay tohumlama kooperatifleri,
- Tarımsal muhasebe kooperatifleri,
- Köy sağlık kooperatifleri,
- Yonca kurutma kooperatifleri,
- Soğuk hava deposu kooperatifleri,
- Köyleri elektrikleendirme kooperatifleri,
- Tarımsal taşıma kooperatifleri,
- Cenaze kaldırma kooperatifleri.

⁷⁷ MÜLAYİM, Z.G., a.g.e., s. 379-400.

1.3.2.1.2. Çok Amaçlı Tarımsal Kooperatifler

1. Köy Kalkınma veya Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri

Kooperatifçilik ilkelerine uygun olarak kendi kendine yardım ve idare esasına göre faaliyet gösteren, tabandan gelen harekete dayanan, gönüllü kooperatifçilik ilk defa 1964 yılında çok amaçlı “Köy, Kalkınma Kooperatifleri”nin kurulmasıyla ülkemizde başlamıştır. “Köy kalkınma” şimdiki adıyla “Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri”nin (1989 yılında Tarım ve Köyişleri Bakanlığı tarafından bu isme çevrilmiştir.) kurulup, gelişmesinde kırsal alandaki kaynakların harekete geçirilmesi için bu kooperatiflerin tarımsal sanayiye dönük projeli yatırımlarına kaynak sağlanması bakımından 1965 yılında “Dış Ülkelere İşçi Göndermede Kooperatif Kuran Köylülere öncelik Tanıma Projesi” hayata geçirilmiştir. Ancak kooperatifçilik bilincinden uzak olarak çok sayıda kooperatif kurulması ve kurulan kooperatiflerde ortak-kooperatif ilişkisi bulunmaması dolayısıyla risturn ilkesi ile bağdaşmayan yatırım projelerinin verilmesi, işgücü projesinin başarısına set çekmiştir.⁷⁸

1163 sayılı Kooperatifler Kanunu'nun 1969 yılında yürürlüğe girmesi ile tarımsal kalkınma kooperatifleri, üst kuruluşlarını kurabilme imkânına kavuşmuşlardır. Bu kanunda, değişiklik yapan 06.10.1988 gün ve 3476 sayılı kanun hükümleri dikkate alınarak kırsal alandaki kooperatifleri dağınıklıktan kurtarabilmek için yeni düzenlemeye gidilmiş, dört çeşit kooperatifin çalışmalarını örnek hale getiren “Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Anasözleşmesi”nde toplanmıştır. Birliklerin ve merkez birliklerinin ise ekonomik yönden güçlü bir yapıya kavuşarak yurtiçi ve yurtdışı pazarlarda rekabet gücüne sahip olabilmelerini temin için konu bazında örgütlenmeleri uygun görülerek tarım, hayvancılık, ormancılık, el sanatları, sulama, su ürünleri, pancar ekicileri

⁷⁸ ANONİM, “Türkiye’de Kooperatifçilik”, s. 22, 23.

adı altında 7 değişik konuda örnek anasözleşme geliştirilmiştir. 1996 yılı Başı itibariyle, 549.883 ortağa sahip, 4.470 Tarımsal Kalkınma Kooperatifi ve bunların 33 birliği mevcuttur. Ayrıca bu kooperatiflerden ormancılık konusunda çalışan 7 birlik Ormancılık Merkez Birliğini kurmuşlardır. Tarım ve köyişleri Bakanlığı Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü tarafından programlanmak suretiyle Tarım İl Müdürlükleri tarafından yapılan eğitim programları ile bu kooperatifler eğitim yönünden desteklenmektedirler.⁷⁹

Aynı kooperatiflerin tarımsal üretimi arttırıcı, değerlendirici ve pazarlamayla ilgili projelerinin desteklenmesi maksadıyla 1967 yılında Devlet Yardım Yönetmeliği yürürlüğe konmuştur. Desteklenen kooperatif yatırımlarında Ziraat Bankası'nın hayvancılık kredilerine uyguladığı faizin yarısı oranında (1996 yılında % 22'dir) faiz uygulanmaktadır. Vade ise sabit yatırım kredilerine 2 yılı ödemesiz 12 yıl, işletme kredilerine 1 yıl ödemesiz 3 yıldır. Bugün tarım kesiminde çok amaçlı olarak faaliyet gösteren ve tabandan gelen bir karaktere dayanan Tarımsal Kalkınma Kooperatiflerinin ortaklarına daha iyi hizmet verebilmesi ve sektörde başarılı olabilmeleri için aşığıdaki sorunların çözüme ulaştırılması gereği vardır.⁸⁰

-Devletin demokratik kooperatifçiliği özendirici kooperatifçilik politikasının olmayışı,

-Denetim yetersizliği,

-Eğitim ve araştırmaların yetersizliği,

Desteklenen kooperatif yatırımlarından 662'si işletmeye açılarak, faaliyet gösterdikleri köy ve çevre köyler itibariyle, tarımsal üretimin değerlendirilip

⁷⁹ ANONİM, "Türkiye'de Kooperatifçilik", s. 23.

⁸⁰ A.g.e., s. 24.

pazarlanması yönünden milli ekonomiye katkıları büyüktür. Daha önceki başarısızlıklarından ders alınarak son yıllarda tarımsal kalkınma kooperatiflerinin projeli yatırımlarının desteklenmesinde önemli değişiklikler yapılmıştır.

1.3.2.2. Tarım Dışı Kooperatifler (Kentsel Kooperatifler)

Faaliyet sahaları tarım sektörü dışında olan kooperatiflerdir. Kimi sınıflandırmalarda “kentsel kooperatifler” olarak da isimlendirilirler. Çok türleri vardır. Ben burada bunların sadece adlarını vermekle yetineceğim. Çünkü tezimin konusu gereği olarak tarımsal kooperatifleri incelemekle kanaat edeceğim.

Tarım Dışı Kooperatifler (Kentsel Kooperatifler)⁸¹

1. Tüketim Kooperatifleri
2. Konut Kooperatifleri
3. Esnaf ve Sanatkârlar Kredi ve Kefalet Kooperatifleri
4. Tarım Dışı Hizmet Kooperatifleri
 - a) Küçük Sanat Kooperatifleri
 - b) Taşıma Kooperatifleri
 - c) İşyeri (Küçük Sanayi Sitesi) yapı Kooperatifleri
 - d) Turizm Kooperatifleri
 - e) İşçi Kooperatifleri
 - f) Diğer Kooperatifler⁸²
 - Yayıncılık Kooperatifleri
 - Hamallar Taşıma Kooperatifleri
 - İşletme Kooperatifleri
 - Sigorta Kooperatifleri
 - Yardımlaşma Kooperatifleri
 - Eğitim Kooperatifleri

⁸¹ MÜLAYİM, Z.G., a.g.e., s. 15, 16.

⁸² ANONİM, “Türkiye’de Kooperatifçilik”, s. 42-44.

İKİNCİ BÖLÜM

TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ

2.1. Tarım Kredi Kooperatiflerinin Vasfı, Amacı ve Çalışma Alanları

Dünya’da en yaygın tarım kooperatiflerinden biri olan kredi kooperatifleri tarımın finansmanında önemli roller üstlenmiştir. Bu kooperatifler ülkemizin tarımsal kooperatifçilik hareketinde de liderliğini sürdürmektedir.

Tarım kredi kooperatiflerinin ortakları genel olarak küçük çiftçilerdir. Küçük çiftçilerin bankalardan reel kredi alabilmeleri için ipotek yaptırabilecekleri arazisi ya azdır, ya da hiç yoktur veyahutta Ziraat Bankası kıymet baremine göre çok düşük bir değere sahiptir. Bu nedenlerle, bankadan kredi sağlayamayan küçük çiftçiler yüksek faizle kişilerden borç alabilirler. Ancak kâr haddi zaten az olan tarım için böyle şahıslardan yüksek faizle borç alarak çalışmak hiç de elverişli değildir.¹

Banka ve kişilerin bu olumsuz tutumları nedeniyle, tarım kredi kooperatifleri, küçük çiftçilerin kredi ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayabilecek yegane örgüt olarak ortaya çıkmaktadır. Zaten bu kooperatifler, ortakları ile tasarruf sahipleri veya kredi kuruluşları arasında aracılık yaparak, onlara, tek başına alamadığı krediyi ucuz olarak sağlamaya çalışmaktadır.²

Tarım kredi kooperatifleri Türk tarımının gelişmiş ülkelerde yapılan tarım düzeyine getirilmesi için gerekli olan tarımsal mekanizasyon ve yeni tekniklerin ülkemize getirilerek uygulanmasında çiftçiye rehberlik yapmaktadır. Böylece,

¹ MÜLAYİM, Ziya Gökalp, “Atatürk’ten Bugüne Kooperatifçilik”, Yetkin Yayınları, Ankara, 1998, s. 42, 43.

² A.g.e., s. 43.

tarımımızın modernizasyonu ve dolayısıyla da çiftçimizin refah seviyesinin yükseltilmesi gibi bir ana amacı kendisine prensip edinmiştir.³

Yukarıdaki açıklamalardan sonra Tarım Kredi Kooperatiflerinin çalışma alanlarını sıralayalım:⁴

-Ortaklarının; kısa ve uzun vadeli kredi ihtiyaçlarını karşılamak, ürünlerini değerlendirmek, müştereken yararlanabilecekleri her çeşit makine ve tesisleri sağlamak,

-Ortak ve gerektiğinde diğer üreticilerin, üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlamak ve bu amaçla, Merkez Birliği Yönetim Kurulu'nun müsaadesi ile kuruluşlara iştirak etmek, el sanatlarını geliştirmek ve mamullerini değerlendirmek, mesleki ve teknik yönden bilgilerini artırmak, sosyal ve kültürel konularla ilgili faaliyetlerde bulunmak, kurslar açmak ve seminerler düzenlemek.

-Mevduat toplamak, bankacılık hizmetleri ve sigorta acenteliği yapmak.

-1581 sayılı kanun ile ek ve değişikliklerine göre kurulmuş diğer Kooperatifler, Bölge Birlikleri ve Merkez Birliği ile kredi ihtiyaçlarını karşılamak üzere banka ve sigorta şirketi kurmak ya da bu gibi kuruluşlara iştirak etmek.

-Bölge birliğince kendisine verilecek diğer görevleri yapmak.

Kooperatif bu faaliyetlerini, üst kuruluşlarca tespit edilecek genel uygulama esaslarına göre yürütür.

³ BARINAL, Fahrettin, "Tarım Kredi Kooperatifleri Kuruluşu", Karınca, Sayı: 665, Mayıs 1992, s. 37.

⁴ ANONİM, "Tarım Kredi Kooperatifi Anasözleşmesi", Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Ankara, 02.12.1998, Md: 5, s. 1, 2.

2.2. Tarım Kredi Kooperatiflerinin Prensipleri (Raiffeisen Prensipleri)

Dünyada tarım kredi kooperatifçiliğinin ilk uygulamasını gerçekleştiren büyük Alman kooperatifçisi F. Wilhelm Raiffeisen, günümüzdeki birçok ülke tarafından bazı ufak değişikliklerle aynen uygulanmakta olan kredi kooperatifi ilkelerini ortaya koymuştur. Bu nedenle, tarım kredi kooperatiflerinin prensiplerine, Raiffeisen Prensipleri de denmektedir.⁵

Tarım kredi kooperatiflerinin prensipleri ayrı ayrı kısaca aşağıda incelenmiştir.^{6,7}

2.2.1. Kooperatiflerin Hisse Senetsiz Kuruluşu

Bu kooperatifler çiftçiden para alınmadan kurulur. Yani kuruluşlarında sermayeleri yoktur. Bu bakımdan tam bir kişi birleşmeleridirler.

Ortaklarına verecekleri krediyi üçüncü kişilerden (şahıs ya da finans kuruluşlarından) temin ederler. Ancak, üçüncü kişilerin paralarının güveni için, ortakları, sınırsız sorumlulukla kooperatiflerine bağlanmışlardır.

Ama zamanla tarım kredi kooperatiflerinin hisse senetsiz kuruluşu esası değiştirilmiş ve her ortağın girişte en aşağı bir ortaklık payı şartı konmuş; fakat bu ortaklık paylarına verilecek faiz oranı, üçüncü kişilerden temin edilen paraya verilen faiz oranını geçemez, koşulu getirilmiştir.

⁵ KOÇTÜRK, O. Murat ve CEBECİ, A. Nuray, "Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin AB'ne Uyum ve Katılım Aşamasındaki Yeri ve Önemi", XV. Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi (6-9 Kasım 1996) Bildirisi, Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayınları: 86, Ankara, 1996, s. 75.

⁶ MÜLAYİM, Z.G., "Kooperatifçilik", s. 208-212.

⁷ ÇIKIN, A. ve KARACAN, A.R., s. 352, 353.

2.2.2. Sınırsız Sorumluluk

Raiffeisen kredi kooperatiflerinde ortaklar, kooperatifin üçüncü kişilere olan borçlarına karşılık tüm servetlerini bedel olarak göstererek, sınırsız bir sorumluluk yüklenirler. Ortaklarının bu sınırsız sorumlulukları sayesinde ancak üçüncü kişilerin emniyet ve güvenini kazanmakta ve ihtiyacı olan parayı onlardan temin edebilmektedirler.

Bu prensipten dolayı, Raiffeisen kooperatiflerinde ortakların iyi tanınmasına çok dikkat etme gereği ortaya çıkmıştır. Ortaklar, kooperatifin amacını, kendi sorumluluk ve görevlerini güzelce kavramış kimseler olmalıdır. Yoksa, iyi tanınmamış ve sorumluluğunun bilincinde olmayan insanların kooperatife girmesini hiçbir ortak istemez.

2.2.3. Çalışma Alanının Darlığı

Sınırsız sorumluluğun bir neticesi olarak Raiffeisen kooperatiflerinde tüm ortaklar birbirini tanımak zorunluluğu duyar. Bu sebeple tarım Kredi Kooperatiflerinde dar alanda (birkaç köyde) çalışma esastır.

Bu ilkenin uygulanması, ortakların birbirlerini yakından tanımaları ve birbirlerini kontrol etmeleri imkanını yaratır. Dar alan ilkesi sayesinde, tarım kredi kooperatiflerinde hem talep edilen, hem de verilen kredinin yönetim kurulunca kontrolü mümkün olmaktadır.

2.2.4. Memurların Ücretsiz Çalışması

Raiffeisen kredi kooperatiflerinde muhasebeci dışındaki memur ve yöneticilere maaş ödenmemesi esastır. Bu kooperatiflerin ortaklar tarafından

bizzat ve gönüllü olarak yönetilmesi temel ilke olarak kabul edilmiştir. Böylece kredi maliyetinin yükseltilmesi önlenmiş olmaktadır.

2.2.5. Yedek Akçe Toplanması

Bu kooperatiflerde, yapılan işlemlerden elde edilen yıllık kazancın belirli bir oranı (mesela 2/3'ü) devamlı ve bölünmez yedek akçeye ayrılır. Böylece üçüncü kişilere olan ve ödenemeyen borçlar, yapılan zararlar yedek akçeden karşılanıp, ortakların mallarına başvurulmamış olur.

2.2.6. Kooperatiflerin Yönetimi

Raiffeisen kooperatifleri genel kurul, yönetim kurulu ve denetleme kurulu aracılığı ile yönetilir. Bu üç kuruldan en fazla yetki sahibi olanı genel kuruldur. Kooperatifin bütün ortaklarından oluşan bu kurul, yönetim ve denetim kurulu üyelerini seçer.

Yönetim kurulu, biri başkan olmak üzere beş üyeden; denetim kurulu ise beşten altıya kadar değişen üye sayısından oluşur. Yönetim kurulu başkanı her yıl değiştirilir veya yetkileri tazelenir. Her iki kurulun üyeleri karşılıksız olarak çalışırlar.

Söz konusu kurulların görevleri kısaca şöyledir:

Genel kurul, kooperatifin faaliyetleri için, ana sözleşme çerçevesinde talimat verir ve özellikle sağlanabilecek olanaklara göre ortaklara açılacak kredinin miktarını saptar. Ayrıca yönetim kurulu tarafından hazırlanan yıllık çalışma raporunu incelemek ve kooperatifin yıllık bilançosunu onaylamak da genel kurulun görevidir. Nihayet anasözleşmenin değiştirilmesi, kooperatifin

zamanından önce feshi ya da ömrünün uzatılması gibi önemli kararlar vermek de, bu kurulun görevleri arasındadır.

Yönetim kurulu, kooperatifi yönetir ve onu dışa karşı temsil eder. Ortak kabulü ve çıkarılması, genel kurulun vermiş olduğu direktifler dahilinde ortaklara kredi dağıtma, verilen kredinin harcama yerini kontrol ve zamanında ödenmesini sağlama; kooperatife yatırılmış mevduat ve kooperatifin vermiş olduğu kredinin faiz oranını saptama gibi çeşitli görevler de, yine bu kurul tarafından yerine getirilmektedir.

Denetleme kurulu ise, yönetimin tüm birimlerinde yönetim kurulunun işlevini kontrol eder.

2.2.7. Ortaklara Kredi Verme

Raiffeisen Kredi kooperatiflerinde ortaklara ancak gereken ve ekonomik olduğu kanıtlanan bir faaliyet dalı için kredi verilir. Verilen kredinin üretim faaliyetlerinde kullanımını sağlamak amacıyla kooperatif yönetim kurulu, hem talep edilen krediyi inceler, hem de verdiği kredinin kullanımını denetler. Bu da hem ortakların, hem de kooperatifin yararınaadır.

Tarım kredi kooperatiflerinde sadece ortak olanlara kredi verilir. Fakat mevduat kabulünde ortaklık şartı aranmaz.

Bu prensipler özenle incelendiğinde, tarım kredi kooperatiflerinin bağımsız olarak tek başlarına çalışmalarını başarı şanslarını azaltmaktadır. Birim kooperatiflerin gerek teknik, gerekse ekonomik yönden başarılı olabilmeleri için bunların merkezi bir biçimde teşkilatlanmaları bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda bu kooperatiflerin bir "banka" çevresinde toplanmaları başarılarının daha da yükselmesine sebep teşkil edecektir. Ancak

burada vazgeçilemez şart, “Kooperatifler Bankası” diyebileceğimiz bu bankanın, yönetim ve finansmanına kooperatifler ve üst örgütlerinin tartışmasız egemen olmasıdır.

2.3. Tarım Kredi Kooperatiflerinin Bazı Yabancı Ülkelerdeki Gelişimi

Tarım kredi kooperatifleri halen bütün dünya ülkelerine yayılmış bulunmaktadır. Özellikle Avrupa ülkelerinde hayli gelişmiş görülmektedir. Bu kooperatiflerin geliştiği önemli bir Asya ülkesi ise Hindistan’dır.⁸

Bu kooperatiflerin bütün yabancı ülkelerdeki gelişmesi yapı bakımından aynı değildir. Bu yönden ülkeleri başlıca iki gruba ayırmak mümkündür:⁹

1. Tarım kredi kooperatiflerinin bağımsız olarak, devlet yardımı almadan geliştiği ülkeler.

2. Tarım kredi kooperatiflerinin devlet yardımı alarak geliştiği ülkeler.

Devlet yardımı olmadan gelişen tarım kredi kooperatifleri, tam manasıyla Almanya, Avusturya, İsviçre, Hollanda ve Lüksemburg’da görülmektedir.¹⁰

Devlet yardımına dayanan tarım kredi kooperatifi hareketine ise Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri örnek gösterilebilir. Arjantin, Kolombiya, Küba, Venezuela, Japonya, Yunanistan ve Türkiye’de de tarım kredi kooperatifleri devlet yardımına dayanmaktadırlar. Bunlardan başka bazı ülkelerde ise (İskandinav ülkeleri) bu iki sistemin karışımı görülmektedir. Az gelişmiş

⁸ MÜLAYİM, Z.G., “Atatürk’ten Bugüne Kooperatifçilik”, s. 43, 44.

⁹ A.g.e., s. 44, 45.

¹⁰ MÜLAYİM, Z.G., “Atatürk’ten Bugüne Kooperatifçilik”, s. 45.

ülkelerdeki tarım kredi kooperatif hareketi de kendine özgü özellikler arz etmektedir.¹¹

Ben burada, devlet yardımı olmadan ve devlet yardımıyla gelişen tarım kredi kooperatiflerine birer örnek olarak Hollanda ve Fransa'da bu kooperatiflerin gelişmesini elimden geldiğince incelemekle kanaat edeceğim

2.3.1. Hollanda

Bu ülkede ilk tarım kredi kooperatifi 1896 yılında kurulmuş ve tamamen devletten bağımsız olarak gelişmişlerdir. Söz konusu kooperatifler ülkenin en önemli tasarruf kuruluşlarını oluşturmaktadırlar. Hollanda'da mevduatın % 50'si tarım kredi kooperatiflerinde toplanmaktadır.¹²

Hollanda'da tarım kooperatifleri önder kooperatifçi Riemer Weeman'ın şu basit, fakat akılcı ve hesaplı prensibine dayanmaktadır. "Kooperatiflerin yularlarını elinde bizzat köylü tutmalıdır." Bu ilke üzerine oturmuş ve gelişmiş olan Hollanda tarım kooperatif hareketinin bu denli yayılıp yerleşebilmesinin en önemli sebeplerinden birisi, orada tarım kredi kooperatifleri sayesinde etkili ve tamamen müstakil bir finansman sisteminin meydana getirilmiş olmasıdır. Tarım kredi kooperatifleri ülkenin her tarafına çok sık olarak yayılmışlardır.¹³ Bütün yerel tarım kredi kooperatifleri iki merkez bankasına bağlı bulunmaktadır. Bu merkez kuruluşlar, yerel kooperatif ortaklarına destek vermek üzere "garanti fonu" ve "tarım kefalet fonu" gibi fonlar oluşturmuşlardır.¹⁴

1972'de Eindhoven ve Utrecht'de bulunan iki merkezi bankanın birleşmesiyle "Coöperatieve Raiffeisen-Bocrenleen" (Raiffeisen Tarımsal Kredi

¹¹ A.g.e., 45.

¹² MÜLAYİM, Z.G., "Kooperatifçilik", s. 216.

¹³ A.g.e., s. 216.

¹⁴ KOÇTÜRK, O.M. ve CEBECİ A.N., a.g.m., s. 77.

Merkezi Kooperatif Bankası) adını almış ve kısaca “Rabobank Nederland” olarak isimlendirilmiştir. Neredeyse tüm bankacılık hizmetlerini yerine getiren Rabobank’ın sermayesi 118.286 milyar florini aşmıştır. Tasarrufların % 40’ından fazlasını bünyesine çekebilen bu kooperatifler bankası, Hollanda’nın ikinci büyük bankasıdır.¹⁵

Hollanda’da tarım kredi kooperatiflerinin en önemli kaynakları çiftçilerin ve diğer grupların mevduatlarından oluşmaktadır. Son yıllarda bir milyondan fazla tasarruf sahibi, paralarını bu kooperatiflere yatırmışlardır. Tarım kredi kooperatiflerinin kaynaklarının % 80’i mevduattan oluşmaktadır. Tasarruf sahiplerine karşı sağladıkları güvenle dir ki, Hollanda tarım kredi kooperatifleri eksiksiz serbestlik elde etmişlerdir. Bu kooperatifler binlerce köylünün bu sahadaki ihtiyaçlarından dolayı etkili ve arzulu çalışmalarıyla meydana gelmişlerdir. Bunda devletin yardımı ancak, bir kooperatif için kuruluşta noter masraflarını karşılamak için 150 florin vermektten ibaretti. Fakat 1912 yılında bizzat kooperatiflerin dileği ile devletin bu yardımı da kesilmiştir. Bu da bize, Hollanda’da tarım kredi kooperatiflerinin ne kadar sağlam temellere dayandığının ve ne kadar rasyonel olarak geliştiğinin mesajını vermektedir.¹⁶

Tarım kredi kooperatiflerinin her biri dar bir alanda faaliyet gösterir. Bu durum kooperatifin daha sağlıklı işlemlerini sağlar. Çünkü mahalli kooperatiflerin ortakları onun bölgesinde oturmak zorundadırlar. Bu bölgeler kişilerin birbirlerinin mali durumlarını çok iyi bildikleri ufacık yerlerdir. Nitekim her kooperatifin ortalama ortak sayısı 107’dir. Yerel kredi kooperatifleri kolaylıkla kontrol edilebilen birleşmelerdir. Merkez Kooperatif Bankası onlara gereken talimatı vermekte ve hukuksal yardımı yapmaktadır. Hatta onlara banka tekniğinde bile yardım etmektedir. Yerel birim kooperatifleri tamamen müstakil

¹⁵ ÇIKIN, A. ve KARACAN, A.R., s. 354.

¹⁶ MÜLAYİM, Z.G., “Kooperatifçilik”, s. 217.

olup Merkez Kooperatif Bankasının şubesi olmakla beraber önemli kararlar üzerinde onlardan fikir alma mecburiyetindedirler. Böylece çok merkezi olmayan bankalarda muhakkak meydana gelebilecek birçok hatalar önlenmiş olmaktadır.¹⁷

Hollanda tarım kredi kooperatiflerinin yönetimi şu organlar tarafından yapılmaktadır: Genel kurul, yönetim kurulu ve sendika heyeti. Normal işleri kooperatifin müdürü yapmaktadır. Yönetim işiyle uğraşanların hepsinin kooperatife ortak olmaları gerekir. Dolayısıyla yöneticiler, yönettikleri kooperatiflere belli bir sorumlulukla bağlanmış oluyorlar. Hollanda'da tarım kredi kooperatifleri, bütün Raiffeisen kredi kooperatiflerinde olduğu gibi, sınırsız sorumluluk üzerine kurulmuşlardı. Ancak, bu durum son yıllarda değişmiştir. Şu anda tarım kredi kooperatiflerinde sınırlı sorumluluk tatbik edilmektedir. Yönetim kurulu üyeleri ve sendika heyeti mensupları karşılıksız olarak çalışmaktadır.; sadece kooperatif müdürü ücret karşılığı görev yapmaktadır.¹⁸

Bu ülkede tarım kredi kooperatifleri genel olarak kısa (1 yıl) ve orta (6-10 yıl) vadeli kredi vermektedirler. Fakat bazen yeterli sermayeleri olursa, uzun vadeli kredi de verirler. Hollanda'da uzun vadeli kredi önem taşımamaktadır. Çünkü, Hollanda'da arazi satışı pek yoktur. Toprak babadan oğula geçer. Diğer yandan Hollanda çiftçisi oldukça zengindir; önce para biriktirir, sonra toprak satın alır. Bu sebeple Hollanda'da uzun vadeli krediye pek fazla ihtiyaç duyulmaz. Bu ülkede, tarım kredi kooperatifleri çiftçilerden başka, yerel tarım kredi kooperatiflerine de kredi verir.¹⁹ Tarım kredi kooperatifleri sayısı 978 olup çiftçilerin kredi gereksiniminin % 90'ını karşılamaktadır.²⁰

¹⁷ MÜLAYİM, Z.G., "Kooperatifçilik", s. 217.

¹⁸ A.g.e., s. 217.

¹⁹ A.g.e., s. 219.

²⁰ MÜLAYİM, Ziya Gökalp, "Demokratik Kooperatifçilik Politikası ve Toprak Reformu", Yetkin Yayınları, Ankara, 1993, s. 168.

Hollanda'da tarım kredi kooperatifine çiftçilerin yaklaşık % 71,5'i ortaktır. Ancak bu ülkede, tarım kredi kooperatiflerinin ayırıcı niteliğini belirleyen kooperatif ve ortak sayısının fazlalığı değil, kooperatif ortaklarında olan güçlü kooperatifçilik şuurudur.

Verilen ciddi eğitim sayesinde, Hollanda çiftçisi kooperatifçiliğin ne anlama geldiğini ve kooperatifçilikten nasıl yararlanılacağını çok iyi bilmektedir. En düşük maliyet fiyatı ile üretimde bulunmak ve spekülatif kazanç amacı gütmeyen Pazar fiyatı belirlemek ancak kooperatiflerin izleyebileceği bir yoldur. Bu uygulama sonucunda hem üreticiler, hem de tüketiciler kazanmaktadır. Hollanda'da bu gerçek görülmüş ve çiftçilerin vazgeçemeyeceği bir olgu haline almıştır. Sonuç olarak da kırsal kalkınma sorun olmaktan çıkmış ve çiftçi geliri ile sanayi de çalışan vasıflı işçi geliri arasındaki fark hemen hemen sıfırlanmıştır.²¹

2.3.2. Fransa

Fransa'da 1804 tarihli Medeni Kanun gereği olarak büyük ve verimli arazilerin parçalanması ve netice olarak da orta, daha ziyade de küçük tarımsal işletmelerin çoğalması çiftçileri sıkıntıya düşürmüştür. Yirminci yüzyıl başına doğru bu buhranı önlemek üzere orta ve küçük aile işletmelerine kredi, ekim aletleri, gübre ve her türlü yardımın temin edilmesi amacıyla Dernek, Cemiyet şeklinde kuruluşlar vücuda getirilmiş ve tarımsal sendikalar durumu ilgilenmiştir. Tarımsal kooperatiflerin, İngiltere, Almanya ve Fransa arasında, en geç olarak Fransa'da oluştuğu, daha doğrusu Sendika, dernek türünde olan

²¹ KAPTANGİL, Kaptan, "Hollanda ve Tarımsal Kooperatifçilik", Kooperatif Dünyası, Sayı: 243, Haziran 1991, s. 13.

yardım organizasyonlarının yerine çok sonraları asıl tarımsal kooperatiflerin geçtiği görülmektedir.²²

Bu ülkede, aşağıdan yukarıya doğru bir kooperatif harekete rastlanmamaktadır. Fransız kooperatifçiliği hakkında küçük, fakat derli toplu ve yeterli bir eser sahibi olan G.Pracha bunu Fransız köylü karakteriyle ve bunu ifadelendiren bir atasözüyle şöyle izah ediyor: “Ortağı olanın patronu var demektir.” Ne var ki yaşanan olaylar karşısında bu atasözü anlam değiştirmiştir. Çünkü ortak, ortaklar topluluğunun iradesine boyun eğmiştir. Böylece 1804’ten sonra ufalan arazi sahibi köylüler birleşerek güçlükleri yenmeyi uygun görmüşlerdir.²³

Fransa’da kooperatifçilik, Birinci Dünya Savaşından sonra, Fransız sosyalizminin direnmesini yitirmesinin ardından ancak, üçüncü sektör olarak her alanda gelişmesine devam edebilmiştir.²⁴

Kooperatiflere devlet tarafından kredi yardımı yapılması tarihte ilk defa Fransa’da gerçekleşmiştir.²⁵ Zaten devlet yardımına dayanan tarım kredi kooperatiflerine en güzel örneği de Fransa teşkil etmektedir. Önceleri, her ne kadar Raiffeisen tipi sınırsız sorumlu tarım kredi kooperatifleri kurulduysa da, daha sonra sendikaların araya girmesiyle devlet yardımına dayanan tarım kredi kooperatifçiliği gelişmeye başlamıştır.²⁶

Tarımsal kredi organizasyonu temelde yerel birimler, onların bağlı olduğu bölge birlikleri ve onların üstünde yer alan Ulusal Tarım Kredi Bankası’ndan oluşmaktadır. Sistemde yer alan bölge birlikleri ulusal düzeyde FNCA (Tarım

²² FINDIKOĞLU, Z.F. “Kooperasyon Sosyolojisi”, s. 75.

²³ FINDIKOĞLU, Z.F., “Kooperasyon Sosyolojisi”, s. 75, 76.

²⁴ A.g.e.. s. 75, 76.

²⁵ HAZAR, N., “Kooperatifçilik Tarihi”, s. 146.

²⁶ MÜLAYİM, Z.G., “Kooperatifçilik”, s. 220.

Kredi Kuruluşları Ulusal Federasyonu), uluslararası düzeyde ise CNMCCA (Tarımsal Yardımlaşma, Kooperatifçilik ve Kredi Ulusal Konfederasyonu) ile temsil edilmektedir.²⁷

Fransa'da bugün 3800 tarım kredi kooperatifi olup ortak sayısı 2 milyondur. Bu kooperatifler 96 bölgesel kooperatif bankasında toplanmıştır. Bölgesel kooperatif bankalarının başkan, başkan yardımcısı ve müdür atanmasının Ulusal Banka tarafından onaylanması gerekir. Ulusal Banka aynı zamanda bölgesel kooperatif bankalarının bilançolarını onaylamaktadır. Bölgesel kooperatif bankaları da yerel tarım kredi kooperatifleri üzerinde aynı haklara sahiptir. Diğer taraftan Ulusal Banka mali özerkliğe sahip bir kamu müessesesidir.²⁸ 511 milyar frank kaynağı ile Fransız banka ağının içinde ilk sıralarda yer alan bu kooperatif kredi kuruluşu, ortaklarına 11.000'den fazla işleriyle hizmet sunmaktadır.²⁹

Bu ülkede tarım kredi kooperatifleri kısa, orta ve uzun vadeli kredi vermektedirler. Kooperatifler kredi verebilmek için bölge kooperatif bankalarından borç almaktadırlar. Bölge kooperatif bankaları da Ulusal Bankadan borç almaktadırlar. Bölge bankaları kısa vadeli kredinin tamamını, orta vadeli kredinin bir kısmını, kendi fonlarından karşılayabilmektedirler. Orta ve uzun vadeli kredinin büyük kısmı için ise Ulusal Bankaya başvurumaktadırlar. Ulusal Bankanın finansman kaynağı devletçe garanti edilmiş bulunan ve daha ziyade köylülerce satın alınan bonolardır. Bu bonolar sayesinde köylülerin tasarruflarını tekrar tarıma yatırma imkanı sağlanmış olmaktadır.³⁰

Fransa tarım kredi hareketinde kullanılan paranın % 33'ü bölge kooperatif bankalarına yatırılmış mevduattan, % 29'u bonolardan ve kalan % 38'i ise devlet

²⁷ KOÇTÜRK, O.M. ve CEBECİ, A.N., s. 77.

²⁸ MÜLAYİM, Z.G., "Kooperatifçilik", s. 220.

²⁹ ÇIKIN, A. ve KARACAN, A.R., s. 353.

³⁰ MÜLAYİM, Z.G., "Kooperatifçilik", s. 220.

fonundan sağlanmıştır. Bu nedenle, Fransız kredi kooperatifi sistemi, devlet ve kooperatiflerin işbirliğine en güzel örneği sergilemektedir. Bu kredi sistemi sayesinde devlet, tarım politikasını istediği şekilde yürütebilmektedir.³¹

2.4. Tarım Kredi Kooperatiflerinin Türkiye'deki Gelişmesi

2.4.1. Tarihi Gelişim

Türkler birlik ve beraberlik içinde çalışma ve iş başarma bakımından tarihi bir geleneğe sahiptirler. Tarihimizde çok güzel birlik olma ve dayanışma eğilimlerini ortaya koyan bize özgü törelerimiz vardır. Bunların başında da imece gelir. Köylümüz, birlik ve beraberliğin en güzel örneği olan İmece'yi asırlardan beri sürdürmüş ve günümüze kadar getirmiştir. Öte taraftan 13. Asırda da Ahi Evran öncülüğündeki esnaflar birlik ve dayanışmanın mükemmel bir örneğini sergilemişlerdir. Ahi teşkilatları Cumhuriyetin kuruluşuna yakın yıllara kadar önemini koruyabilmiştir.³²

Bilindiği üzere bugünkü anlamıyla ilk kooperatif 1844'te İngiltere'nin Manchester kentinin yakınında Rochdale kasabasında kurulmuştur.³³ İlk Tarım Kredi Kooperatifi ise Almanya'da Frederich Wilhelm Raiffeisen tarafından "İkraz Sandıkları" ismiyle 1849'da teşekkül etmiştir.³⁴

Yukarıda açıklanan özelliklere sahip Türk milletinin kooperatifçiliği keşfetmesi uzun sürmedi. Türkiye'de kooperatifçilik hareketi Mithat Paşa'nın teşebbüs ve öncülüğüyle başladı. Mithat Paşa Tuna valiliği sırasında Pirot

³¹ A.g.e., s. 220.

³² ÖZDEMİR, Ertuğrul, "Kooperatifçiliğin Temel Taşları; Birlik ve Dayanışma", EKİN, Sayı: 5, Temmuz-Eylül 1998, s. 23.

³³ ÖZCELİK, Ahmet, "Türkiye'de Kooperatifçiliğin Sorunları", Karınca, Sayı: 749, Mayıs 1999, s. 4.

³⁴ ANONİM, Meydan Larousse Ansiklopedisi, Cilt: 11, s. 469.

kasabasında, 1863'te "Memleket Sandıkları"nı kurdu. Bu kuruluşlar, bugünkü tarım kredi kooperatiflerinin çekirdeğini teşkil etmiştir.³⁵

Memleket Sandıkları Alman Raiffeisen kooperatifinin kopyası denilse bile farklıdır. Çünkü sandıklardaki sermaye birikimi Raiffeisen kooperatiflerinden çok değişik bir yöntem uygulanarak sağlanmıştır. Halkımızın yüzyıllar boyunca içinde yaşadığı ve uyguladığı imece yöntemi, Memleket Sandıklarının ilk sermayelerinin oluşturulmasında önemli bir araç olarak kullanılmıştır. Devlete ait boş araziler köylüler tarafından imece yoluyla ekilmiş ve elde edilen gelir Memleket Sandıklarına sermaye olarak konmuştur. Ancak imeceye varlıklı kişilerin yanaşmaması nedeniyle bundan vazgeçilmiş, sermaye sağlamak amacıyla bir çift öküzü olandan 15 kilo buğday alınmıştır.³⁶

Memleket Sandıkları çiftçilerin tarım kredisi ihtiyacını karşılayamadığından, 1882'den sonra aşar vergisine %1 ilave edilerek, bu vergi % 11 oranında alınmaya başlanmıştır. Bu % 1 hisse, Memleket Sandıklarına verilmiş ve bu sebeple de sandıkların adı "Menafi Sandıkları" olmuştur. Alınan bu önlemler de olumlu bir sonuç vermediğinden, Menafi Sandıkları, çiftçinin kredi ihtiyacını karşılayamaz duruma gelmiştir. Bunun üzerine, bu sandıklar kaldırılarak yerine 1888 yılında 10 milyon lira sermayeli T.C. Ziraat Bankası kurulmuştur.³⁷

Ancak, Ziraat Bankasının kuruluşu, 1863'e yani Mithat Paşa'nın Pirot'ta kurduğu ilk sandığa kadar götürülebilir. Bundan dolayı Ziraat Bankası da, resmi kuruluş tarihi olarak 1863'ü kabul etmiştir.³⁸

³⁵ A.g.e., s. 469.

³⁶ BİNGÖL, Gül, "Tarım Kredi Kooperatifleri Tekirdağ Bölge Birliği'nin Ekonomik Yapısı ve Kooperatif-Ortak İlişkileri", Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), Trakya Üniversitesi Tekirdağ Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü, Tekirdağ 1987, s. 8.

³⁷ İNAN, İ.H., "Tarım Ekonomisi ve İşletmeciliği", s. 194.

³⁸ ANONİM, Meydan Larousse Ansiklopedisi, Cilt: 11, s. 469.

Modern kooperatifçilik anlayışının kurumsallaşması ve temel hukuki normlara kavuşturulması Cumhuriyetin ilk yıllarında özellikle 1924 yılında çıkarılan 498 sayılı “İtibari Zirai Birlikler Kanunu” ile başlatılmıştır. Bu kanunun yürürlükte kaldığı süre içinde sadece İzmir’de 1927 yılında bir kooperatif kurulmuştur. Kanundaki ve uygulamadaki yetersizlikler sonucu 1929 yılında 1470 sayılı “Zirai Kredi Kooperatifleri Kanunu” kabul edilmiştir.³⁹

Bu kanunu takiben 1935 yılında yürürlüğe giren, 2386 sayılı “Tarım Kredi Kooperatifleri Kanunu” ile hukuki normlar daha da belirginleşmiştir. Zamanla gelişen ve sürekli değişen ihtiyaçlar bu kanunların da yetersiz kaldığını, yeni bir kanunun daha çıkmasını zorunlu kılmış, bu amaçla 1972 yılında 1581 sayılı “Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu” yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla, Tarım Kredi Kooperatiflerine yeni bir teşkilatlanma getirilmiş, kooperatiflerin Bölge Birlikleri ve Merkez Birliği organizasyonu içinde dikey teşkilatlanması sağlanmıştır.⁴⁰

Tarım Kredi Kooperatifleri teşkilatının giderek büyümesi ile birlikte 1581 sayılı Kanundan sonra 5 Mayıs 1981 gün ve 2460 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, 8 Haziran 1984 gün ve 237 sayılı 1582 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu’nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi ve bu Kanuna İki Ek ve Üç Geçici Madde Eklenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve bu kararnameyi kanun haline getiren 7 Haziran 1985 gün ve 3223 Sayılı Kanun çıkarılmış ve yürürlüğe girmiştir.⁴¹ Son değişiklikle beraber daha önceleri Sanayi ve Ticaret Bakanlığı’nın ilgili bir kuruluşu olan Tarım Kredi Kooperatifleri,

³⁹ KOÇTÜRK, O. Murat, “Türkiye’de Tarım Kredi Kooperatiflerinin Örgütlenme Durumu ve Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi”, Kooperatif Dünyası, Sayı: 295, Ekim 1995, s. 11, 12.

⁴⁰ DÜRMAZ, Sadri, “Cumhuriyetin Kuruluşununun 75. Yılında Tarım Kredi Kooperatifleri”, EKİN, Sayı: 5, Temmuz – Eylül, 1998, s. 24, 25.

⁴¹ BARINAL, F., a.g.m., s. 37.

yapılan yeni düzenleme ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığının ilgili kuruluşu haline getirilmiştir.

En son olarak da 1995 yılında 553 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 1581 sayılı yasada çok önemli bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler, tarım kredi kooperatifleri ve üst örgütlerinin beklenen şekilde demokratikleştirilmesi yönünde olmuştur.⁴²

1997 sonu itibariyle, mevcut kooperatifler, birim kooperatif sayısı bakımından incelendiğinde Tarım Kredi Kooperatiflerinin % 24,86 ile ikinci sırayı aldığını görmekteyiz. Kooperatifler ortak sayıları bakımından incelendiğinde ise % 33,69 ile ilk sırada oldukları memnuniyetle izlenmektedir.⁴³

Türkiye’de devlet yardımına dayanan tarım kredi kooperatifleri, 1,5 milyonu aşkın ortağı, 2545 kooperatifi, 16 Bölge Birliği ve Merkez Birliği ile Türk çiftçisine ve tarımına hizmet vermektedir.⁴⁴

2.4.2. Teşkilâtlanma

Burada kelimenin kökü teşkilâttır. Teşkilat kelimesinin sözlük anlamı ise “ortak bir amaç etrafında bir araya gelmiş kurumların veya kişilerin oluşturduğu kuruluş, organizasyon, kurum”. “Teşkilâtlanma için de “teşkilatlanmak işi” diye yazmaktadır.⁴⁵

Daha büyük bir başka lügatta teşkilat “Bir işin çeşitli yerlerde yapılmasını sağlamak için meydana getirilen topluluk, kuruluş, örgüt.” İş teşkilatlandırmanın amacı ise, “çalışmayı daha az yorucu daha verimli kılmak için basitleştirmek ve

⁴² MÜLÂYİM, Z.G., “Kooperatifçilik”, s. 223.

⁴³ TURAN, A., a.g.m., s. 21.

⁴⁴ ÖZDEMİR, E., a.g.m., s. 23.

⁴⁵ TÜRK DİL KURUMU, Türkçe Sözlük 2, K-Z, 9. Baskı, Ankara, 1998, s. 2207.

tüketiciye daha az bir para karşılığında daha çok mal ve hizmet sağlayabilmektir.” şeklinde açıklanmaktadır.⁴⁶

Şimdi de teşkilatla eş anlamlı kullanılan örgüt, organizasyon sözcüklerinin bilimsel açıklamalarına göz atalım:

Organizasyon, “İşletmede mevcut gücün en etkin, sistemli, olumlu ve koordine bir biçimde kullanılabilmesi için, işletmedeki bireylerin veya grupların görevlerini en iyi şekilde yapmak üzere düzenlenmesi ve gereken olanaklarla donatılması” olarak tanımlanabilir.⁴⁷

Organizasyon kavramı iki anlam taşımaktadır: Birincisi, örgütleme işi, ikincisi ise bu faaliyet sonucunda meydana gelen iskelet, bina, yapı veya vücuttur.⁴⁸

Örgütleme işine ilişkin faaliyetleri şu üç ilke etrafında toplamak mümkündür:⁴⁹ a) Görülecek işlerin belirlenmesi ve gruplandırılması, b) İşgörenlerin belirlenmesi ve atanması, c) Yer, araç ve yöntemlerin belirlenmesi.

İkinci anlamı olan örgütleme sonucunda oluşan yapı ve durumları ise şöyle özetlemek mümkündür.⁵⁰

-Örgütleme sonucunda, her şeyden önce, birtakım işler oluşur.

-Bu işleri etkin ve verimli bir biçimde görmek için gerekli olan yetki sorumluluk ve karşılıklar ortaya çıkar.

⁴⁶ ANONİM, Meydan Larousse Ansiklopedisi, Cilt: 19, s. 231.

⁴⁷ ÜLGEN, Hayri, “İşletmelerde Organizasyon İlkeleri ve Uygulaması”, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayın No: 241, İstanbul, 1990, s. 6.

⁴⁸ TOSUN, Kemal, “İşletme Yönetimi” İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayın No: 226, İstanbul, 1990, s. 223.

⁴⁹ A.g.e., s. 226.

⁵⁰ A.g.e., s. 229-233.

-Birinci sonuçta olan işler ile ikinci evrede ortaya çıkan durumlar biraraya gelince mevkiler oluşur.

-Mevkilerin işbirliği etmesi için aralarında haberleşme kanallarının oluşturulması gerekir.

-Örgütlenme işlemi sonucunda oluşan en önemli yapılardan biri de işleri görecek olan organlardır.

-Bu organlar yürütme ve danışma organları ile yardımcı organlardır.

-Örgütlenme sonucunda ortaya çıkan önemli sonuçlardan biri de biçimsel, biçimsel olmayan ve işlevsel diye üç gruba ayrılan ilişkilerdir.

-Örgütlenme neticesinde, hiyerarşinin oluştuğunu belirtmiştik. Bu hiyerarşi, türlü yetki ve sorumlulukları içeren mevkilerden oluşur. Eşit yetki ve sorumluluk taşıyan mevkiler, bir basamak meydana getirirler. Kurum büyüdükçe bu basamakların da sayısı artar. Ancak, basamak sayısı her üste bağlanan üst sayısına da bağlıdır, ast sayısı arttıkça, organizasyon yapısı genişliğine büyüyecek ve böylece yatay bir organizasyon yapısı oluşacaktır. Her üste bağlanan ast sayısı azaldıkça, basamak sayısı çoğalacak ve böylece örgüt yapısı uzunluğuna büyüyecek ve dikey bir organizasyon yapısı sözkonusu olacaktır.

-Örgütlenme sonucunda ortaya çıkan diğer önemli bir durumda yetki ve sorumlulukların dağılmasında izlenen yöntemdir.

-Örgütlenmenin diğer bir sonucu, gerektirdiği masraflardır.

Teşkilat ve teşkilatlanma ile ilgili bu genel ve bilimsel açıklamalardan sonra, ülkemizdeki tarım kredi kooperatiflerinin teşkilatlanmasını incelemeye çalışalım.

Tarım Kredi Kooperatiflerinin organizasyonu klasik olarak, birim kooperatif, bölge ve merkez birliğinden oluşmaktadır.

I. Kooperatifler

1581 sayılı kanun ile ek ve değişikliklerine göre hazırlanan ana sözleşme uyarınca, bir tarım kredi kooperatifinin kurulabilmesi için; kurucu ortak olarak en az 30 üreticinin bir araya gelmesi gerekmektedir.

Üreticilerin başvurması üzerine kooperatifin kurulmasına, merkez ve çalışma alanlarının tespit edilmesine merkez birliği yönetim kurulunca karar verilir. Kooperatif, 1581 sayılı kanunun 21.'nci maddesine göre tescil ve ilana tabi değildir. Kurucu ortaklarca imzalanan Kooperatif Anasözleşmesi'nin noter tarafından tasdikinden sonra, merkez birliği yönetim kurulunca Tarım ve Köyişleri Bakanlığının iznine sunulur. Bakanlığın izin ve tasdikinden sonra kooperatif tüzel kişilik kazanmış olur. Kooperatif, çalışma alanı içinde bulunacağı Bölge Birliği'ne girmek zorundadır. Bu mecburiyete uymayan Kooperatif 1581 sayılı kanunun hükümlerinden yararlanamaz.⁵¹

Kuruluş amacı, karşılıklı yardım ilkesine dayanarak üreticilerin ekonomik menfaatlerini korumak ve özellikle meslek ve geçimleriyle ilgili ihtiyaçlarını sağlamaktır.⁵²

⁵¹ ANONİM, "Tarım Kredi Kooperatifi Anasözleşmesi", md. 1, 2, 3, 4, s. 1.

⁵² A.y., md. 5., s. 1.

Kooperatifin organları genel kurul, yönetim kurulu, denetçiler ve müdürlüktür.⁵³

A) Genel Kurul:

Genel kurul, kooperatifin en yüksek organıdır. Kurulu, katılma hakkına haiz ortaklar oluşturur. Bir ortağın genel kurula katılabilmesi için ise; a) Kuruluş genel kurulu hariç olmak üzere, genel kurul toplantı tarihinden en az üç ay evvel kooperatife ortak kaydedilmesi, b) Bilanço yılı içinde vadesi geçen kredi ve pay borcu ile teslimini taahhüt ettiği mahsülün en az % 50'sini en geç genel kurul toplantısının yapıldığı tarihe kadar ödemiş ve yerine getirmiş olması gerekir.⁵⁴

Genel kurulun görevleri şunlardır.⁵⁵

- Bilanço ve gelir-gider farkı hakkında karar vermek,
- Yıllık çalışma programı hakkında karar vermek,
- Yönetim kurulu ve denetçilerin raporları ve teklifleri hakkında karar vermek, bunları ibra etmek veya azletmek,
- Yönetim kurulu üyeleri ve denetçileri seçmek.
- Bölge Birliği, Genel kurul toplantısına katılacak temsilcileri seçmek,
- Merkez birliği yönetim kurulunca tesbit edilecek esaslara göre, yönetim kurulunca hazırlanan bütçeyi tasdik etmek, merkez birliği yönetim kurulunca tesbit edilecek esaslara göre ortaklardan ek ödeme istenmesi hakkında karar vermek,

⁵³ A.y., md. 21., s. 7.

⁵⁴ A.y., md. 22, s. 7, 8.

⁵⁵ A.y., md. 23, s. 8.

-Tahsili imkansız alacakların ve bilanço zararlarının yedek akçeden kapatılması hakkında merkez birliği yönetim kurulunca tesbit edilecek esaslara göre karar vermek,

-Ortaklıktan çıkarılacaklar hakkında, yönetim kurulunca alınacak kararları sonuca bağlamak,

-Ortakların, destek fonu ile teşkil edilecek diğer fonlara merkez birliği yönetim kurulunca tesbit edilecek esaslara göre katılmaları hakkında karar vermek,

-Kooperatifin feshi hakkında karar vermek ve tasfiye kurulu üyesini seçmek,

-Kooperatif işleri yönünden gerekli görülecek diğer konular hakkında karar vermek.

B) Yönetim Kurulu:

Yönetim kurulu, genel kurula katılma hakkına haiz ortaklar arasından genel kurulca gizli oyla seçilecek beş üyeden teşekkül eder. Seçilme şartları ve seçim esasları şöyledir:⁵⁶

1. Seçilme Şartları

a) İlkokul mezunu olmayanlar,

b) Kooperatifin çalıştığı konular üzerinde ticaret ve komisyonculuk yapanlar,

⁵⁶ ANONİM, "Tarım Kredi Kooperatifi Anasözleşmesi", md. 30, s. 12-13.

c) Hileli iflas edenler, ağır hapis cezasını gerektirir bir suç ile sahtekârlık, hile, dolandırıcılık, hırsızlık, kaçakçılık, zimmet, rüşvet, görevi suistimal, emniyeti suistimal, katil, Devlet aleyhine işlenen suçlardan birisi ile mahkum olanlar,

d) Birbirleriyle üçüncü dereceye kadar kan ve sıhri hısımlar olanlar (Üçüncü derece dahil)

e) 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi olarak çalışanlar,

f) Siyasi partilerin merkez ve taşra organlarında görevli olanlar.

Seçilemezler.

2. Seçim Esasları

a) Yönetim kurulu üyeleri genel kurulca ortaklar arasından gizli oyla üç yıllık süre için seçilirler. Seçimde en çok oy alanlardan beşi asıl üye olur. Asıl üyelere sonra en çok oy almış olan beş ortak da üç yıl için yedek üye olur.

b) Kooperatif yönetim kuruluna seçilenlerden bölge ve merkez birliği yönetim kurulu üyesi veya denetçiliğine seçilenler bunlardan ancak birini tercih etmek zorundadırlar,

c) Eski yönetim kurulu üyeleri tekrar seçilebilirler.

d) Yeni yönetim kurulu üyelerinin seçimleri tasdik edilinceye kadar eskileri görevde kalır.

e) Seçimleri tasdik edilen üyelere, kooperatifçe gerekli tebligat yapılır.

Kanun, anasözleşme, ilgili diğer mevzuat hükümleri ile kooperatif üst kuruluşlarının talimatları ve genel kurul kararlarına uygun olmak üzere;

3. Yönetim Kurulunun Görevleri:⁵⁷

a) Kooperatif çalışmalarının düzenle yürütülmesini sağlayacak esasları tesbit etmek ve prensip mahiyeti arzeden veya yönetmelik hükümlerine göre Yönetim Kurulunun kararına bağlı bulunan konular hakkında karar vermek,

b) Ortak olmak isteyenlerle çıkacak ve çıkarılacak ortaklar hakkındaki teklifleri karara bağlamak,

c) Merkez birliği yönetim kurulunun tesbit ettiği esaslara göre Kooperatif menfaatlerini koruyacak ve personel yığılmasını önleyecek şekilde personel kadrosunu tesbit etmek,

d) Müdürlükçe teklif edilen ortak kredilerini, merkez birliği yönetim kurulunca tesbit edilen esaslara göre incelemek ve karar vermek,

e) Ortakların almış olduğu kredileri açılış gayesine uygun olarak kullanmaları ve kooperatif alacaklarının gününde tahsili için gerekli tedbirleri almak,

f) Genel kurul gündemini, bölge birliğinin görüşünü de alarak gününü tesbit etmek ve genel kurulu toplantıya çağırarak,

g) Genel kurula sunulacak teklif, rapor, yıllık bilanço, gelir-gider frakı cetveli ve bütçeyi hazırlamak,

⁵⁷ ANONİM, "Tarım Kredi Kooperatifi Anasözleşmesi," md. 31, s. 13, 14.

h) Merkez birliği yönetim kurulunca tesbit edilen esaslara göre tecil edilecek kooperatif alacakları hakkında karar vermek,

ı) Merkez birliği yönetim kurulunun müsaadesini almak suretiyle, taşınmaz mal satın almak, yaptırmak veya satmak konularında karar vermek,

i) Teftiş ve kontrola yetkili personelin isteyecekleri her türlü bilgiyi vermek ve onların işlerini kolaylaştırmak,

j) Getirilen diğer tekilfler hakkında karar vermek,

k) Zaman ve kaynak israfını önlemeye matuf olmak üzere, üst kuruluşların yazılı müsaadesi alınmak kaydıyla ortak ihtiyaçlarını teminen piyasadan mal ve hizmet satın almaya ilişkin tebliğler hakkında karar vermektir.

C) Denetçiler:

Denetçiliğe seçilme şartları ve denetçiliğe seçim ile ilgili esaslar aşağıdaki gibidir:⁵⁸

1. Seçilme Şartları:

Denetçiliğe seçilebilmek için, en az ilkokul mezunu olmak, yönetim kurulu üyelerinde aranan diğer şartları taşımak, birbirleriyle ve yönetim kurulu üyeleriyle üçüncü dereceye kadar (üçüncü derece dahil) kan ve sıhri hısıım olmamak gerekir.

Bölge ve merkez birliği yönetim kurulu üyeliği ile denetçiliğe seçildikleri takdirde bunlardan birini tercih etmek mecburiyetindedirler.

⁵⁸ ANONİM, "Tarım Kredi Kooperatifi Anasözleşmesi", md. 37, s. 16, 17.

2. Seçim Esasları:

Genel kurul üç yıl için ortaklar arasından gizli oyla iki asil, iki yedek denetçi seçer. Seçimlerde en çok oy alan iki ortak asil, diğer iki ortak da yedek denetçi olur. Oyların eşitliği halinde tahsili üstün olan seçilmiş sayılır. Tahsil durumları aynı olanlar arasında Kur'a çekilir.

Seçimleri tasdik edilmeyen veya herhangi bir sebeple denetçilikleri sona erenlerin yerlerine, yönetim kurulunca yedekleri çağrılır. Yedeklerin katılımı ile de üyeliklerin sayısı tamamlanamaz ise ilk genel kurulda yenileri seçilip işe başlayıncaya kadar bölge birliğince gerekli şartları taşıyan ortaklar arasından atama yapılır.

Yeni denetçilerin seçimleri tasdik edilene kadar eskilerin görevleri devam eder. Denetçiler yeniden seçilebilirler.

Denetçilerin Görevleri de Şöyledir.⁵⁹

Denetçiler, kooperatifin bütün işlemlerini genel kurul adına denetler; bilanço, gelir-gider farkını inceleyerek yıllık faaliyet sonucunu bir raporla genel kurula bildirirler.

Denetçiler, kooperatif işlemlerinde tesbit edecekleri yolsuzlukları bir raporla Bölge Birliğine bildirirler. Yolsuzlukları zamanında bildiren denetçiler sorumluluktan kurtulur.

Denetçiler, yönetim kurulu toplantılarına ve müzakerelere katılabilirler. Ancak oy kullanamazlar.

⁵⁹ A.y., md. 39, s. 17.

D) Müdürlük:

Müdürlük, kooperatif müdürü veya müdür vekili ile diğer personelden teşekkül eder. Kooperatif işleri kanun, anasözleşme ve diğer mevzuat ile kooperatif üst kuruluşlarının belirleyeceği esaslara, genel kurul ve yönetim kurulu kararlarına uygun olarak müdürlük tarafından yürütülür. Kooperatif personeli, kooperatifin işleri hakkında yönetim kurulunca istenilen bilgiyi vermek mecburiyetindedir. Kooperatif müdürü ve diğer personel kendi kusurlarından ileri gelen zararlardan dolayı kooperatife ve üst kuruluşlara karşı sorumludurlar. Müdürlüğün görev, yetki ve sorumlulukları merkez birliği yönetim kurulunca hazırlanacak bir yönetmelikle tesbit edilir. Kooperatif müdürleri yönetim kurulu toplantısına katılırlar. Ancak oy kullanamazlar.⁶⁰

Kooperatifi, idare ve yargı organları ile üçüncü şahıslara karşı müdür, bulunmaması halinde müdür vekili temsil eder. Ancak kooperatifi taahhüt altına koyabilmek için tarım kredi kooperatifi unvanı altında müdür veya müdür vekili ile bir yetkili personelin, müdür veya müdür vekilinden başka yetkili personelin bulunmaması halinde, müdür veya müdür vekili ile yönetim kurulu başkanı veya başkan vekili ile üyelerden biri, müdür veya müdür vekilinin de bulunmaması halinde, yönetim kurulu başkanı veya başkan vekili ile bir üyenin ya da yetkili bir personelin müşterek imzaları şarttır. Kooperatifte müdür veya müdür vekilinden başka yetkili personelin bulunmaması durumunda, sadece iç işlemler için merkez birliği yönetim kurulunca tesbit edilecek esaslara göre, müdüre veya vekiline tek başına imza yetkisi verilebilir.⁶¹

Tarım kredi kooperatiflerinin birim kooperatif ve ortak sayılarıyla kooperatifleşmiş köy sayısı incelendiğinde, 1990 yılında 2549 birim kooperatif 1.579.208 ortak ve 26.242 kooperatifleşmiş köy sayısı olduğu ve aynı konudaki

⁶⁰ ANONİM, "Tarım Kredi Kooperatifi Anasözleşmesi", md. 42, s. 18.

⁶¹ A.y.,md. 43., s. 18.

rakamların 1998 yılında sırasıyla 2553, 1.533.711 ve 28.952 olarak yer aldığı görülmektedir. (Tablo 1) Bu durumda 8 yıl gibi bir zaman içerisinde, birim kooperatif sayısında sadece 4 adet artış, ortak sayısında 45.497 gibi bir azalış ve kooperatifleşmiş köy sayısında ise 2.710 kadar artış izlenmektedir. Üstelik 1998 yılı sonu itibariyle 1.533.711 olan ve 1990 yılı sonuna göre 45.497 azalmış olan bu ortakların faal olanlarının sayısı 1.191.366 gibidir.⁶² Halbuki tarım kredi kooperatifleri merkez birliğince yeni kooperatif kurulması esnasında dikkat ettikleri en önemli ölçülerden biri de potansiyel ortak sayısının yüksek olmasıdır. Öyleyse bu kadar bilgi ile bile son sekiz yılda kooperatiflerin önemli bir gelişme kaydedemediğini söyleyebiliriz.

Türkiye’de 1990 yılında, toplam çiftçi ailesi sayısı 12.547.796’dır.⁶³ Aynı yılda toplam tarım kredi kooperatifi ortak sayısı 1.579.208’dir. (Tablo 1) İkinciye birinciye oranlar ise % 12,58 olduğu görülür. Demekki 1990 yılında 100 çiftçi ailesinden yaklaşık 13’ü bir tarım kredi kooperatifine ortaktır.

1993 yılında köy sayısı 35.128 olarak bilinmektedir.⁶⁴ Bu veriyi kullanarak, (Tablo 1’den de yararlanarak) Türkiye’de sözkonusu yılda her 100 köyden yaklaşık 79’unun bir tarım kredi kooperatifine bağlı olduğunu söyleyebiliriz. (Bu oran % 78,70’tir)

Türkiye’nin 63.000.000 toplam nüfusuna göre, 1998 yılında kırsal kesimde yaşayan nüfus 22.100.000’dir.⁶⁵ Yine bu yılda toplam birim tarım kredi kooperatifi sayısı 2.553’tür. Basit bir bölme işlemiyle kırsal kesimde yaşayan 8.656 kişiye bir tarım kredi kooperatifi düştüğü anlaşılmaktadır. Bu kooperatiflerin tarım kesiminin başta kredi olmak üzere diğer girdi ihtiyaçlarını

⁶² Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Kayıtları, 1998.

⁶³ Devlet İstatistik Enstitüsü (D.İ.E.) Kayıtları, 1990.

⁶⁴ KOÇTÜRK, O.M., “Türkiye’de Tarım Kredi Kooperatiflerinin Örgütlenme Durumu ve Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi”, s. 13.

⁶⁵ Tarım ve Köyleri Bakanlığı (D.İ.E. Kayıtlarına göre)

da karşılayan bir kuruluş olduğu düşünülürse (her ne kadar kırsal kesimde yaşayanların tümü çiftlikle meşgul olmasa da ezici çoğunluğu çiftçidir) rakamın pek iyiye işaret ettiğini söyleyemeyeceğimizi sanıyorum.

1998 yılı sonu itibariyle, 65 il, 776 ilçe ve 1712 kasaba veya köy merkezinde olmak üzere, toplam 2553 adet tarım kredi kooperatifi ile bu kooperatiflere bağlı olan 28.952 yerleşim biriminde 1.553.711 çiftçi ortağa hizmet götürülmektedir. Türkiye’de sadece Hakkari ve Şırnak illeri sınırları içerisinde bulunmayan birim tarım kredi kooperatiflerinde toplam 7191 personel çalışmaktadır.⁶⁶

Tablo 1: Yıllar İtibariyle Kooperatif, Ortak ve Kooperatifleşmiş Köy Sayısı

Yıllar	Koop. Sayısı	Ortak Sayısı	Kooperatifleşmiş Köy Sayısı
1990	2.549	1.579.208	26.242
1991	2.476	1.480.394	26.859
1992	2.483	1.560.438	27.490
1993	2.495	1.560.917	27.647
1994	2.502	1.580.287	27.844
1995	2.506	1.569.353	28.086
1996	1.514	1.570.294	28.277
1997	2.533	1.569.844	28.277
1998	2.553	1.533.711	28.952

Kaynak: 1- Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü, ANONİM, “VI. Olağan Genel Kurul Faaliyet Raporu, Mali Raporlar ve Çalışma Programları”, Ankara, 1997, s. 6.

2- Ziya Gökalp Mülâyim, “Kooperatifçilik, (3. Baskı), Yetkin Yayınları, Ankara, 1999, s. 225.

3- Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Kayıtları, 1998.

⁶⁶ Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Kayıtları, 1998. (Tablo 1’de olmayanlar)

II. Bölge Birlikleri

18.04.1972 tarih ve 1581 sayılı “Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu” nun 1.’nci maddesinde aynen şöyle bir ifade yer almaktadır. “Bir veya birkaç il dahilindeki kooperatifler bölge birliklerini kurarlar.”⁶⁷

Kanunun bu ifadesine dayanarak bölge birlikleri kurulmuştur. Kurucu kooperatiflerce imzalanan ve noterce onaylanan Birliğin anasözleşmesinin merkez birliğince Tarım ve Köyişleri Bakanlığının onayına sunulmasını müteakip Birliğin kuruluşu ticaret siciline tescil ve ilan ettirilir. Ortak kooperatiflerin müşterek çıkarlarını korumak, amaçlarını gerçekleştirme yolunda faaliyette bulunmak ve çalışmalarını tanzim etmek, bu birliğin kuruluş amacını oluşturmaktadır.⁶⁸

Bölge birlikleri merkez birliğine girmek zorundadır. Bu zorunluğa uymayan bölge birliği 1581 sayılı Kanun hükümlerinden faydalanamaz.⁶⁹

Bölge birliğinin organları; genel kurul, yönetim kurulu, denetçiler ve bölge müdürlüğüdür.⁷⁰

Türkiye, tarım kredi kooperatifleri merkez birliği ana sözleşmesinin 4.maddesi uyarınca coğrafi ve ekonomik özellikleri dikkate alınarak 16 bölgeye ayrılmıştır.⁷¹ Bu bölgelerdeki, bölge birliklerinin bölge numarası, kuruluş merkezleri, çalışma alanlarına giren iller ve kuruluş sırasına göre kuruluş tarihleri aşağıda verilmiştir.

⁶⁷ ODYAKMAZ, A. Nevzat ve ALTUĞ, Osman. “Kooperatifler Kanunu, Muhasebesi ve İlgili Mevzuat”, (2. Basım) Alfa Yayınevi Kanunlar Serisi, İstanbul, 1997, s. 493.

⁶⁸ ANONİM, “Altıncı Olağan Genel Kurul Faaliyet Raporu”, s. 7.

⁶⁹ ODYAKMAZ, A.N. ve ALTUĞ O., s. 500.

⁷⁰ ANONİM, “Altıncı Olağan Genel Kurul Faaliyet Raporu”, s. 7.

⁷¹ BİNGÖL, G., a.g.ç. (Yüksek Lisans Tezi, -Basılmamış-), s. 12.

Tablo 2: Bölge Birliklerinin Bölge Numarası, Kuruluş Merkezleri, Çalışma Alanlarına Giren İller ve Kuruluş Tarihi

Bölge No	Merkez	Çalışma Alanı	Kuruluş Tarihi
8	Ankara	Ankara, Çankırı, Çorum, Kastamonu, Kırıkkale,	04.08.1975
6	Antalya	Antalya, Burdur, Isparta	09.08.1975
11	Samsun	Samsun, Sinop, Amasya, ordu	21.08.1975
4	İzmir	İzmir, Manisa, Aydın, Muğla, Denizli	22.08.1975
1	Tekirdağ	Tekirdağ, Edirne, Kırklareli, İstanbul (Trakya kesimi) Çanakkale (Trakya Kesimi)	22.08.1975
14	Malatya	Malatya, Elazığ, Tunceli, Bingöl, Diyarbakır, Mardin, Siirt, Bitlis Van, Hakkari, Şırnak, Batman, Muş.	13.09.1975
2	Balıkesir	Balıkesir, Bursa, Çanakkale (Anadolu Kesimi).	15.09.1975
10	Sivas	Sivas, Tokat, erzincan	19.09.1975
13	Erzurum	Erzurum, Kars, Ağrı, Iğdır, Ardahan	26.09.1975
7	Konya	Konya, Niğde, Aksaray, Karaman	02.04.1976
16	Mersin	Mersin, Hatay, Adana, Osmaniye	03.04.1976
5	Kütahya	Kütahya, Eskişehir, Afyon, Uşak, Bilecik	04.04.1976
15	Gaziantep	Gaziantep, Kahramanmaraş, Adıyaman, Şanlıurfa, Kilis	05.04.1976
3	Sakarya	Sakarya, İstanbul (Anadolu Kesimi), Kocaeli, Bolu, Zonguldak, Bartın, Karabük, Yalova.	06.04.1976
9	Kayseri	Kayseri, Yozgat, Kırşehir, Nevşehir	08.04.1976
12	Trabzon	Trabzon, Giresun, Rize, Gümüşhane, Artvin, Bayburt	15.06.1976

Kaynak: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü; Anonim, “Altıncı Olağan Genel Kurul Faaliyet Raporu, Mali Raporları ve Çalışma Programları”, Ankara, 1997,s. 7.

Bu 16 bölge birliğinde 1998 yılı sonu itibariyle toplam 1.012 personel çalışmaktadır.⁷²

⁷² Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Kayıtları, 1998.

Bir de bölge birliklerinin kendi içinde faaliyetlerinde uyguladıkları organizasyona bakalım. Örnek olarak muhasebe uygulamasını aldığım X sayılı Y Tarım Kredileri Kooperatifinin Kırklareli il sınırları içinde bulunması ve Kırklareli'nin de Tekirdağ Bölge Birliği çalışma alanına girmesi nedeniyle bu birliğin kendi içinde, işleri kolaylaştırmak, hızlandırmak ve güvenli bir şekilde yürütmek amacıyla yapmış olduğu çalışmayı yerinde inceledim.

Tekirdağ Bölge Birliği'nin çalışma alanına giren illerdeki birim kooperatiflerden daha merkezi yerde ve gelişmiş olanlar merkez olarak isimlendirilip sözkonusu bu merkeze yakın olan diğer birim kooperatiflerle olan çeşitli ilişkiler bu merkez kooperatif sayesinde daha etkin ve verimli yürütülebilmektedir. Merkez kooperatiflerden, Tekirdağ'da 9, Edirne'de 8, Kırklareli'nde 8, İstanbul'da (Trakya kesiminde) 3 ve Çanakkal'de (Trakya kesiminde) 2 tane mevcuttur. Birim kooperatif sayısı ise aynı illerde sırasıyla 54,40,33,13 ve 4 adet olmak üzere Tekirdağ bölge birliğinin çalışma alanı içinde toplam 144 adete ulaşmaktadır. (Tablo 3) Aynı tabloda her merkeze bağlı olan kooperatif sayısı da görülmektedir.

Tablo 3- Tekirdağ Bölge Birliği'nin Çalışma alanına Giren Birim Kooperatiflerin, İli, İlçesi, Merkez Kooperatifi ve Her Merkez Kooperatife Bağlı Olan Kooperatif Sayısı

İL	İLÇE	MERKEZ KOOPERATİF		MERKEZ KOOP. BAĞLI OLAN KOOP. SAYISI
		SAYI	İSİM	
TEKİRDAĞ	MERKEZ	18	TEKİRDAĞ	10
-	ÇERKEZKÖY	700	ÇERKEZKÖY	-
-	ÇORLU	206	ÇORLU	5
-	MARMARA EREĞLİSİ	1853	MARMARA EREĞLİSİ	1
-	HAYRABOLU	217	HAYRABOLU	9
-	MALKARA	209	MALKARA	11
-	MURATLI	687	MURATLI	4
-	SARAY	702	SARAY	3
-	ŞARKÖY	188	ŞARKÖY	2
EDİRNE	MERKEZ	277	EDİRNE	4
-	ENEZ	1676	ENEZ	2
-	HAVSA	679	HAVSA	1
-	İPSALA	863	İPSALA	5
-	LALAPAŞA	680	LALAPAŞA	1
-	KEŞAN	326	KEŞAN	8
-	MERİÇ	737	MERİÇ	4
-	UZUNKÖPRÜ	366	UZUNKÖPRÜ	7
KIRKLARELİ	MERKEZ	343	KIRKLARELİ	5
-	BABAESKİ	369	BABAESKİ	7
-	LÜLEBURGAZ	331	LÜLEBURGAZ	8
-	PEHLİVANKÖY	678	PEHLİVANKÖY	1
-	PINARHISAR	710	PINARHISAR	1
-	VİZE	392	VİZE	3
-	DEMİRKÖY	2483	DEMİRKÖY	-
-	KOĞAZ	2547	KOĞAZ	-
İSTANBUL	ÇATALCA	897	ÇATALCA	5
(Trakya Kesimi)	SİLİVRİ	853	SİLİVRİ	3
-	BAKIRKÖY	575	BAKIRKÖY	2
ÇANAKKALE	ECEABAT	1173	ECEABAT	-
(Trakya Kesimi)	GELİBOLU	1998	GELİBOLU	2

Kaynak: Tekirdağ Bölge Birliği Kayıtları, "Merkez ve Bağlı Kooperatifler Listesi", 25.06.1999.

III. Merkez Birliği

28.04.1972 günlü ve 14172 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmış olan 1581 sıra numaralı “Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanunu”nun 1.n’ci maddesinde “En az 5 bölge birliği, merkez birliğini kurarlar. Merkez birliği tek üst kuruluş olup Ankara’dadır.” ibaresi bulunmaktadır.⁷³

Yasanın bu ibaresine istinaden, 16 bölge birliği tarafından, 17.05.1977 tarihinde kurulan Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği’nin amacı, tarım kredi kooperatifleri ile Bölge Birliklerinin, müşterek menfaatlerini korumak, amaçlarını gerçekleştirmeleri yolunda faaliyette bulunmak ve her türlü çalışmalarını tanzim etmektir. Bu birliğin organları; genel kurul, yönetim kurulu, denetçiler ve Genel Müdürlüktür.⁷⁴

Merkez birliğinde 657 personel çalışmaktadır. Türkiye genelinde tarım kredi kooperatifleri ve birliklerinde ise toplam 8.860 çalışan görev yapmaktadır.⁷⁵

Tarım kredi kooperatifleri, yurt içindeki ve dünyanın çeşitli ülkelerindeki kooperatifler ve tarım kuruluşları ile işbirliği yaparak, Türk tarımının ve Türk kooperatifçiliğinin gelişmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Uluslararası Raiffeisen Birliği (IRU), Uluslararası Kooperatifler Birliği(ICA), Milletlerarası Kamu ve Kooperatif Ekonomisi Araştırma ve Bilgi Merkezi (CIRIEC),⁷⁶ Zirai

⁷³ ÇEVİK, Orhan Nuri, “Kooperatifler Kanunu ve İlgili Mevzuat”, (5. Baskı), Yetkin Yayınları, Ankara, 1997, s. 67.

⁷⁴ ANONİM, “Altıncı Olağan Genel Kurul Faaliyet Raporu”, s. 9.

⁷⁵ Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği kayıtları, 1998.

⁷⁶ ANONİM, “Geçmişten Geleceğe Uzanan Köprü, Tarım Kredi Kooperatifleri”, EKİN, Sayı: 7, Ocak-Mart 1999, s. 7.

Kredi Konfederasyonu (CICA) ve Avrupa Tarım Konfederasyonu (CEA)'nın üyesi durumundadır.⁷⁷

2.4.3. Finansmanı, Kredi Faaliyetleri ve İştirakleri

Finansmanın sözlük anlamı, “Bir teşebbüse, kamu veya yarı kamu kuruluşuna işleyebilmesi, gelişmesi için gerekli mali imkanları sağlama”dır.⁷⁸

Ekonomi Ansiklopedisinde ise firma finansmanı olarak ele alınmış ve şöyle açıklanmıştır.⁷⁹

Bir firmanın para ve kredi sağlamayı hedef tutan faaliyeti ve sağlanan paranın iyi kullanılması ve yönetimi ile uğraşan bilim koludur. Firmanın kuruluş nedenini teşkil eden faaliyeti gerçekleştirmek amacıyla gerekli varlıkları elde edebilmesi için, çeşitli kaynaklardan para sağlanması ve bu paraların faaliyet amaçlarına uygun şekilde yatırılması, bu yatırımlardan elde edilen sonuçların da parayı sağlayan kişilere ve kurumlara, yine uygun şekilde pay edilmesi gereklidir.

1950'lerdeki ekonomik gelişmelerden önce finansman, sadece fonların bulunması ve likidite sorunlarına çözüm getirilmesi olarak düşünülüyordu. Ancak bu ekonomik gelişmelerden sonra, fonların etkin bir biçimde kullanılması ve firma içi kararların isabetliliği gibi önemli kavramlar da eklenmiştir.⁸⁰

Bu anlamda finansman, işletmenin ihtiyaç duyduğu fonları en uygun şartlarda ele geçirmek ve ele geçirilen fonların en etkin kullanımını sağlamaktır.

⁷⁷ KOÇTÜRK, O.M., a.g.m., s. 15.

⁷⁸ ANONİM, Meydan Larousse Ansiklopedisi, Cilt: 7, s. 103.

⁷⁹ ANONİM, “Genel Ekonomi Ansiklopedisi”, Milliyet Tesisleri, birinci Cilt, İstanbul, 1988, s. 305.

⁸⁰ BERK, Niyazi, “Finansal Yönetim”, (2. Baskı), Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1995, s. 4.

Finansal analiz, planlama ve denetim, fonların sağlanması ve yatırımı, özel finansal sorunların çözümü gibi konular bu kavramın kapsamına girmektedir.⁸¹

Finansman terimi, finansmanın kaynağına göre, öz finansman veya yabancı finansman diye anılmaktadır. Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği, Bölge Birlikleri ve Birim Tarım Kredi Kooperatifleri de, ortaklarının aynı ve nakdi kredi ihtiyaçlarını kendi özkaynaklarından ve yabancı kaynaklardan karşılamaktadır.⁸²

-Merkez Birliği Finansmanı

1. Özfinansman

Tahsil edilen sermaye, yedek akçe, fonlar ve dağıılmamış gelir-gider pozitif farkından meydana gelmektedir. Merkez birliği, kaynaklarını kendi ihtiyacı ile kooperatif ve bölge birliklerinin kredi ihtiyaçlarında kullanmaktadır.⁸³

Tablo 4: Merkez Birliğinin Yıllara Göre Özfinansmanı (1994-1998) (Milyon TL)

Yıllar	Sermaye	Yedek Akçe	Fon	Pozitif Fark	Toplam
1994	86.756	99.313	868.020	1.375.018	2.429.107
1995	207.928	99.313	1.228.706	4.355.883	5.891.830
1996	453.340	99.313	1.619.133	8.801.008	10.972.794
1997	821.776	99.313	3.122.605	15.141.128	19.184.822
1998	1.308.802	2.370.586	8.449.210	12.867.449	24.996.047

Kaynak: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü, 1998 Yılı Malî Raporu, Muhasebe ve Finansman Daire Başkanlığı, Ankara, 1999, s. 3.

⁸¹ CEYLAN, Ali, "İşletmelerde Finansal Yönetim", (4. Baskı), Ekin Kitabevi, Bursa, 1995, s. 1-4.

⁸² KARACAN, Ali, Rıza, "Tarım İşletmelerinin Finansman ve Tarımsal Kredi", Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, No: 498, Bornova-İzmir, 1991, s. 14, 335.

⁸³ ANONİM, "Altıncı Olağan Genel Kurul Faaliyet Raporu", s.11.

Merkez Birliğinin 1998'deki öz finansmanının 1994'e göre nominal olarak 10 katından fazla arttığı görölmektedir. (Tablo 4) Bu da küçömsenecek bir rakam değildir.

2. Yabancı Finansman

Merkez birliğinin yabancı finansmanı, zirai girdi üreticisi bazı firmalardan yapılan vadeli mal alımları, devletten alınan destekleme avansları, tarım kredi kooperatifleri ile bölge birliklerinin gelir-gider pozitif farklarından ayırdıkları yedek akçe ile fonlardan teşekköl etmektedir.⁸⁴

-Bölge Birliği Finansmanı

1. Özfinansman

Tahsil edilen sermaye, teşkil edilen fonlar ve yedek akçe ile pozitif gelir-gider farklarından oluşmaktadır.⁸⁵

Tablo 5: Bölge Birliklerinin Yıllara Göre Özfinansmanı (1994-1998)

(Milyon TL)

Yıllar	Sermaye	Yedek Akçe	Fon	Pozitif Fark	Toplam
1994	347.012	27.141	99.330	150.153	623.636
1995	831.854	28.792	127.066	745.061	1.732.773
1996	1.813.148	31.045	193.802	2.766.083	4.804.078
1997	3.532.305	302.015	1.307.265	5.157.309	10.361.894
1998	5.385.196	301.503	1.824.479	13.673.579	21.184.757

Kaynak: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü, 1998 Yılı Mali Raporu, Muhasebe ve Finansman daire Başkanlığı, Ankara, 1999, s. 3.

⁸⁴ ANONİM, "1998 Yılı Mali Raporu", Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği, Genel Müdürlüğü, Ankara, 1999, s.3.

⁸⁵ ANONİM, "Altıncı Olağan Genel Kurul Faaliyet Raporu", s. 11.

Bölge birliklerinin özfinansmanı 1994 yılında 623.636 milyon TL iken 1998 yılında 21.184.757 milyon TL' ye çıkarak yaklaşık 34 kat gibi önemli bir artış göstermiştir. (Tablo 5)

2. Yabancı Finansman

Bölge birliklerinin yabancı finansmanı, merkez birliğince açılan krediler ile kooperatiflerden ve bazı firmalardan yapılan vadeli tarımsal girdi alımlarından elde edilmektedir. Bu birlikler, kaynaklarını kendi ihtiyaçları ile merkez birliği ve kooperatiflerin kredi ihtiyaçlarını finanse etmek için sarf etmektedir.⁸⁶

-Kooperatif Finansmanı

1. Özfinansman

Tahsil edilen sermaye, oluşturulan fonlar ve yedek akçe ile olumlu gelir-gider farklarından meydana gelmektedir.

Tezimde beni daha çok birim kooperatifler ilgilendirdiğinden (muhasabe uygulaması da birim kooperatiften) ve teşkilatın çekirdeği olduklarından; sermaye, yedek akçe, fon ve gelir-gider olumlu farklarını kooperatif finansmanı kısmında açıklamayı uygun gördüm.

a) Sermaye

Kooperatiflerin sermayesi ortakların taahhüt ettikleri ortaklık paylarından bölge birliğinin sermayesi ortak kooperatiflerin taahhüt ettikleri paylardan,

⁸⁶ A.y., s. 11, 12.

merkez birliğinin sermayesi ise ortak b3lge birliklerinin taahh3t ettikleri paylardan meydana gelmektedir.⁸⁷

b) Yedek Akçe

Kooperatifler, B3lge Birlikleri ve Merkez Birliği Anas3zleşmeleri gereğince tahsili olanaksız hale gelen alacaklarına ve karşılıksız kalan borçlarına karşılık olmak 3zere yedek akçe ayırmak zorundadırlar.⁸⁸

Anas3zleşme gereği gelir-gider olumlu farkından % 10 yedek akçe, % 5 olağan3st3 yedek hissesi ayrılmaktadır. Kooperatifler ve b3lge birliklerinin yedek akçeleri her bilanço yılı sonunda merkez birliğine g3nderilmektedir. Yedek akçe karşılıkları, merkez birliği tarafından belirlenen esaslara g3re ve anas3zleşmedeki amaçlar için kullanılmaktadır.⁸⁹

c) Fonlar

Kooperatifler, b3lge birlikleri ve merkez birliğince oluşturulan fonlar ise destek fonu, yatırım ve geliştirme fonu, tasfiye fonu ve diğer fonlardır.⁹⁰

Destek fonu, ortaklara, kooperatiflere, b3lge birliklerine ve merkez birliğine ucuz kredi sağlamak ve gerekli tesisleri kurmak amacıyla oluşturulmuştur. Fonun kaynağı gelir-gider olumlu farkından ayrılan hisselerle yapılan bağışlardan meydana gelmektedir.

⁸⁷ ANONİM, "Altıncı Olağan Genel Kurul Faaliyet Raporu", s. 17.

⁸⁸ KARACAN, A.R., a.g.e., s. 292.

⁸⁹ ANONİM, "Altıncı Olağan Genel Kurul Faaliyet Raporu", s. 18.

⁹⁰ KARACAN, A.R., a.g.e., s. 292, 293.

Yatırım ve geliştirme fonu da kooperatifler, bölge birlikleri ve merkez birliğinin 1581 sayılı kanun ve bu kanunu değiştiren 3223 sayılı kanun hükümlerine ve kooperatifçilik ilkelerine uygun olarak gelişmelerini sağlamak için merkez birliği bünyesinde tesis edilmiştir. Fonun kaynağı, gelir-gider pozitif farkından ayrılan hisselerle bağışlardan oluşmaktadır.

Tasfiye fonu ise, tasfiye edilen veya birleşen kooperatifler ile bölge birliklerinin karşılıksız kalan borçlarını kapatmak üzere bu kuruluşlar ile merkez birliğinin yıllık gelir-gider müsbet farklarından ayrılan paylardan meydana gelmektedir.

Diğer fonlar da dahili sigorta fonu ve ortak dışı işlemler fonudur.

d) Gelir-Gider Olumlu Farkları

Kooperatif, bölge birlikleri ve merkez birliği bilançolarında meydana gelen gelir-gider pozitif farkıdır. Bu müsbet farkların dağıtımı genel kurullarda alınacak karara göre yapılmaktadır. Örneğin, kooperatiflerde, gelir-gider müsbet farkının, % 15'i yedek akçe, % 10'u destek fonu, % 20'si yatırım ve geliştirme fonu % 5'i tasfiye fonu ve % 50'si ise risturn olarak ayrılmaktadır.⁹¹

⁹¹ ANONİM, "Tarım Kredi Kooperatifi Anasözleşmesi", md. 73, s. 25.

Tablo: 6 Kooperatiflerin Yıllara Göre Özfinansmanı (1994-1998)

(Milyon TL)

Yıllar	Sermaye	Yedek Akçe	Fon	Olumlu Fark	Toplam
1994	1.591.005	199.741	1.332.172	2.072.353	5.195.271
1995	3.847.588	212.747	2.567.135	5.599.634	12.227.104
1996	7.823.250	774.384	7.029.179	13.259.291	28.886.104
1997	14.147.719	961.452	11.894.688	40.191.748	67.195.607
1998	22.059.914	993.050	17.480.428	88.061.807	128.595.199

Kaynak: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü, 1998 Yılı Mali Raporu, Muhasebe ve Finansman Daire Başkanlığı, Ankara, 1999, s. 4.

Not: Olumsuz farklar düşülmüştür.

1994 yılında 5.195.271 milyon TL olan kooperatiflerin özfinansmanı, 1998 yılında 128.595.199 milyon TL'ye ulaşarak yaklaşık 25 kat bir yükselmeye memnun edici bir düzeye varmıştır. (Tablo 6)

Bu durumda, özfinansmanda en çok artış bölge birliklerinde, en az artış merkez birliğinde meydana gelmiştir. Kooperatifler ise ikisi arasında kalmıştır.

2. Yabancı Finansman

Kooperatifler, bölge birlikleri ve merkez birliği, kredi ihtiyaçlarını karşılamak üzere, banka, sigorta şirketi kurabilir veya bu gibi kuruluşlara iştirak edebilirler. Ayrıca, merkez birliği, kooperatif ve bölge birliklerinin finansman ihtiyaçlarını karşılamak üzere tahvil çıkarabilir.⁹²

Ancak çeşitli nedenlerle, bugüne kadar ne bir banka ve sigorta şirketi kurulabilmiş ve ne de tahvil çıkarılabilmektedir. Sonuçta, yabancı finansmanını T.C.

⁹² ODYAKMAZ, A.N. ve ALTUĞ, O., a.g.e., s. 496.

Ziraat Bankasından sağladığı krediler teşkil etmektedir. Kooperatifler bankanın yanı sıra, bölge birliği ile merkez birliği olanaklarından da yararlanmaktadır.

Tablo 7: T.C. Ziraat Bankası'na T. K.K. 'ne Tahsisi Öngörülen Plasmanlar ve Bir Önceki Yıla Göre Artış Miktar ve Oranı (1994-1998)

Yıllar	Tahsisi Öngörülen Plasman	(Milyon TL)	
		Bir Önceki Yıla Göre	
		Artış Miktarı	Artış Oranı
1994	18.000.000	8.000.000	80
1995	28.000.000	10.000.000	56
1996	70.000.000	42.000.000	150
1997	170.000.000	100.000.000	143
1998	360.000.000	190.000.000	112

Kaynak: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü, 1998 Yılı Mali Raporu, Muhasebe ve Finansman Daire Başkanlığı, Ankara, 1999, s. 5.

Tarım Kredi Kooperatiflerine Ziraat Bankası tarafından tahsisi öngörülen plasmanların bir önceki yıla göre artışı en az 1995 yılında, en fazla ise 1996 yılında olmuştur. (Tablo 7)

Kooperatiflerin ikraz gücünü, Ziraat Bankası'na tahsis edilen plasmanlar ile kendi ikraz edilebilir özkaynakları toplamı oluşturmaktadır. Yedek akçeler ikraz gücünün hesaplanmasında dikkate alınmamaktadır.

Tablo 8: Yıllar İtibariyle Kooperatiflerin İkaz Gücü (1994-1998)

(Milyon TL)

Yıllar	İkaz Edilebilir Özkaynakları	T.C. Ziraat Bankasınc Tahsisi Öngörülen Plasmanlar	Toplam*
1994	4.974.338	18.000.000	22.974.338
1995	11.915.038	28.000.000	39.915.038
1996	27.871.132	70.000.000	97.871.132
1997	65.605.306	170.000.000	235.605.306
1998	124.100.554	360.000.000	484.100.554

Kaynak: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü,
1998 yılı Mali Raporu, Muhasebe ve Finansman Daire Başkanlığı
Ankara, 1999, s. 5.

*Özvarlıklar toplamına yeniden değer artışı ve kar yedekleri eklenmemiş ve olumsuz farklar düşülmüştür.

Tarım kredi kooperatiflerinin ikaz gücünün sırasıyla 1995 yılında % 57,56, 1996 yılında % 40,78, 1997'de % 41,54 ve nihayet 1998'de % 48,67 oranında arttığı anlaşılmaktadır. (Tablo 8) Bu nispetlerin enflasyon oranlarının altında kaldığını da belirtmeliyiz. Böylece ortakların kredi ihtiyaçlarının karşılanmasında güçlükler çektiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

Tablo 9: Yıllara Göre Tarım Kredi Kooperatifleri tarafından ortaklarına kullandırılan kredilerin yüzde olarak ne kadarının T.C. Ziraat Bankasından ne kadarının üst kuruluş ile özkaynaklardan sağlandığı (1994-1998)

Yıllar	T.K.K. 'ce Ortaklarına Kullandırılan Krediler	T.C. Ziraat Bankasından Aldığı Krediler	Banka Kredilerinden Kullandırılan Kredilerin Oranı	Üst Kuruluş İle Özkaynaktan Kullandırılan Kredilerin Oranı
1994	22.847.412	19.726.130	86.3	13.7
1995	54.767.489	47.508.541	86.7	13.3
1996	118.910.404	91.224.226	76.7	23.3
1997	220.169.310	161.840.258	73.5	26.5
1998	372.808.471	278.210.109	74.6	25.4

Kaynak: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü, 1998 Yılı Mali Raporu, Muhasebe ve finansman Daire Başkanlığı, Ankara, 1999, s. 5.

Son beş yılda (1994-1998) tarım kredi kooperatifleri tarafından ortaklarına kullandırılan kredilerin yaklaşık % 80'i T.C. ziraat Bankası tarafından kalan % 20'si ise üst kuruluşlar ile özkaynaklardan karşılanmıştır. (Tablo 9) Ortaklara kullandırılan bu kredilerin yaklaşık % 78'i kısa vadeli (1 yıl vadeli) işletme kredileri, diğeri de (yaklaşık % 22) orta vadeli (5 yıl vadeli) yatırım kredileridir. Birinci kredi çeşidi nakdi ve aynı olarak, ikincisi ise sadece aynı olarak kullandırılan kredidir.⁹³ 1998 yılında her ortak başına ortalama 181.431.862 TL kısa vadeli 61.644.228 TL'de orta vadeli kredi düşmektedir. Bunun da yeterli olmadığı ortadadır.

Kooperatiflerde, kredi çeşitlerine göre belli vadelerle açılan kredilerin ortaklardan tahsil edilmesi büyük önem taşımaktadır. Alacakların uzun müddet

⁹³ ANONİM, "1998 Yılı Mali Raporu", s. 6-8.

tahsil edilmeyerek muayyen ortaklar üzerinde kalması, alacakların akışını kaybettirmekte, kooperatiflerin ikrazat kaynaklarının donmasına neden olmakta ve bu durum ise ortakların ihtiyaçlarının zamanında ve yeterince karşılanmaması sonucunu doğurmaktadır. Tarımsal üretimin, tabiat şartlarından çok etkilenmesi, bazı bölgelerde de tek mahsul üzerine üretim yapılması nedenleri ile alacakların gününde tahsil edilmediği ve dolayısıyla tahsilat oranlarının düşük olduğu görülmektedir.⁹⁴ Son beş yılda (1994-1998) en düşük tahsil oranı % 57,27 ile 1998 yılında, en yüksek tahsil oranı da % 77,5 ile 1995 yılındadır. Aynı dönemde ortalama tahsil oranı ise % 69,35 olarak görülmektedir. (Tablo 10)

Tablo 10: Yıllara Göre Vadesi Gelen Krediler ve Bunlardan Yapılan Tahsilatlar, Tahsilat Oranları (1994-1998)

(Milyon TL)

Yıllar	Vadesi Gelen Alacaklar	Yapılan Tahsilat	Tahsilat Oranı
1994	26.884.464	19.923.827	74.10
1995	59.941.576	45.493.734	77.50
1996	116.368.305	75.800.328	65.10
1997	305.370.507	222.316.770	72.80
1998	418.862.277	239.891.083	57.27

Kaynak: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü
1998 Yılı Mali Raporu, Muhasebe ve Finansman Daire Başkanlığı,
Ankara, 1999, s. 8.

18.04.1972 gün ve 1581 sayılı tarım kredi kooperatifleri ve birlikleri kanununun 3.maddesinde merkez birliği, bölge birlikleri ve kooperatiflerin çalışma konuları belirtilmiştir.⁹⁵ Merkez birliğine “Kooperatif ve bölge

⁹⁴ A.y., s. 8.

⁹⁵ ODYAKMAZ, A.N. ve ALTUĞ, O., a.g.e., s. 494, 495.

birliklerinin üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlamak, imal etmek ve ortak ürünlerinin değerlendirmesi ile ilgili faaliyetleri rasyonel bir şekilde düzenlemek ve bu konularda her türlü teşebbüse girişmek veya iştirak etmek ve gerekli tesisleri kurmak, faaliyet konusuna giren hususlarda ithalat ve ihracat yapmak” görevi yüklenmiştir. Bölge birliklerine de “Gerektiğinde kooperatiflerin ihtiyaç duydukları üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlamak veya imal etmek.” sorumluluğu verilmiştir. Kooperatiflere ise “Ortakların müştereken yararlanabilecekleri her çeşit makine, ekipman ve tesisleri edinmek, ortak ve gerektiğinde diğer üreticilerin üretim ve zaruri tüketim maddeleri ile üretim araçlarını toptan sağlamak.” vazifesi tevdi edilmiştir.

İşte söz konusu kuruluşlar, bu yetkilerine dayanarak kurulmuş bulunan tesislerle ortaklık teşkil etmişlerdir.

1998 yılı sonu itibariyle iştirak edilen şirketlerin sermayeleri ile merkez birliği, bölge birlikleri ve birim kooperatiflerin bu şirketlerdeki hisse miktar ve oranları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 11: 1998 Yılı Sonu İtibariyle İştirak Edilen Şirketlerin Sermayeleri ile Merkez Birliği, Bölge Birlikleri ve Birim Kooperatiflerin Bu Şirketlerdeki Hisse Miktarları ve Oranları

(Bin TL)

Şirketler	Sermayeleri	Merkez B.Ser.	Bölge B.Ser.	Birim Koop. Ser.	Toplam Ser.	Oranı
Gübre Fab.	576.000.000	482.990.942,4	-	-	482.990.942,4	83,85
Toros Gübre	1.200.000.000	180.130.200	-	-	180.130.200	15,01
Bay.Bayburt	100.000.000	65.946.562	-	-	65.946.562	65,95
Uz Yem	136.080.000	18.144.000	12.096.000	-	30.240.000	22,22
Denizli Yem	50.000.000	36.984.575	12.765.725	-	49.750.300	99,50
Çepni Gücü	9.000.000	6.058.145	500.467	-	6.558.612	72,87
Aysaş	178.400.000	85.661.940	92.738.060	-	178.400.000	100,00
Doy Yem	43.286.363	4.328.641	4.328.641	-	8.657.282	20,00
Big Yem	150.000.000	69.091.250	26.790.650	28.000	95.909.900	63,94
Başak Yem	160.000.000	16.000.000	86.000.000	-	102.000.000	63,75
Poyraz yem	170.000.000	86.190.000	83.810.000	-	170.000.000	100,00
Hektaş	3.044.768.000	115.773.760	-	-	115.773.760	3,80
Bumas	54.000.000	5.400.000	-	-	5.400.000	10,00
Bafay	250.000.000	169.266.566	79.967.600	-	249.234.166	99,69
Baysan Nebt.	9.000.000	1.892.182	1.879.722	-	3.771.904	41,91
İmece Plastik	9.000.000	7.050.000	1.950.000	-	9.000.000	100,00
Petlas	10.000.000.000	248.824	-	-	248.824	0,0025
Elsan	5.000.000	3.381.485	1.044.750	-	4.426.235	88,52
Köytaş	21.800.000	472.500	-	-	472.500	2,17
Tareks	11.000.000	5.720.000	5.280.000	-	11.000.000	100,00
Toros Pazar.	5.000.000	750.000	-	-	750.000	15,00
Sigorta Ara.	10.000.000	3.400.000	3.200.000	-	6.600.000	66,00
Kırklar. Yem	417.000.000	204.871.000	42.444.000	169.685.000	417.000.000	100,00
Taryat	100.000.000	51.000.000	-	-	51.000.000	51,00
Mepasan (Ant)	200.000	20.000	-	-	20.000	10,00
Altınova Yem	340.000.000	222.400.000	108.000.000	9.600.000	340.000.000	100,00
İmece Yem	600.000.000	549.500.000	48.500.000	-	598.000.000	99,67
İmece Torba	500.000.000	257.500.000	160.000.000	-	417.500.000	83,50
Pancar Yem	20.000.000	-	75.000	-	75.000	0,375
Fırat Yem	5.000.000	-	62.105	-	62.105	1,24
Sakarya Yem	200.000.000	-	190.000.000	10.000.000	200.000.000	100,00
TOPLAM	18.374.534.363	2.650.172.572,4	961.432.720	189.313.000	3.800.918.292,4	

Kaynak: Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü, 1998 Yılı Mali Raporu, Muhasebe ve Finansman Daire Başkanlığı, Ankara, 1999, s. 13.

Not: Başak Yem A.Ş.'nin 5 milyar TL olan sermayesinin 160 milyar liraya yükseltilmesi 1998 yılında kararlaştırılmış ise de bu artırımla ilgili işlemler 1999 yılında gerçekleştirilmiştir.

Toplam sermayeleri 18,374 trilyon TL olan şirketlerdeki, merkez birliğinin toplam payı 2,650 trilyon TL., Bölge birliklerinin payı 0,961 trilyon TL., birim kooperatiflerinin payı ise 0,189 trilyon TL olup, tümünün toplam payı da 3,8 trilyon TL'ye ulaşmaktadır. Merkez birliği 28, bölge birlikleri 21, birim kooperatifler ise sadece 4 şirkete iştirak etmişlerdir. (Tablo 11)

İştirak edilen bu şirketlerden 7'sinin % 100'ü, 12 adedinin % 51 ve daha fazlası ve diğer 12 adedinin ise % 50'den azı tarım kredi kooperatifleri ve birliklerine aittir. (Tablo 11)

2.4.4. Diğer Önemli Faaliyetleri

Tarım kredi kooperatifleri ve birliklerinin kredi faaliyetleri ve iştiraklerden sonra, başta gelen önemli faaliyetleri tarımsal girdi temini ve pazarlamasıdır.

Bu amaçla, tarım kredi kooperatifleri merkez birliği genel müdürlüğü tarafından; kooperatif ortaklarının ve gerektiğinde diğer çiftçilerin ihtiyacı olan kimyevi gübre, zirai mücadele ilaçları, karma havyan yemi, tohumluk, tarımsal alet ve makinalar ve diğer tarımsal girdilerin yıllık cins ve miktarlarının belirlenmesi, bunların ihale yolu ile toptan veya firmalarla anlaşma yapmak suretiyle karşılanması, her türlü tarımsal girdilerin ithal edilmesi, ortaklar için temin edilecek tarımsal girdilerin kalite kontrollerinin ve analizlerinin yapılması, zirai mücadele ilaçları ve kimyevi gübre gibi girdilerin en ekonomik ve etkili olabileceği koşullar konusunda personel ve ortakların aydınlatılması, el sanatları ile ilgili her türlü girdilerin sağlanması ve geliştirilmesi ve yüksek verimli sığır

varlığının artırılmasını amaçlayan suni tohumlama çalışmaları konularında faaliyet yapılmaktadır.⁹⁶

Biz burada, sadece tarımın en önemli girdilerinin başında gelen ve faaliyet konuları içerisinde en önemli yeri tutan kimyevi gübre üzerinde duracağız.

Türkiye’de 1997 yılında toplam 3.796.731 ton kimyevi gübre üretilip 4.642.455 ton da tüketilmiştir.⁹⁷ 1998 yılında ise toplam 3.843.658 ton üretilip 5.448.698 ton tüketilmiştir.⁹⁸

Burada ilk göze çarpan her iki yılda da tüketimin üretimden fazla olduğudur. Bu da bu fazlalığın ithal yoluyla karşılandığını göstermektedir. 1997’de tüketilen gübrenin % 18,22’si, 1998’de ise % 29,46’sı dış alımla karşılanmıştır.

Son beş yılda (1994-1998) ülkemizdeki toplam kimyevi gübre tüketiminde, tarım kredi kooperatiflerinin tüketim payının en az % 28,31 ile 1998 yılında, en çok ise % 38,65 ile 1997 yılında olduğunu görüyoruz. Halbuki 1998’deki toplam tüketim, 1997’deki toplam tüketimden fazladır. (Tablo 12) Bu azalmayı, sadece tarım kredi kooperatiflerinin faal olmamalarına bağlayamayız.

⁹⁶ ANONİM, “Altıncı Olağan Genel Kurul Faaliyet Raporu”, s. 31.

⁹⁷ GÜBRE ÜRETİCİLERİ DERNEĞİ “Aylık İstatistiki Bilgiler Bülteni”, Gübre Üreticileri Derneği Yayınları Genel Yayın No: 162, Aylık İstatistiki Bilgiler Bülteni No: 140, Ankara, 1999, s. 6,17.

⁹⁸ GÜBRE ÜRETİCİLERİ DERNEĞİ “Aylık İstatistiki Bülteni”, Gübre Üreticileri Derneği Yayınları Genel Yayın No: 162, Aylık İstatistiki Bilgiler Bülteni No: 140, Ankara, 1999, s. 6, 17.

Tablo 12: Yıllara Göre Türkiye Gübre Tüketimi, Bu Tüketimde Tarım Kredi Kooperatiflerinin Miktar ve % Payı (1994-1998)

Birimi TON

Yıllar	Türkiye Tüketimi	T.K.K.'nin Tüketimi	T.K.K. Tüketim Payı %
1994	3.997.809	1.287.657	32,21
1995	4.386.066	1.483.322	33,82
1996	4.597.299	1.768.399	38,47
1997	4.642.455	1.794.383	38,65
1998	5.448.698	1.542.623	28,31

Kaynak: 1- Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel

Müdürlüğü, Anonim, "Altıncı Olağan Genel Kurul Faaliyet Raporu, Mali Raporları ve Çalışma Programları", Ankara, 1997, s. 31.

2- Gübre Üreticileri Derneği, "Aylık İstatistiki Bilgiler Bülteni", Gübre Üreticileri Derneği Yayınları, Genel Yayın No: 149, Aylık İstatistiki Bilgiler Bülteni No: 128, Ankara, 1998, s. 17.

3- Gübre Üreticileri Derneği, "Aylık İstatistiki Bilgiler Bülteni", Gübre Üreticileri Derneği Yayınları Genel No: 162, Aylık İstatistiki Bilgiler Bülteni No: 140, Ankara, 1999, s. 17.

Durumu daha iyi değerlendirebilmek için bazı gelişmiş ülkelerde, kimyevi gübrenin pazarlanmasında kooperatiflerin paylarına bakalım. Bu paylar, Belçika'da % 15, Danimarka'da % 43, İrlanda'da % 50, Amerika Birleşik Devletleri'nde % 38 ve Almanya'da % 60'tır.⁹⁹

1998 yılında, Türkiye gübre tüketiminde dağıtıcı firmaların yüzde olarak paylarına baktığımızda, % 28,31 ile Tarım Kredi Kooperatiflerinin ilk sırayı

⁹⁹ HOYT, Ann, "Cooperatives in Other Countries", Cooperatives in Agriculture, Prentice-Hall, Inc, New Jersey, 1989, s. 86.

aldığını görüyoruz. İkinci sırada % 20,85 ile Toros Pazarlama, üçüncü sırada ise % 12,47 ile Tügsaş yer almaktadır. (Tablo 13)

Öte taraftan, Gübre Fabrikaları T.A.Ş. (Gübretaş)'ın % 83,85'inin, Toros Gübre'nin ise % 15.01'inin Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliğine ait olduğu bilinmektedir. (Tablo 11) Bunlardan Gübretaş'ın Türkiye gübre tüketiminde dağıtıcı firma olarak payı % 5,86'dır. Toros Pazarlama'nın ise % 20,85 ile ikinci sırada olduğu yukarıda belirtilmişti. (Tablo 13)

Tablo 13: 1998 Yılında Türkiye Gübre Tüketiminde Dağıtıcı Firmaların % Payları

FİRMANIN İSMİ	TOPLAM TÜKETİM (Ton)	% PAYLARI
Tarım Kredi Kooperatifleri	1.542.623	28,31
Toros Pazarlama	1.136.093	20,85
Tügsaş	679.480	12,47
İgsaş	520.048	9,54
Bagfaş	340.511	6,25
Gübretaş	319.343	5,86
Şeker Fabrikaları	199.546	3,66
Ege Gübre	155.134	2,85
Tariş (Pamuk)	78.821	1,45
Diğerleri	477.099	8,76
TOPLAM	5.448.698	100,00

Kaynak: Gübre Üreticileri Derneği, "Aylık İstatistik Bilgiler Bülteni", Gübre Üreticileri Derneği Yayınları Genel Yayın no: 162, Aylık İstatistik Bilgiler Bülteni No: 140, Ankara, 1999, s. 17.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ VE BİRLİKLERİNDE MUHASEBE

3.1. Tutulacak Defterler

3.1.1. Kanuni Defterler

-Yevmiye Defteri

Yevmiye defteri kayda geçilmesi icap eden işlemlerin, belgelerden çıkarılarak tarih sırasıyla ve maddeler halinde tertipli şekilde yazıldığı bir defterdir.

Yevmiye defteri ciltli ve sayfaları müteselsil sıra numaralı olur.

Yevmiye maddeleri en az aşağıdaki bilgileri kapsar.

1. Madde sıra numarası
2. Gün
3. Borçlu hesap (yardımcı hesaplar kullanıldığında son yardımcı hesabın isminin belirtilmesi şarttır.)
4. Alacaklı hesap (yardımcı hesaplar kullanıldığında son yardımcı hesabın isminin belirtilmesi şarttır.)
5. Tutar (Yardımcı hesaplara ayrılanları müfredat sütununda göstermek şarttır.)
6. Her kaydın dayandığı belgenin türü ve varsa gün ve sayısı,

Bu defter borç, alacak, açıklama, yevmiye defteri madde numarası, defteri kebir sayfa numarası ve kayıt günlerinin yazılmasına imkan verecek şekilde düzenlenmiştir.

Günlük işlemleri kapsayan fişler yevmiye defterine aşağıda belirtilen şekilde kaydedilir.

Fişler önce türlerine göre ayırma tabi tutulduktan sonra, muhasebe planındaki en küçük hesaptan başlamak ve borçlu hesap önce olmak kaydıyla tahsiller, tediyeler ve mahsup fişleri sırasına göre kaydedilir.

Hesap dönemi bittiği halde defter dolmamışsa gelecek yıl işlemlerinin kaydında da kullanılabilir.

Yevmiye defterinin borç ve alacak toplamalarının birbirine eşit olması gerekir.

Her hesap dönemi sonunda kesin mizanın çıkarılmasından sonra kesin mizan kalanları esas alınmak suretiyle, borç kalanı veren hesaplara kalanları kadar alacak, alacak kalanı veren hesaplara kalanları kadar borç, verilmek suretiyle düzenlenecek bir mahsup fişiyle yevmiye defterinin sonuna kapanış maddesi yazılır.

Yeni hesap dönemi başında açılış maddesi olarak kapanış maddesinin aksi şekilde işlem yapılır.

Bilgisayar programı ile çalışan birimlerle yevmiye işlemleri her sayfası önceden notere tasdik ettirilmiş ve sayfa sıra numarası verilmiş özel baskılı formlara yapılabilir.

-Defteri Kebir (Büyük Defter)

Defteri kebir yevmiye defterine geçirilmiş olan işlemleri buradan alarak yöntemine göre hesaplara dağıtan ve sıralı olarak bu hesaplarda toplayan defterdir.

Defteri kebir kayıtlarının en az aşağıdaki bilgileri kapsamı şarttır:

Gün,

Yevmiye defteri madde sayısı,

Tutar,

Toplu hesap, yardımcı son hesapların isimleri,

Defteri Kebir ciltli ve müteselsil sıra sayılıdır.

Karşılıklı iki sayfası bir hesaba ayrılır. Birinci (sol) sayfaya ilgili hesabın borç işlemleri, ikinci (sağ) sayfaya alacak işlemleri yazılır.

Defteri kebir sayfaları hesap planındaki sıraya ve hesabın işleme durumuna göre hesaplara bölünür.

-Envanter Defteri (Mevcutat ve Muvazene Defteri)

Envanter defteri işe başlama gününde ve daha sonra her hesap dönemi sonunda çıkarılan envanter ve bilançoların kaydına ait bir defterdir. Ciltli ve sayfaları müteselsil sıra numaralıdır.

Bir kısım hesapların açıklamasını envanter defteri üzerine kaydetme imkanı varsa da, demirbaşlar ve bunların amortismanları, ortak kredileri, ortak sermaye taahhüt ve tahsilatlarının vb. hesap hacim ve özellikleri dikkate alındığında bu defterde teferruatlı olarak gösterilmeleri imkânı olmadığından bunların ya listeler halinde veya özel defterlerinde açıklanması gerekir. Ancak bu listelerin tarih atılarak yetkililerce imzalanması ve envanter gibi saklanması şarttır.

Envanter defterine geçirilen envanter ve bilanço kayıtlarının altının da yetkili kişilerce imzalanması gerekir.

-Damga Vergisi Defteri

1983/20 seri numaralı Damga Vergisi Kanunu Genel Tebliği ile; düzenledikleri kağıtlara ait damga vergisinin makbuz karşılığı ve istihkaktan kesinti şeklinde ödeyen mükelleflerin “Damga Vergisi Defteri” adı altında özel bir defter tutmaları mecburiyeti getirilmiştir.

Bu defterin tutulmasında, Vergi Usul Kanunu’nun kayıt nizamı ve tasdik zamanına ilişkin hükümlerine uyulacaktır.

Deftere kayıt işlemi yapılırken, makbuz karşılığı ödemeye ilişkin kağıtlar defterin bir bölümünde, istihkaktan kesinti şeklinde ödemeye ilişkin kağıtlarda diğer bölümünde ayrı ayrı gösterilecektir.

Bu defterin her bölümüne takvim yılı başından itibaren, birden başlayıp teselsül ettirilen sıra numarası verilecektir.

Defterde, ayrıca düzenlenen kağıdın türü, tarihi, varsa numarası, damga vergisi matrahı ve miktarı belirtilecektir.

Ödemenin kapsamına giren kağıtlara liralık damga vergisi tarafımızdan makbuz karşılığı veya istihkaktan kesinti şekliyle ödenecektir. Defter sıra no: şeklinde damga vergisi kesintisinin cinsine göre yeknesak bir kaşe vurulacak ve bu şerh yetkililerce onaylanacaktır. Damga vergisine tabi kağıtlara ilgili vergi miktarı ile defter sıra numarası kağıda vurulan damgadaki yerine yazılacaktır.

Damgalama işlemi düzenlenen kağıdın varsa örneği ve dip koçanı üzerinde de yapılacak ve bu kağıda asıl kağıda verilen sıra sayısı yazılacaktır.

3.1.2. Diğer Kanuni Defterler

-Ortak Pay Defteri

1163 sayılı kanunun 19.maddesinde “Ortaklar Defteri” bahsinde de işaret edildiği üzere bu deftere, ortakların ad ve soyadları, iş ve konut adresleri, ortaklığa giriş çıkış tarihleri ve çıkarılma sebepleri, taahhüt ettikleri sermaye payları ile bu paylara karşılık yapılan tahsilat ve iadeler ortaklığa kabul ve çıkışları ile ilgili yönetim kurulu kararının tarih ve numaraları kaydedilir.

Defterin her sayfası bir ortak için ayrılır.

Bu defterin kullanılmaya başlanılmadan önce notere onaylattırılması gerekmektedir.

-Yönetim Kurulu Karar Defteri

Yönetim kurulunca alınan kararların yazıldığı defterdir. Kullanılmaya başlanılmadan önce notere tasdiki gerekir.

-Genel Kurul Karar Defteri

Genel kurul kararlarının yazıldığı defterdir. Kullanılmaya başlanılmadan önce notere tasdiki gerekir. Deftere yazılan zabıt ve kararlar genel kurul divanınca ve üst kuruluş temsilcisi veya hükümet komiserince imzalanır.

3.1.3. Yardımcı Defterler

Teşkilat birimlerince ihtiyaçtan dolayı aşağıdaki defterlerde tutulabilir.

1. Ortak İşlemleri Defteri (bu defter yerine ortak kredi kartı kullanılacaktır.)
2. Ortak Kredi Cüzdanı
3. Stok Defteri (bu defter yerine stok kartları kullanılacaktır.)
4. Sabit Değerler ve amortisman Defteri (Bu defter yerine Demirbaş Eşya Defteri ve Taşınmaz mallar Defteri tutulacaktır.)
5. Kasa Sayım Defteri
6. Kıymetli Evrak Defteri
7. Teftiş Defteri
8. İzin Defteri
9. Gelen Giden Evrak Kayıt Defteri
10. Diğer Yardımcı Defterler

3.2. Muhasebe Kayıtlarından Önce Yapılacak İşlemler

3.2.1. Hesap Döneminin Belirlenmesi

Defterler hesap dönemi itibariyle tutulur. Kayıtlar her hesap dönemi sonunda kapatılır ve ertesi dönem başında yeniden açılır.

Hesap dönemi bir takvim yılıdır.

Yeniden işe başlama veya işi bırakma hallerinde, hesap dönemi içinde bir yıldan eksik olan faaliyet süresi, hesap dönemi sayılır.

3.2.2. Kanuni Defterlerin Tasdiki

-Onaya Tabi Defterler

Aşağıda belirtilen defterler onaya tabidir

1. Yevmiye Defteri
2. Defteri Kebir
3. Envanter ve Bilanço Defteri
4. Gelir ve Gider Defteri
5. Harcırah Defteri
6. Damga Vergisi Defteri
7. Ortak Pay Defteri
8. Yönetim Kurulu Karar Defteri
9. Genel Kurul Karar Defteri

-Onay Zamanı

Defterlerin kullanılması halinde aşağıda belirtilen zamanlarda onaylatılması mecburidir.

Öteden beri işe devam etmekte olanlar defterin kullanılacağı yıldan önce gelen son (Aralık) ayda.

Yeniden işe başlayanlar, işe başlama tarihinden önce,

Onaya tabi defterlerin dolması dolayısıyla veya sair sebeplerle yıl içinde yeni defter kullanmaya mecbur olanlar bunları kullanmaya başlamadan önce,

Defterleri ertesi yılda da kullanmak isteyenler Ocak ayı içinde, onayı yenilemeye mecburdurlar.

Yevmiye defteri, yeni senenin en geç Ocak ayı sonuna kadar notere gösterilerek, son kaydın altına noterce, (Görölmüştür) sözünün yazılması sağlanarak mühür ve imza ile onaylatılır.

-Onay Makamı

Defterler işyerinin bulunduğu yerdeki noter veya noterlik görevini yerine getirmekle görevli olanlar tarafından onaylanır.

3.2.3. Kayıt Düzeni

Kooperatiflerin, tuttukları defterlere yapacakları kayıtlar, aşağıda belirtilen esaslara uygun olmak zorundadır.

-Türkçe tutma Zorunluluğu

Defter ve Kayıtlar Türkçe tutulacaktır.

-Mürekkeple Yazılması Zorunluluğu

Defter ve kayıtlar mürekkep veya makine ile yazılacaktır. Hesaplar kapatılıncaya kadar toplamlar geçici olarak kurşun kalem ile yapılabilir.

-Boş Satır Bırakılmayacağı

Defterlerde kayıtlar arasında usulen yazılmaya mahsus olan satırlar çizilmeksizin boş bırakılmayarak, satır atlanmayacaktır.

-Yanlış Kayıtların Düzeltilmesi

Yevmiye defteri maddelerinde yapılan yanlışlar ancak muhasebe usullerine göre düzeltilecektir. Diğer bütün defter ve kayıtlara rakam veya yazı, okunacak şekilde çizilmek, üst veya alt yanına doğrusu yazılmak suretiyle yapılacaktır.

Defterlere geçirilen bir kayıt kazımak, silmek veya çizmek suretiyle okunamaz hale getirilmeyecektir.

-Kayıt Zamanı

İşlemlerin defterlere, iş hacminin gereğine uygun olarak, muhasebenin intizam ve açıklığını bozmayacak bir zaman içinde kaydedilmesi şarttır. Bu gibi kayıtlar mazaretsiz ve sebepsiz olarak 10 günden fazla geciktirilmeyecektir.

3.2.4. Muhasebe Fişleri

Muhasebe fişleri kooperatif faaliyetlerinin hesap planı çerçevesinde hangi hesaplara yazılacağını belli eden belgelerdir. Kooperatifin işlemleri önce muhasebe fişleri ile muhasebeleştirilir ve buradan gerekli defterlere geçirilir.

-Kasa Tahsil Fişi

Kasaya giren herhangi bir para için satış fişi, satış faturası gibi ispat edici belgelere veya statüden doğan alacaklara dayanılarak düzenlenilir.

Tahsil fişlerinin bir örneği makbuz olarak tanzim edilir ve ilgililere verilir.

Günlük yapılan peşin satışlar için fatura ve fatura yerine geçen belgelerin ikinci kopyaları üzerinde bir defa da tek bir tahsil fişi tanzim edilecek, peşin

satışlar için her ortağa ayrı ayrı tahsil fişi kesilmeyerek, fatura verileceğinden ilgililere ayrıca makbuz verilmeyecektir.

-Kasa Tediye Fişi

Kasadan çıkan herhangi bir para için fatura, senet, makbuz, bordro gibi ispat edici belgelere göre düzenlenir.

-Mahsup Fişi

Herhangi bir nakit hareketini ilgilendirmeyen işlemlerin muhasebeleştirilmesi amacıyla düzenlenir.

-Kasa Fişi Primonataları

Kasa tahsil ve tediye fişlerinin yevmiye ve defteri kebire tek tek kaydedilme gereğini ortadan kaldırmak ve bu arada kayıt öncesi bir kontrol yapmak amacıyla fiş döküm cetveli Primonata kullanılacaktır.

Günlük olarak düzenlenecek olan bu cetvel, kapsadığı güne ait kasa fişlerinin hesaplar itibariyle sınıflandırılmış dökümünü gösterecek ve yevmiye ve defter-i kebir kayıtları bu cetvelden yapılacaktır.

Tahsil fişleri için “Tahsilat fişleri primonatası” tediye fişleri için “Tediye fişleri primonatası” kullanılacaktır.

Sözü edilen primonataların arka yüzlerindeki hesap grup bölümlerine kasa fişlerinin tahsil fişi no, yardımcı hesap no, düzenleme tarihi ve tutarı itibariyle dökülüp hesaplara göre tediye ve tahsillerin ayrımı yapılacaktır.

Bilahare, hesap toplamları sayfanın ön yüzündeki icmal tablosuna ana hesap, yardımcı hesaplar, numara ve isimleri ile yardımcı ve ana hesap tutarları

işlenecek ve yekünleri alınmak suretiyle o günkü kasa tahsilleri ve tediyeler yekünü tespit olunacaktır.

Kasa primonatalarının tahsiller ve tediyeler yekünleri ile kasa defterindeki kayıtların mutabakatı mutlaka sağlanacaktır.

Mahsup fişleri ile ilgili primonata düzenlenmeyecektir.

-Muhasebe Fişlerine İlişkin Esaslar

Fişlerin düzenlenmesi esnasında:

1. Sıra numarası takip etmesi
2. Fiş düzenleme tarihi
3. Fişin yevmiye defterine kaydedildiği madde numarası
4. Fişin hangi olay veya işlem nedeniyle düzenlendiği konusunda yeterli bilgi veren açıklama.
5. Rakam ve yazı ile fiş tutarı.
6. Fişi düzenleyen kişinin parafı ile yetkililerin imzaları
7. Tahsil ve tediye fişlerinde veznedar veya vezne görevlisinin imzası ile tediye fişlerinde alındı imzası.
8. Ödeme fişi ile ilgili bir tahsil fişi varsa karşılık olarak belirtilmesi.
9. Fişin ait olduğu olay veya işlemle ilgili ispat edici belgelerin fişe eklenmesi ve tek tek belirtilmesi.

Gibi hususlara dikkat edilecektir.

Öte yandan herhangi bir sebeple iptal edilen fişler yırtılıp atılmayarak, üzerine "iptal" yazılarak diğer fişlerle birlikte saklanacaktır. Fişler üç nüsha

olarak tanzim edilecek, birinci nüshası evrakı müsbite olarak saklanacaktır. İkinci nüshası makbuz olarak ortağa verilecek, üçüncü nüshası ise evraklar teftiş görünceye kadar klaşe edilmiş halde servis kopyası olarak muhafaza edilecektir.

3.2.5. Kayıtların Belgelenmesi, Saklama ve Gösterme Zorunluluğu

-Kayıtların Belgelenmesi

Kooperatifler ve Birlikler tutmakta oldukları ve üçüncü şahıslarla olan ilgi ve işlemlere ait olan kayıtlarını belgelemek zorundadırlar.

-Saklama Mecburiyeti

Vergi Usul Kanununa göre, kooperatifler defterlerle, belgeleri ve her türlü haberleşme evrakını ilgili buldukları yılı takip eden takvim yılından başlayarak beş yıl süre ile saklamaya mecburdurlar.

Türk Ticaret Kanununa göre ise bu süre en az on yıldır.

Kooperatif ve Birlikler Merkez Birliğinden yetki almaksızın saklanması mecburi olan defter ve belgeleri imha edemezler.

Saklamakla sorumlu olunan defter ve kağıtlar yangın, su baskını veya yer sarsıntısı gibi bir afet sebebiyle ve kanuni müddet içinde kaybolursa, olayın öğrenildiği tarihten itibaren onbeş gün içinde kooperatifin bulunduğu yerin yetkili mahkemesinden bir belge verilmesi istenecektir.

-Gösterme Mecburiyeti

Saklamaya mecbur olunan defter ve belgelerin saklama süresi içerisinde yetkili makam ve memurlarının talebi üzerine gösterilmesi ve inceleme için arz edilmesi mecburidir.

3.3. Amortisman ve Envanter

3.3.1. Amortisman

Kooperatifte bir yıldan fazla kullanılan ve yıpranmaya, aşınmaya ve kıymetten düşmeye maruz bulunan taşınmaz mallarla, taşınmaz malların tamamlayıcı parçaları, tesisat ve makineler, taşıtlar, maddi olmayan haklar gibi iktisadi kıymetlerin, alet döşeme ve demirbaşların değerlerinin Vergi Usul kanunu hükümlerine göre yok edilmesi amortismanın konusunu teşkil eder.

Kooperatifte ve Birliklerde kullanılan ve değeri Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenen miktarları aşmayan alet, döşeme ve demirbaşlar amortismanına tabi tutulmayarak doğrudan doğruya gider yazılabilir. İktisadi ve teknik bakımdan bütünlük arz eden durumlarda bu had topluca dikkate alınır. Gider yazılan sabit değerler 1.- TL. iz bedelli takip edilir.

Boş arazi ve boş arsalar amortismanına tabi değildir. Ancak tarım işletmelerinde meydana getirilen meyvelik, dutluk, fındıklık, zeytinlik ve güllükler ile incir bahçeleri ve bağlar gibi tarım tesisleri ve işletmede inşa edilmiş olan her nevi yollar ve harklar amortismanına tabi tutulur.

Kooperatifler amortismanına tabi iktisadi kıymetlerinin değerini % 20 oranından fazla olmamak üzere serbestçe tespit ettikleri oranlar üzerinden yok ederler. Ancak arazi ve binalar ile % 20 oranından daha yüksek bir oranla amortismanına tabi tutulacak iktisadi kıymetlerin değeri, Maliye Bakanlığı'na tespit ve ilan olunan oranlar üzerinden yok edilir.

3.3.1.1. Amortisman Oranlarının İtibar Günü

Maliye Bakanlığı'na tespit ve ilan olunan amortisman oranları, ilanların yapıldığı hesap döneminden geçerlidir.

3.3.1.2. Oran ve Süre Bakımından Uygulama

Kooperatifler usulüne göre tespit edilen oranları aşmamak üzere amortismanları diledikleri oranlar üzerinden hesaplayabilirler. Ancak uygulamaya başladıkları amortisman oranlarını takip eden yıllarda değiştiremezler. Eskiden beri amortisman işlemi yapılan teşkilatın birimlerinde uygulanan amortisman oranları değiştirilmeyecektir.

Amortisman süresi kıymetlerin aktife girdiği yıldan başlar. Amortisman ayırma süresinin yıl olarak hesaplanabilmesi için (1) rakamının, uygulanan amortisman nispetine bölünmesi gerekir.

Her yılın amortismanı ancak o yıla ait değerlemede gözönüne alınabilir. Amortismanın her hangi bir yıl yapılmamasından veya ilk uygulanan oranın düşük bir hadle yapılmasından dolayı amortisman süresi uzatılamaz.

3.3.1.3. İlk Kuruluş ve Örgütlenme Giderlerinin Yok Edilmesi

Kooperatiflerin aktifleştirdikleri ilk kuruluş ve taazzuv giderleri ile peştamallıklar kayıtlı değerler üzerinden eşit miktarlarda ve beş yıl içinde yok edilir.

3.3.1.4. Amortisman Tabi Kıymetlerin Satılması

Amortisman tabi iktisadi kıymetlerin satılması halinde, alınan bedel ile bunların envanter defterinde kayıtlı değerleri arasındaki fark, kâr ve zarar hesabına geçirilir.

Amortisman ayrılmış olanların değeri, ayrılmış amortismanlar düşüldükten sonra kalan bakiye değerlerdir.

3.3.1.5. Amortismanına Tabi Malların Sigorta Tazminatı

Yangın, deprem, sel, su basması gibi afetler yüzünden tamamen veya kısmen kayba uğrayan amortismanına tabi iktisadi kıymetler için alınan sigorta tazminatı bunların değerinden fazla veya eksik olduğu takdirde farkı kâr veya zarar hesabına geçirilir.

3.3.2. Envanter

3.3.2.1. Envanter Çıkarmak ve Envanter Listesi

Envanter çıkarmak, bilanço günündeki mevcutları, alacakları ve borçları saymak, ölçmek, tartmak ve değerlemek suretiyle kesin bir şekilde ve ayrıntılı olarak tespit etmektir.

Mevcutlar, alacaklar ve borçlar işletmeye dahil iktisadi kıymetleri ifade eder.

Envanter esas itibariyle defter üzerine çıkarılır.

İşlerinde geniş ölçüde ve çeşitli mal kullanan ve çok ortaklı büyük kooperatifler envanterlerini listeler halinde tanzim edebilirler.

Bu takdirde envanter listelerinde

-Sayfa sıra sayısı

-Envanterin düzenleme günü

-Envanteri çıkaran memur ve yetkililer tarafından imzalanması şarttır.

Envanter listeleri aynı envanter defteri gibi saklanır.

Yukarıdaki gibi envanter listeleri tanzim edenler envanter defterine listeleri toplu olarak kaydederler.

Amortisman defteri veya listelerinin kayıtları ile sermaye defteri ve ikrazat dökümleri envanter hükmündedir.

3.4. Tekdüzen Hesap Çerçevesi ve Hesap Planı

3.4.1. Tekdüzen Hesap Çerçevesi*

Hesap çerçevesi bir ülkede bulunan kurum ve işletmelerin tüm hesaplarını, belirli bir anlamda, belirli bir sistem içinde hesap sınıf ve grubu (kümesi) olarak bölümleyen ve bu bölümleri kesin olarak sınırlayan ve açıklayan genel bir yönergedir.

Bu genel yönerge, muhasebe bilim ve uygulama adamlarınca düzenlenir; çeşitli meslek odası, meslek birliği gibi yarı resmi kurumlarca ve yetkili resmi makamlarca benimsenir, ilgili ve yetkililerce de uygulanır.

Hesap çerçevesinin amaç ve görevleri şunlardır.

- Uygulandığı ülkelerde iktisadi bütünlüğü ve işletmeler arasında hesap birliğini sağlamak,
- İşletme iktisadi ve muhasebe bilimlerinde terim birliğini sağlamak,
- Hesaplaşma işlerinde görev alacak kişilerin eğitimini kolaylaştırmak,
- Sonuca varmayı ve karşılaştırmayı kolaylaştırmak,
- Araştırmacı ve denetleyici uzmanların işlerini kolaylaştırmak,
- Hesap işlerinde örgütlemeyi kolaylaştırmak,

3.4.2. Hesap Plânı**

Hesap Plânı, belirli bir hesap çerçevesine dayanarak işletmelerin iktisadi işlemlerini kaydederken kullanacakları ana hesapları kesin olarak tanımlayan, kapsamalarını çizen ve işleyişini açıklayan bir yönergedir.

* Tekdüzen hesap çerçevesi ile ilgili ilâveler (Hesap Sınıfları ve Hesap Grupları) Ek 1'dedir.

** Hesap Plânı ile ilgili ilâveler (Defter-i Kebir Hesapları, Ayrıntılı Hesap Planı, Ayrıntılı Stok Hesap Planı) Ek 2'dedir.

Hesap plânı, bütün işletmelerin aynı özellikteki işlemlerinin aynı hesaplara işlenmesini ve aynı hesaplarda izlenmesini sağlar. Hesap plânında sadece ana hesaplar (defter-i kebir hesapları) yer alır. Alt hesaplar ana hesabın tanımı ve kapsamı çerçevesinde işletmelerin bilgi ihtiyacına göre açılmaktadır. Alt hesaplar işletme faaliyetlerinin meydana geliş yerleri, çeşit ve fonksiyonlar itibariyle takibini mümkün kılacak şekilde işletmeler tarafından serbestçe açılabilmektedir.

Hesap plânında ana hesaplar hesap sınıfının ve hesap grubunun numarasına bağlı olarak üç karakterli kodla ifade edilmiştir.

Kullanılan bilgisayar muhasebe programlarının sağladığı imkanlar çerçevesinde iki veya üçer karakterli, gerektiğinde daha fazla karakterli olarak departman ve masraf yerleri işlem veya masraf çeşitleri, işletme fonksiyonları için alt hesaplar açılabilir.

Tekdüzen Hesap Planında boş bırakılmış hesap grubunun kullanılabilmesi için Maliye Bakanlığından izin alınması gerekmektedir. İsmi belirlenmiş hesap gruplarındaki boş hesap kodlarına ilgili hesap grubunun kapsam ve işleyiş prensiplerini bozmamak şartıyla ihtiyaç duyulan hesaplar yerleştirilebilir.

Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birliklerinde de kendi hesap planındaki hesaplar dışında hesap açılması Genel Müdürlüğün (Muhasebe ve Finansman Daire Başkanlığı) yetkisindedir. Muhasebe ve Finansman Daire Başkanlığından izin alınmadan hiçbir Defter-i Kebir hesabı veya ana hesabın yardımcı hesabı bölümüne ekleme yapılamaz.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BİRİM TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİNE İLİŞKİN ÖRNEK MUHASEBE UYGULAMALARI

4.1. Ortaklığa Girme ve Ortaklıktan Çıkma İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları

4.1.1. Ortaklığa Girme İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları

-Bir ortak adayının ortaklığa girebilmesi için aşağıdaki işlemleri yerine getirmesi gerekmektedir.¹

1. Kooperatife, esasları merkez birliği yönetim kurulunca tespit edilecek bir beyanname vermesi (Örnek: T.K.K. 007)

2. Kurulda anasözleşmeyi imzalaması, sonradan girişte kooperatife bu anasözleşme hükümlerini kabul ettiğine dair noterden veya oturduğu ya da kooperatifin bulunduğu köy veya mahalle ihtiyar heyeti tarafından tasdik edilecek taahhütname vermesi (Ortaklık Yüken Mektubu – Örnek: T.K.K. 3-)

3. Taahhüt ettiği ortaklık payının ¼'ünü ödemiş olması.

¹ Anonim, "Tarım Kredi Kooperatifi Anasözleşmesi", Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Ankara, 02.12.1998, s. 3, md. 8.

ORTAK BEYANNAMESİ

(Örnek: T.K.K. 007)

..... Sayılı Tarım Kredi Kooperatifi
Yönetim Kuruluna
Aşağıda gösterilen tarımsal varlığıma göre ihtiyacım olan
..... lira kredi açılmasını dilerim.
No.'lu Ortak
İmza veya Mühür

ORTAĞIN

No.su :
Adı ve soyadı :
Baba adı :
Köyü/mahallesi :

(Tablo : 1)

ZİRAAT YAPTIĞIM ARAZİLERİN DURUMU										
1 Mevkii	2 Nevi	Şahıs dosyasındaki arazilere ait						AÇIKLAMA		(11)
		a) Tapu Senedi b) Çaplı Tasarruf Belgesi c) Vergi Kaydı						(9)	(10)	
		(3) Belgenin Adı	(4) Tarih No.	(5) Dekar Sayısı	(6) Bir Dekar Değeri	(7) Arazinin Tüm Değeri	(8) Arazinin Kime Ait Olduğu			
Toplam										

(Tablo:II)

EKTİĞİM ÜRÜNÜN CİNSİ VE YILLIK GELİRİM									
(1) Yetiştireceğim ürünlerin cinsi	(2) Ektiğim arazinin dekar sayısı	Mahsul Baremlerine Göre						Borçlarım	
		(3) Bir dekar alınacak ürün miktarı	(4) Alınacak tüm ürün miktarı	(5) Bir kilosunun fiyatı	(6) Ürünlerin tümünün değeri	(7) Her ürünün bir dekarının ikraz birimi	(8) İkraz birimine göre tutarı	(9) Miktarı	(10) Alacaklı
		Kilo	Kilo	TL	TL	TL	TL	TL	
Toplam									

(Tablo: III)

HAYVANLARIM VE DEĞERİ				HAYVANLARIM VE DEĞERİ				(9)	(10)	Ziraat Alet ve Makinalarının		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)			(11)	(12)	(13)
Cinsi	Adet veya koyun sayısı	Bir adedinin değeri	Tümü- nün değeri	Bir adedinden alınan ürün cinsi ve miktarı	Tümünün miktarı	Bir kilosu nun veya adedinin değeri	Ürünlerin tüm değeri	Hayvan başına verilmesi gerekten ikraz birimi	İkraz birimine göre tutarı	Nevi	Sayısı	Değeri
		Lira	Lira		Kg/adet	Lira Kr	Lira	Lira	TL			
Toplam												

Bu beyannamede adı ve soyadı yazılı üretmenin köyümüze/Mahallemizde oturduğunu ve beyannamede gösterdiği bilgilerin doğru olduğunu onaylarız.

..... Köyü / Mahallesi İhtiyar Kurulu
...../...../19.....

Muhtar Üye Üye Üye.

(Tablo: IV)

KOOPERATİF YÖNETİM KURULUNCA TESPİT EDİLECEK KREDİ		
	Açıklama	Lira
1	Taşınmaz mallar, hayvanlar ve taşıtlı malların değerinin toplamı (I'nci tablonun 7'nci kolonu ile 3'ncü tablonun 4 ve 13'üncü kolonları toplamına uygun olacaktır.)	
2	Kooperatiften başka yerlere olan borçları (II'nci tablonun 9'ncü kolon toplamına uygun olacaktır.)	
3	Kalan	
4	Tarımsal Ürünleriyle hayvan gelirlerinin tutarı (11'nci tablonun 6'ncı kolonu ile III'nüncü tablonun 8'inci kolonları toplamına uygun olacaktır.)	
5	Tarımsal ve hayvan gelirleri toplamının % 50'si	
6	3. satırdaki rakamla 5. satırdaki rakamdan hangisi az ise az olanı (Tesbit edilecek umumi kredinin azami haddi)	
7	Müdürlükçe teklif edilen ve Yönetim Kurulu kararıyla tesbit olunan kredi (ortağın gerçek zirai ihtiyacını ve isteğini geçmez.)	
8	Ortağın Kooperatife karşı tutum vedavranışa dair notlar	
9		

(Tablo: V)

KREDİNİN ÜRÜN ÇEŞİDİNE VE DİĞER TARIMSAL İHTİYACA GÖRE BÖLÜMÜ						
Kredi Çeşitleri	Ürün cinsleri					Toplam
1. Çevirme (Genel İhtiyaçlar) kredisi						
2. Çevirme (Tohumluk) kredisi						
3. Çevirme (Gübre) Kredisi						
4. Donatma Kredisi						
5.						
Toplam						

Ortağın bu beyanname ile verdiği bilgi gerçeğe uygun bulunmuş, varlıklarına ait belgeleri görülerek incelenmiş ve mahsul baremi ile mevzuat çerçevesinde kendisine gün ve sayılı kararla lira kredi tesbit edilmiştir.

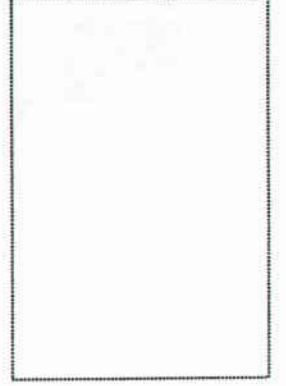
Kooperatifin
Müdürü

Yetkili İmzalar
.....

...../...../19.....
Müdür/Muhasebeci
İmza

Tesbit olunan kredinin mevzuata
uygun olduğu görülmüştür.
...../...../19...
..... BÖLGE BİRLİĞİ
MÜDÜRLÜĞÜ

Ortak No.:

Ortaklık Yüken Mektubu
(Örnek: T.K.K. 3).....**TARIM KREDİ KOOPERATİFİNE:**

1581 sayılı kanuna göre kurulmuş olan Kooperatifinize girmek istiyorum. Ana Sözleşmeyi okuyup hükümlerini ve kooperatifin kuruluşundan beri girmiş olduğu bütün taahhütleri kabul ediyorum. Kanuni yetkiye dayanarak Ana Sözleşmede yapılacak değişiklikleri kayıtsız şartsız kabul edeceğimi beyan ve liralık ortaklık payı vermeyi taahhüt ederim.

...../...../199.....

.....**Mahallesinden**.....**Doğumlu**.....
.....**Köyünden**.....

Tanık

Tanık

Ortağın Adı ve Soyadı
İmza veya Mühürü

..... Sayılı ortak oğlu T.K. Kooperatifi Ana sözleşmesini okuyup bütün hükümlerini ve kooperatifin kuruluşundan beri girmiş olduğu bütün taahhütleri kabul ettiğini tanık ve 'ın önünde bildirmiş ve imzasının tasdikini istemiş olduğundan 1581 sayılı kanunun 12'nci maddesine göre tasdik edilmiştir.

Noter veya (ihtiyar kurulu)

...../...../199.....

...../...../199..... tarih ve sayılı kararla ortaklığa kabul olunarak Jurnal-
kasaya/...../19..... tarih ve sayı ile kayıt edilmiş ve kendisinden
lira ortaklık payı tahsil yazılmıştır.

...../...../199.....

Kooperatifin Mühürü

Yetkili İmzalar

Onaylandı...../...../199.....
TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ
..... **BÖLGE BİRLİĞİ**

-Muhasebe Kayıtları

ÖRNEK: Kooperatife ilk defa ortak olmak isteyen A ortağının taahhüt ettiği ortaklık payı 50.000.000 TL. olsun.

_____ / _____	
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE	50.000.000
500 SERMAYE	50.000.000

A ortağının taahhüt etmiş olduğu ortaklık payı

_____ / _____	
100 KASA	12.500.000
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE	12.500.000

A ortağından alınan ¼ ortaklık payı

_____ / _____	
---------------	--

4.1.2. Ortaklıktan Çıkma İşlemi ve Muhasebe Kayıtları

-Eğer ortağın borcu yok ise yapacağı tek işlem en az üç ay önceden yazılı olarak müracaat etmektir.²

² A.y., s. 3, md. 9.

-Muhasebe Kayıtları

ÖRNEK: B ortağının borcu yoktur ve evvelce taahhüt etmiş olduğu ortaklık payı tutarı 40.000.000 TL ve ödediği sermaye (ortaklık payı) tutarı ise 30.000.000 TL'dir.

_____ / _____	
500 SERMAYE	40.000.000
331 ORTAKLARA BORÇLAR	30.000.000
331.10 Ort. Ser. Payı Borcu	
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE	10.000.000

B ortağının borcu olmadığından ortaklıktan çıkma işlemi ve sermaye payını ödemek üzere kayıtlara alma

_____ / _____	
331 ORTAKLARA BORÇLAR	30.000.000
331.10. Ort. Ser. Payı Borcu	
100 KASA	30.000.000

B ortağının sermaye payı olup ödenmesi

_____ / _____	
---------------	--

Eğer bu B ortağının ödemiş olduğu sermaye payı kadar Genel ihtiyaç hububat kredisi borcu olmuş olsaydı, aşağıdaki kayıt yapılacaktı.

_____ / _____	
500 SERMAYE	40.000.000
123 İŞLETME KRD. Ve YATIRIM	
KRD. TAKSİTLERİ	30.000.000
123.00 Genel İhtiyaç Kredileri	
123.00.0001 Hububat Kredileri	
501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE	10.000.000

B ortağının tahsil edilmiş sermaye payının borcuna mahsubu ve ortaklıktan çıkış kaydı.

_____ / _____

4.2. Kâr Tevzi İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları

4.2.1. Kâr Tevzi İşlemleri

Daha önce ikinci bölümde kooperatiflerin özfinansmanı konusu işlenirken sermaye, yedek akçe, fonlar, gelir-gider olumlu farkı ve kâr tevzi oranları hakkında bilgi verilmişti. Burada sadece kar tevzi oranlarını vermekle yetineceğim.

1998 Yılı Kâr Tevzi Oranları

Yedek Akçe	: % 15
Yatırım ve Geliştirme Fonu	: % 20
Tasfiye Fonu	: % 5
Destekleme Fonu	: % 10
Risturn	: % 50

16.03.1997 tarihli 957 sayılı Genelgeye göre 1997 yılından itibaren merkez birliğine sadece fonlardan yatırım.- geliştirme ve tasfiye fonu gönderilecek olup, yedek akçe ve destekleme fonu merkez birliğine gönderilmeyecektir.

4.2.2. Muhasebe Kayıtları

4.2.2.1. Gelir-Gider Olumlu Farkı

-Genel kurul yapılmadan önce 1996 yılı kârından ayrılan ve risturn dışında kalan, tutarları 1.500.000.000 TL olan fonların merkez birliği emrine gönderilmek üzere tahakkuka alınması;

_____ / _____	
230 KARŞILIKLAR KASASI	900.000.000
230.00 Yedek Akçe % 10	300.000.000
230.80 destekleme F. % 20	600.000.000
234 TEŞKİLÂT İÇİ DİĞER ALACAKLAR	600.000.000
234.00 Merkez Birliği	
234.00.0015 Yt. Gl. Ve Tas. F. % 20	
365 ÖDEN. KÂR YÜKÜMLÜLÜKLERİ	1.500.000.000
365.00 Yedek Akçe % 10	300.000.000
365.10 Destekleme F. % 20	600.000.000
365.20 Yat. Gel. F. % 15	450.000.000
365.30 Tasfiye F. % 5	150.000.000

1996 yılı kâr tevzi olup mahsup

_____ / _____

<hr/>		
365 ÖDEN. KÂR YÜKÜMLÜLÜKLERİ		1.500.000.000
365.00 Yedek Akçe	300.000.000	
365.10 Destekleme F.	600.000.000	
365.20. Yat. Gel. F.	450.000.000	
365.30 Tasfiye F.	150.000.000	
300 BANKA KREDİLERİ		1.500.000.000
300.10 Ziraat Bankası		
300.10.0001 Genel İhtiyaç		

1996 yılı kârından ayrılan fonların merkez
birliğine havalesi.

-1998 yılında genel kurulun yapıldığı varsayılarak dağıtılmayan kârların
tevzi işlemlerinin muhasebe kayıtları;

<hr/>		
570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI		3.000.000.000
570.00 Ortak içi		
330 ÖDENECEK RİSTURNLAR		1.500.000.000
540 YASAL YEDEKLER		300.000.000
540.00 Yedek Akçe		
549 ÖZEL FONLAR		1.200.000.000
549.10 Destekleme Fonu	600.000.000	
549.20 Yat.-Geliş. F.	450.000.000	
549.30 Tasfiye Fonu	150.000.000	

1996 yılı kâr tevzi işlemlerinin kaydı

<hr/>		
549 ÖZEL FONLAR		600.000.000
549.20 Yat.ve Gel. Fonu	450.000.000	
549.30 Tasfiye Fonu	150.000.000	
234 TEŞKİLÂT İÇİ DİĞER ALACAKLAR		600.000.000
234.00 Merkez Birliği		
234.00.0015 Yat.-Gel. Ve Tasfiye Fonu		
<hr/>		

570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI	4.500.000.000	
330 ÖDENECEK RİSTURNLAR	2.250.000.000	
365 ÖDENECEK KÂR YÜKÜMLÜLÜKLERİ	1.125.000.000	
365.20 Yatırım-Geliştirme Fonu	900.000.000	
365.30 Tasfiye Fonu	225.000.000	
540 YASAL YEDEKLER	675.000.000	
540.00 Yedek Akçe		
549 ÖZEL FONLAR	450.000.000	
549.10 Destekleme Fonu		

1997 yılı kâr tevzi işlemlerinin kaydı

<hr/>		
365 ÖDENECEK KÂR YÜKÜMLÜLÜKLERİ	1.125.000.000	
365.20 Yatırım-Geliştirme Fonu	900.000.000	
365.30 Tasfiye Fonu	225.000.000	
300 BANKA KREDİLERİ		1.125.000.000
300.10 Ziraat Bankası		
300.10.0001 Genel İhtiyaç		

1997 yılı kârından ayrılan fonların merkez
birliğine havalesi

-Yapılan genel kurulda risturnların destekleme fonuna aktarılması ile ilgili karar alınmış ise;

_____ / _____	
330 ÖDENECEK RİSTURNLAR	2.250.000.000
549. ÖZEL FONLAR	2.250.000.000
549.10 Destekleme Fonu	
549.10.0002 Risturndan Aktarılan	
Risturnların destekleme fonuna aktarılması	
_____ / _____	

4.2.2.2. Gelir-Gider Olumsuz Farkı

Gelir-gider olumsuz farkı yedek akçeden veya ortaklardan istenecek ödemelerle kapatılır.³

³ ANONİM,, "Tarım Kredi Kooperatifi Anasözleşmesi", s. 25, md. 73.

ÖRNEK: X Tarım Kredi Kooperatifinin 1998 faaliyet yılında 8.000.000.000 TL olumsuz gelir-gider farkı (zarar) oluşmuştur.

1998 yılı dönem sonu bilançosunda yer alan yedek akçeler 4.000.000.000 TL. olarak gözükmektedir. Diğer 4.000.000.000 TL'de ortaklardan istenecek ödemelerle kapatılacaktır.

Buna göre yevmiye kayıtları;

_____ / _____	
100 KASA	4.000.000.000
100.00 Ana Kasa	
331 ORTAKLARA BORÇLAR	4.000.000.000
331.90 Diğer Borçlar	

Olumsuz gelir-gider farkı (zarar) nedeniyle yapılan tahsilat

_____ / _____	
331 ORTAKLARA BORÇLAR	4.000.000.000
331.90 Diğer Borçlar	
540 YASAL YEDEKLER	4.000.000.000
540.00 Yedek Akçe	
580 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI	8.000.000.000
580.00 Ortak İçi Geçmiş Yıllar Zararları	
580.00.00011998 Yılı Zararı	

Olumsuz gelir-gider farkının (zararın) ortaklardan ve Yedek Akçeden karşılanmasının kaydı

_____ / _____

4.3. Kooperatiflerin Ziraat Bankasından Kredi Alma ve Ödeme İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları

4.3.1. Kooperatiflerin Ziraat Bankasından Kredi Alma İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları

-Kredi Alma İşlemleri

T.C. Ziraat Bankasından her türlü ihtiyaç için kredi almak üzere tarım kredi kooperatiflerinin “T.C. ZİRAAT BANKASINDAN İSTENEN PARALARA AİT BORDRO-Örnek: T.K.K. 29-“ isimli aşağıdaki belgeyi doldurarak mühürleyip yetkililer imzaladıktan sonra Ziraat Bankasına vermeleri gerekmektedir.

-Muhasebe Kayıtları

<hr/>		
100 KASA		500.000.000
100.00 Ana Kasa		
300 BANKA KREDİLERİ		500.000.000
300.10 T.C. Ziraat Bankası Kredileri		
300.10.0001 Genel. İhtiyaç Kredileri		
Ziraat Bankasından işletme kredisi (1 yıl vadeli) alınması		
<hr/>		
320 SATICILAR		300.000.000
320.70 Satıcılara Borçlar		
320.70.5000 Zirai Alet Satıcıları		
400 BANKA KREDİLERİ		300.000.000
400.10 T.C. Ziraat Bankası Kredileri		
400.10.0002 Tarımsal Araç ve Gereç Krd. Kredileri		
Üçel tarım firmasına yapılan havalelerin ilgili mahsubu		
<hr/>		
320 SATICILAR		700.000.000
320.70 Satıcılara Borçlar		
320.70.0004 Yem Satıcıları		
300 BANKA KREDİLERİ		700.000.000
300.10 T.C. Ziraat Bankası Krd.		
300.10.0007 Hayvancılık Kredileri		
Kırklareli yem fabrikasına yapılan havale bedeli olup mahsubu.		
<hr/>		

300 BANKA KREDİLERİ hesabından, yalnızca genel ihtiyaç kredilerinden kasaya para çekilebilir. 400 BANKA KREDİLERİ hesabından ise kasaya para çekilemez. Firmalara havaleler ise her iki hesaptan da yapılabilir.

4.3.2. Kooperatiflerin Ziraat Bankasından Alınan Krediyi Ödeme İşlemlerinin Muhasebe Kayıtları

_____ / _____	
300 BANKA KREDİLERİ	500.000.000
300.10 T.C. Ziraat Bankası Kredileri	
300.10.0001 Genel İhtiyaç Kredileri	
100 KASA	500.000.000
100.00 Ana Kasa	

Ziraat Bankasından alınan işletme kredisinin (1 yıl vadeli) ödenmesi.

_____ / _____	
400 BANKA KREDİLERİ	300.000.000
400.10 T.C. Ziraat Bankası Kredileri	
400.10.0001 Hayvancılık Donatma Kredileri	
100 KASA	300.000.000
100.00 Ana Kasa	

Ziraat Bankasından alınan yatırım kredisinin (1 yıldan uzun vadeli) ödenmesi

_____ / _____	
---------------	--

4.4. Kooperatif Tarafından İşletme Kredilerinin Ortaklara Verilmesi ve Tahsil edilmesi İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları

4.4.1. Kooperatif Tarafından İşletme Kredilerinin Ortaklara Verilmesi İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları

4.4.1.1. İşletme Kredilerinin Ortaklara Verilmesi İşlemleri

İşletme kredileri kısa vadeli olup, ortakların tarımsal işletmesinin tohumluk, fide, kimyevi gübre, zirai mücadele ilacı, karma hayvan yemi, akaryakıt, nadas ekme, biçme, toplama, kurutma gibi faaliyetleri ile ilgili insan,

hayvan ve makine işçiliği ücretlerinin ödenmesi, ortağın yıllık devamlı giderlerinin karşılanması ve işletme (çevirme) sermayesinin zayıf ve eksik unsurlarının tamamlanması amacı ile nakdî ve aynî olarak bir yıl vade ile verilen kredilerdir.⁴

-Nakdî İşletme Kredilerinin Ortaklara Verilmesi İşlemi

Bunun için kredi almak amacıyla tarım kredi kooperatifine başvuran ortak sadece aşağıdaki Borç Senedini (Örnek: T.K.K. 9) doldurmaktadır.

⁴ ANONİM, "1998 Yılı Mali Raporu" Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü, Ankara, 1999, s. 6.

..... no.lu
..... Tarım Kredi Kooperatifi

Ortak No:

BORÇ SENEDİ
(Örnek: T.K.K. 9)

Ürün veya tarımsal ihtiyacın çeşidi	Hangi üretim işlemi için istendiği	Miktar	
		Lira	Kr.

Vade :/...../19.....
Senet No :

Yalnız.....Lira
ve.....kuruştur.

İş bu senet karşılığında sayılı T. Kredi Kooperatiflerinden yukarıda yazılı lira kuruşu ödünç aldım.

Bu borcum ile borcumu eklenecek ekspertiz ve kontrol giderleri karşılığı, genel kurul kararınca hesabıma borç yazılacak bina başlığı ve özkaynak ile Kooperatif veya Bankaca yaptırılacak sigorta ve nakliye giderlerini; bu paraların hesabıma borç yazıldığı tarihten itibaren yıl sonuna ve ayrıca yıl başından vade tarihine kadar geçen günler için % oranında hesap ve kapitalize edilecek faiziyle birlikte/...../..... tarihinde Kooperatife veya bu senedin T.C. Ziraat Bankasına temlik halinde – Bankaca talep vukuunda – Bankaya, kanuni merasime hacet kalmaksızın derhal ödeyeceğim. (Faiz kapitalize edilmesinden amaç; devre sonlarında hesaplanan faizin borca eklenerek müteakip devrede faize tabi tutulmasıdır.)

Borcumu vade tarihinde ödemediğim takdirde, Kooperatif veya T.C. Ziraat Bankasınca aleyhimde kanuni ve idari kovuşturmaya geçilmesi halinde bu hususta yapılacak her türlü giderlerin de borcumu ilave edilerek, hesabıma yukarıda fıkra yazılı şart ve şekilde vade tarihinden tahsil tarihine kadar geçecek müddet için ayrıca % oranında faiz hesap ve kapitalize edilmesini, öte yandan yukarıda fıkra ile bu fıkra yazılı faiz oranlarının artırılması halinde yeni oranlar üzerinden faiz tahakkuk ettirilmesini şimdiden kabul ve taahhüt ederim.

Bu kooperatif alacağının Borçlar Kanunu hükümleri dairesinde T.C. Ziraat Bankasına devir ve temlikini peşinen kabul etmekle beraber, temlik işleminden sonra dahi işbu borcumu ilk önce kooperatife ödemeyi ve kooperatifin icabında idari veya kanuni -icrai - yollarla takip hakkını peşinen tanıdığım gibi, kooperatif alacağının T.C. Ziraat Bankasına temlik halinde adı geçen Bankanın da icabında idari veya kanuni – İcrai – yollardan doğrudan doğruya takip yapmak yetkisini kabul ve taahhüt ediyorum. Aldığım paraları yukarıdaki tabloda yazılı maksada harcamadığım takdirde, hiçbir itiraza ve mahkemeye müracaata lüzum kalmadan borcumun muacceliyet kesbetmesini ve faizi ile birlikte tümünü derhal ödemeyi şimdiden taahhüt ediyorum.

...../...../19..... Numaralı Ortak

Borçlunun kövü veya mahallesi yazılmak suretiyle adı, soyadı ve sarıh adresi:

Yukarıda imzası-mühürü bulunan numaralı ortak'nın No..... Tarım Kredi Kooperatifine işbu senetle borçlandığılira..... kuruşu vadesi sonunda ödemediği takdirde borcun faizi ve diğer bütün masraflar ve ayrıca ödemeyi yüklediği senet metninde bildirdiği paralarla birlikte ulaşacağı miktarı borçluya müracaata hacet kalmaksızın müteselsil kefil ve müşterek müteselsil kefil ve müşterek müteselsil borçlu sıfatıyla, kooperatife, kooperatif alacağının T.C. Ziraat Bankasına temlik halinde kooperatife veya adı geçen Bankaya ödemeyi kabul ediyoruz.

...../...../19.....

Kefilin adı soyadıOrtak No..... Kefilin adı soyadı Ortak No.....

Yukarıdaki borç senediyle kefalet şerhi altında mevcut imzaların/mühürlerin sahipleri tarafından önümüzde konulduğunu onaylarız.

Tanık ve adresi/...../19...

Tanık ve Adresi

..... Numaralı Tarım Kredi Kooperatifinin..... numaralı ortağı ve kefilleri ve ve tanık ve

..... de hazır olduğu halde yukarıdaki senetde yazılı borcu ve kefaletlerini ikrar ve kabul ederek imzalarının –mühürlerinin onaylanmasını istemiş olduklarından 1581 sayılı Kanunun 12'nci maddesi gereğince onaylanmıştır.

	No	Tarihi
Yönetim Kurulu kararının
Kasa tediye fişinin

...../...../19.

Noter (İhtiyar Kurulu)

Ödenmiştir...../...../19.....

Yetkili imzalar

Bu senette yazılı alacak, faiz, gider ve hesaba kaydedilecek senet metninde yazılı unsurlarla birlikte T.C. Ziraat Bankasına devir ve temlik edilmiştir...../...../19..... Sayılı..... T.K. Kooperatifi Yetkilileri.

İHTAR: 1- Tanıkların adresleri açık olarak yazılacak. 2- İhtiyar kurulu onamlarında resmi mühürle en az üç imza bulunacak. 3- Birden çok taksitli ödünç işlerinde her taksit için ayrı senet alınacaktır. 4- Senetler, bir nüshası onaylamayı yapan Noter veya İhtiyar Kurulunda kalmak üzere, ikişer nüsha olarak doldurulacaktır.

Bu senet, iki müteselsil kefil ve iki tanık tarafından imzalanmaktadır. Ayrıca senette yönetim kurulu kararının, kasa tediye fişinin no ve tarihleri bulunup ihtiyar kurulu ya da noter onayı ve yetkili imzalar mevcuttur.

Tanıkların adresleri açık olarak yazılarak, ihtiyar kurulu onamalarında resmi mühürle en az üç imza bulunacaktır. Birden çok taksitli ödünç işlerinde her taksit için ayrı senet verilecek, senetler bir nüshası onaylamayı yapan ihtiyar kurulu ya da noterde kalmak üzere, ikişer nüsha olarak doldurulacaktır.

Kredi için müracaat edilen tarım kredi kooperatifi yetkilileri senedi onaylayıp T.C. Ziraat Bankasına devir ve temlik ederler.

-Aynî İşletme Kredilerinin Ortaklara Verilmesi İşlemleri

Aynî işletme kredisi almak için ortak tarım kredi kooperatifine yukarıda nakdi kredide açıklanan borç senedine ilave olarak aşağıdaki "İHTİYAÇ CETVELİ- Örnek: T.K.K.72-" yi de doldurup vermek zorundadır.

2

..... Sayılı
..... Tarım Kredi Kooperatifi

Köyü:.....
Borç Senedi Tarihi:.....
Borç Senedi No :

Aşağıda imza ve mühürü olan bizler kooperatifçe satışına aracılık edilen ve isimlerimiz hizada cins ve miktarı yazılı ihtiyaç maddelerini; bedelleri bizlere açılan kredilerden kesilip satıcısına ödemek suretiyle aynen almak istiyoruz.

(*)..... İHTİYAÇ CETVELİ
(Örnek: T.K.K. 72)

Sıra No.	Ortak No	Adı ve Soyadı	VERİLECEK İHTİYAÇ MADDESİNİN				İhtiyaç maddesini teslim alan veya mühürü
			Cinsi	Miktarı	Kilo fiyatı	Tutarı	
					Kg.	Kr.	
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							
19							
20							

.....

.....

Yukarıda miktarı belirtilen cem'an kilo ihtiyaç maddesinin ortaklara dağıtılmak üzere 'a teslimini tavassutunuzu rica ederiz.

...../...../199....

Saygılarımla

..... Sayılı T.K. Kooperatifi

(*) Alınan hangi ihtiyaç maddesi ise onun ismi yazılacaktır.

Ödeme fişine eklenecek

Bu ihtiyaç cetvelinde, borç senedi tarihi ve no'su, alınan hangi ihtiyaç maddesi ise onun ismi (*..... İHTİYAÇ CETVELİ şeklinde olan yerin boşluğuna), tabloya ise ihtiyaç maddesini alacak ortakların sıra no'su, ortak no'su, adı ve soyadı, ihtiyaç maddesinin cins, miktar ve tutarı, yine ortakların ihtiyaç maddesini teslim aldıklarını dair imza veya mühürü bulunmaktadır.

Cetvel ilgili tarım kredi kooperatifi yetkilisince onaylandıktan sonra, ihtiyaç maddelerinin alınacağı ticarethaneye teslim edilerek madde tedarik edilip ortaklara dağıtılmaktadır.

4.4.1.2. Muhasebe Kayıtları

-Nakdi İşletme Kredilerinin

_____ / _____

123 İŞLETME KRD. VE YAT. KRD. TAKS. 600.000.000

123.00 Genel İhtiyaç Kredileri

123.00.0008 Yem Bitkileri

100 KASA

600.000.000

100.00 Ana Kasa

180. No'lu ortağa 600.000.000 TL. nakdî genel ihtiyaç kredisi verilmesi,

_____ / _____

123 İŞLETME KRD. VE YAT. KRD. TAKS. 300.000.000

123.30 Zirai Mücadele Kredileri

123.30.0001 Böcek Öldürücüler

100 KASA

300.000.000

100.00 Ana Kasa

185. No'lu ortağa 300.000.000 TL. nakdî zirai mücadele kredisi verilmesi.

_____ / _____

Yukarıdaki her iki ortak için nazım hesaplar çalıştırılacaktır. Ben burada sadece 185 No'lu ortak için nazım hesaplara alma yevmiye kayıtlarını yapacağım.

_____ / _____

910 ORTAKLARDAN ALINAN BORÇ SENETLERİ 300.000.000

911 ORT. AL. BORÇ SEN. SAH. 300.000.000

185 No'lu ortaktan alınan No'lu senet

_____ / _____

912 T.C. ZİRAAT BANKASI BORÇ SENETLERİ 300.000.000

910 ORTAKLARDAN ALINAN BORÇ SENETLERİ 300.000.000

185 No'lu ortaktan alınan No'lu borç senedinin T.C. Ziraat Bankasına verilmesi

_____ / _____

-Aynî İşletme Kredilerinin

ÖRNEK: 15 ton yemin tamamı 30.000 TL. + % 8 KDV birim fiyatla satılıyor. Kredili olarak satış kaydını yapınız. (Destekleme Fonu ve Bina Bağışı Fonu % 1'er olarak dikkate alınacaktır.) (Birim Maliyet Fiyatı = 25.000 TL/kg).

_____ / _____

123 İŞLETME KREDİLERİ VE YAT. KR. TAKS. 495.720.000

123.40 Hayvancılık Kredileri

123.40.0001 Büyükbaş Hayvancılık

391 HESAPLANAN KDV 36.000.000

391.20 Satışlar Üzerinden Hesaplanan KDV

391.20.0002 % 8 KDV

524 ORTAKLARDAN ALINAN DESTEKLEME FONU 4.860.000

525 ORTAKLARDAN ALINAN BİNA BAĞIŞ FONU 4.860.000

525.60 Alınan Bina Bağışları

600 YURT İÇİ SATIŞLAR 450.000.000

600.40 Karma Hayvan Yemleri

600.40.0001 Büyükbaş Hayvancılık

..... No'lu senetle No'lu ortağa ikraz (borç verme)

_____ / _____

Maliyetlere aktarma kaydı

_____ / _____

621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ 375.000.000

621.40 Karma Hayvan Yem Satışları

621.40.0001 Büyükbaş Hayvancılık

153 TİCARİ MALLAR 375.000.000

153.40.Karma Hayvan Yemleri

153.40.0001 Büyükbaş Hayvan Yemleri

Maliyetlere aktarılması

_____ / _____

Nazım hesaplara kaydı

_____ / _____

910 ORTAKLARDAN ALINAN BORÇ SENETLERİ 486.000.000

911 ORTAKLARDAN ALINAN BORÇ SENETLERİ SAHİPLERİ 486.000.000

..... No'lu ortaktan No'lu alınan senet.

_____ / _____

912 T.C. Z. BANK. BORÇ SENETLERİ 486.000.000

910. ORT. ALINAN BORÇ SENT. 486.000.000

.... No'lu ortaktan alınan ... No'lu borç senedinin T.C. Ziraat Bankasına verilmesi.

_____ / _____

4.4.2. Kooperatif Tarafından Verilen İşletme Kredilerinin Ortaklardan Tahsil Edilmesi İşlemlerinin Muhasebe Kayıtları

ÖRNEK: tarihinde..... No'lu ortağa büyükbaş hayvan besiciliği için verilen kredi tutarı 25.08.1998 tarihi itibariyle tamamıyla tahsil edilmiş ve T.C. Ziraat Bankasına yatırılmıştır. Bu kredinin ortak hesabında kayıtlı fon, bağış ve senet bedeli tutarı 285.600.000 TL olup, bu krediye tahsilata kadar 114.400.000 TL faiz tahakkuk ettirilmiştir. Tahsil kaydı aşağıdaki gibi olur.

(Söz konusu kredi 1 yıl vadeli işletme kredisidir)

<u>25.08.1998</u>	
123 İŞLETME KREDİLERİ VE YAT. KR. TAKS.	114.400.000
123.40 Hayvancılık Kredileri	
123.40.0006 Büyükbaş Hayvan Besiciliği	
603 KREDİ GELİRLERİ	114.400.000
603.00 Kısa Vadeli Kredi Faizleri	
603.00.0006 Hayvancılık	

Faizin ilgili hesaplara alınması

<u>25.08.1998</u>	
100 KASA	400.000.000
100.00 Ana Kasa	
123 İŞLETME KR. VE YAT. KR. TAKS.	400.000.000
123.40 Hayvancılık Kredileri	
123.40.0006 Büyükbaş Hayvan Besiciliği	

..... No'lu ortaktan fon, bağış, senet bedeli ve faiz tutarının peşin tahsili.

25.08.1998

300 BANKA KREDİLERİ	400.000.000
300.10 T.C. Ziraat Bankası Kredileri	
300.10.0007 Hayvancılık Kredileri	
100 KASA	400.000.000
100.000 Ana Kasa	
..... No'lu ortaktan tahsil edilen kredi ve faizinin T.C. Ziraat Bankasına yatırılması	

/

ÖRNEK: B ortağının 1997 devri : 300.000.000 TL

Vadesi : 30.09.1998

Borcunun cinsi : Yem (1 yıl vadeli aynî işletme kredisi)

Borcun vadesinde ödenmediği varsayılarak yapılacak kayıtlar:

NOT: Kooperatiflerde dönemler üçer aylıktır.
Her üç ay için yürütülen faiz tutarı 55.000.000 TL'dir.
30.03.1998

181 GELİR TAHAKKUKLARI 55.000.000

181.30 Ort. Ver. Kred. Faiz Gel.Tahk.

603 KREDİ GELİRLERİ 55.000.000

603.00 Kısa Vadeli Kredi Faizleri

603.00.0006 Hayvancılık

Mart dönemi sonu itibariyle faiz tahakkuku

30.06.1998

181 GELİR TAHAKKUKLARI 55.000.000

181.30 Ort. Ver. Kred. Faiz Gel.Tahk.

603 KREDİ GELİRLERİ 55.000.000

603.00 Kısa Vadeli Kredi Faizleri

603.00.0006 Hayvancılık

Haziran dönemi sonu itibariyle faiz tahakkuku

30.09.1998

123 İŞLETME KRD. VE YATIRIM KRD.TAKS. 165.000.000

123.40 Hayvancılık Kredileri

123.40.0001 Büyükbaş Hayvancılık

181 GELİR TAHAKKUKLARI 110.000.000

181.30 Ort. Ver. Kred. Faiz Gel. Tahk.

603 KREDİ GELİRLERİ 55.000.0000

603.00 Kısa Vadeli Kredi Faizleri

603.00.0006 Hayvancılık

Eylül dönemi sonu itibariyle faiz tahakkuku

ve tahakkukların ilgili hesaba alınması.

01.10.1998

125 TAKİPTEKİ KREDİLER 465.000.000

125.00 İdari Takipteki İşletme Kredileri

125.00.0002 Bu Yıl İdari Takibe Alınan

123 İŞLETME KRD. VE YAT. KRD.TAKS. 465.000.000

13.40. Hayvancılık Kredileri

123.40.0001 Büyükbaş Hayvancılık

Vadesi dolan kredi borcunun idari takipteki

işletme kredileri hesabına aktarılması

30.09.1998

4.5. Kooperatif Tarafından Yatırım Kredilerinin Ortaklara Verilmesi ve Tahsil Edilmesi İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları

4.5.1. Kooperatif Tarafından Yatırım Kredilerinin Ortaklara Verilmesi İşlemleri ve Muhasebe Kayıtları

4.5.1.1 Yatırım Kredilerinin Ortaklara Verilmesi İşlemleri

Yatırım kredileri orta vadeli olup, tarımsal işletmenin canlı ve cansız demirbaş unsurlarını oluşturan her nevi tarımsal araç, gereç ile iş ve irat hayvanlarının sağlanması amacıyla en çok beş yıla kadar vade ile açılan ve aynı olarak kullanılan Donatma Kredileridir.⁵

Ortaklar tarım kredi kooperatifinden yatırım kredisi alabilmek için, aynı işletme kredisi alırken vermiş oldukları belgeleri doldurup vermek zorundadırlar. Bu belgeler de borç senedi ve ihtiyaç cetvelidir. Söz konusu vesikalar işletme kredilerinde açıklamalarıyla birlikte verilmiştir.

4.5.1.2. Muhasebe Kayıtları

ÖRNEK: Bedeli 500.000.000 TL olan saman yapma makinası % 15 KDV tutarı olan 75.000.000 TL ile birlikte orta vadeli krediyle (Yatırım kredisi) X No'lu ortağa satılıyor. Satış kaydını yapınız. (Destekleme Fonu ve Bina Bağış Fonu % 1'er olarak dikkate alınacaktır.)

⁵ ANONİM, "1998 Yılı Mali Raporu", Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü, Ankara, 1999, s. 6.

Maliyet değeri 450.000.000 TL'dir.

_____ / _____	
223 YATIRIM KREDİLERİ	586.500.000
223.00 Donatma Kredileri	
223.00.0001 Zirai Alet ve Makine	
391 HESAPLANAN KDV	75.000.000
391.20 Satışlar Üzerinden Hesp. KDV	
391.20.0003 % 15 KDV	
524 ORT. ALINAN DEST. FONU	5.750.000
525 ORT. ALINAN BİNA BAĞIŞ FONU	5.750.000
525.60 Bina Bağışları	
600 YURTIÇI SATIŞLAR	500.000.000
600.60 Zirai Alet ve Mak. Satışları	
600.60.0006 Hasat ve Harman Mak.	

X No'lu ortağa orta vadeli (yatırım-donatma-) kredisiyle satış kaydı.

_____ / _____	
Maliyetlere aktarma kaydı	
_____ / _____	
621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ	450.000.000
621.60 Zirai Alet ve Makine Satış Maliyeti	
621.60.0006 Hasat ve Harman Makinaları	
153 TİCARİ MALLAR	450.000.000
153.60 Zirai Alet ve Makine	
153.60.0006 Hasat ve Harman Mak.	

1 adet hasat ve harman (saman yapma) makinasının stok çıkış kaydı.

_____ / _____

_____/_____

Nazım hesaplara kaydı

_____/_____

910 ORT. ALINAN BORÇ SENETLERİ 575.000.000

911 ORTK. ALINAN BORÇ SENT. SAHİP. 575.000.000

X No'lu ortaktan No'lu alınan borç senedi

_____/_____

912 T.C. ZİRAAT BANKASI BORÇ SENT. 575.000.000

910 ORTK. ALINAN BORÇ SENT. 575.000.000

X No'lu ortaktan alınan No'lu borç senedinin

T.C. Ziraat Bankasına verilmesi

_____/_____

4.5.2. Kooperatif Tarafından Verilen Yatırım Kredilerinin Ortaklardan Tahsil Edilmesi İşlemlerinin Muhasebe Kayıtları

ÖRNEK: tarihinde No'lu ortağa harman makinası almak için verilen kredi tutarı (Yatırım-donatma-kredisi) 25.07.1998 tarihi itibariyle vadesinde tamamıyla tahsil edilmiş ve T.C. Ziraat Bankasına yatırılmıştır. Bu kredinin ortak hesabında kayıtlı fon, bağış ve senet bedeli tutarı 571.200.000 TL olup, bu krediye tahsil edilene kadar 228.800.000 TL. faiz tahakkuk ettirilmiştir. Tahsil kaydı şöyle olur.

Herşeyden önce dönem sonunda vadesi bir yılın altına düşen yatırım kredisi taksitleri “123.91 Kooperatiflerce Verilen Yatırım Kredisi Taksitleri” hesabına borç, “223 YATIRIM KREDİLERİ” hesabına da alacak kaydıyla “123.91 No'lu” hesaba aktarılır.

Kooperatiflerde dönemler üçer aylık olduğundan;

_____ 30.06.1998 _____	
123 İŞLETME KRD. VE YAT. KREDİ TAKS.	571.200.000
123.91 Kooperatifçe Verilen Yat. Kred. Taksitleri	
223 YATIRIM KREDİLERİ	571.200.000
223.00 Donatma Kredileri	
223.00.0001 Zirai Alet ve Makine	

Haziran dönemi sonu itibariyle vadesi bir yılın altına düşen yatırım kredisi taksidinin ilgili hesaba alınması.

_____ / _____

25.07.1998

123 İŞLETME KRED. VE YAT. KREDİ TAKS.	228.800.000
123.91 Kooperatifçe Verilen Yat. Kred. Taksitl.	
603 KREDİ GELİRLERİ	228.800.000
603.10 Uzun Vadeli Kredi Faizleri	
603.10.0002 Diğer Donatma Kred. Faizleri.	

Faizin ilgili hesaplara alınması

25.07.1998

100 KASA	800.000.000
100.00 Ana Kasa	
123 İŞLETME KR. VE YATIRIM KR. TKS. 800.000.000	
123.91 Kooperatifçe Verilen Yatırım Kredisi Taksitleri	
.... No'lu ortaktan fon, bağış, senet bedeli ve faiz tutarının tahsili.	

25.07.1998

400 BANKA KREDİLERİ	800.000.000
400.10. T.C. Ziraat Bankası Kredileri	
400.10.0002 Tarımsal Araç ve Gereç Kred.	
100 KASA	800.000.000
100.00 Ana Kasa	
..... No'lu ortaktan tahsil edilen kredi ve faizinin T.C. Ziraat Bankasına	

yatırılması

/

ÖRNEK: C ortağının 1997 devri : 600.000.000 TL

Vadesi : 30.09.1998

Borcun Cinsi : Zirai Alet ve Makine (Yatırım-
Donatım- Kredisi) 1
Yıldan uzun vadeli

Borcun vadesinde ödenmediği varsayılarak yapılacak kayıtlar

NOT: Kooperatiflerde dönemler üçer aylıktır.

2- Her dönem için yürütülen faiz tutarı 110.000.000 TL'dir

30.03.1998

281 GELİR TAHAKKUKLARI 110.000.000

281.30 Ortaklara Verilen Kred. Faiz Gel. Tahk.

603 KREDİ GELİRLERİ 110.000.000

603.10 Uzun Vadeli Kredi Faizleri

603.10.0002 Diğer Donatma Kredisi Faizleri

Mart dönemi sonu itibariyle faiz tahakkuku

30.06.1998

281 GELİR TAHAKKUKLARI 110.000.000

281.30 Ortak. Ver. Kredi Faiz Gel. Tahk.

603 KREDİ GELİRLERİ 110.000.000

603.10 Uzun Vadeli Kredi Faizleri

603.10.0002 Diğer Donatma Kredisi Faiz.

Haziran dönemi sonu itibariyle faiz tahakkuku

30.09.1998

123 İŞLETME KRD. VE YATIRIM KREDİ TAKSİTLERİ 330.000.000

123.91 Kooperatifçe Verilen Yatırım Kredisi Taksitleri

281 GELİR TAHAKKUKLARI 220.000.000

281.30 Ortaklara Verilen Kredilerden Faiz. Gel. Tahk.

603 KREDİ GELİRLERİ 110.000.000

603.10. Uzun Vadeli Kredi Faizleri

603.10.0002 Diğer Donatma Kredisi Faizleri

Eylül dönemi itibariyle faiz tahakkuku ve tahakkukların ilgili hesaba alınması.

01.10.1998

125 TAKİPTEKİ KREDİLER 930.000.000

125.10 İdari Takipteki Yatırım Kredileri

125.10.0002 Bu Yıl İdari Takibe Alınan

123 İŞLT.KRD. VE YATIRIM KRD. TAKS. 930.000.000

123.91 Kooperatifçe Verilen Yatırım Krd. Taks.

Vadesi dolan kredi borcunun İdari Takipteki

Yatırım Kredileri hesabına aktarılması

/

SONUÇ

Türkiye’de nüfusun % 44-45’inin tarımda çalıştığı, ancak bu kesimin milli gelirin % 14’ünü aldığı, yine Türkiye genelinde kişi başına milli gelirin 3130 dolar olduğu, fakat ziraatle uğraşanlarda bu rakamın 970 dolar seviyelerinde seyrettiği bilinmektedir. Öte yandan, kırsal toplumda nüfus artış hızı da yüksek olduğu için söz konusu kesim hızla yoksullaşmaktadır.

Tarım sektöründe, işletmelerin küçük ve sermaye devrinin çok yavaş olması, teknolojik değişimler ve değişen pazar istekleri, ürün fiyatlarındaki dalgalanmalar ve kontrolü elde olmayan doğal güçler nedeniyle yüksek risk ve belirsizlik gibi sorunlar mevcuttur. Örneğin, son on yılın (1989-1999) ikinci çeyreğinde tarımdaki büyümeye baktığımızda, 1989 yılında % 14.3 gerilediğini, bir sonraki yıl ise % 24.2 büyüdüğünü görüyoruz. Bu da tarımdaki yüksek risk ve belirsizliği ortaya koymaktadır.

Ülkemizde, piyasa ekonomisi ilkeleri çerçevesinde serbest rekabete dayalı, özel mülkiyetin ağırlıklı olduğu ve devletin müdahalesinin minimuma indirileceği bir ekonomik yapılanma amaçlanmaktadır. Ancak, halen karma ekonomiye sahip olduğumuz söylenebilir.

Yapılan araştırmalar, ekonomik sistemler içinde kooperatifçiliğe en müsait olanlarının karma ekonomi ve kapitalist sistem olduğunu ortaya koymuştur. Sosyalist ekonomide kooperatif, sadece tüketim malları sektörü için geçerlidir. Mamul mal sektöründe ise kooperatifleşme mümkün değildir. Komünist bir yapıda ise devletin elinde olan siyasi ve ekonomik kontrol nedeniyle kooperatif adı altında pek çok kuruluş olmakla birlikte bunların hiçbiri yapı ve işleyiş bakımından gerçek birer kooperatif değildirler.

Kooperatifin çeşitli tanımları yapılmış olmasına rağmen bugün için herkesçe benimsenmiş tek bir tanımı yoktur. Tanınmış kooperatif uzmanı Prof. Dr. Ziya Gökalp Mulâyim Kooperatifi, “Bireylerin tek başlarına yapamayacakları ve birlikte yapmalarında yarar bulunan işleri en iyi bir biçimde ve maliyet fiyatına yapmak üzere dayanışma suretiyle ekonomik güçlerini biraraya getirmeleridir.” şeklinde tanımlamaktadır. Tarım kooperatifi de ortakları çiftçi ve faaliyet alanı tarım olan kooperatif olarak ifade edilebilir. Tarım Kredi Kooperatifi denilince ise çalışma konusu kredi olan tarım kooperatifleri anlaşılmaktadır. Ancak ülkemizdeki bu kooperatifler, kredi konusu dışındaki faaliyetlerle de ilgilenmektedirler.

Yukarıda belirttiğim gibi ülkemizde serbest pazar ekonomisi uygulanmaya çalışılmaktadır. Bu sistemde, kooperatifler çiftçileri aşırı fiyat artışları ve kalite yönünden koruyabilmektedir. Kooperatiflerin piyasayı düzenleyici ve istikrar sağlayıcı konumda bulunmaları nedeniyle çiftçiler serbest piyasa mekanizmasının tam olarak işletilmemesinden kaynaklanan olumsuzluklardan korunabilmektedirler. Tarım sektöründe, yine üst tarafta kaydettiğim gibi, bazı yapısal özelliklerden dolayı kooperatif teşkilatlanmaya gitme zorunluluğu bulunmaktadır. Aslında, ekonomik yönden çeşitli sorunlarla karşı karşıya bulunan ve gelirleri çok düşük olan çiftçiler en uygun iş hacmini sağlamak, ürettikleri ürünü en iyi fiyatla pazarlayarak gelirlerini yükseltmek, makineleşmek ve teknik yönden bilgilenmek, üretim için gereken girdileri en elverişli şartlarda sağlamak gibi faydalara ancak kooperatif örgütlenme ile ulaşabilirler. Örneğin, tezim konusunu oluşturan tarım kredi kooperatifleri esas olarak küçük çiftçilerin tarım faaliyetlerine aynı ve nakdi kredi sağlamaktadır.

Ulusal kooperatif birlikleri de hükümetler düzeyinde makro boyutlu politika üretimine katkıda bulunmaktadırlar. Söz gelimi, bugün artık tüm dünyanın kabul ettiği bir gerçek var ki, tarımı desteklemeden ayakta tutmak

mümkün değildir. Söz konusu birliklerin bunu canlı ve gündemde tutabilmek için çaba sarfetmeleri gerekir. Politika üretimine diğer bir örnek, tarımsal sanayinin geliştirilmesi verilebilir. Bunu da kooperatifler üstlenebilir.

Avrupa ülkelerinde 50-100 yıldan itibaren tarımsal sanayiler, sermayenin yeterli olmasına rağmen, özel sektörden çok kooperatiflerin yönetim ve mülkiyetinde kurulmakta ve işletilmektedir. Gelişmiş ülkelerde tarım sektörü bir yandan hammadde, diğer yandan da işlenmiş ürünleri piyasaya arz etmektedir. Türkiye’de ise genellikle tarım kesimi hammadde halindeki tarım ürünlerini piyasaya arz etmektedir. Bu da, bu kesimin hayat standardını gittikçe geriletmektedir.

Avrupa’da nüfusun ortalama % 7-8’i, Amerika Birleşik Devletlerinde % 2,5-3’ü tarımla uğraşmasına ve sanayileşmiş bir toplumla tarım toplumu arasında ortalama 7 kat gelir farkı olmasına rağmen kooperatifçiliğe Avrupa ve A.B.D.’de ülkemizden fazla önem verilmiştir. Örneğin, Fransa son 28 yılda, kooperatifler lehine izlediği politikalarla, besin (gıda) sektöründe faaliyet gösteren ilk 60 büyük firma arasına 23 kooperatif girişimi ve AT’nin 100 büyük tarım-gıda firması arasına 9 kooperatif girişimi sokmayı başarmıştır. Hollanda’da ise kooperatifler tarımsal kredinin % 90’ını kontrolleri altında tutmaktadır. A.B.D’de özel firmaların birleşme istekleri genellikle yasalarla engellenirken, kooperatifler bu kapsamın dışında tutulmuşlar ve rakip kuruluşlar karşısında güçlenebilmeleri için birleşmeleri teşvik edilmiştir. Bu politikanın sonucu olarak Amerika’nın en büyük 400 firması arasına 2 de kooperatif kuruluş girmiştir. Ayrıca ABD’de ticari bankaların ülke genelinde, tarım kesimini kredilendirmede önemli bir yeri vardır. Kamu kuruluşları verilen kredinin % 24,6’sını oluştururken, ticaret bankaları da % 24,7’lik bir orana ulaşmaktadır.

Türkiye’de banka ve kooperatiflerin tarım kesimine sağladığı kredi, bu kesimin kullandığı toplam kredinin ortalama olarak % 52,5’i kadardır. Bunda tarım kredi kooperatiflerinin payı % 20 dolaylarındadır. Ticari bankaların payı ise % 5’i dahi bulamamaktadır.

Buraya kadar yapılan açıklamalardan Türkiye’nin, özellikle tarım kesiminin, Avrupa ülkelerinden ve Amerika Birleşik Devletleri’nden daha çok kooperatifleşmeye ihtiyacı olduğu, ancak ülkemizde kooperatifçiliğin bu ülkelerden geri kaldığı anlaşılmaktadır.

Tam burada, şu soru karşımıza çıkmaktadır. Acaba Türkiye’de kooperatifçiliği, bu geri kalmışlıktan kurtarabilmek için neler yapılabilir? Kanımca, bu soruya cevap olarak aşağıdaki önerileri gösterebiliriz:

1. Genel Eğitimin ve Kooperatifçilik Eğitiminin Geliştirilmesi ve Halkın Bilinçlendirilmesi

Avrupa’da 2000 yılında, 11 ülkede 25 yaş üstü ortalama eğitim süresinin ortalaması 10,1 yıl ve aynı dönemde, aynı ülkelerde, yüksek öğretim okullaşma oranının ortalaması % 33’tür. ABD’de ise söz konusu yılda, söz konusu konulardaki rakamlar sırasıyla 12,3 yıl ve % 75’tir. Türkiye’de de bu rakamlar yıl ve konu aynı olmak kaydıyla 3,5 yıl ve % 13’tür.

Yapılan araştırmalar sonucunda ülkemizde kooperatif ortaklarının büyük çoğunluğunun ilkokul eğitimi düzeyinde olduğu gözlenmiştir. Bu düzeydeki eğitim yenilikleri anlamaya ve benimsemeye yetmiyor artık. Öyleyse bizim hızla kırsal kesimdeki insanların eğitimini yükseltmemiz ve kooperatifçilik olayını anlatmamız gerekir. Bu konuda öğretmen, imam ve muhtardan faydalanılmalıdır.

Ortakların eğitimi için kooperatifler düzeyinde üst kuruluşlar ve ilgili Bakanlıkların da katkılarıyla düzenli eğitim programları yapılmalıdır. Hatta kooperatifçilik bilincinin yerleşmesi ve yaygınlaşması için radyo, televizyon ve basın organlarında başarılı kooperatif örnekleri tanıtılmalı, insanlarda birbirine güven duygusu, birlikte iş başarma yeteneği geliştirilmeye çalışılmalıdır.

Kooperatifçilik konusunda lise ve yüksek okul düzeyinde okullar açılmalı, hiç değilse bu okullara dersler konmalıdır. Birkaç meslek yüksek okulunda kooperatifçilik bölümleri olduğu bilinmektedir, ancak yetersizdir.

Almanya ve İngiltere’de kooperatifçilikle ilgili fakülte olduğu bilgimiz dahilindedir. Hatta gelişmiş ülkelerde, girdi desteklemesinden vazgeçildiği, bunun yerine çiftçinin eğitiminin desteklendiği belirtilmektedir.

2. Kooperatifçilik Konusunda Araştırma ve İncelemeler Yapılması

Kooperatifçilik işletmeciliğiyle ilgili araştırma ve incelemeler ülkemizde azdır. Üniversiteler ve ilgili kuruluşların işbirliği ile araştırma ve incelemeler artırılmalı, kooperatifçilik araştırması yapacak enstitüler kurulmalıdır.

Bu enstitülerde kooperatifçiliğimizin çeşitli probemleri ve bunların çözümü bilimsel ve tarafsız olarak araştırılmalı ve sonuçlar vakit geciktirilmeden kooperatiflere ulaştırılmalıdır. Bu çalışmaları devlet parasal olarak desteklemelidir.

3. Kooperatif Kurulmadan Önce Araştırma Yapılması

Herhangi bir yerde yeni bir kooperatif kurulmadan önce, o yörede yaşayan topluma ekonomik ve sosyal yönden fayda sağlayıp sağlamayacağı bir ön araştırma ile tespit edilmelidir. Bu ön araştırma sonucu hazırlanacak raporun değerlendirilmesiyle bir kooperatifin kurulmasına ihtiyaç olduğu ve başarılı

çalışabileceği neticesine ulaşılması durumunda, kooperatifin kuruluş işlemlerine başlanmalıdır.

Ancak sorun sadece gerektiği tutarda bir parayı toplayamamak ise kooperatifçiliği özendirmek için devlet başlangıçta belli bir ölçüde kooperatifin anaparasına katılmalıdır.

4. Kooperatiflerin Güçlü Bir Finansman Yapısına Kavuşturulması

Türkiye’de kooperatiflerin en önde gelen problemlerinden olan sermaye noksanlığı kronik bir hal almış bulunmaktadır. Sermaye teşkilinde en önemli kaynak olan ortaklık payları yetersiz kalmaktadır. Kendisine mevduat toplama yetkisi verilen kooperatiflerin bunu uygulamaya geçiremeyişi, kooperatiflere yapılan devlet yardımlarının ihtiyaçları karşılayamayışı, kooperatiflere kredi açacak özel finans kuruluşlarının olmayışı, üye sayısının azlığı, iş hacminin düşüklüğü vb. durumlar kooperatifleri finansman sorunu ile karşı karşıya bırakmaktadır.

Bu sorun, ancak yönetim ve finansmanına kooperatifler ve üst örgütlerinin egemen olacağı bir Kooperatifler Bankasının kurulmasıyla çözülebilir. Ülkemizde yasal ortam sağlanmasına rağmen bu banka bir türlü kurulamamıştır. Kooperatifçiliğin gelişmiş olduğu Avrupa’da birçok ülkede ve ABD’de Kooperatifler Bankasının yıllardan beri var olduğu bilinmektedir.

5. Devlet-Kooperatif İlişkilerinin Düzenlenmesi

1930’lu yıllarda devlet kooperatifçilik olayına devletçilik anlayışıyla yaklaşmıştır. 1960’lı yıllardan sonra kooperatifçiliğin geliştirilmesi anayasal bir görev olarak devlete verilmiştir. 1960 ve 1982 anayasalarında bu konuda

hükümler mevcuttur. Ayrıca kalkınma plan ve programlarında da kooperatiflere ve kooperatifleşmeye büyük önem verilmiştir.

Ülkemizdeki kooperatifçilik, devletin müdahalesi ve kontrolü ile geliştirilen yukarıdan aşağıya başlatılmış bir hareket olarak görülmektedir. Devletin vesayeti altında bulunan, mali açıdan devletçe desteklenen güdümlü kooperatifler yaygınlaşıp gelişmiştir. Oysa ki esas arzu edilen tabandan gelen bir hareketle başlayan aşağıdan yukarıya doğru gelişmesi istenen gönüllü ve bilinçli kooperatifçiliktir. Bu da ancak kooperatiflerin eğitim ve finansman problemlerinin çözümlenmesiyle sağlanabilir.

Devlet, günün ihtiyaçlarına ve kooperatifçilik ilkelerine uygun mevzuatı hazırlayıp, kooperatifleri kendi kendilerine ayakta duracak hale gelinceye kadar finans ve eğitim yönünden desteklemelidir.

6. Kooperatiflerin Yatay ve Dikey Teşkilatlanmalarını Tamamlamaları

Türkiye’de tarım ve tarım dışındaki birim kooperatiflerin sayısı fazladır. Ancak kooperatiflerin teşkilatlanmaları bakımından önemli bir mesafe alınmadığı için kooperatifler küçük ölçekli faaliyetten ve bunun olumsuz etkilerinden kurtulamamışlardır.

Kooperatifçilerin iç ve dış pazarlarda başarılı olarak ortaklarının menfaatlerini koruyabilmeleri için yatay ve dikey kuruluşlarını tesis ederek güçlü duruma gelmeleri gerekmektedir. Aksi halde faaliyetlerini durdurmak zorunda kalacaklardır.

Son yirmi yıldan beri Almanya, İngiltere, Japonya ve Amerika’da yapılan yatay teşkilatlanma çalışmaları kooperatif sayılarını yarıya yakın düşürmüştür.

Böylece birleşen küçük kooperatifler kuvvetli ve büyük kooperatifler haline gelerek yaşama şanslarını artırmışlardır.

Dikey teşkilatlanmalarını da Avrupa ve ABD'de kooperatifler çok daha önceleri tamamlamışlardır. Hatta Avrupa Birliği tarım kooperatifleri üst örgütleri, daha güçlü olmak için bir konfederasyonda toplanma hazırlığı içerisinde dirler.

7. Kooperatiflerde Denetimin Etkin Bir Şekilde Sağlanması

Kooperatiflerde denetim çok önemli bir fonksiyondur. Gerek devletin çeşitli organlarınca, gerekse kooperatif örgütlenme biçimine göre üst birlikçe veya kooperatif denetim organınca yerine getirilen denetim yeterli olmamaktadır.

Bu durumdan kurtulmanın etkili yolu, denetim kooperatifleri oluşturmaktır.

Söz konusu kooperatiflerin kurulması için ilk şartın uluslararası muhasebe ve denetim standartlarının uygulanması olduğunu belirtmeliyiz. Bu standartlar bir örnekliliği sağlayarak denetim sonuçlarının anlamlılığı kadar işlemin maliyetinin ucuzluğuna da imkan verecektir. İkinci şart, denetimden kaçmamaktır. Son koşul ise denetim kooperatiflerinin sahip olacakları gücün değişik amaçlarla bilhassa da siyasi amaçlarla kullanılmasına izin vermemektir.

Bu çalışma hem kooperatif hareketin, hem de toplumun yararına olacaktır.

8. Kooperatiflerarası Aktif İşbirliğinin Sağlanması

Bunun için, üretim ve tüketim sektörlerinde faaliyetlerini ayrı ayrı yürüten kooperatif ve birliklerin çalışmalarını birlikte yürütmeleri gerekmektedir. Bunda, üretici ve tüketicinin ekonomik yararı mevcuttur.

Ancak bunun sağlanabilmesi için kooperatiflerin yatay ve dikey örgütlenmelerini tamamlamaları ön şarttır. Ülkemizde bu teşkilatlanmanın gerektiği düzeyde olduğunu söyleyemeyiz.

Bunların dışında, gençlik kooperatiflerinin kurulmasını, profesyonel yöneticilerin iş başına getirilmesini, kooperatifçiliğe siyasal, ırksal ya da dinsel konuların karıştırılmamasını, ortaklar arasında başarılı olanların daha iyi görevlere getirilip teşvik edilmesini, kooperatiflere ortak olarak kurallara uymaları kaydıyla varlıklı kimselerin de alınmasını, tarımsal sanayi kuruluşlarının özelleştirilmesinde kooperatiflere öncelik tanınmasını ve destek olunmasını, kooperatiflerle sendikaların işbirliği yapmalarını önerebiliriz.

Ülkemizdeki kooperatiflerin gelişmiş ülkeler düzeyindeki kooperatifler seviyesine ulaşabilmesi için yaptığımız bu önerilere ek olarak, tezimin konusunu oluşturan tarım kredi kooperatifleri için de şu tavsiyelerde bulunabiliriz:

1. Tarım Kredi kooperatiflerinin mutlaka mevduat toplamaları.
2. Verilen kredinin geri dönmesinin sağlanması için ciddi kontrol ve takip edilmesi.
3. Mümkün olduğunca kredi süresinin uzun, faizinin düşük olması.
4. Tarım kredi kooperatiflerinin nakdi ve aynî kredi sağlama dışında başka fonksiyonlarla uğraşmamaları.
5. Sistem büyüdükçe ve hizmetlerini genişlettikçe merkezi bazı yetki ve sorumlulukların, işlerin süratle ve verimli olarak yürütülmesi için uygun bir biçimde devredilmesi.

6. Sonucusu ve En Önemlisi, Kooperatiflerde Denetimde de Belirttiğimiz Gibi ve Tezimin Konusunu Oluşturan Mevzu Olan Muhasebede, Türkiye Muhasebe Standartları (T.M.S.)'nin Uygulanmasının Zorunlu Hale Getirilmesi.

Türkiye Muhasebe Standartları, Uluslararası Muhasebe Standartları (U.M.S.) esas alınarak hazırlanmış olup muhasebe uygulamalarında uluslararası standartlara ulaşmak amacını gütmektedir. Bu çalışmayı Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) yapmıştır.

Özellikle gelişen ekonomik şartların gereği olarak kooperatiflerimiz, hiç değilse üst teşkilatları ülke dışındaki kuruluşlarla da yoğun bir ilişki içinde olmak zorundadırlar. Yaşanan ve gelecek yıllarda daha büyük boyutlarda yaşanmak mecburiyetinde olan bu ilişkilerde yararlanılan araçlardan en önemlilerinden biri de kooperatif kuruluşların kendilerini ifade etmekte kullandıkları mali tablolarıdır. Tabloların anlaşılabilirliğini sağlamak amacıyla dünya ülkelerinin çoğunun kabul ettiği ve uygulamaya koyduğu muhasebe standartları geliştirilmiştir.

Mevzuat gereği, 1998 yılında Tarım kredi kooperatifleri ve birlikleri tarafından uygulanmaya başlayan ve tezimin birim tarım kredi kooperatiflerine ilişkin örnek muhasebe uygulamaları ile birlikte konusunu oluşturan Tekdüzen Muhasebe Sistemi de yukarıda belirttiğimiz amacı gütmektedir.

Ne var ki, Türkiye Muhasebe Standartları (T.M.S.) uygulaması zorunlu hale gelmediğinden, Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Muhasebesi Hesap Planında 182 ERTELENMİŞ GİDERLER, 282 ERTELENMİŞ GİDERLER, 382 ERTELENMİŞ GELİRLER ve 482 ERTELENMİŞ GELİRLER hesaplarının çalışmaları açıklanamamıştır.

Sonuç olarak, baştan beri yaptığımız önerilerin bütünüyle uygulamaya konulması durumunda inanıyoruz ki; kooperatiflerin temel sorunları (finansman,

eğitim-araştırma, örgütlenme, mevzuat, denetim) çözümlenecek ve Türkiye’de kooperatif hareketi güçlenerek, kendisinden beklenenleri verebilecektir.

Devlet-Kooperatif işbirliği ile bunu başarmak zorundayız. Çünkü AT gibi dev bir piyasa ekonomisine girmeye hazırlanırken, Türkiye’nin önündeki en önemli sorun, kendi ekonomisinde piyasa mekanizmasını çalıştıracak politika araçlarını geliştirmesidir. Kooperatifler de bunlardan en başta gelenidir. Aksi halde, AT üyeliği durumunda orta sınıfın akıbetinden kaygılanmamak imkânsızdır. Bu sınıfın ezici çoğunluğunu da tarım kesiminin oluşturduğu şüphesizdir.

EKLER

TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ VE BİRLİKLERİ

TEKDÜZEN HESAP ÇERÇEVESİ

TEKDÜZEN HESAP ÇERÇEVESİ

Tekdüzen hesap çerçevesinde hesap sınıfları ve hesap grupları aşağıdaki gibi düzenlenir.

HESAP SINIFLARI

- 1- DÖNEN VARLIKLAR
- 2- DURAN VARLIKLAR
- 3- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
- 4- UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR
- 5- ÖZKAYNAKLAR
- 6- GELİR TABLOSU HESAPLARI
- 7- MALİYET HESAPLARI
- 9- NAZIM HESAPLAR

HESAP GRUPLARI

1- DÖNEN VARLIKLAR

- 10- HAZIR DEĞERLER
- 11- MENKUL KIYMETLER
- 12- TİCARİ ALACAKLAR
- 13- DİĞER ALACAKLAR
- 15- STOKLAR
- 18- GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR

TAHAKKUKLARI

- 19- DİĞER DÖNEN VARLIKLAR

2- DURAN VARLIKLAR

- 22- TİCARİ ALACAKLAR
- 23- DİĞER ALACAKLAR

- 24- MALİ DURAN VARLIKLAR
- 25- MADDİ DURAN VARLIKLAR
- 26- MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
- 28- GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR
TAHAKKUKLARI
- 29- DİĞER DURAN VARLIKLAR

3- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

- 30- MALİ BORÇLAR
- 32- TİCARİ BORÇLAR
- 33- DİĞER BORÇLAR
- 34- ALINAN AVANSLAR
- 36- ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER
- 37- BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
- 38- GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER
TAHAKKUKLARI
- 39- DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

4- UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

- 40- MALİ BORÇLAR
- 42- TİCARİ BORÇLAR
- 43- DİĞER BORÇLAR
- 44- ALINAN AVANSLAR
- 47- BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI
- 48- GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER
TAHAKKUKLARI
- 49- DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

50- ÖZKAYNAKLAR

- 50- ÖDENMİŞ SERMAYE
- 52- SERMAYE YEDEKLERİ
- 54- KÂR YEDEKLERİ
- 57- GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI
- 58- GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI
- 59- DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)

6- GELİR TABLOSU HESAPLARI

- 60- BRÜT SATIŞLAR
- 61- SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)
- 62- SATIŞLARIN MALİYETİ (-)
- 63- FAALİYET GİDERLERİ (-)
- 64- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR
- 65- DİĞER FAALİYETLERDE OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)
- 66- FİNANSMAN GİDERLERİ (-)
- 67- OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR
- 68- OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)
- 69- DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)

7- MALİYE HESAPLARI

(7/A SEÇENEĞİ)

- 70- MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESAPLARI
- 71- DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ
- 72- DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ
- 73- GENEL ÜRETİM GİDERLERİ
- 74- HİZMET ÜRETİM MALİYETİ
- 75- ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
- 76- PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ

77- GENEL YÖNETİM GİDERLERİ

78- FİNANSMAN GİDERLERİ

9- NAZIM HESAPLAR

90- TEMİNAT MEKTUPLARI

91- SENETLER

92- MENKUL KIYMETLER

93- KUPONLAR

94- DİĞER MENKULLER

95- GAYRİMENKULLER

96- KANUNEN KABUL EDİLMİYEN GİDERLER VE VERGİYE
TABİ OLMAYAN GELİRLER

97- YABANCI PARALI İŞLEMLER

98- İZ DEĞERLİ NAZIM HESAPLAR

**TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ
VE
BİRLİKLERİ**

HESAP PLANI

DEFTER-İ KEBİR HESAPLARI

I- DÖNEN VARLIKLAR**10- HAZIR DEĞERLER**

100- KASA

101 ALINAN ÇEKLER

102- BANKALAR

103- VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-)

108- DİĞER HAZIR DEĞERLER

11- MENKUL KIYMETLER

110- HİSSE SENETLERİ

111- ÖZEL KESİM, TAHVİL, SENET VE BONOLARI

112- KAMU KESİMİ, TAHVİL, SENET VE BONOLARI

118- DİĞER MENKUL KIYMETLER

119- MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)

12- TİCARİ ALACAKLAR

120- ALICILAR

121- ALACAK SENETLERİ

122- ALACAK SENETLERİ RESKONTU (-)

123- İŞLETME KRDEİLERİ VE YATIRIM KREDİ TAKSİTLERİ

124- ERTELENEN VE TAKSİTLENDİRİLEN KREDİLER

125- TAKİPTEKİ KREDİLER

126- VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR

127- DİĞER TİCARİ ALACAKLAR

128- ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR

129- ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

13- DİĞER ALACAKLAR

131- ORTAKLARDAN ALACAKLAR

- 132- İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR
- 133- BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR
- 134- TEŞKİLAT İÇİ DİĞER ALAÇAKLAR
- 135- PERSONELDEN ALACAKLAR
- 136- DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR
- 137- DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
- 138- ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR
- 139- ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

15- STOKLAR

- 150- İLK MADDE VE MALZEME
- 151- YARI MAMULLER-ÜRETİM
- 152- MAMÜLLER
- 153- TİCARİ MALLAR
- 157- DİĞER STOKLAR
- 158- STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
- 159- VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI

18- GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAKKUKLARI

- 180- GELECEK AYLARA AİT GİDERLER
- 181- GELİR TAHAKKUKLARI
- 182- ERTELENMİŞ GİDERLER

19- DİĞER DÖNEN VARLIKLAR

- 190- DEVREDEN KDV
- 191- İNDİRİLECEK KDV
- 192- DİĞER KDV
- 193- PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR

- 195- İŞ AVANSLARI
- 196- PERSONEL AVANSLARI
- 197- SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI
- 198- DİĞER ÇEŞİTLİ DÖNEN VARLIKLAR
- 199- DİĞER DÖNEN VARLIKLAR KARŞILIĞI (-)

II- DURAN VARLIKLAR

22- TİCARİ ALACAKLAR

- 220- ALICILAR
- 221- ALACAK SENETLERİ
- 222- ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
- 223- YATIRIM KREDİLERİ
- 224- ERTELENEN VE TAKSİTLENDİRİLEN KREDİLER
- 226- VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
- 229- ŞÜPHELİ ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

23- DİĞER ALACAKLAR

- 230- KARŞILIKLAR KASASI
- 231- ORTAKLARDAN ALACAKLAR
- 232- İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR
- 233- BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR
- 234- TEŞKİLAT İÇİ DİĞER ALACAKLAR
- 235- PERSONELDEN ALACAKLAR
- 236- DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR
- 237- DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
- 238- ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR
- 239- ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

24- MALİ DURAN VARLIKLAR

240- BAĞLI MENKUL KIYMETLER

241- BAĞLI MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ
KARŞILIĞI (-)

242- İŞTİRAKLER

243- İŞTİRAKLERE SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)

244- İŞTİRAKLER SERMAYE PAYLARI DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ
KARŞILIĞI (-)

245- BAĞLI ORTAKLIKLAR

246- BAĞLI ORTAKLIKLARA SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)

247- BAĞLI ORTAKLIKLAR SERMAYE PAYLARI DEĞER
DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)

248- DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR

249- DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR KARŞILIĞI (-)

25- MADDİ DURAN VARLIKLAR

250- ARAZİ VE ARSALAR

251- YER ALTI VE YER ÜSTÜ DÜZENLERİ

252- BİNALAR

253- TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR

254- TAŞITLAR

255- DEMİRBAŞLAR

256- DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR

257- BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)

258- YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR

259- VERİLEN AVANSLAR

26- MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR

260- HAKLAR

261- ŞEREFİYE

- 262- KURULUŞ VE ÖRGÜTLENME GİDERLERİ
- 263- ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
- 264- ÖZEL MALİYETLER
- 267- DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
- 268- BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)
- 269- VERİLEN AVANLAR

**28- GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR
TAHAKKUKLARI**

- 280- GELECEK YILLARA AİT GİDERLER
- 281- GELİR TAHAKKUKLARI
- 282- ERTELENMİŞ GİDERLER

29- DİĞER DURAN VARLIKLAR

- 291- GELECEK YILLARDA İNDİRİLECEK KDV
- 292- DİĞER KDV
- 293- GELECEK YILLAR İHTİYACI STOKLAR
- 294- ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN
VARLIKLAR
- 295- PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE FONLAR
- 296- ALACAK NEDENİYLE MÜLK EDİNİLEN
GAYRİMENKULLER
- 297- DİĞER ÇEŞİTLİ DURAN VARLIKLAR
- 298- STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
- 299- BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)

III- KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

30- MALİ BORÇLAR

- 300-BANKA KREDİLERİ

- 301- MERKEZ BİRLİĞİ KREDİLERİ
- 302- BÖLGE BİRLİĞİ KREDİLERİ
- 303- UZUN VADELİ KREDİ ANAPARA TAKSİT VE FAİZLERİ
- 304- TAHVİL ANAPARA BORÇ TAKSİT VE FAİZLERİ
- 305- ÇIKARILMIŞ BONOLAR VE SENETLER
- 306- ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER
- 307- MEVDUAT
- 308- MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI (-)
- 309- DİĞER MALİ BORÇLAR

32- TİCARİ BORÇLAR

- 320- SATICILAR
- 321- BORÇ SENETLERİ
- 322- BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)
- 326- ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
- 329- DİĞER TİCARİ BORÇLAR

33- DİĞER BORÇLAR

- 330- ÖDENECEK RİSTURNLAR
- 331- ORTAKLARA BORÇLAR
- 332- İŞTİRAKLERE BORÇLAR
- 333- BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR
- 334- TEŞKİLAT İÇİ DİĞER BORÇLAR
- 335- PERSONELE BORÇLAR
- 336- DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR
- 337- DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)

34- ALINAN AVANSLAR

- 340- ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI
- 349- ALINAN DİĞER AVANSLAR

36- ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

360- ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR

361- ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ

365- ÖDENECEK KÂR YÜKÜMLÜLÜKLERİ

368- VADESİ GEÇMİŞ, ERTELENMİŞ VEYA
TAKSİTLENDİRİLMİŞ VERGİ VE DİĞER
YÜKÜMLÜLÜKLER

369- ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

37- BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI370- DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK
KARŞILIKLARI371- DÖNEM KARININ PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE DİĞER
YÜKÜMLÜLÜKLERİ (-)

372- KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI

373- MALİYET GİDERLERİ KARŞILIĞI

379- DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

**38- GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER
TAHAKKUKLARI**

380- GELECEK AYLARA AİT GELİRLER

381- GİDER TAHAKKUKLARI

382- ERTELENMİŞ GELİRLER

39- DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

391- HESAPLANAN KDV

392- DİĞER KDV

394-

397- SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI

399- DİĞER ÇEŞİTLİ YABANCI KAYNAKLAR**IV. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR****40- MALİ BORÇLAR**

400- BANKA KREDİLERİ

401- MERKEZ BİRLİĞİ KREDİLERİ

402- BÖLGE BİRLİĞİ KREDİLERİ

405- ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER

406- MEVDUAT

407- ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER

408- MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKLARI (-)

409- DİĞER MALİ BORÇLAR

42- TİCARİ BORÇLAR

420- SATICILAR

421- BORÇ SENETLERİ

422- BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)

426- ALINAN DEPOZİTO V ETEMİNATLAR

429- DİĞER TİCARİ BORÇLAR

43- DİĞER BORÇLAR

432- İŞTİRAKLERE BORÇLAR

433- BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR

434- TEŞKİLAT İÇİ DİĞER BORÇLAR

435- KANUNİ KARŞILIKLARDAN BORÇLAR

436- DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR

437- DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)

438- KAMUYA OLAN ERTELENMİŞ VEYA

TAKSİTLENDİRİLMİŞ BORÇLAR

44- ALINAN AVANSLAR

440- ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI

449- ALINAN DİĞER AVANSLAR

47- BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

472- KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI

474- ALACAK NEDENİYLE MÜLK EDİNİLEN GAYRİMENKUL
KARŞILIKLARI

479- DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

**48- GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER
TAHAKKUKLARI**

480- GELECEK YILLARA AİT GELİRLER

481- GİDER TAHAKKUKLARI

482- ERTELENMİŞ GELİRLER

49- DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

492- GELECEK YILLARA ERTELENEN VEYA TERKİN
EDİLECEK KDV

493- TESİSE KATILMA PAYLARI

499- DİĞER ÇEŞİTLİ UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

V- ÖZKAYNAKLAR

50- ÖDENMİŞ SERMAYE

500- SERMAYE

501- ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-)

52- SERMAYE YEDEKLERİ

522- M.D.V. YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI

523- İŞTİRAKLER YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI

524- ORTAKLARDAN ALINAN DESTEKLEME FONU

525- ORTAKLARDAN ALINAN BİNA BAĞIŞ FONU

529- DİĞER SERMAYE YEDEKLERİ

54- KÂR YEDEKLERİ

540- YASAL YEDEKLER

541- STATÜ YEDEKLERİ

542- OLAĞANÜSTÜ YEDEKLER

548- DİĞER KÂR YEDEKLERİ

549- ÖZEL FONLAR

57- GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI

570- GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI

58- GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI (-)

580- GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI

59- DÖNEM NET KÂRI/ZARARI

590- DÖNEM NET KÂRI

591- DÖNEM NET ZARARI(-)

VI- GELİR TABLOSU HESAPLARI

60- BRÜT SATIŞLAR

600- YURTIÇİ SATIŞLAR

601- YURTDIŞI SATIŞLAR

602- DİĞER GELİRLER

603- KREDİ GELİRLERİ

61- SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)

610- SATIŞTAN İADELER (-)

611- SATIŞ İSKONTOLARI (-)

612- DİĞER İNDİRİMLER (-)

62- SATIŞLARIN MALİYETİ (-)

620- SATILAN MAMÜL MALİYETİ (-)

621- SATILAN TİCARİ MAL MALİYETİ (-)

622- SATILAN HİZMET MALİYETİ (-)

624- KREDİ GELİRLERİ MALİYETİ (-)

625- MEVDUAT MALİYETİ (-)

63- FAALİYET GİDERLERİ (-)

630- ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ (-)

631- PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ (-)

632- GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (-)

64- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR

640- İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GELİRLERİ

641- BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ

642- FAİZ GELİRLERİ

643- KOMİSYON GELİRLERİ

644- KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR

645- MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI

646- KAMBİYO KÂRLARI

647- REESKONT FAİZ GELİRLERİ

648- BORSA DEĞER ARTIŞ KARLARI

649- DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR

65- DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)

653- KOMİSYON GİDERLERİ (-)

654- KARŞILIK GİDERLERİ (-)

655- MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI (-)

656- KAMBİYO ZARARLARI (-)

657- REESKONT FAİZ GİDERLERİ (-)

658- BORSA DEĞER AZALIŞ ZARARLARI (-)

659- DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)

66- FİNANSMAN GİDERLERİ (-)

660- KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)

661- UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)

67- OLAĞAN DIŞI GELİR VE KÂRLAR

671- ÖNCEKİ DÖNEM GELİR VE KÂRLARI

679- DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR

68- OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLARI (-)

680- ÇALIŞMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLARI (-)

681- ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARARLARI (-)

689- DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)

69- DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI

690- DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI

691- DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜKÜMLÜLÜK
KARŞILIKLARI (-)

692- DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI

VII- MALİYET HESAPLARI (7/A SEÇENEĞİ)

70- MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESAPLARI

71- DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ

710- DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ

711- DİREKT İLK MADDE VE MALZEME YANSITMA HESABI

72- DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ

720- DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ

721- DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HESABI

73- GENEL ÜRETİM GİDERLERİ

730- GENEL ÜRETİM GİDERLERİ

731- GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI

74- HİZMET ÜRETİM MALİYETİ

740- HİZMET ÜRETİM MALİYETİ

741- HİZMET ÜRETİM MALİYETİ YANSITMA HESABI

75- ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ

750- ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ

751- ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA
HESABI

76- PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ

760- PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ

761- PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ
YANSITMA HESABI

77- GENEL YÖNETİM GİDERLERİ

770- GENEL YÖNETİM GİDERLERİ

771- GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI

78- FİNANSMAN GİDERLERİ

780- FİNANSMAN GİDERLERİ

781- FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI

IX- NAZİM HESAPLAR

90- TEMİNAT MEKTUPLARI

900-TEMİNAT MEKTUBUNDAN ALACAKLAR

901- TEMİNAT MEKTUBUNDAN BORÇLAR

91- SENETLER

910- ORTAKLARDAN ALINAN BORÇ SENETLERİ

911- ORTAKLARDAN ALINAN BORÇ SENETLERİ SAHİPLERİ

912- T.C. ZİRAAT BANKASINDAKİ BORÇ SENETLERİ

913- BİRLİKLERDEKİ BORÇ SENETLERİ

914- ACİZ VESİKASINA BAĞLI BORÇ SENETLERİ

915- ACİZ VESİKASINA BAĞLI BORÇ SENETLERİ SAHİPLERİ

92- MENKUL KIYMETLER

920- HİSSE SENETLERİ CÜZDANI

921- HİSSE SENETLERİ ALACAKLI HESABI

922- ÖZEL KESİM TAHVİL SENET VE BONOLARI

923- ÖZEL KESİM TAHVİL SENET VE BONO ALACAKLI
HESABI

924- KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONOLARI

925- KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONO ALACAKLI
HESABI

93- KUPONLAR

930- HİSSE SENETLERİ KUPONLARI

931- HİSSE SENETLERİ KUPONLARI ALACAKLI HESABI

932- ÖZEL KESİM TAHVİL SENET VE BONO KUPONLARI

933- ÖZEL KESİM TAHVİL SENET VE BONO KUPONLARI
ALACAKLI HESABI

934- KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONO KUPONLARI

935- KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONO KUPONLARI
ALACAKLI HESABI

94- DİĞER MENKULLER

940- KONSİNYE EMTİA

941- KONSİNYE EMTİA SAHİPLERİ

942- EMANET EMTİA

943- EMANET EMTİA SAHİPLERİ

944- REHİNLİ EMTİA

945- REHİNLİ EMTİA SAHİPLERİ

95- GAYRİMENKULLER

950- İPOTEKLİ GAYRİMENKULLER

951- İPOTEKLİ GAYRİMENKUL SAHİPLERİ

**96- KANUNEN KABUL EDİLMİYEN GİDERLER VE VERGİYE
TABİ OLMAYAN GELİRLER**

960- KANUNEN KABUL EDİLMİYEN GİDERLER

961- KANUNEN KABUL EDİLMİYEN GİDERLER ALACAKLI
HS.

962- VERGİYE TABİ OLMAYAN GELİRLER

963- VERGİYE TABİ OLMAYAN GELİRLER ALACAKLI HS.

97- YABANCI PARALI İŞLEMLER

970- YABANCI PARA MEVCUTLARI

971- YABANCI PARA VAZİYETİ

98- İZ DEĞERLİ NAZİM HESAPLAR

980- TAPULAR

981- TAPU ALACAKLI HESABI

982- KASA ANAHTARLARI

983- KASA ANAHTARLARI ALACAKLI HESABI

984- ÇEKLER

985- ÇEK SAHİPLERİ

986- TAHSİL-TEDİYE-FATURA VE FATURA YER. GEÇ.
VESİKALAR

987- TAHSİL-TEDİYE-FATURA VE FAT. YER. GEÇ. VES.
ALACAKLI HESABI

988- DİĞER İZ DEĞERLİ KIYMETLER

989- DİĞER İZ DEĞERLİ KIYMET ALACAKLI HESABI

AYRINTILI HESAP PLANI

**TARIM KREDİ KOOPERATİFLERİ-BÖLGE BİRLİKLERİ VE
MERKEZ BİRLİĞİ AYRINTI HESAP PLANI**

I. DÖNEN VARLIKLAR

10 HAZIR DEĞERLER

100 KASA

100.000 Ana Kasa

100.10 Servis Kasa

100.20 Şube Kasaları

100.20.0001..... Kasası

100.20.0002..... Kasası

100.50 Yabancı Paralar

100.50.0001 \$

100.50.0002 DM

101 ALINAN ÇEKLER

101.00 Türk Paralı Çekler

101.00.0001 Cüzdandaki Çekler

101.00.0002 Tahsildeki Çekler

101.50. Yabancı Paralı Çekler

101.50.0001 Cüzdandaki Çekler

101.50.0002 Tahsildeki çekler

102 BANKALAR

102.00 T.C. Merkez Bankası

102.00.0001 Hesabı

102.00.0002 Hesabı

- 102.10 T.C. Ziraat Bankası-Vadesiz**
102.10.0001 Hesabı
102.10.0002..... Hesabı
- 102.11 T.C. Ziraat Bankası-Vadeli**
102.11.0001 Hesabı
102.11.0002 Hesabı
- 102.12 T.C. Ziraat Bankası-Yatırım**
102.12.0001 Hesabı
102.12.0002 Hesabı
- 102.19 T.C. Ziraat Bankası-Diğer**
102.19.0001 Yedek Akçe Hesabı
102.12.0002 Hesabı
- 102.20 Bankası-Vadesiz**
102.20.0001 Hesabı
102.20.0002 Hesabı
- 102.21 Bankası-Vadeli**
102.21.0001 Hesabı
102.21.0002 Hesabı
- 102.29 Bankası Diğer**
- 102.50 T.C. Ziraat Bankası-Dövizli-Vadesiz**
102.50.0001 Hesabı
102.50.0002 Hesabı
- 102.51 T.C. Ziraat Bankası-Dövizli-Vadeli**
102.51.0001 Hesabı
102.51.0002 Hesabı
- 102.60 Bankası-Dövizli-Vadesiz**
102.60.0001 Hesabı
102.61.0002 Hesabı

102.61 Bankası-Dövizli-Vadeli

102.61.0001 Hesabı

102.61.0002 Hesabı

103 VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-)**103.00. T.C. Merkez Bankası**

103.00.0001 Hesabı

103.00.0002 Hesabı

103.10. T.C. Ziraat Bankası

103.10.0002 Hesabı

103.10.0002 Hesabı

103.20 Bankası

103.20.0001 Hesabı

103.20.0002 Hesabı

108 DİĞER HAZIR DEĞERLER**108.00 Vadesi Gelmiş Kuponlar**

108.00.0011 Cüzdandaki Kuponlar

108.00.0012 Tahsildeki Kuponlar

108.10 Pullar

108.10.0001 Damga Pulu

108.10.0002 Posta Pulu

108.20 Tahsil Edilecek Posta Havaleleri**108.21 Tahsil Edilecek Banka Havaleleri****108.40 Yoldaki Paralar****108.90 Diğer Çeşitli Hazır Değerler**

11. MENKUL KIYMETLER**110 HİSSE SENETLERİ****110.00 Hisse Senedi**

110.00.0001 Alış Bedeli

110.00.0002 Borsa Değer Artışı

110.00.0003 Borsa Değer Azalışı (-)

110.10 Hisse Senedi**111 ÖZEL KESİM TAHVİL SENET VE BONOLARI****111.00 Senedi**

111.00.0001 Alış Bedeli

111.00.0002 Borsa Değer Artışı

111.00.0003 Borsa Değer Azalışı (-)

111.90 Alış Bedeline Dahil İşlemiş Faiz Karşılığı Tahsilat (-)**112 KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONOLARI****112.00 Repo Karşılığı Menkul Kıymetler****112.10 Yatırım Fonu Karşılığı Katılma Belgeleri****112.20 Devlet Tahvili**

112.20.0001 Cüzdandaki

112.20.0002 Teminattaki

112.30 Hazine Bonoları

112.30.0001 Cüzdandaki

112.30.0002 Teminattaki

112.40 Gelir Ortaklığı Senetler**112.90 Alış Bedeline Dahil İşlemiş Faiz Karşılığı Tahsilat (-)****118 DİĞER MENKUL KIYMETLER****118.00 Altın**

119 MENKUL KIYMETLER DEĞ. DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞ. (-)**119.00 Hisse Senetleri Değer Düşüklüğü Karşılığı****119.10 Özel Kesim Tahvil Senet ve Bonoları Değer Düşüklüğü Karşılığı****119.20 Kamu Kesim Tahvil senet ve Bonoları Değer Düşüklüğü Karşılığı****119.90 Diğer Menkul Kıymetler Değer Düşüklüğü Karşılığı****12- TİCARİ ALACAKLAR****120 ALICILAR****120.00 Merkez Birliğinden Alacaklar**

120.00.0010 Tohumluk

120.00.0020 Kimyevi Gübre

120.00.0030 Zirai Mücadele İlaçları

120.00.0040 Karma Hayvan Yemleri

120.00.050 Petrol Ürünleri

120.00.60 Zirai Alet ve Makine

120.00.0070 Hazır Ortak Ürünleri

120.00.0080 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri

120.00.0090 Diğer

120.10 Bölge Birliklerinden Alacaklar

120.10.0010 Tohumluk

120.10.0020 Kimyevi Gübre

120.10.0030 Zirai Mücadele İlaçları

120.10.0040 Karma Hayvan Yemleri

120.10.0050 Petrol Ürünleri

120.10.0060 Zirai Alet ve Makine

120.10.0070 Hazır Ortak Ürünleri

120.10.0080 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri

120.10.0090 Diğer

120.30 Kooperatiflerden Alacaklar

120.30.0010 Tohumluk

120.30.0020 Kimyevi Gübre

120.30.0030 Zirai Mücadele İlaçları

120.30.0040 Karma Hayvan Yemleri

120.30.0050 Petrol Ürünleri

120.30.0060 Zirai Alet ve Makine

120.30.0070 Hazır Ortak Ürünleri

120.30.0080 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri

120.30.0090 Diğer

120.40 Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar

120.50 İştiraklerden Alacaklar

120.70 Yurtiçi Alıcılardan Alacaklar

120.80 Yurtdışı Alıcılardan Alacaklar

120.90 Diğer Alıcılardan Alacaklar

121 ALACAK SENETLERİ

122 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)

123 İŞLETME KREDİLERİ VE YATIRIM KREDİ TAKSİTLERİ

123.00 Genel İhtiyaç Kredileri

123.00.0001 Hububat

123.00.0002 Bakliyat

123.00.0003 Endüstri Bitkileri

123.00.0004 Yumru Bitkiler

123.00.0005 Yağlı Tohumlar

123.00.0006 Meyveler

123.00.0007 Sebzeler

123.00.0008 Yem Bitkileri

123.00.0900 Diğer Genel İhtiyaç Kredileri

123.10 Tohumluk Kredileri

- 123.10.0001 Hububat
- 123.10.0002 Bakliyat
- 123.10.0003 Endüstri Bitkileri
- 123.10.0004 Yumru Bitkiler
- 123.10.0005 Yağlı Tohumlar
- 123.10.0006 Meyveler
- 123.10.0007 Sebzeler
- 123.10.0008 Yem Bitkileri
- 123.10.0900 Diğer Tohumluk Krd.

123.20. Kimyevi Gübre Kredileri

- 123.20.0001 Azotlu Gübreler
- 123.20.0002 Fosforlu Gübreler
- 123.20.0003 Potaslı Gübreler
- 123.20.0004 Kompoze Gübreler
- 123.20.0005 Sıvı Gübreler
- 123.20.0006 Damla Gübreler
- 123.20.0007 Yaprak Gübreler
- 123.20.0008 Mikro Element Gübreler
- 123.20.0009 Organik Gübreler
- 123.20.0010 Tarım Kireci
- 123.20.0011 Hormonlar
- 123.20.0900 Diğer Gübreler

123.30 Zirai Mücadele Kredileri

- 123.30.0001 Böcek Öldürücüler
- 123.30.0002 Örümcek Öldürücüler
- 123.30.0003 Kış Mücadele İlaçları ve Yazlık Yağlar

123.30.0004 Fümigantlar Nematositler ve Toprak

Fümigantları

123.30.0005 Kemirici ve Yumuşakça Öldürücüler

123.30.0006 Mantar Öldürücüler

123.30.0007 Yabancı Ot Öldürücüler

123.30.0008 Zirai Müc. Kullanılan Diğer Maddeler

123.30.0009 Potasyum Karbonat

123.30.0900 Diğer Zirai Mücadele İlaçları

123.40 Hayvancılık Kredileri

123.40.0001 Büyükbaş Hayvancılık

123.40.0002 Küçükbaş Hayvancılık

123.40.0003 Kümes Hayvanları

123.40.0004 Arıcılık

123.40.0005 İpek Böcekçiliği

123.40.0006 Büyükbaş Hayvan Besiciliği

123.40.0007 Küçükbaş Hayvan Besiciliği

123.40.0008 Kanatlı Hayvan Besiciliği

123.40.0009 Balık Yemleri

123.40.0010 Dane Yemleri

123.40.0011 Değirmencilik Kalıntıları

123.40.0012 Bitkisel Yağ Sanayi Kalıntıları

123.40.0013 Fermantasyon Sanayi Yan Ürünleri

123.40.0014 Nişasta Üretimi Yan Ürünleri

123.40.0015 Şeker Endüstrisi Yan Ürünleri

123.40.0016 Hayvanlardan elde Edilen Yem Ürünleri

123.40.0017 Mineral ve Vitamin Yemler

123.40.0900 Diğer Hayvan Yemleri

123.50 Petrol Ürünleri Kredileri

123.50.0001 Motorin

- 123.50.0002 Benzin
- 123.50.0003 Madeni Yağ
- 123.50.0900 Diğer Petrol Ürünleri

123.60 Su Ürünleri Kredileri**123.70 El Sanatları Kredileri****123.80 Tüketim ve Pazarlama Kredileri****123.90 Diğer İşletme Kredileri****123.91 Kooperatifçe Verilen Yatırım Kredi Taksitleri****123.92 Merkez Birliğince Verilen Krediler****123.93 Bölge Birliklerince Verilen Krediler****123.94 Merkez Birliğince Verilen Uzun Vadeli Krd. Taksitleri****123.95 Bölge Birliklerince Verilen Uzun Vadeli Krd. Taksitleri**

(İhtiyaca göre bölümlenir.)

24 ERTELENEN VE TAKSİTLENDİRİLEN KREDİLER**124.00 Ertelenen Krediler**

- 124.00.0000 Genel İhtiyaç Krd.
- 124.00.0010 Tohumluk Kredileri
- 124.00.0020 Kimyevi Gübre Krd.
- 124.00.0030 Zirai Mücadele Kredileri
- 124.00.0040 Hayvancılık Kredileri
- 124.00.0050 Petrol Ürünleri Kredileri
- 124.00.0060 Su Ürünleri Krd.
- 124.00.0070 El Sanatları Krd.
- 124.00.80 Tüketim Krd.
- 124.00.0090 Diğer İşletme Krd.
- 124.00.0091 Donatma Krd.
- 124.00.0092 Yapı ve Tesis Krd.

- 124.00.0093 Arazi Edindirme Krd.
- 124.00.0094 Verimleştirme ve İyileştirme Krd.
- 124.00.0095 Tarımsal Sanayi Krd.
- 124.00.0099 Diğer Yatırım Krd.

124.10. Taksitlendirilen Krediler

- 124.10.0000 Genel İhtiyaç Krd.
- 124.10.0010 Tohumluk Kredileri
- 124.10.0020 Kimyevi Gübre Krd.
- 124.10.0030 Zirai Mücadele Kredileri
- 124.10.0040 Hayvancılık Kredileri
- 124.10.0050 Petrol Ürünleri Kredileri
- 124.10.0060 Su Ürünleri Krd.
- 124.10.0070 El Sanatları Krd.
- 124.10.0080 Tüketim Krd.
- 124.10.0090 Diğer İşletme Krd.
- 124.10.0091 Donatma Krd.
- 124.10.0092 Yapı ve Tesis Krd.
- 124.10.0093 Arazi Edindirme Krd.
- 124.10.0094 Verimleştirme ve İyileştirme Krd.
- 124.10.0095 Tarımsal Sanayi Krd.
- 124.10.0099 Diğer Yatırım Krd.

124.20 Uzun Vadeli Ertelenen Kredi Taksitleri

(124.00 Ertelenen Krd. hesabında olduğu gibi bölümlenir.)

124.30 Uzun Vadeli Taksitlendirilen Kredi Taksitleri

(124.10 Taksitlendirilen Krd. hesabında olduğu gibi bölümlenir.)

125 TAKİPTEKİ KREDİLER

125.00 İdari Takipteki İşletme Kredileri

- 125.00.0001 Geçen Yıldan Devir
- 125.00.0002 Bu Yıl

125.10 İdari Takipteki Yatırım Kredileri

125.10.0001 Geçen Yıldan Devir

125.10.0002 Bu Yıl İdari Takibe Alınan

125.50 Kanuni Takipteki Krediler

125.50.0001 Geçen Yıldan Devir

125.50.0002 Bu Yıl

126 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR**126.00 Gümrük İdarelerine Verilen Depozito ve Teminatlar**

126.00.0001 Verilen Depozitolar

126.00.0002 Verilen Teminatlar

126.10 Diğer Resmi Kuruluşlara Verilen Dep.ve Teminatlar

126.10.0001 Verilen Depozitolar

126.20.0002 Verilen Teminatlar

126.20 Bankalara Verilen Depozito ve Teminatlar

126.20.0001 Verilen Depozitolar

126.20.0002 Verilen Teminatlar

126.30 Satıcılara Verilen Depozito ve Teminatlar

126.30.0001 Verilen Depozitolar

126.30.0002 Verilen Teminatlar

126.40 Alıcılara Verilen Depozito ve Teminatlar

126.40.0001 Verilen Depozitolar

126.40.0002 Verilen Teminatlar

126.80 Yurtdışı Kişi ve kuruluşlara Verilen Dep. Ve Teminatlar

126.80.0001 Verilen Depozitolar

126.80.0002 Verilen Teminatlar

126.90 Diğer Kişi ve kuruluşlara Verilen Dep. Ve Teminatlar

126.90.0001 Verilen Depozitolar

126.90.0002 Verilen Teminatlar

127 DİĞER TİCARİ ALACAKLAR

127.00

127.10

128 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR

128.00 Ticari Alacaklar

128.10 İdari Takipteki İşletme Kredileri

128.20 İdari Takipteki Yatırım Kredileri

128.30 Kanuni Takipteki Yatırım Kredileri

128.70 Diğer Şüpheli Ticari Alacaklar

129 ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

129.00 Ticari Alacaklar

129.10 İdari Takipteki İşletme Kredileri

129.20 İdari Takipteki Yatırım Kredileri

129.30 Kanuni Takipteki Yatırım Kredileri

129.70 Diğer Şüpheli Ticari Alacaklar

13 DİĞER ALACAKLAR**131 ORTAKLARDAN ALACAKLAR**

131.00 Merkez Birliğinden Alacaklar

131.10 Bölge Birliğinden Alacaklar

131.10.0001 nolu Bölge Birliğinden

131.30 Kooperatiflerden Alacaklar

131.30.0001 Nolu Kooperatiften

132 İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR

132.01.....

132.02

(İştirak ismine göre bölümlenir. Merkez, Bölge ve Kooperatifle ilgili alacaklar bu hesap yerine 134 hesapta takip edilir.)

133 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR**133.00 Gübre Sektörü ile İlgili Ortaklıklar****133.10 Yem Sektörü ile İlgili Ortaklıklar****133.70****133.90 Diğer****134 TEŞKİLAT İÇİ DİĞER ALACAKLAR****134.00 Merkez Birliğinden Alacaklar**

134.00.0001 Sermaye Tahsilatı

134.00.0002 Denetime Katılma Payı

134.0003 Faiz

134.00.0004 Komisyon

134.00.0005 Personel İşlemlerinden Alacaklar

(Personelin nakli esnasında ve zaman içerisinde doğabilecek her türlü işlemin izleneceği hesaptır.)

134.00.0006 Sosyal Yardım Vakfı Aidatları

134.00.0007 Sendika Aidatları

134.00.0008 Spor Kulübü

134.00.0009 Mesleki Teşekkül Aidatı

134.00.0010 Sosyal Yardım Vakfı Konut Kredisi Taksidi

134.00.0011 Tarım Kredi Sigorta Aracılık Hiz. A.Ş.

134.00.0012 Tüketim Kooperatifi

134.00.0013 Emekli Sandığı Vakfı Emekli Keseneği

134.00.0014 Dahili Sigorta Primleri

134.00.0015 Yatırım-Geliştirme ve Tasfiye Fonu

134.00.0900 Diğer Yükümlülük

134.10 Bölge Birliklerinden Alacaklar

134.10.0001 Sermaye Tahsilatından Alacaklar

- 134.10.0002 Denetime Katılma Payları
- 134.10.0003 Faiz
- 134.10.0004 Komisyon
- 134.10.0005 Personel İşlemlerinden Alacaklar
- 134.10.0006 Sosyal Yardım Vakfı Aidatları
- 134.10.0007 Sendika Aidatları
- 134.10.0008 Spor Kulübü
- 134.10.0009 Meslek Teşekkül Aidatı
- 134.10.0010 Sosyal Yardım ve Vakfı Konut Kredisi Taksidi
- 134.10.0011 Tarım Kredi Sigorta Aracılık Hiz. AŞ..
- 134.10.0012 Tüketim Kooperatifi
- 134.10.0013 Emekli Sandığı Vakfı Emekli Keseneği
- 134.10.0014 Dahili Sigorta Primleri
- 134.10.0020 Kıdem Tazminatı Fonuna Katılma Payları
- 134.10.0900 Diğer Yükümlülük

134.30 Kooperatiflerden Alacaklar

- 134.30.0001 Sermaye Tahsilatından Alacaklar
- 134.30.0002 Denetime Katılma Payları
- 134.30.0003 Faiz
- 134.30.0004 Komisyon
- 134.30.0005 Personel İşlemlerinden Alacaklar
- 134.30.0006 Sosyal Yardım Vakfı Aidatları
- 134.30.0007 Sendika Aidatları
- 134.30.0008 Spor Kulübü
- 134.30.0009 Mesleki Teşekkül Aidatı
- 134.30.0010 Sosyal Yardım Vakfı Konut Kredisi Taksidi
- 134.30.0011 Tarım Kredi Sigorta Aracılık Hiz. A.Ş.
- 134.30.0012 Tüketim Kooperatifi
- 134.30.0013 Emekli Sandığı Vakfı Emekli Keseneği

134.30.0014 Dahili Sigorta Primleri

134.30.0020 Kıdem Tazminatı Fonuna Katılma Payları

134.30.0900 Diğer Yükümlülük

135 PERSONELDEN ALACAKLAR

135.10 Personele Verilen Kredilerden Alacaklar

Personele verilen kredilerden ilgili yıla ait taksitleri bu hesaptan takip eden yıllara ait taksitler 235 hesaptan takip edilir.

135.20

135.90 Personelden Diğer Alacaklar

136 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR

136.00 Senetli Diğer Çeşitli Alacaklar

136.10 Senetsiz Diğer Çeşitli Alacaklar

136.20 Müfettiş Hakediş Farkları

137 DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)

138 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR

139 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

15 STOKLAR

150 İLK MADDE VE MALZEME

150.00 İşlenmemiş Ortak Ürünleri

150.00.0001 Ürün Bedeli

150.00.0002 İşleme Maliyeti

150.10 Üretimde Kullanılacak Diğer İlk Madde ve Malzeme

150.70 Hazır Ortak Ürünleri

150.90 Diğer Malzeme Stokları

151 YARI MAMÜLLER-ÜRETİM

152 MAMÜLLER

153 TİCARİ MALLAR

153.10 Tohumluk

- 153.10.0001 Hububat
- 153.10.0002 Bakliyat
- 153.10.0003 Endüstri Bitkileri
- 153.10.0004 Yumru Bitkiler
- 153.10.0005 Yağlı Tohumlar
- 153.10.0006 Meyve Fidesi
- 153.10.0007 Sebze Tohumları
- 153.10.0008 Yem Bitkileri
- 153.10.0900 Diğer Tohumlar

153.20 Kimyevi Gübre

- 153.20.0001 Azotlu Gübreler
- 153.20.0002 Fosforlu Gübreler
- 153.20.0003 Potashlı Gübreler
- 153.20.0004 Kompoze Gübreler
- 153.20.0005 Sıvı Gübreler
- 153.20.0006 Damla Gübreler
- 153.20.0007 Yaprak Gübreler
- 153.20.0008 Mikro element Gübreler
- 153.20.0009 Organik Gübreler
- 153.20.0010 Tarım Kireci
- 153.20.0011 Hormonlar
- 153.20.0900 Diğer Gübreler

153.30 Zirai Mücadele İlaçları

- 153.30.0001 Böcek Öldürücüler
- 153.30.0002 Örümcek Öldürücüler
- 153.30.0003 Kış Mücadele İlaçları ve Yazlık Yağlar
- 153.30.0004 Fümigantlar Nematositler ve Toprak Fümigantları

- 153.30.0005 Kemirici ve Yumuşakça Öldürücüler
- 153.30.0006 Mantar Öldürücüler
- 153.30.0007 Yabancı Ot Öldürücüler
- 153.30.0008 Zirai Müc. Kullanılan Diğer Maddeler
- 153.30.0900 Diğer Zirai Mücadele İlaçları

153.40 Karma Hayvan Yemleri

- 153.40.0001 Büyükbaş Hayvancılık
- 153.40.0002 Küçükbaş Hayvancılık
- 153.40.0003 Kümes Hayvanları
- 153.40.0004 Arıcılık
- 153.40.0005 İpek Böcekçiliği
- 153.40.0006 Büyükbaş Hayvan Besiciliği
- 153.40.0007 Küçükbaş Hayvan Besiciliği
- 153.40.0008 Kanatlı Hayvan Besiciliği
- 153.40.0009 Balık Yemleri
- 153.40.0010 Dane Yemleri
- 153.40.0011 Değirmencilik Kalıntıları
- 153.40.0012 Bitkisel Yağ Sanayi Kalıntıları
- 153.40.0013 Fermantasyon Sanayi Yan Ürünleri
- 153.40.0014 Nişasta Üretimi Yan Ürünleri
- 153.40.0015 Şeker Endüstrisi Yan Ürünleri
- 153.40.0016 Hayvanlardan Elde Edilen Yem Ürünleri
- 153.40.0017 Mineral ve Vitamin Yemler
- 153.40.0900 Diğer Hayvan Yemleri

153.50 Petrol Ürünleri

- 153.50.0001 Motorin
- 153.50.0002 Benzin
- 153.50.0003 Madeni Yağ
- 153.50.0900 Diğer Petrol Ürünleri

153.60 Zirai Alet ve Makine

153.60.0001 Traktörler

153.60.0002 Toprak İşleme Makineleri

153.60.0003 Tohum Yatağı Hazırlama Makineleri

153.60.0004 Ekim ve Dikim Makineleri

153.60.0005 Gübreleme Makineleri

153.60.0006 Hasat ve Harman Makineleri

153.60.0007 Sulama Makineleri

153.60.0008 Tahmil Tahliye ve Nakil Vasıtaları

153.60.0009 Bitki Koruma ve Bak. Mak. Sistem ve
Elemanları153.60.0010 Hayvan Yetiştirmede Kullanılan Makine ve
Sistemler

153.60.0900 Diğer Tarımsal Alet ve Makineler

153.70 Hazır Ortak Ürünleri

153.70.0001 Hububat

153.70.0002 Bakliyat

153.70.0003 Endüstri Bitkileri

153.70.0004 Yumru Bitkileri

153.70.0005 Yağlı Tohumlar

153.70.0006 Meyve Fidesi

153.70.0007 Sebze Tohumları

153.70.0008 Yem Bitkileri

153.70.0900 Diğer Tohumlar

153.80 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri

153.80.0001 Basılı Kağıt

153.80.0002 Kırtasiye

153.80.0003 Gıda Maddeleri

153. 80.0004 Makineler (Hesap, Yazı, Video, TV, Telefon,
Faks)

153.80.0005 Atölye Malzemeleri

153.80.0006 Sıhhi Tesisat Malzemeleri

153.80.0007 Elektrik Malzemeleri

153.80.0008 Bilgisayar Malzemeleri

153.80.0009 Ambalaj Malzemeleri

153.80.0010 Kitaplar

153.80.0011 Giyim, Kuşam Malzemesi

153.80.0012 Temizlik Malzemeleri

153.80.0013 Devir Alınan Malzemeler

153.80.0014 Büro Malzemeleri (Masa, Sandalye, Sehpa vb.)

153.80.0900 Diğer

153.90 Diğer Ticari Mal Stokları

153.90.0001 Sera Tesis Malları

153.90.0002 Zirai Mücadele Alet ve Makineleri

153.90.0003 Hayvancılık Alet ve Makineleri

153.90.0004 Diğer Tarımsal İhtiyaç Maddeleri

153.90.0005 İş ve İrat Yayınları

153.90.0006 Temel Gıda Maddeleri

153.90.0007 Yapı ve Yakacak Malzemeleri

153.90.0060 Su Ürünleri Malları

153.90.0070 El Sanatları Malları

153.90.0080 Tüketim Malları

153.90.0900 Sair Ticari Mallar

157 DİĞER STOKLARI

158 STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)

159 VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI

159.00 Verilen Yurt İçi Sipariş Avansları

- 159.00.0010 Tohum Alım Avansları
- 159.00.0020 Gübre Alım Avansları
- 159.00.0030 Zirai Mücadele İlaç Alım Avansları
- 159.00.0040 Karma Hayvan Yemi Alım Avansları
- 159.00.0050 Petrol Ürünleri Alım Avansları
- 159.00.0070 Hazır Ortak Ürünleri Alım Avansları
- 159.00.0080 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri Alım Avansları
- 159.00.0090 Diğer Ürün Alım Avansları

159.80 Verilen Yurt Dışı Sipariş Avansları

- 159.80.0010 Tohum Alım Avansları
- 159.80.0020 Gübre Alım Avansları
- 159.80.0030 Zirai Mücadele İlaç Alım Avansları
- 159.80.0040 Karma Hayvan Yemi Alım Avansları
- 159.80.0050 Petrol Ürünleri Alım Avansları
- 159.80.0060 Zirai Alet ve Makine Alım Avansları
- 159.80.0070 Hazır Ortak Ürünleri Alım Avansları
- 159.80.0080 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri Alım Avansları
- 159.80.0090 Diğer Ürün Alım Avansları

159.81 Açtırılan Akreditifler

- 159.81.0001 Akreditif Karşılıkları
- 159.81.0002 Akreditif Giderleri

159.90 Diğer Avanslar

**18 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR
TAHAKKUKLARI**

180 GELECEK AYLARA AİT GİDERLER

180.00 Gelecek Aylara Ait Üretim Giderleri

- 180.00.0001 Ocak ayına ait

180.00.0002 Şubat ayına ait

180.00.0003.....

180.10 Gelecek Aylara Ait Araştırma ve Geliştirme Giderleri

**180.20 Gelecek Aylara Ait Pazarlama Satış ve Dağıtım
Giderleri**

180.30 Gelecek Aylara Ait Genel Yönetim Giderleri

180.40 Gelecek Aylara Ait Finansman Giderleri

180.90 Gelecek Aylara Ait Diğer Giderler

181 GELİR TAHAKKUKLARI

181.00 Kanun/Kararname Gereği Ertelenen Krediler Faiz Tahk.

181.00.0001 Sayılı Kararname Gereği Ertelenen Krediler
Faiz Tahk.

181.00.0002 Sayılı Kararname Gereği Ertelenen Krediler
Faiz Tahk.

181.00.0003 Sayılı Kararname Gereği Ertelenen Krediler
Faiz Tahk.

181.00.0004 Sayılı Kanun Gereği Ertelenen Krediler Faiz
Tahk.

**181.10 Kanun/Kararname Gereği Taksitlendirilen Krediler
Faiz Tahk.**

**181.20 Anasözleşme Gereği Ertelenen Krediler Faiz Geliri
Tahk.**

181.30 Ortaklara Verilen Kredilerden Faiz Geliri Tahk.

181.60 Diğer Faiz Geliri Tahakkukları

181.70 Kira Geliri Tahakkukları

181.80 Komisyon Geliri Tahakkukları

181.90 Diğer Gelir Tahakkukları

182 ERTELENMİŞ GİDERLER**19 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR****190 DEVREDEN K.D.V.****190.00 Devreden Amortismanına Tabi Kıymetlere İlişkin KDV****190.10 Devreden Diğer KDV****191 İNDİRİLECEK KATMA DEĞER VERGİSİ****191.00 Amortismanına Tabi Kıymetlere İlişkin KDV****191.10 Mal ve Hizmet Alışları K.D.V.****191.20 İade ve İptallerin K.D.V.****191.90 Gelecek Aylarda İndirilecek K.D.V.****191.90.0001 Ocak Ayında İndirilecek K.D.V.****191.90.0002 Şubat Ayında İndirilecek K.D.V.****192 DİĞER KATMA DEĞER VERGİSİ****192.00 Ertelenen K.D.V.****192.10 Terkin Edilecek K.D.V.****192.20 Terkin Edilebilir K.D.V.****193 PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR****193.00 Mahsup Edilecek Vergiler ve Fonlar****193.00.0001 Gelir Vergisi****193.00.0002 Kurumlar Vergisi****193.00.0003 Fonlar****195 İŞ AVANSLARI****195.01 Personele Verilen İş Avansları****195.02 Personele Verilen Rotatif İş Avansları****195.10 Diğer Kişilere Verilen İş Avansları****195.11 Diğer Kişilere Verilen Rotatif İş Avansları****196 PERSONEL AVANSLARI****196.10 Kontrolör Avansları****196.20 Müfettiş Avansları**

196.30 Yolluk Avansları

196.40 Ücret Avansları

196.90 Diğer Personel Avansları

197 SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI

197.00 Kasa Noksanlıkları

197.10 Menkul Kıymet Noksanları

197.20 Stok Noksanları

197.30 Maddi Duran Varlık Noksanları

197.90 Diğer Sayım ve Tesellüm Noksanları

198 DİĞER ÇEŞİTLİ DÖNEN VARLIKLAR

199 DİĞER DÖNEN VARLIKLAR KARŞILIĞI (-)

190.00 Sayım ve Tesellüm Noksanları Karşılığı (-)

2 DURAN VARLIKLAR

22 TİCARİ ALACAKLAR

220 ALICILAR

220.00 Merkez Birliğinden Alacaklar

220.00.0010 Tohumluk

220.00.0020 Kimyevi Gübre

220.00.0030 Zirai Mücadele İlaçları

220.00.0040 Karma Hayvan Yemleri

220.00.0050 Petrol Ürünleri

220.00.0060 Zirai Alet ve Makine

220.00.0070 Hazır Ortak Ürünleri

220.00.0080 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri

220.00.0090 Diğer Ticari Alacaklar

220.10 Bölge Birliklerinden Alacaklar

220.10.0010 Tohumluk

220.10.0020 Kimyevi Gübre

- 220.10.0030 Zirai Mücadele İlaçları
- 220.10.0040 Karma Hayvan Yemleri
- 220.10.0050 Petrol Ürünleri
- 220.10.0060 Zirai Alet ve Makine
- 220.10.0070 Hazır Ortak Ürünleri
- 220.10.0080 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri
- 220.10.0090 Diğer

220.30 Kooperatiflerden Alacaklar

- 220.30.0010 Tohumluk
- 220.30.0020 Kimyevi Gübre
- 220.30.0030 Zirai Mücadele İlaçları
- 220.30.0040 Karma Hayvan Yemleri
- 220.30.0050 Petrol Ürünleri
- 220.30.0060 Zirai Alet ve Makine
- 220.30.0070 Hazır Ortak Ürünleri
- 220.30.0080 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri
- 220.30.0090 Diğer

220.40 Bağlı Ortaklıklardan Alacaklar**220.50 İştiraklerden Alacaklar****220.70 Alıcılardan Alacaklar****220.80 Yurtdışı Alıcılardan Alacaklar****220.90 Diğer Alacaklar****221 ALACAK SENETLERİ****222 ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)****223 YATIRIM KREDİLERİ****223.00 Donatma Kredileri**

- 223.00.0001 Zirai Alet ve Makine
- 223.00.0002 Sera Tesis Kredileri
- 223.00.0003 Zirai Mücadele Alet ve Makine

223.00.0004 Hayvancılık Alet ve Makine

223.00.0005 İş Çift. ve İrat Hayvanları

223.00.0006 Arıcılık ve İpekböcekçiliği

223.00.0007 Kümes Hayvanları

223.00.0008 Su Ürünleri

223.00.0009 Diğer Donatma Kredileri

223.10 Yapı ve Tesis Kredileri

223.20 Arazi Edindirme Kredileri

223.30 Verimleştirme ve İyileştirme Kredileri

223.40 Tarımsal Sanayi Kredileri

223.90 Diğer Yatırım Kredileri

223.92 Merkez Birliğince Verilen Uzun Vadeli Krediler

223.93 Bölge Birliklerince Verilen Uzun Vadeli Krediler

(İhtiyaca göre bölümlenir.)

224 ERTELENEN VE TAKSİTLENDİRİLEN KREDİLER

224.00 Ertelenen Krediler

224.00.000 Genel İhtiyaç Krd.

224.00.0010 Tohumluk Kredileri

224.00.0020 Kimyevi Gübre Krd.

224.00.0030 Zirai Mücadele Kredileri

224.00.0040 Hayvancılık Kredileri

224.00.0050 Petrol Ürünleri Kredileri

224.00.0060 Su Ürünleri Krd.

224.00.0070 El Sanatları Krd.

224.00.0080 Tüketim Krd.

224.00.0090 Diğer İşletme Krd.

224.00.0091 Donatma Krd.

224.00.0092 Yapı ve Tesis Krd.

224.00.0093 Arazi Edindirme Krd.

224.00.0094 Verimleştirme ve İyileştirme Krd.

224.00.0095 Tarımsal Sanayi Krd.

224.00.0099 Diğer Yatırım Krd.

224.10 Taksitlendirilen Krediler

224.10.0000 Genel İhtiyaç Krd.

224.10.0010 Tohumluk Kredileri

224.10.0020 Kimyevi Gübre Krd.

224.10.0030 Zirai Mücadele Kredileri

224.10.0040 Hayvancılık Kredileri

224.10.0050 Petrol Ürünleri Kredileri

224.10.0060 Su Ürünleri Krd.

224.10.0070 El Sanatları Krd.

224.10.0080 Tüketim Krd.

224.10.0090 Diğer İşletme Krd.

224.10.0091 Donatma Krd.

224.10.0092 Yapı ve Tesis Krd.

224.10.0093 Arazi Edindirme Krd.

224.10.0094 Verimleştirme ve İyileştirme Krd.

224.10.0095 Tarımsal Sanayi Krd.

224.10.0095 Diğer Yatırım Krd.

226 VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR

226.00 Gümrük İdarelerine Verilen Depozito ve Teminatlar

226.00.0001 Verilen Depozitolar

226.00.0002 Verilen Teminatlar

226.10 Diğer Resmi Kuruluşlara Verilen Dep. Ve Teminatlar

226.10.0001 Verilen Depozitolar

226.10.0002 Verilen Teminatlar

226.20 Bankalara Verilen Depozito ve Teminatlar

226.20.0001 Verilen Depozitolar

226.20.0002 Verilen Teminatlar

226.30 Satıcılara Verilen Depozito ve Teminatlar

226.30.0001 Verilen Depozitolar

226.30.0002 Verilen Teminatlar

226.40 Alıcılara Verilen Depozito ve Teminatlar

226.40.0001 Verilen Depozitolar

226.40.0002 Verilen Teminatlar

226.80 Yurtdışı Kişi ve Kuruluşlara Verilen Dep. Ve Teminatlar

226.80.0001 Verilen Depozitolar

226.80.0002 Verilen Teminatlar

226.90 Diğer Kişi ve Kuruluşlara Verilen Dep. Ve Teminatlar

226.90.0001 Verilen Depozitolar

226.90.0002 Verilen Teminatlar

229 ŞÜPHECİ ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

229.00 (İsme göre açılır.)

23 DİĞER ALACAKLAR

230 KARŞILIKLAR KASASI

230.00 Yedek Akçe Karşılıkları

230.10 Destekleme Fonu Karşılıkları

230.60 Bina Bağışı Fonu Karşılıkları

230.80 Mevduat Munzam Karşılıkları

230.90 Diğer Karşılıklar

231 ORTAKLARDAN ALACAKLAR

231.00 Merkez Birliğinden Alacaklar

231.10 Bölge Birliğinden Alacaklar

231.10.0001..... nolu Bölge Birliğinden

231.30 Kooperatiflerden Alacaklar

231.30.0001.... nolu Kooperatiften

232 İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR

232.01.....

232.02.....

(İştirak ismine göre bölümlenir. Bölge ve Kooperatifle ilgili alacaklar bu hesap yerine 134 hesapta takip edilir.)

233 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR

233.00 Gübre Sektörü ile İlgili Ortaklıklar

233.10 Yem Sektörü ile İlgili Ortaklıklar

233.70.....

233.90 Diğer

234 TEŞKİLAT İÇİ DİĞER ALACAKLAR

(ihtiyaç hasıl olduğunda 134 hesapta olduğu gibi bölümlenir.)

235 PERSONELDEN ALACAKLAR

(Personele verilen kredilerden içinde bulunulan yılı takip eden yılda tahsil edilecek bölümün izlendiği hesaptır.)

236 DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR

236.00 Senetli Diğer Çeşitli Alacaklar

236.10 Senetsiz Diğer Çeşitli Alacaklar

236.20 Müfettiş Hakediş Farkları

237 DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)

238 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR

239 ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

24 MALİ DURAN VARLIKLAR

240 BAĞLI MENKUL KIYMETLER

240.00 Hisse Senetleri ve Ortaklık Payları

240.09 Ortaklık Payları Taahhütleri (-)

240.10 Tahviller

240.20 Yedek İçin Alınan Tahvil ve Bonolar

240.90 Diğer Menkul Kıymetler

241 BAĞLI MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞ. KARŞ. (-)

242 İŞTİRAKLER

242.00 Merkez Birliğindeki Sermaye Payları

242.10 Bölge Birliğindeki Sermaye Payları

242.40 Şirketlerdeki Sermaye Payları

(Şirket isimlerine göre alt hesaplara bölünebilir.)

242.90 Diğer

243 İŞTİRAKLERE SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)

243.00 Merkez Birliğindeki Sermaye Paylarından Borçlar

243.10 Bölge Birliğindeki Sermaye Paylarından Borçlar

243.40 Şirketlerdeki Sermaye Payları

(Şirket isimlerine göre alt hesaplara bölünebilir.)

243.90 Diğer

**244 İŞTİRAKLER SERMAYE PAYLARI DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ
KARŞILĞI (-)**

(242 ve 243 hesaplara göre bölümlenir)

245 BAĞLI ORTAKLIKLAR

245.00 Gübre Sektörü ile İlgili Ortaklıklar

245.10 Yem Sektörü ile İlgili Ortaklıklar

255.70.....

245.90 Diğer

246 BAĞLI ORTAKLIKLARA SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)

246.00 Gübre Sektörü ile İlgili Ortaklıklar

246.10 Yem Sektörü ile İlgili Ortaklıklar

246.70

246.90 Diğer

**247 BAĞLI ORTAKLIKLAR SERMAYE PAYLARI DEĞER
DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILĞI (-)**

(245 ve 246 nolu hesaplara göre bölümlenir.

248 DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR

249 DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR KARŞILIĞI (-)

25 MADDİ DURAN VARLIKLAR

250 ARAZİ VE ARSALAR

250.00 Araziler

250.10 Arsalar

251 YER ALTI VE YERÜSTÜ DÜZENLERİ

252 BİNALAR

252.00 Hizmet Binaları

252.10 Sosyal Tesisler

252.20 Depolar

252.90 Diğer Binalar

253 TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR

253.00 Tesisler

253.10 Makineler

253.20 Cihazlar

253.90 Diğer

254 TAŞITLAR

254.00 Binek Otoları

254.10 Kamyonla

254.20 Diğer Taşıt Araçları

254.90 Diğer

255 DEMİRBAŞLAR

255.00 Döşeme Mefruşat

255.10 Bilgisayarlar

255.20 Diğer Büro Makineleri

255.30 Kitaplar

255.90 Diğer Demirbaşlar

256 DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR**257 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)****257.00 Arazi ve Arsalar****257.10 Yer altı ve Yerüstü Düzenleri****257.20 Binalar****257.30 Tesis Makine ve Cihazlar****257.40 Taşıtlar****257.50 Demirbaşlar****257.60 Diğer Maddi Duran Varlıklar****257.80 Yapılmakta Olan Yatırımlar****257.90 Dönem İçi Amortisman****258 YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR****259 VERİLEN AVANSLAR****(İhtiyaç hasıl olduğunda yatırım konusuna göre bölümlenir.)****26 MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR****260 HAKLAR****261 ŞEREFİYE****262 KURULUŞ VE ÖRGÜTLENME GİDERLERİ****263 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ****264 ÖZEL MALİYETLER****267 DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR****268 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)****269 VERİLEN AVANSLAR****28 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER VE GELİR****TAHAKKUKLARI****280 GELECEK YILLARA AİT GİDERLER****280.00 Gelecek Yıllara Ait Üretim Giderleri****280.00.0001 1998 yılı****280.00.0002 1999 yılı**

280.00.0003.....

280.10 Gelecek Yıllara Ait Araştırma ve Geliştirme Giderleri

**280.20 Gelecek Yıllara Ait Pazarlama Satış ve Dağıtım
Giderleri**

280.30 Gelecek Yıllara Ait Genel Yönetim Giderleri

280.40 Gelecek Yıllara Ait Finansman Giderleri

280.90 Gelecek Yıllara Ait Diğer Giderler

281 GELİR TAHAKKUKLARI

**281.00 Kanun/Kararname Gereği Ertelenen Krediler Faiz
Tahk.**

281.00.0001 Sayılı Kararname Gereği Ertelenen
Krediler Faiz Tahk.

281.00.0002 Sayılı Kararname Gereği Ertelenen
Krediler Faiz Tahk.

281.00.0003 Sayılı Kararname Gereği Ertelenen
Krediler Faiz Tahk.

281.00.0004 Sayılı Kanun Gereği Ertelenen Krediler
Faiz Tahk.

281.10 Kanun/Kararname Gereği Taksitlendirilen Krediler

**281.20 Anasözleşme Gereği Ertelenen Krediler Faiz Geliri
Tahk.**

281.30 Ortaklara Verilen Krediler Faiz Geliri Tahk.

281.60 Diğer Faiz Geliri Tahakkukları

281.70 Kira Geliri Tahakkukları

281.80 Komisyon Geliri Tahakkukları

281.90 Diğer Gelir Tahakkukları

282 ERTELENMİŞ GİDERLER

29 DİĞER DURAN VARLIKLAR

291 GELECEK YILLARDA İNDİRİLECEK K.D.V.

291.00 Arazi ve Arsalar

291.00.0001 Yılı Ayında İndirilecek K.D.V.

291.00.0002 Yılı Ayında İndirilecek K.D.V.

291.00.0003 Yılı Ayında İndirilecek K.D.V.

291.10 Yer altı ve Yerüstü Düzenleri**291.20 Binalar****291.30 Tesis, Makine ve Cihazlar****291.40 Taşıtlar****291.50 Demirbaşlar****291.60 Diğer Maddi Duran Varlıklar****292 DİĞER K.D.V.****292.00 Teşvikli Yatırım Mallarına Ait KDV****292.10 Ertelenen K.D.V.****293 GELECEK YILLAR İHTİYACI STOKLAR****294 ELDEN ÇIKARILACAK STOKLAR VE MADDİ DURAN
VARLIKLAR****294.00 Elden Çıkarılacak Maddi Duran Varlıklar****295 PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR****296 ALACAK NEDENİYLE MÜLK EDİNİLEN****GAYRİMENKULLER****296.00 Araziler****296.10 Arsalar****296.20 Binalar****296.90 Diğer****297 DİĞER ÇEŞİTLİ DURAN VARLIKLAR****298 STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)****299 BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)****299.10 Alacak Nedeniyle Mülk Edinilen G.Menkul Amort.****299.20 Elden Çıkarılacak Maddi Duran arlık Amortismanı**

3 KİSA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR**30 MALİ BORÇLAR****300 BANKA KREDİLERİ****300.10 T.C. ziraat Bankası Kredileri**

300.10.0001 Genel İhtiyaç Kredileri

300.10.0002 Sertifikalı Tohumluk

300.10.0003 Kimyevi Gübre

300.10.0004 Zirai Kalkınma Kredileri

300.10.0005 Tarımsal Proje Kredileri

300.10.0006 Meyve ve Sebze Proje Kredileri

300.10.0007 Hayvancılık Kredileri

300.10.0008 Ertelenen Krediler

300.10.0900 Diğer Krediler

300.11 T.C. Ziraat Bankası Döviz Endeksli Kredi

300.11.0001 Döviz Endeksli Kredi.

300.12. T.C. Ziraat Bankası Yabancı Paralı Kredi

300.12.0001 Yabancı Paralı Kredi

300.20 T.C. Merkez Bankası Kredileri

300.20.0001 Kredi

300.21 T.C. Merkez Bankası Döviz Endeksli Kredi

300.21.0001 Döviz Endeksli Kredi

300.22. T.C. Merkez Bankası Yabancı Paralı Kredi

300.22.0001 Yabancı Paralı Kredi

300.30 Bankası Kredileri

300.30.0001 Kredi

300.31 Bankası Döviz Endeksli Krediler

300.31.0001 Döviz Endeksli Kredi

300.32 Bankası Yabancı Paralı Krediler

300.32.0001 Yabancı Paralı Kredi

301 MERKEZ BİRLİĞİ KREDİLERİ

- 301.00 Genel İhtiyaç
- 301.10 Tohumluk
- 301.20 Kimyevi Gübre
- 301.30 Zirai Mücadele İlacı
- 301.40 Karma Hayvan Yemleri
- 301.50 Petrol Ürünleri
- 301.60 Zirai Alet Makine
- 301.70 Hazır Ortak Ürünleri
- 301.80 Levazım Maddeleri
- 301.85 Yapı ve Tesis Kredileri
- 301.90 Diğer Krediler

302 BÖLGE BİRLİĞİ KREDİLERİ

- 302.00 Genel İhtiyaç
- 302.10 Tohumluk
- 302.20 Kimyevi Gübre
- 302.30 Zirai Mücadele İlacı
- 302.40 Karma Hayvan Yemleri
- 302.50 Petrol Ürünleri
- 302.60 Zirai Alet Makine
- 302.70 Hazır Ortak Ürünleri
- 302.80 Levazım Maddeleri
- 302.85 Yapı ve Tesis Kredileri
- 302.90 Diğer Krediler

303 UZUN VADELİ KREDİLERİN ANAPARA TAKSİTLERİ VE FAİZLERİ

- 303.00 Genel İhtiyaç
- 303.10 Tohumluk
- 303.20 Kimyevi Gübre

303.30 Zirai Mücadele İlacı

303.40 Karma Hayvan Yemleri

303.50 Petrol Ürünleri

303.60 Zirai Alet Makine

303.70 Hazır Ortak Ürünleri

303.80 Levazım Maddeleri

303.85 Yapı ve Tesis Kredileri

303.90 Diğer Krediler

304 TAHVİL ANA PARA BORÇ TAKSİT VE FAİZLERİ

305 ÇIKARILMIŞ BONOLAR VE SENETLER

306 ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER

307 MEVDUAT

(ihtiyaca göre bölümlenir.)

308 MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI (-)

309 DİĞER MALİ BORÇLAR

309.00 Bina Bağışı (Sadece Bölge Birliklerince kullanılacak)

32 TİCARİ BORÇLAR

320 SATICILAR

320.00 Merkez Birliğine Borçlar

320.00.0010 Tohumluk

320.00.0020 Kimyevi Gübre

320.00.0030 Zirai Mücadele İlaçları

320.00.0040 Karma Hayvan Yemleri

320.00.0050 Petrol Ürünleri

320.00.0060 Zirai Alet ve Makine

320.00.0070 Hazır Ortak Ürünleri

320.00.0080 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri

320.00.0090 Diğer

320.10 Bölge Birliklerine Borçlar

- 320.10.0010 Tohumluk
- 320.10.0020 Kimyevi Gübre
- 320.10.0030 Zirai Mücadele İlaçları
- 320.10.0040 Karma Hayvan Yemleri
- 320.10.0050 Petrol Ürünleri
- 320.10.0060 Zirai Alet ve Makine
- 320.10.0070 Hazır Ortak Ürünleri
- 320.10.0080 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri
- 320.00.0090 Diğer

320.30 Kooperatiflere Borçlar

- 320.30.0010 Tohumluk
- 320.30.0020 Kimyevi Gübre
- 320.30.0030 Zirai Mücadele İlaçları
- 320.30.0040 Karma Hayvan Yemleri
- 320.30.0050 Petrol Ürünleri
- 320.30.60 Zirai Alet ve Makine
- 320.30.70 Hazır Ortak Ürünleri
- 320.30.80 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri
- 320.30.0090 Diğer

320.40 Bağlı Ortaklıklara Borçlar**320.50 İştiraklere Borçlar****320.70 Satıcılara Borçlar**

- 320.70.1000 Tohumluk Satıcıları
- 320.70.2000 Gübre Satıcıları
- 320.70.3000 Zirai İlaç Satıcıları
- 320.70.4000 Yem Satıcıları
- 320.70.5000 Zirai Alet Satıcıları
- 320.70.8000 Basılı Kağıt ve Levazım Madde Satıcıları
- 320.70.9000 Diğer Satıcılar

320.80 Yurtdışı Satıcılara Borçlar

320.90 Diğer Satıcılara Borçlar

321 BORÇ SENETLERİ

322. BORÇ SENETLERİPTM REESKONTU (-)

326 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR

326.00 Alıcılardan Alınan Depozito ve Teminatlar

326.20 Satıcılardan Alınan Depozito ve Teminatlar

326.30 Müteahhitlerden Alınan Depozito ve Teminatlar

326.80 Yurt Dışı Kişi ve Kuruluşlardan Alınan Dep. ve Tem.

326.90 Diğer Kişi ve Kuruluşlardan Alınan Depozito ve

Tem.

329 DİĞER TİCARİ BORÇLAR

33 DİĞER BORÇLAR

330 ÖDENECEK RİSTURNLAR

331 ORTAKLARA BORÇLAR

331-10 Ortaklara Sermaye Payından Borçlar

331-20 Devlet Desteklemesi

331-30 Sigorta Prim ve Tazminatları

331-70 Borç Karşılığı Alınan Ürün Bedelleri (Sadece borç karşılığı ortaklardan alınan ürün bedelleri bu hesaptan, ortaklardan yapılan diğer ürün alımları “20.70.7000 Hazır Ortak Ürünleri Satıcıları” hesabından takip edilecektir.

331.90 Diğer Borçlar

332 İŞTİRAKLERE BORÇLAR

332.01

332.02

(İştirak ismine göre bölümlenir.)

333 BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR

333.00 Gübre Sektörü ile İlgili Ortaklıklar

333.10 Yem Sektörü ile İlgili Ortaklıklar**333.70****333.90 Diğer****334 TEŞKİLAT İÇİ DİĞER BORÇLAR****334-00 Merkez Birliğine Diğer Borçlar**

334.00.0001 Sermaye Tahsilatından

334.00.0002 Denetime Katılma Payı

334.00.0003 Faiz

334.00.0004 Komisyon

334.00.0005 Personel Nakil İşlemleri (Personelin nakli esnasında ve zaman içerisinde doğabilecek her türlü işlemin izleneceği hesaptır.)

334.00.0006 Sosyal Yardım Vakfı Aidatları

334.00.0007 Sendika Aidatları

334.00.0008 Spor Kulübü

334.00.0008 Spor Kulübü

334.00.0009 Mesleki Teşekkür Aidatı

334.00.00010 Sosyal Yardım Vakfı Konut Kredisi Taksidi

334.00.0011 Tarım Kredi Sigorta Aracılık Hiz. A.Ş.

334.00.00012 Tüketim Kooperatifi

334.00.0013 Emekli Sandığı Vakfı Emekli Keseneği

334.00.0014 Dahili Sigorta Primleri

334.00.0900 Diğer Yükümlülük

334.10 Bölge Birliklerine Diğer Borçlar

334.10.0001 Sermaye Tahsilatı

334.10.0002 Denetime Katılma Payı

334.10.0003 Faiz

334.10.0004 Komisyon

334.10.0005 Personel Nakil İşlemleri

- 334.10.0006 Sosyal Yardım Vakfı Aidatları
- 334.10.0007 Sendika Aidatları
- 334.10.0008 Spor Kulübü
- 334.10.0009 Mesleki Teşekkül Aidatı
- 334.10.0010 Sosyal Yardım Vakfı Konut Kredisi Taksidi
- 334.10.0011 Tarım Kredi Sigorta Aracılık Hiz. A.Ş.
- 334.10.0012 Tüketim Kooperatifi
- 334.10.0013 Emekli Sandığı Vakfı Emekli Keseneği
- 334.10.0014 Dahili sigorta Primleri
- 334.10.0900 Diğer Yükümlülük

334.30 Kooperatiflere Diğer Borçlar

- 334.30.0001 Sermaye Tahsilatı
- 334.30.0002 Denetime Katılma Payları
- 334.30.0003 Faiz
- 334.30.0004 Komisyon
- 334.30.0005 Personel Nakil İşlemleri
- 334.30.0007 Sendika Aidatları
- 334.30.0008 Spor Kulübü
- 334.30.0009 Mesleki Teşekkül Aidatı
- 334.30.0010 Sosyal Yardım Vakfı Konut Kredisi Taksidi
- 334.30.0011 Tarım Kredi Sigorta Aracılık Hiz. A.Ş.
- 334.30.0012 Tüketim Kooperatifi
- 334.30.0013 Emekli Sandığı Vakfı Emekli Keseneği
- 334.30.00014 Dahili Sigorta Pirimleri
- 334.30.0900 Diğer Yükümlülük

335 PERSONELE BORÇLAR

335.10 Personele Ödenecek İstihkaklar

335.20. Personele Diğer Borçlar

336 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR

335.00 Senetli Diğer Çeşitli Borçlar

335.10 Senetsiz Diğer Çeşitli Borçlar

335.20 Müfettiş Hakediş Farkları

337 DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)

34 ALINAN AVANSLAR

340 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI

340.00 Yurt İçi Alıcılardan Alınan Avanslar

340.00.0010 Tohum Alım Avansları

340.00.0020 Gübre Alım Avansları

340.00.0030 Zirai Mücadele İlaç Alım Avansları

340.00.0040 Karma Hayvan Yemi Alım Avansları

340.00.0050 Petrol Ürünleri Alım Avansları

340.00.0060 Zirai Alet ve Makine Alım Avansları

340.00.0070 Hazır Ortak Ürünleri Alım Avansları

340.00.0080 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri Alım
Avansları

340.00.0090 Diğer Ürün Alım Avansları

340.80 Yurt Dışı Alıcılardan Alınan Avans

340.80.0010 Tohum Alım Avansları

340.80.0020 Gübre Alım Avansları

340.80.0030 Zirai Mücadele İlaç Alım Avansları

340.80.0040 Karma Hayvan Yemi Alım Avansları

340.80.0050 Petrol Ürünleri Alım Avansları

340.80.0060 Zirai Alet ve Makine Alım Avansları

340.80.0070 Hazır Ortak Ürünleri Alım Avansları

340.80.0080 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri Alım
Avansları

340.80.0090 Diğer Ürün Alım Avansları

340.81 Ortaklardan Alınan İhtiyaç Madde Avanslı

340.82 Alınan Ürün Alım Avansı

340.90 Diğer Sipariş Avansları

349 ALINAN DİĞER AVANSLAR

36 ÖDENECEK VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

360 ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR

360.00 Ödenecek Gelir Vergisi

360.00.0001 Menkul Sermaye İradı

360.00.0002 Ücret

360.00.0003 Müstahsil Makbuzu

360.00.0004 Gider Pusulası

360.00.0005 Kira

360.00.0006 Serbest Meslek Makbuzu

360.00.0009 Diğer

360.10 Ödenecek Kurumlar Vergisi

360.20 Ödenecek Katma Değer Vergisi

360.30 Ödenecek Damga Vergisi

360.30.0001 Ücret

360.30.0002 Avans

360.30.0009 Diğer

360.40 Ödenecek Diğer Vergiler

360.50 Ödenecek Fon Payı

360.50.0001 Kurumlar Vergisi Fon Payı

360.50.0002 Menkul Sermaye İradı

360.50.0003 Müstahsil Makbuzu

360.50.0004 Gider Pusulası

360.50.0005 Kira

360.50.0006 Serbest Meslek Makbuzu

360.50.0009 Diğer

360.51 Fonu

360.60 Eğitime Katkı Payı

361 ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ

361.00 Ödenecek S.S.K. Primleri

361.00.0001 S.S.K. İşveren Payı

361.00.0002 S.S.K. İşçi Payı

361.10 T.C. Emekli Sandığı Aidatı

361.10.0001 Kurum Karşılığı

361.10.0002 Emekli Keseneği

361.20 SSK Sosyal Yardım Zammı

361.20.0001 SSK Sosyal Yardım Zammı

(Emekli Personel İçin Kooperatiflerin SSK'ya yaptığı ödeme)

361.21 Tasarrufu Teşvik Fonu

361.21.0001 İşveren Payı

361.21.0002 İşçi Payı

365 ÖDENECEK KAR YÜKÜMLÜLÜKLERİ

365.00 Yedek Akçe

365.10 Destekleme Fonu

365.20 Yatırım Geliştirme Fonuna Katılma Payları

365.30 Tasfiye Fonuna Katılma Payları

365.90 Diğer Fonlar

368 VADESİ GEÇMİŞ ERTELENMİŞ VEYA

TAKSİTLENDİRİLMİŞ VERGİ VE DİĞ.

YÜKÜMLÜLÜKLER

369 ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

369.10 Sosyal Yardım Vakfı Aidatları

369.10.0001 Merkezi Birim Personelinden Kesilen

369.10.0002 Bağlı Birim Personelinden Kesilen

(Bölge Birliğince Kooperatiflerden kesilen aidatlar için kullanılacaktır.)

369.20 Sendika Aidatı

369.20.0001 Merkezi Birim Personelinden Kesilen

369.20.0002 Bağlı Birim Personelinden Kesilen

369.30 İcra Kesintileri

369.40 Spor Kulübü Aidatı

369.40.0001 Merkez Birliği personelinden kesilen

369.40.0002 Bölge Birliği personelinden kesilen

369.40.0003 Kooperatif personelinden kesilen

369.50 Mesleki Teşekkül Aidatları

(İhtiyaca göre bölümlenir.)

369.60 Sosyal Yardım Vakfı Konut Kredisi Taksidi

369.60.0001 isme göre bölümlenir.

369.70 Tarım Kredi Sigorta Aracılık Hizmet A.Ş.'ye Prim Borçları

369.80 Tüketim Kooperatifi

369.80.0001 personele göre bölümlenir.

369.90 Emekli Sandığı Vakfı Emekli Keseneği

369.95 Kıdem Tazminatı Fonuna Katılma Payları

369.98 Diğer Yükümlülükler

37 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

370 DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞ.

370.00 Gelir Vergisi Karşılığı

370.10 Kurumlar Vergisi Karşılığı

370.20 Fon Payı Karşılığı

371 DÖNEM KARININ PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLERİ (-)

371.00 Peşin Ödenmiş Gelir Vergisi

- 371.10 Peşin Ödenmiş Kurumlar Vergisi
- 371.20 Peşin Ödenmiş Fon Payı
- 372 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI**
 - 372.00 Kıdem Tazminatı Karşılıkları
 - 372.10 Emeklilik İkramiyeleri Karşılıkları
 - 372.90 Diğer Emeklilik Ödemeleri Karşılıkları
- 373 MALİYET GİDERLERİ KARŞILIĞI**
- 379 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI**
- 38 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI**
 - 380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER**
 - 380.10 Kredi Faiz Geliri
 - 380.60 Diğer Faiz Gelirleri
 - 380.70 Kira Geliri
 - 380.80 Komisyon Geliri
 - 380.90 Diğer Gelirler
 - 381 DİĞER TAHAKKUKLARI**
 - 381.00 Üretim Giderleri
 - 381.10 Araştırma ve Geliştirme Giderleri
 - 381.20 Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri
 - 381.30 Genel Yönetim Giderleri
 - 381.40 Finansman Giderleri
 - 381.40.0001 T.C. Ziraat Bankası Kredi Faizleri
 - 381.40.0002 Merkez Birliği Kredi Faizleri
 - 381.40.0003 Bölge Birliği Kredi Faizleri
 - 381.50 Mevduat Faiz Gider Tahakkukları
 - 381.90 Diğer Gider Tahakkukları
 - 382 ERTELENMİŞ GELİRLER**

39 DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLRA**391 HESAPLANAN KATMA DEĞER VERGİSİ****391.10 İşletmede İnşa ve İmal Edilen Duran Varlık KDV'si****391.20 Satışlar Üzerinden Hesaplanan KDV**

391.20.0001 % KDV

391.20.0002 % KDV

391.20.0003 % KDV

391.30 Alışlardan İade Edilen KDV**391.40 Hesaplanan Diğer KDV****392 DİĞER KATMA DEĞER VERGİSİ****392.10 Ertelenen KDV****392.20 Terkin Edilen KDV****394.....****397 SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI****397.00 Kasa Fazlalıkları****397.10 Menkul Kıymet Fazlalıkları****397.20 Stok Fazlalıkları****397.30 Maddi Duran Varlık Fazlalıkları****397.90 Diğer Sayım ve Tesellüm Fazlalıkları****399 DİĞER ÇEŞİTLİ YABANCI KAYNAKLAR****4 UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR****40 MALİ BORÇLAR****400 BANKA KREDİLERİ****400.10. T.C. Ziraat Bankası**

400.10.0001 Hayvancılık Donatma Kredileri

400.10.0002 Tarımsal Araç ve Gereç Kredileri

400.10.0003 Tesis Kredileri

400.10.0004 Tarımsal Proje Kredileri

400.10.0008 Ertelenen Krediler

- 400.10.0900 Diğer Krediler
- 400.11 T.C. Ziraat Bankası Döviz Endeksli Kredi
 - 400.11.0001 Döviz Endeksli Kredi
- 400.12 T.C. Ziraat Bankası Yabancı Paralı Kredi
 - 400.12.0001 Yabancı Paralı Kredi
- 400.20 T.C. Merkez Bankası Kredileri
 - 400.20.0001 Kredi
- 400.21 T.C. Merkez Bankası Döviz Endeksli Kredi
 - 400.21.0001 Döviz Endeksli Kredi
- 400.22 T.C. Merkez Bankası Yabancı Paralı Kredi
 - 400.22.0001 Yabancı Paralı Kredi
- 400.30 Bankası Kredileri
 - 400.30.0001 Kredi
- 400.31 Bankası Döviz Endeksli Krediler
 - 400.31.0001 Döviz Endeksli Kredi
- 400.32 Bankası Yabancı Paralı Krediler
 - 400.32.0001 Yabancı Paralı Kredi
 - 400.32.0001 Yabancı Paralı Kredi
- 401 MERKEZ BİRLİĞİ KREDİLERİ
 - 401.00 Genel İhtiyaç
 - 401.10 Tohumluk
 - 401.20 Kimyevi Gübre
 - 401.30 Zirai Mücadele İlacı
 - 401.40 Karma Hayvan Yemleri
 - 401.50 Petrol Ürünleri
 - 401.60 Zirai Alet Makine
 - 401.70 Hazır Ortak Ürünleri
 - 401.80 Levazım Maddeleri
 - 401.85 Yapı ve Tesis Kredileri

401.90 Diğer Krediler

402 BÖLGE BİRLİĞİ KREDİLERİ

402.00 Genel İhtiyaç

402.10 Tohumluk

402.20 Kimyevi Gübre

402.30 Zirai Mücadele İlacı

402.40 Karma Hayvan Yemleri

402.50 Petrol Ürünleri

402.60 Zirai Alet Makine

402.70 Hazır Ortak Ürünleri

402.80 Levazım Maddeleri

402.85 Yapı ve Tesis Kredileri

402.90 Diğer Krediler

405 ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER

406 MEVDUAT

407 ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER

408 MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKLARI (-)

409 DİĞER MALİ BORÇLAR

409.00 Bina Bağışı (Sadece Bölge Birliklerince kullanılacaktır.)

42 TİCARİ BORÇLAR

420 SATICILAR

420.00 Merkez Birliğine Borçlar

420.00.0010 Tohumluk

420.00.0020 Kimyevi Gübre

420.00.0030 Zirai Mücadele İlaçları

420.00.0040 Karma Hayvan Yemleri

420.00.0050 Petrol Ürünleri

420.00.0060 Zirai Alet ve Makine

420.00.0070 Hazır Ortak Ürünleri

402.00.0080 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri

402.00.0090 Diğer

420.10 Bölge Birliklerine Borçlar

420.10.0010 Tohumluk

420.10.0020 Kimyevi Gübre

420.10.0030 Zirai Mücadele İlaçları

420.10.0040 Karma Hayvan Yemleri

420.10.0050 Petrol Ürünleri

420.10.0060 Zirai alet ve Makine

420.10.0070 Hazır Ortak Ürünleri

420.10.0080 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri

420.10.0090 Diğer

420.30 Kooperatiflere Borçlar

420.30.0010 Tohumluk

420.30.0020 Kimyevi Gübre

420.30.0030 Zirai Mücadele İlaçları

420.30.0040 Karma Hayvan Yemleri

420.30.0050 Petrol Ürünleri

420.30.0060 Zirai Alet ve Makine

420.30.0070 Hazır Ortak Ürünleri

420.30.0080 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri

420.30.0090 Diğer

420.40 Bağlı Ortaklıklara Borçlar

420.50 İştiraklere Borçlar

420.70 Satıcılara Borçlar

420.70.1000 Tohumluk Satıcıları

420.70.2000 Gübre Satıcıları

420.70.3000 Zirai İlaç Satıcıları

420.70.4000 Yem Satıcıları

420.70.5000 Zirai Alet Satıcıları

420.70.9000 Diğer Satıcılar

420.80 Yurt Dışı Satıcılara Borçlar

420.90 Diğer Satıcılara Borçlar

421 BORÇ SENETLERİ

422 BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)

426 ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR

426.00 Alıcılardan Alınan Depozito ve Teminatlar

426.90 Diğer Kişi ve Kuruluşlardan Alınan Depozito ve
Teminatlar

429 DİĞER TİCARİ BORÇLAR

43 DİĞER BORÇLAR

432 İŞTİRAKLERE BORÇLAR

432.01.....

432.02.....

(İştirak ismine göre bölümlenir.)

433 BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR

433.00 Gübre Sektörü ile İlgili Ortaklıklar

433.10 Yem Sektörü ile İlgili Ortaklıklar

433.70

433.90 Diğer

434 TEŞKİLAT İÇİ DİĞER BORÇLAR

434.00 Merkez Birliğine Borçlar

434.10 Bölge Birliklerine Diğer Borçlar

434.30 Kooperatiflere Diğer Borçlar

(İhtiyaç hasıl olduğunda 334 gibi bölümlenir.)

435 KANUNİ KARŞILIKLARDAN BORÇLAR

(Merkez Birliğince kullanılacak)

436 DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR

436.01 Senetli Diğer Çeşitli Borçlar

436.10 Senetsiz Diğer Çeşitli Borçlar

437 DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)

**438 KAMUYA OLAN ERTELENMİŞ VEYA
TAKSİTLENDİRİLMİŞ BORÇLAR**

44 ALINAN AVANSLAR

440 ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI

440.00 Yurt İçi Alıcılardan Alınan Avanslar

440.00.0010 Tohum Alım Avansları

440.00.0020 Gübre Alım Avansları

440.00.0030 Zirai Mücadele İlaç Alım Avansları

440.00.0040 Karma Hayvan Yemi Alım Avansları

440.00.0050 Petrol Ürünleri Alım Avansları

440.00.0060 Zirai Alet ve Makine Alım Avansları

440.00.0070 Hazır Ortak Ürünleri Alım Avansları

440.00.0080 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri Alım
Avansları

440.00.0090 Diğer Ürün Alım Avansları

440.80 Yurt Dışı Alıcılardan Alınan Avans

440.80.0010 Tohum Alım Avansları

440.80.0020 Gübre Alım Avansları

440.80.0030 zirai Mücadele İlaç Alım Avansları

440.80.0040 Karma Hayvan Yemi Alım Avansları

440.80.0050 Petrol Ürünleri Alım Avansları

440.80.0060 Zirai Alet ve Makine Alım Avansları

440.80.0070 Hazır Ortak Ürünleri Alım Avansları

440.80.0080 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri Alım
Avansları

440.80.0090 Diğer Ürün Alım Avansları

440.81 Ortaklardan Alınan İhtiyaç Madde Avansı

440.82 Alınan Ürün Alım Avansı

440.90 Diğer Sipariş Avansları

449 ALINAN DİĞER AVANSLAR

47 BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI

472.00 Kıdem Tazminatı Karşılıkları

472.10 Emeklilik İkramiyeleri Karşılıkları

472.90 Diğer Emeklilik Ödemeleri Karşılıkları

474 ALCK. NEDENİYLE MÜLK ED. GAYRİMENKUL KARŞ.

474.00 Araziler

474.10 Arsalar

474.20 Binalar

474.90 Diğer

479 DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

479.00 Dahili Sigorta Risk Karşılıkları

48 GEL. YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUKLARI

480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER

481.10 Kredi Faiz Gelirleri

481.60 Diğer Faiz Gelirleri

481.70 Kira Gelirleri

481.80 Komisyon Gelirleri

481.90 Diğer Gelirler

481 GİDER TAHAKKUKLARI

481.00 Üretim Giderleri

481.10 Araştırma Geliştirme Giderleri

481.20 Pazarlama Satış Dağıtım Giderleri

481.30 Genel Yönetim Giderleri

481.40 Finansman Giderleri

481.40.0001 T.C. Ziraat Bankası Kredileri

481.40.0002 Merkez Birliği Kredileri

481.40.0003 Bölge Birliği Kredileri

481.90 Diğer Giderler**482 ERTELENMİŞ GELİRLER****49 DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR**

492 GEL. YIL. ERTELENEN VEYA TERKİN EDİLECEK KDV

493 TESİSE KATILMA PAYLARI

499 DİĞER ÇEŞİTLİ UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

5 ÖZ KAYNAKLAR**50 ÖDENMİŞ SERMAYE**

500 SERMAYE

501 ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-)

52 SERMAYE YEDEKLERİ

522 M.D.V. YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI

523 İŞTİRAKLER YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI

524 ORTAKLARDAN ALINAN DESTEKLEME FONU

525 ORTAKLARDAN ALINAN BİNA BAĞIŞ FONU

525.60 Ortaklardan Alınan Bina Bağışları

525.70 Kullanılan Bina Bağışları

529 DİĞER SERMAYE YEDEKLERİ**54 KÂR YEDEKLERİ**

540 YASAL YEDEKLER

540.00 Yedek Akçe

541 STATÜ YEDEKLERİ

542 OLAĞANÜSTÜ YEDEKLER

548 DİĞER KÂR YEDEKLERİ

549 ÖZEL FONLAR**549.10 Destekleme Fonu****549.20 Yatırım ve Geliştirme Fonu****549.30 Tasfiye Fonu****549.40 Yenileme Fonu****549.50 Ortak Dışı İşlem Fonu****549.90 Diğer Özel Fonlar****57 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI****570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI****570.00 Ortak İşçi Geçmiş Yıllar Kârı**

570.00.0001 ... Yılı Kârı

570.10 Ortak Dışı Geçmiş Yıllar Kârı

570.10.0001 Yılı Kârı

58 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI**580 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI****580.00 Ortak İçi Geçmiş Yıllar Zararları**

580.00.0001 Yılı Zararı

580.10 Ortak Dışı Geçmiş Yıllar Zararları

580.10.0001 Yılı Zararı

59 DÖNEM NET KÂRI/ZARARI**590 DÖNEM NET KÂRI****590.00 Ortak İçi Dönem Net Kârı****590.10 Ortak Dışı Dönem Net Kârı****591 DÖNEM NET ZARARI (-)****591.00 Ortak İçi Dönem Net Zararı****591.10 Ortak Dışı Dönem Net Zararı**

GELİR –GİDER HESAPLARI**60 BRÜT SATIŞLAR****600 YURT İÇİ SATIŞLAR****600.10 Tohumluk Satışlar**

- 600.10.0001 Hububat Satışları
- 600.10.0002 Bakliyat Satışları
- 600.10.0003 Endüstri Bitkileri Satışları
- 600.10.0004 Yumru Bitki Satışları
- 600.10.0005 Yağlı Tohum Satışları
- 600.10.0006 Meyve Fidesi Satışları
- 600.10.0007 Sebze Tohumu Satışları
- 600.10.0008 Yem Bitkileri
- 600.10.0900 Diğer Tohumluk Satışlar

600.20 Kimyevi Gübre Satışları

- 600.20.0001 Azotlu Gübreler
- 600.20.0002 Fosforlu Gübreler
- 600.20.0003 Potaslı Gübreler
- 600.20.0004 Kompoze Gübreler
- 600.20.0005 Sıvı Gübreler
- 600.20.0006 Damla Gübreler
- 600.20.0007 Yaprak Gübreler
- 600.20.0008 Mikro Element Gübreler
- 600.20.0009 Organik Gübreler
- 600.20.0010 Tarım Kireci
- 600.20.0011 Hormonlar
- 600.20.0900 Diğer Gübre Satışları

600.30 Zirai Mücadele İlaç Satışları

- 600.30.0001 Böcek Öldürücüler
- 600.30.0002 Örümcek Öldürücüler

600.30.0003 Kış Mücadele İlaçları ve Yazlık Yağlar

600.30.0004 Fümigantlar Nematositler ve Toprak

Fümigantları

600.30.0005 Kemirici ve Yumuşakça Öldürücüler

600.30.0006 Mantar Öldürücüler

600.30.0007 Yabamı Ot Öldürücüler

600.30.0008 Zirai Müc. Kullanılan Diğer Maddeler

600.30.0009 Potasyum Karbonat

600.30.0900 Diğer Zirai Mücadele İlaçları

600.40 Karma Hayvan Yemleri

600.40.0001 Büyükbaş Hayvancılık

600.40.0002 Küçükbaş Hayvancılık

600.40.0003 Kümes Hayvanları

600.40.0004 Arıcılık

600.40.0005 İpek Böcekçiliği

600.40.0006 Büyükbaş Hayvan Besiciliği

600.40.0007 Küçükbaş Hayvan Besiciliği

600.40.0008 Kanatlı Hayvan Besiciliği

600.40.0009 Balık Yemleri

600.40.0010 Dane Yemleri

600.40.0011 Değirmencilik Kalıntıları

600.40.0012 Bitkisel Yağ Sanayi Kalıntıları

600.40.0013 Fermantasyon Sanayi Yan Ürünleri

600.40.0014 Nişasta Üretimi Yan Ürünleri

600.40.0015 Şeker Endüstrisi Yan Ürünleri

600.40.0016 Hayvanlardan Elde Edilen Yem Ürünleri

600.40.0017 Mineral ve Vitamin Yemler

600.40.0900 Diğer Hayvan Yemleri

600.50 Petrol Ürünleri Satışları

- 600.50.0001 Motorin
- 600.50.0002 Benzin
- 600.50.0003 Madeni Yağ
- 600.50.0900 Diğer Petrol Ürünleri

600.60 Zirai Alet ve Makine Satışları

- 600.60.0001 Traktörler
- 600.60.0002 Toprak İşleme Makineleri
- 600.60.0003 Tohum Yatağı Hazırlama Makineleri
- 600.60.0004 Ekim ve Dikim makineleri
- 600.60.0005 Gübreleme Makineleri
- 600.60.0006 Hasat ve Harman Makineleri
- 600.60.0007 Sulama Makineleri
- 600.60.0008 Tahmil Tahliye ve Nakil Vasıtaları
- 600.60.0009 Bitki Koruma Bak. Mak. Sistem ve Elemanları
- 600.60.0010 Hayvan Yetiştirmede Kullanılan Makine ve Sistemler
- 600.60.0900 Diğer Zirai Alet ve Makineler

600.70 Hazır Ortak Ürünleri

- 600.70.0001 Hububat
- 600.70.0002 Bakliyat
- 600.70.0003 Endüstri Bitkileri
- 600.70.0004 Yumru Bitkileri
- 600.70.0005 Yağlı Tohumlar
- 600.70.0006 Meyve Fidesi
- 600.70.0007 Sebze Tohumları
- 600.70.0008 Yem Bitkileri
- 600.70.0900 Diğer Tohumlar

600.80 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri

- 600.80.0001 Basılı Kağıt

- 600.80.0002 Kırtasiye
- 600.80.0003 Gıda Maddeleri
- 600.80.0004 Makineler (Hesap, Yazı, Video, TV, Telefon, Faks)
- 600.80.0005 Atölye Malzemeleri
- 600.80.0006 Sıhhi Tesisat Malzemeleri
- 600.80.0007 Elektrik Malzemeleri
- 600.80.0008 Bilgisayar Malzemeleri
- 600.80.0009 Ambalaj Malzemeleri
- 600.80.0010 Kitaplar
- 600.80.0011 Giyim, Kuşam Malzemeleri
- 600.80.0012 Temizlik Malzemeleri
- 600.80.0013 Devir Alınan Malzemeler
- 600.80.0014 Büro Malzemeleri (Masa, Sandalye, Sehpa vb.)
- 600.80.0900 Diğer

600.90 Diğer Ticari Mal Satışları

- 600.90.0001 Sera Tesis Malları
- 600.90.0002 Zirai Mücadele ve Alet Makineleri
- 600.90.0003 Hayvancılık Alet ve Makineleri
- 600.90.0004 Diğer Tarımsal İhtiyaç Maddeleri
- 600.90.0005 İş ve İrat Hayvanları
- 600.90.0006 Temel Gıda Maddeleri
- 600.90.0007 Yapı ve Yakacak Malzemeleri
- 600.90.0060 Su Ürünleri Malları
- 600.90.0070 El Sanatları Malları
- 600.90.0080 Tüketim Malları
- 600.90.0900 Sair Ücret Mallar

600.99 Ortak Dışı Satışlar

- 600.99.0010 Tohumluk

- 600.99.0020 Kimyevi Gübre
- 600.99.0030 Zirai Mücadele İlaçları
- 600.99.0040 Karma Hayvan Yemleri
- 600.99.0050 Zirai Alet ve Makine
- 600.99.0060 Hazır Ortak Ürünleri
- 600.99.0070 Petrol Ürünleri
- 600.99.0900 Diğer

601 YURT DIŞI SATIŞLAR

602 DİŐER GELİRLER

602.00 Merkez Birliği Komisyon Gelirleri

- 602.00.0100 İhtiyaç Madde Komisyonları
- 602.00.0200 Donatma Madde Komisyonları
- 602.00.0300 Ortak Dışı İŞlem Komisyonları
- 602.00.0900 Diğer Satış Komisyonları

602.10 Bölge Birlikleri Komisyon Gelirleri

602.20 Kooperatif Komisyon Gelirleri

602.70 Vergi İadeleri

603 KREDİ GELİRLERİ

603.00 Kısa Vadeli Kredi Faizleri

- 603.00.0001 Genel İhtiyaç Kredi Faizleri
- 603.00.0002 Tohumluk
- 603.00.0003 Gübre
- 603.00.0004 Zirai Mücadele
- 603.00.0005 Akaryakıt
- 603.00.0006 Hayvancılık
- 603.00.0007 Su Ürünleri
- 603.00.0008 El Sanatları
- 603.00.0009 Tüketim ve Pazarlama
- 603.00.0010 Diğer Kısa Vadeli Kredi Faizleri

- 603.00.0011 Taksitlendirilen Kredi Faizleri
- 603.00.0012 Ertelenen Kredi Faizleri
- 603.00.0013 İdari Takipteki İşletme Kredileri
- 603.00.0014 İdari Takipteki Yatırım Kredileri
- 603.00.0015 Kanuni Takipteki Kredi Faizleri
- 603.00.00016 Kooperatiflere Verilen Krediler
- 603.00.00017 Bölge Birliklerine Verilen Krediler

603.10 Uzun Vadeli Kredi Faizleri

- 603.10.0001 Hayvancılık Donatma Kredi Faizleri
- 603.10.0002 Diğer Donatma Kredi Faizleri
- 603.10.0003 Yapı ve Tesis Kredi Faizleri
- 603.10.0004 Arazi Edindirme Kredi Faizleri
- 603.10.0005 Verimleştirme ve İyileştirme Kredileri
- 603.10.0006 Tarımsal Sanayi Kredileri
- 603.10.0009 Diğer Yatırım Kredi Faizleri
- 603.10.0011 Taksitlendirilen Kredi Faizleri
- 603.10.0012 Ertelenen Kredi Faizleri
- 603.10.0016 Kooperatiflere Verilen Kredi Faizleri
- 603.10.0017 Bölge Birliklerine Verilen Kredi Faizleri

603.80 Diğer Kredi Faizleri

603.90 Kredi Komisyon Gelirleri

61 SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)

610 SATIŞTAN İADELER (-)

- 610.10 Tohumluk İadeleri
- 610.20 Kimyevi Gübre İadeleri
- 610.30 Zirai Mücadele İlaç İadeleri
- 610.40 Karma Hayvan Yemi İadeleri
- 610.50 Zirai Alet ve Makine İadeleri
- 610.70 Petrol İadeleri

610.90 Diğer Satış İadeleri**611 SATIŞ İSKONTOLARI (-)****612 DİĞER İNDİRİMLER (-)****62 SATIŞLARIN MALİYETİ (-)****620 SATILAN MAMULLER MALİYETİ (-)****621 SATILAN TİCARİ MALLAR MALİYETİ (-)****621.10 Tohumluk Satış Maliyeti**

621.10.0001 Hububat Tohumluğu Maliyeti

621.10.0002 Bakliyat Tohumluğu Satış Maliyeti

621.10.0003 Endüstri Bitkileri Satış Maliyeti

621.10.0004 Yumru Bitkiler Satış Maliyetleri

621.10.0005 Yağlı Tohumlar Satış Maliyeti

621.10.0006 Meyve Fideleri Maliyeti

621.10.0007 Sebze Tohumları Satış Maliyeti

621.10.0008 Yem Bitkileri

621.10.0900 Diğer Tohumluk Satış Maliyeti

621.20 Kimyevi Gübre Satış Maliyeti

621.20.0001 Azotlu Gübreler

621.20.0002 Fosforlu Gübreler

621.20.0003 Potashlı Gübreler

621.20.0004 Kompoze Gübreler

621.20.0005 Sıvı Gübreler

621.20.0006 Damla Gübreler

621.20.0007 Yaprak Gübreler

621.20.0008 Mikro Element Gübreler

621.20.0009 Organik Gübreler

621.20.0010 Tarım Kireci

621.20.0011 Hormonlar

621.20.0900 Diğer Gübreler

621.30 Zirai Mücadele İlaç Satış Maliyeti

- 621.30.0001 Böcek Öldürücüler
- 621.30.0002 Örümcek Öldürücüler
- 621.30.0003 Kış Mücadele İlaçları ve Yazlık Yağlar
- 621.30.0004 Fümigantlar Nemotositler ve Toprak Fümügantları
- 631.30.0005 Kemirici ve Yumuşakça Öldürücüler
- 631.30.0006 Kemirici ve Yumuşakça Öldürücüler
- 631.30.0007 Yabancı Ot Öldürücüler
- 631.30.0008 Zirai Müc. Kullanılan Diğer Maddeler
- 631.30.0009 Potasyum Karbonat
- 631.30.0900 Diğer Zirai Mücadele İlaçları

621.40 Karma Hayvan Yem Satış Maliyeti

- 621.40.0001 Büyükbaş Hayvancılık
- 621.40.0002 Küçükbaş Hayvancılık
- 621.40.0003 Kümes Hayvanları
- 621.40.0004 Arıcılık
- 621.40.0005 İpek Böcekçiliği
- 621.40.0006 Büyükbaş Hayvan Besiciliği
- 621.40.0007 Küçükbaş Hayvan Besiciliği
- 621.40.0008 Kanatlı Hayvan Besiciliği
- 621.40.0009 Balık Yemleri
- 621.40.0010 Dane Yemleri
- 621.40.0011 Değirmencilik Kalıntıları
- 621.40.0012 Bitkisel Yağ Sanayi Kalıntıları
- 621.40.0013 Fermantasyon Sanayi Yan Ürünleri
- 621.40.0014 Nişasta Üretimi Yan Ürünleri
- 621.40.0015 Şeker Endüstrisi Yan Ürünleri
- 621.40.0016 Hayvanlardan Elde Edilen Yem Ürünleri

621.40.0017 Mineral ve Vitamin yemler

621.40.0900 Diğer Hayvan Yemleri

621.50 Petrol Ürünleri Satış Maliyeti

621.50.0001 Motorin

621.50.0002 Benzin

621.50.0003 Madeni Yağ

621.50.0900 Diğer Petrol Ürünleri

621.60 Zirai Alet ve Makine Satış Maliyeti

621.60.0001 Traktörler

621.60.0002 Toprak İşleme Makineleri

621.60.0003 Tohum Yatağı Hazırlama Makineleri

621.60.0004 Ekim ve Dikim Makineleri

621.60.0005 Gübreleme Makineleri

621.60.0006 Hasat ve Harman Makineleri

621.60.0007 Sulama Makineleri

621.60.0008 Tahmil Tahliye ve Nakil Vasıtaları

621.60.0009 Bitki Koruma ve Bak. Mak. Sistem ve
Elemanları

621.60.0010 Hayvan Yetiştirilmede Kullanılan Makine ve
Sistemler

621.60.0900 Diğer Zirai Alet ve Makineler

621.70 Hazır Ortak Ürünleri Satış Maliyeti

621.70.0001 Hububat

621.70.0002 Bakliyat

621.70.0003 Endüstri Bitkileri

621.70.0004 Yumru Bitkileri

621.70.0005 Yağlı Tohumlar

621.70.0006 Meyve Fidesi

621.70.0007 Sebze Tohumları

621.70.0008 Yem Bitkileri

621.70.0900 Diğer Tohumlar

621.80 Basılı Kağıt ve Levazım Maddeleri Maliyeti

621.80.0001 Basılı Kağıt

621.80.0002 Kırtasiye

621.80.0003 Gıda Maddeleri

621.80.0004 Makineler (Hesap, Yazı, Video, TV, Telefon,
Faks)

621.80.0005 Atölye Malzemeleri

621.80.0006 Sıhhi Tesisat Malzemeleri

621.80.0007 Elektrik Malzemeleri

621.80.0008 Bilgisayar Malzemeleri

621.80.0009 Ambalaj Malzemeleri

621.80.0010 Kitaplar

621.80.0011 Giyim, Kuşam Malzemeleri

621.80.0012 Temizlik Malzemeleri

621.80.0013 Devir Alınan Malzemeler

621.80.0014 Büro Malzemeleri (Masa, Sandalye, Sehpa vb.)

621.80.0900 Diğer

621.90 Diğer Ticari Mal Satış Maliyeti

621.90.0001 Sera Tesis Malları

621.90.0002 Zirai Mücadele ve Alet Makineleri

621.90.0003 Hayvancılık Alet ve Makineleri

621.90.0004 Diğer Tarımsal İhtiyaç Maddeleri

621.90.0005 İş ve İrat Hayvanları

621.90.0006 Temel Gıda Maddeleri

621.90.0007 Yapı ve Yakacak Malzemeler

621.90.0060 Su Ürünleri Malları

621.90.0070 El Sanatları Malları

621.90.0080 Tüketim Malları

621.90.0900 Sair Ticari Mallar

621.99 Ortak Dışı Satışlar Maliyeti

621.99.0010 Tohumluk

621.99.0020 Kimyevi Gübre

621.99.0030 Zirai Mücadele İlaçları

621.99.0040 Karma Hayvan Yemleri

621.99.0050 Zirai Alet ve Makine

621.99.0060 Hazır Ortak Ürünleri

621.99.0070 Petrol Ürünleri

621.99.0900 Diğer

622 SATILAN HİZMET MALİYETİ (-)

624 KREDİ GELİRLERİ MALİYETİ (-)

625 MEVDUAT MALİYETİ (-)

63 FAALİYET GİDERLERİ (-)

630 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ (-)

631 PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ (-)

632 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (-)

64 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GELİR VE KARLAR

640 İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GELİRLERİ

640.00 Temettü Gelirleri

**640.10 Yönetim ve Denetim Kurulu Üyelikleri Temettü
Gelirleri**

640.90 Diğer Temettü Gelirleri

641 BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ

641.00 Temettü Gelirleri

**641.10 Yönetim ve Denetim Kurulu Üyelikleri Temettü
Gelirleri**

641.90 Diğer Temettü Gelirleri

642 FAİZ GELİRLERİ**642.00 Mevduat Faiz Gelirleri****642.10 Teşkilat İçi Faiz Gelirleri****642.90 Diğer Faiz Gelirleri****643 KOMİSYON GELİRLERİ****643.00 Teşkilat İçi Komisyon Gelirleri****643.90 Diğer Komisyon Gelirleri****644 KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR****644.00 Menkul Kıymet Değer Düşüklüğü****644.10 Şüpheli Ticari Alacaklar****644.20 Diğer Şüpheli Alacaklar****644.30 Kredi Karşılıkları****644.40 Stok Değer Düşüklüğü Karşılıkları****644.50 İştirakler Değer Düşüklüğü****644.60 Bağlı Ortaklıklar Değer Düşüklüğü****644.90 Aktifle İlgisi Olmayan Karşılıklar****645 MENKUL KIYMET SATIŞ KARLARI****646 KAMBIYO KARLARI****647 REESKONT FAİZ GELİRLERİ****647.00 Borç Senetleri****647.10 Alacak Senetleri****648 BORSA DEĞER ARTIŞ KARLARI****649 DİĞER OLAĞAN GELİR VE KARLAR****649.00 Kira Gelirleri****649.10 Özel İşletmecilik (Kamp, Kreş) Gelirleri****649.20 Duran Varlık Satış Karları****649.30 İştirak ve Bağlı Ort. Devir Karları****649.40 Artık-Hurda Satış Kârları****649.50 Hizmetten Yararlandırma Gelirleri**

649.60 Gayrimenkul İşletmesi Gelirleri

649.70 Sayım Fazlası Gelirleri

649.90 Diğer Olağan Gelir ve Kârlar

65 DİĞER FAALİYETLERDEN OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)

653 KOMİSYON GİDERLERİ (-)

653.00 Hisse Senetleri Alım-Satım Komisyonları

653.10 Tahvil Satın Alma Giderleri

653.20 Hazine Bonosu Satış Giderleri

653.90 Diğer Menkul Kıymet Alım-Satım Giderleri

654 KARŞILIK GİDERLERİ (-)

654.00 Menkul Kıymet Değer Düşüklüğü

654.10 Şüpheli Ticari Alacaklar

654.20 Diğer Şüpheli Alacaklar

654.30 Kredi Karşılıkları

654.40 Stok Değer Düşüklüğü Karşılıkları

654.60 İştirakler Değer Düşüklüğü

654.70 Bağlı Ortaklıklar Değer Düşüklüğü

654.90 Diğer Karışık Giderleri

655 MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI (-)

655.00 Hisse Senetleri Satış Zararları

655.10 Tahvil Satış Zararları

655.20 Hazine Bonosu Satış Zararları

656 KAMBİYO ZARARLARI (-)

657 REESKONT FAİZ GİDERLERİ (-)

657.00 Borç Senetleri

657.10 Alacak Senetleri

658 BORSA DEĞER AZALIŞ ZARARLARI (-)

659 DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)

659.10 Özel İşletmecilik (Kamp, Kreş) Giderleri

659.20 Duran Varlık Satış Zararları

659.30 İştirak ve Bağlı Ort. Devir Zararları

659.40 Artık-Hurda Satış Zararları

659.50 Stok Değer Düşüklüğü Zararı

659.60 Gayrimenkul İşletmesi Giderleri

659.70 Sayım Noksanı Giderleri

659.90 Diğer Olağan Gider ve Zararlar

66 FİNANSMAN GİDERLERİ (-)

660 KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)

661 UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)

67 OLAĞAN DIŞI GELİR VE KARLAR

671 ÖNCEKİ DÖNEM GELİR VE KÂRLARI

679 DİĞER OLAĞAN DIŞI GELİR VE KÂRLAR

679.30 Hasar Fazlası Tazminat Gelirleri

679.40 İrat Kaydedilen Depozito ve Teminatlar

679.50 Alınan Diğer Ceza ve Teminatlar

679.90 Diğer Çeşitli Olağandışı Gelir ve Karlar

68 OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)

680 ÇALIŞMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLARI (-)

681 ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARARLARI (-)

689 DİĞER OLAĞAN DIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)

689.10 Elden Çıkarılacak Stok Satış Zararları

689.30 Tazminatla Karşılanmayan Hasarlar

689.40 İrat Kaydedilen Depozito ve Teminatlar

689.41 İhbar Tazminatları

689.50 Ödenen Diğer Ceza ve Tazminatlar

689.90 Diğer Çeşitli Olağan Dışı Gider ve Zararlar

69 DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI

690 DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI

691 DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞ. (-)

692 DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI

7. MALİYET HESAPLARI
70 MALİYET MUHASEBESİ BAĞLANTI HESAPLARI

71 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ

710 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME GİDERLERİ

711 DİREKT İLK MADDE VE MALZEME YANSITMA HESABI

72 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ

720 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ

721 DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HESABI

73 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ

730 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ

731 GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI

74 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ

740 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ

741 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ YANSITMA HESABI

75 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ

750 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ

**751 ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ YANSITMA
HESABI**

76 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ

760 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ

760.00 İlk Madde ve Malzeme Giderleri

760.00.0001 Gıda Maddeleri Giderleri

760.00.0002 Kırtasiye Malzemesi Giderleri

760.00.0003 Demirbaş Malzemesi

760.00.0004 Temizlik Malzemesi

760.00.0005 Elektrik Malzemesi

760.00.0006 Tesisat Malzemesi

760.00.0007 Alet Edevat

760.00.0008 Ambalaj

760.00.0009 Yakıt Giderleri

760.00.0900 Diğer Malzemeler

760.10 İşçi Ücret Giderleri

760.10.0001 Aylık Ücretler

760.10.0002 Yakacak Yardımı

760.10.0003 Konut yardımı

760.10.0004 Taşıt Yardımı

760.10.0005 Gıda Yardımı

760.10.0006 Yemek Yardımı

760.10.0007 Çocuk-Aile Yardımı

760.10.0008 Fazla Çalışma Ücretleri

760.10.0009 İzin Yardımı

760.10.0010 İkramiyeler

760.10.0011 Teşvik Primleri

760.10.0012 Bayram Harçlıkları

760.10.0013 Doğum Yardımı

760.10.0014 Ölüm Yardımı

760.10.0015 Evlenme Yardımı

760.10.0016 S.S.K. Primi İşveren Hissesi

760.10.0017 Tasarrufu Teşvik Fonu İşveren Payı

760.10.0018 Personel Yollukları

760.10.0019 İhbar Tazminatları

760.10.0020 Kıdem Tazminatları

760.10.0021 İkram Ödenekleri

760.10.0022 Temsil Ödenekleri

760.20 Memur Ücret ve Giderleri

760.20.0001 Aylık Ücretler

760.20.0002 Yakacak Yardımı

- 760.20.0003 Konut Yardımı
- 760.20.0004 Taşıt Yardımı
- 760.20.0005 Gıda Yardımı
- 760.20.0006 Yemek Yardımı
- 760.20.0007 Çocuk-Aile Yardımı
- 760.20.0008 Fazla Çalışma Ücretleri
- 760.20.0009 İzin Yardımı
- 760.20.0010 İkramiyeler
- 760.20.0011 Teşvik Primleri
- 760.20.0012 Bayram Harçlıkları
- 760.20.0013 Doğum Yardımı
- 760.20.0014 Ölüm Yardımı
- 760.20.0015 Evlenme Yardımı
- 760.20.0016 S.S.K. Primi İşveren Hissesi
- 760.20.0017 Tasarrufu Teşvik Fonu İşveren Payı
- 760.20.0018 Personel Yollukları
- 760.20.0019 İhbar Tazminatları
- 760.20.0020 Kıdem Tazminatları
- 760.20.0021 İkram Ödenekleri
- 760.20.0022 Temsil Ödenekleri
- 760.30 Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler**
- 760.30.0001 Elektrik Giderleri
- 760.30.0002 Su Giderleri
- 760.30.0003 Taşıma Giderleri
- 760.30.0004 Dışarıya Yaptırılan Bakım ve Onarım Giderleri
- 760.30.0005 PTT Giderleri
- 760.30.0006 Tercüme Giderleri
- 760.30.0007 Danışma Giderleri
- 760.30.0008 Dışarıya Yaptırılan Eğitim Hizmetleri Giderleri

760.30.0900 Diğer Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler

760.40 Çeşitli Giderler

760.40.0001 İlan ve Reklam Giderleri

760.40.0002 Numune ve Eşantiyon Giderleri

760.40.0003 Sergi-Fuar Giderleri

760.40.0004 Sigorta Giderleri

760.40.0019 Diğer Çeşitli Giderler

760.50 Vergi Resim ve Harçlar

760.50.0001 Damga Vergisi

760.50.0002 Motorlu Taşıt Vergisi

760.50.0003 Emlak Vergisi

760.50.0004 Belediye Vergi ve Resimleri

760.50.0900 Diğer Vergi Resim ve Harçlar

760.60 Amortisman ve Tükenme Payları

760.60.0001 Yer altı ve Yerüstü Düzenleri

760.60.0002 Binalar Amortismanı

760.60.0003 Tesis Makine ve Cihazlar

760.60.0004 Taşıt Araç ve Gereçleri

760.60.0005 Döşeme ve Demirbaşlar

760.60.0006 Yapılmakta Olan Yatırımlar

760.60.0007 Gayri Maddi Duran Varlıklar

760.60.0008 Özel tükenmeye Tabi Varlıklar

760.60.0900 Diğer Amortismanlar

760.70 Finansman Giderleri

761 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ

YANSITMA HESABI

77 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ

770 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ

770.00 İlk Madde ve Malzeme Giderleri

- 770.00.0001 Gıda Maddeleri Giderleri
- 770.00.0002 Kırtasiye Malzemesi Giderleri
- 770.00.0003 Demirbaş Malzemesi
- 770.00.0004 Temizlik Malzemesi
- 770.00.0005 Elektrik Malzemesi
- 770.00.0006 Tesisat Malzemesi
- 770.00.0007 alet Edevat
- 770.00.0008 Ambalaj
- 770.00.0009 Yakıt Giderleri
- 770.00.0900 Diğer Malzemeler

770.10 İşçi Ücret ve Giderleri

- 770.10.0001 Aylık Ücretler
- 770.10.0002 Yakacak Yardımı
- 770.10.0003 Konut Yardımı
- 770.10.0004 Taşıt Yardımı
- 770.10.0005 Gıda Yardımı
- 770.10.0006 Yemek Yardımı
- 770.10.0007 Çocuk-Aile Yardımı
- 770.10.0008 Fazla Çalışma Ücretleri
- 770.10.0009 İzin Yardımı
- 770.10.0010 İkramiyeler
- 770.10.0011 Teşvik Primleri
- 770.10.0012 Bayram Harçlıkları
- 770.10.0013 Doğum Yardımı
- 770.10.0014 Ölüm Yardımı
- 770.10.0015 Evlenme Yardımı
- 770.10.0016 S.S.K. Primi İşveren Hissesi
- 770.10.0017 Tasarrufu Teşvik Fonu İşveren Payı
- 770.10.0018 Personel Yollukları

- 770.10.0019 İhbar Tazminatları
- 770.10.0020 Kıdem Tazminatları
- 770.10.0021 İkram Ödenekleri
- 770.10.0022 Temsil Ödenekleri
- 770.10.0026 Sosyal Yardım Zammı

770.20 Memur Ücret ve Giderleri

- 770.20.0001 Aylık Ücretler
- 770.20.0002 Yakacak Yardımı
- 770.20.0003 Konut Yardımı
- 770.20.0004 Taşıt Yardımı
- 770.20.0005 Gıda Yardımı
- 770.20.0006 Yemek Yardımı
- 770.20.0007 Çocuk-Aile Yardımı
- 770.20.0008 Fazla Çalışma Ücretleri
- 770.20.0009 İzin Yardımı
- 770.20.0010 İkramiyeler
- 770.20.0011 Teşvik Primleri
- 770.20.0012 Bayram Harçlıkları
- 770.20.0013 Doğum Yardımı
- 770.20.0014 Ölüm Yardımı
- 770.20.0015 Evlenme Yardımı
- 770.20.0016 S.S.K. Primi İşveren Hissesi
- 770.20.0017 Tasarrufu Teşvik Fonu İşveren Payı
- 770.20.0018 Personel Yollukları
- 770.20.0019 İhbar Tazminatları
- 770.20.0020 Kıdem Tazminatları
- 770.20.0021 İkram Ödenekleri
- 770.20.0022 Temsil Ödenekleri
- 770.20.0023 Müfettiş Yollukları

- 770.20.0024 Kontrolör Yollukları
- 770.20.0025 Emekli Sandığı İşveren Katkısı
- 770.20.0026 Sosyal Yardım Zammı
- 770.20.0027 Emekli Sandığı Vakfı Emekli Keseneği
- 770.20.0050 Yönetim Kurulu Huzur Ücretleri
- 770.20.0051 Yönetim Kurulu Yurt İçi Yollukları
- 770.20.0052 Yönetim Kurulu Yurt Dışı Yollukları
- 770.20.0053 Yönetim Kurulu Temsil Ödenekleri
- 770.20.0054 Diğer Yönetim Kurulu Giderleri
- 770.20.0055 Denetim Kurulu Huzur Ücretleri
- 770.20.0056 Denetim Kurulu Yurt İçi Yollukları
- 770.20.0057 Denetim Kurulu Yurt Dışı Yollukları
- 770.20.0058 Denetim Kurulu Temsil Ödenekleri
- 770.20.0059 Diğer Denetim Kurulu Giderleri

770.30 Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler

- 770.30.0001 Elektrik Giderleri
- 770.30.0002 Su Giderleri
- 770.30.0003 Taşıma Giderleri
- 770.30.0004 Dışarıya Yaptırılan Bakım ve Onarım Giderleri
- 770.30.0005 PTT Giderleri
- 770.30.0006 Tercüme Giderleri
- 770.30.0007 Danışma Giderleri
- 770.30.0008 Dışarıya Yaptırılan Eğitim Hizmetleri Giderleri
- 770.30.0015 Staj ve Kurs Giderleri
- 770.30.0016 Konferans ve Seminer Giderleri
- 770.30.0900 Diğer Dışardan Sağlanan Fayda ve Hizmetler

770.40 Çeşitli Giderler

- 770.40.0001 İlan ve Reklam Giderleri
- 770.40.0002

- 770.40.0003
- 770.40.0004 Sigorta Giderleri
- 770.40.0005 Mesleki Teşekkül Aidatları
- 770.40.0006 Genel Kurul Giderleri
- 770.40.0007 Kiralar
- 770.40.0008 Gazete-Kitap-Mecmua
- 770.40.0009
- 770.40.0010 Sivil Savunma Giderleri
- 770.40.0011 Sınav Giderleri
- 770.40.0012 Taşıt Giderleri
- 770.40.0013 Temsil-İkram Giderleri
- 770.40.0014 Yardım ve Teberrular
- 770.40.0015
- 770.40.0016
- 770.40.0017 Yayın Gideri
- 770.40.0018 Kuruluş Giderleri
- 770.40.00019 Diğer Çeşitli Giderler

770.50 Vergi Resim ve Harçlar

- 770.50.0001 Damga Vergisi
- 770.50.0002 Motorlu Taşıt Vergisi
- 770.50.0003 Emlak Vergisi
- 770.50.0004 Belediye Vergi ve Resimleri
- 770.50.0005 Eğitime Katkı Payı
- 770.50.0009 Mahkeme ve Noter
- 770.50.0900 Diğer Vergi Resim ve Harçlar

770.60 amortisman ve Tükenme Payları

- 770.60.0001 Yer altı ve Yerüstü Düzenleri
- 770.60.0002 Binalar Amortismanı
- 770.60.0003 Tesis Makine ve Cihazlar

- 770.60.0004 Taşıt Araç ve Gereçleri
- 770.60.0005 Döşeme ve Demirbaşlar
- 770.60.0006 Yapılmakta Olan Yatırımlar
- 770.60.0007 Gayri Maddi Duran Varlıklar
- 770.60.0008 Özel Tükenmeye Tabi Varlıklar
- 770.60.0900 Diğer Amortismanlar

770.70 Finansman Giderleri

771 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI

78 FİNANSMAN GİDERLERİ

780 FİNANSMAN GİDERLERİ

780.70 Çıkarılmış Kısa Vadeli Menkul Kıymet Faizleri

- 780.70.0001 Finansman Bonosu Faizleri
- 780.70.0002 V.D.M.K. Faizleri

780.71 Uzun Vadeli Menkul Kıymet Faizleri

- 780.71.0001 Finansman Bonosu Faizleri
- 780.71.0002 Tahvil Faizleri
- 780.71.0003 V.D.M.K. Faizleri

780.72 Kısa Vadeli Banka Kredisi Faizleri

- 780.72.0001 Genel İhtiyaç Kredi Gelirleri Maliyeti
- 780.72.0002 Tohumluk Kredi Maliyeti
- 780.72.0003 Gübre Kredi Maliyeti
- 780.72.0004 Zirai Mücadele Kredi Maliyeti
- 780.72.0005 Akaryakıt Kredi Maliyeti
- 780.72.0006 Hayvancılık Kredi Maliyeti
- 780.72.0007 Su Ürünleri Kredi Maliyeti
- 780.72.0008 El Sanatları Kredi Maliyeti
- 780.72.0009 Tüketim ve Pazarlama Kredi Maliyeti
- 780.72.0010 Taksitlendirilen Kredi Maliyeti
- 780.72.0011 Ertelenen Krediler

780.72.0900 Diğer Kısa Vadeli Banka Krediler Maliyeti

780.73 Uzun Vadeli Banka Kredisi Faizleri

780.73.0001 Hayvancılık Donatma Kredi Maliyeti

780.73.0002 Diğer Donatma Kredi Maliyeti

780.73.0003 Yapı ve Tesis Kredi Maliyeti

780.73.0004 Arazi Edindirme Kredi Maliyeti

780.73.0005 Verimleştirme ve İyileştirme Kredi Maliyeti

780.73.0006 Tarımsal Sanayi Kredi Maliyeti

780.73.0007 Taksitlendirilen Kredi Maliyeti

780.73.0008 Ertelenen Kredi Maliyeti

780.73.0900 Diğer Yatırım Kredileri

780.74 Diğer Kurum ve Kuruluşlardan Kısa Vadeli Kredi Faizleri

780.74.0001 Merkez birliğinden Alınan Kredi Faizleri

780.74.0002 Bölge Birliğinden Alınan Kredi Faizleri

780.74.0003 Kooperatiflerden Alınan Kredi Faizleri

780.74.0900 Diğer Kurum ve Kuruluşlardan Alınan Kredi Faizleri

780.75 Diğer Kurum ve Kuruluşlardan Alınan Uzun Vadeli Kredi Faizleri

780.75.0001 Merkez Birliğinden Alınan Kredi Faizleri

780.75.0002 Bölge Birliğinden Alınan Kredi Faizleri

780.75.0003 Kooperatiflerden Alınan Kredi Faizleri

780.75.0900 Diğer Kurum ve Kuruluşlardan Alınan Kredi Faizleri

780.76 Kısa Vadeli Borçlanmadan Doğan Kur Farkları

780.76.0001 Kredisi Kur Farkları

780.77 Uzun Vadeli Borçlanmadan Doğan Kur Farkları

780.77.0001 Kredisi Kur Farkları

780.78 Satıcılara Verilen Faizler

780.78.0001 Merkez Birliği Kısa Vadeli Borçlanma Faizleri

780.78.0002 Bölge Birliği Kısa Vadeli Borçlanma Faizleri

780.78.0003 Kooperatifler Kısa Vadeli Borçlanma Faizleri

780.78.0004 Yurt İçi Satıcılar Kısa Vadeli Borçlanma
Faizleri

780.78.0005 Yurt Dışı Satıcılara Kısa Vadeli Borçlanma
Faizleri

780.78.0009 Diğer Satıcılara Kısa Vadeli Borçlanma Faizleri

780.78.0010 Merkez Birliği Uzun Vadeli Borçlanma Faizleri

780.78.0011 Bölge Birliği Uzun Vadeli Borçlanma Faizleri

780.78.0012 Kooperatifler Uzun Vadeli Borçlanma Faizleri

780.78.0013 Yurt İçi Satıcılar Uzun Vadeli Borçlanma
Faizleri

780.78.00014 Yurt Dışı Satıcılara Uzun Vadeli Borçlanma
Faizleri

780.78.0090 Diğer Satıcılara Uzun Vadeli Borçlanma
Faizleri

780.79 Diğer Finansman Giderleri

780.79.0001 Diğer Kısa Vadeli Finansman Giderleri

780.79.0002 Diğer Uzun Vadeli Finansman Giderleri

781 FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI

NAZİM HESAPLAR

90 TEMİNAT MEKTUPLARI

900 TEMİNAT MEKTUBUNDAN ALACAKLAR

900.00 Teminat Mektubu Teslim Alanlar

900.10 Teslim Alınan Teminat Mektubu Cüzdanı

901 TEMİNAT MEKTUBUNDAN BORÇLAR

901.00 Teminat Mektubu Aldığımız Bankalar

901.10 Teminat Mektubu Teslim Edenler

91 SENETLER

- 910 ORTAKLARDAN ALINAN BORÇ SENETLERİ
- 911 ORTAKLARDAN ALINAN BORÇ SENET. SAHİPLERİ
- 912 T.C. ZİRAAT BANKASINDAKİ BORÇ SENTELERİ
- 913 BİRLİKLERDEKİ BORÇ SENETLERİ
- 914 ACİZ VESİKASINA BAĞLI BORÇ SENETLERİ
- 915 ACİZ VESİKASINA BAĞLI BORÇ SENET. SAHİPLERİ

92 MENKUL KIYMETLER

- 920 HİSSE SENETLERİ CÜZDANI
- 921 HİSSE SENETLERİ ALACAKLI HESABI
- 922 ÖZEL KESİM TAHVİL SENET VE BONOLARI
- 923 ÖZEL KESİM TAHVİL SENET VE BONO ALACAKLI HESABI
- 924 KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONOLARI
- 925 KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONO ALACAKLI HESABI

93 KUPONLAR

- 930 HİSSE SENETLERİ KUPONLARI
- 931 HİSSE SENETLERİ KUPONLARI ALACAKLI HESABI
- 932 ÖZEL KES. TAHVİL SENET VE BONO KUPONLARI
- 933 ÖZEL KES. TAHVİL SENET VE BONO KUP. ALACAKLI HESABI
- 934 KAMU KES. TAHVİL SENET VE BONO KUPONLARI
- 935 KAMU KES. TAHVİL SENET VE BONO KUP. ALACAKLI HESABI

94 DİĞER MENKULLER

- 940 KONSİNYE EMTİA
- 941 KONSİNYE EMTİA SAHİPLERİ
- 942 EMANET EMTİA

- 943 EMANET EMTİA SAHİPLERİ
- 944 REHİNLİ EMTİA
- 945 REHİNLİ EMTİA SAHİPLERİ
- 95 GAYRİMENKULLER
 - 950 İPOTEKLİ GAYRİMENKULLER
 - 950 İPOTEKLİ GAYRİMENKUL SAHİPLERİ
 - 951 İPOTEKLİ GAYRİMENKUL SAHİPLERİ
- 96 KANUNEN KABUL EDİLMEYEN GİDERLER VE VERGİYE TABİ OLMAYAN GELİRLER
 - 960 KANUNEN KABUL EDİLMEYEN GİDERLER
 - 961 KANUNEN KABUL EDİLMEYEN GİDERLER ALACAKLI HESABI
 - 962 VERGİYE TABİ OLMAYAN GELİRLER
 - 963 VERGİYE TABİ OLMAYAN GELİRLER ALACAKLI HESABI
- 97 YABANCI PARALI İŞLEMLER
 - 970 YABANCI PARA MEVCUTLARI
 - 971 YABANCI PARA VAZİYETİ
- 98 İZ DEĞERLİ NAZİM HESAPLAR
 - 980 TAPULAR
 - 981 TAPU ALACAKLI HESABI
 - 982 KASA ANAHTARLARI
 - 983 KASA ANAHTARLARI ALACAKLI HESABI
 - 984 ÇEKLER
 - 985 ÇEK SAHİPLERİ
 - 986 TAHSİL-TEDİYE, FATURA VE FATURA YER GEÇ. VES.
 - 986.00 Tahsil Fişleri
 - 986.10 Tediye Fişleri
 - 986.20 Faturalar

986.30 Sevk İrsaliyesi

986.40 Gider Pusulası

986.90 Diğer

987 TAHSİL-TEDİYE, FAT. VE FAT. YER. GEÇ. VES.

ALACAKLI HESABI

987.00 Tahsil Fişleri

987.10 Tediye Fişleri

987.20 Faturalar

987.30 Sevk İrsaliyesi

987.40 Gider Pusulası

987.90 Diğer

988 DİĞER İZ DEĞERLİ KIYMETLER

989 DİĞER İZ DEĞERLİ KIYMETLER ALACAKLI HESABI

AYRINTILI STOK HESAP PLANI

AYRINTILI STOK HESAP PLANI**153.10 TOHURLUKSTOKLARI****153.10.0001 Hububat**

153.10.0001.0100 Cinsi Buğday Tohumu

0101..... Cinsi Buğday Tohumu

0199

153.10.0001.0200 Cinsi Arpa Tohumu

0201 Cinsi Arpa Tohumu

0299

153.10.0001.0300 Cinsi Mısır Tohumu

0301Cinsi Mısır Tohumu

0399

153.10.0001.0400 Cinsi Çeltik Tohumu

0401Cinsi Çeltik Tohumu

0499

153.10.0001.0500 Cinsi Yulaf Tohumu

0501Cinsi Yulaf Tohumu

0599

153.10.0001.0600 Cinsi Çavdar Tohumu

0601Cinsi Çavdar Tohumu

0699

153.10.0001.0700

153.10.0001.0800

153.10.0001.9900 Diğer Hububat Tohumları

153.10.0002 Bakliyat

153.10.0002.0100 Cinsi Nohut Tohumluğu

0101..... Cinsi Nohut Tohumluğu

0199

153.10.0002.0200 Cinsi Mercimek Toh.

0201..... Cinsi Mercimek Toh.

0299

153.10.0002.0300 Cinsi Fasulye Tohuml.

0301 Cinsi Fasulye Tohuml.

0399

153.10.0002.0400

153.10.0002.9900 Diğer Bakliyat Tohumları

153.10.0003 Endüstri Bitkileri

153.10.0003.0100 Cinsi Anason Tohumu

0199

153.10.0003.0200 Cinsi kenevir Tohumu

0299

153.10.0003.0300 Cinsi Keten Tohumu

0399

153.10.0003.0400 Cinsi Pamuk Tohumu

0499

153.10.0003.0500 Cinsi Şeker Pancarı Tohumu

0599

153.10.0003.0600 Cinsi Tütün Tohumu

0699

153.10.0003.0700

153.10.0003.0800

153.10.0003.9900 Diğer Endüstri Bitkileri

153.10.0004 Yumru Bitkiler

153.10.0004.0100 Cinsi Soğan Tohumu

0199

1531.0.0004.0200 Cinsi Patates Tohumu

0299

153.10.0004.9900 Diğer Yumru Bitki Tohumları

153.10.0005 Yağlı Tohumlar

153.10.0005.0100 Cinsi Ayçiçeği Tohum.
0199

153.10.0005.0200 Cinsi Soya Tohumu
0299

153.10.0005.0300 Cinsi Susam Tohumu
0399

153.10.0005.0400 Cinsi Yer Fıstığı Tohum
0499

153.10.0005.9900 Diğer Yağlı Tohumlar

153.10.0006 Meyve Fidesi

153.10.0006.0100 Fidan

153.10.0006.0200 Fide

153.10.0006.9900 Diğer

153.10.0007 Sebze Tohumları

153.10.0007.0100 Cinsi Kavun Tohumu

153.10.0007.0200 Cinsi Karpuz Tohumu

153.10.0007.0300 Cinsi Hıyar Tohumu

153.10.0007.0400 Cinsi Domates Tohumu

153.10.0007.0500 Cinsi Biber Tohumu

153.10.0007.9900 Diğer Sebze Tohumları

153.10.0008 Yem Bitkileri

153.10.0900 Diğer Tohumlar

153.20 KİMYEVİ GÜBRE

153.20.0001 Azotlu Gübreler

153.20.0001.0100 % 21 Amonyum Sülfat

153.20.0001.0110 % 21 Amonyum Nitrat

153.20.0001.0111 % 26 Amonyum Nitrat

153.20.0001.0115 % 33 Amonyum Nitrat

153.20.0001.0120 Kalsiyum Nitrat

153.20.0001.0130 Üre

153.20.0001.9900 Diğer Azotlu Gübreler

153.20.0002 Fosforlu Gübreler

153.20.0002.0100 Süper Fosfat

153.20.0002.0110 % 42-44 TSP

153.20.0002.9900 Diğer Fosforlu Gübreler

153.20.0003 Potashlı Gübreler

153.20.0003.0100 Potasyum Sülfat

153.20.0003.0110 Potasyum Klorur

153.20.0003.0120 Potasyum Nitrat

153.20.0003.9900 Diğer Potashlı Gübreler

153.20.0004 Kompoze Gübreler

153.20.0004.0100 15.15.15. Kompoze

153.20.0004.0111 20.20.0 Kompoze

153.20.0004.0112 25.5.0 Kompoze

153.20.0004.0113 25.5.10. Kompoze

153.20.0004.0114 25.10.10 Kompoze

153.20.0004.0115 26.13.0 Kompoze

153.20.0004.0116 8.24.8 Kompoze

153.20.0004.0117 10.25.20 Kompoze

153.20.0004.0118 18.46.0 DAP

153.20.0004.0120 MAP

153.20.0004.9900 Diğer Kompoze Gübreler

153.20.0005 Sıvı Gübreler

153.20.0005.0100 Azotlu Sıvı Gübreler

153.20.0005.0200 Fosforlu Sıvı Gübreler

153.20.0005.0300 Potaslı Sıvı Gübreler

153.20.0005.9900 Diğer Sıvı Gübreler

153.20.0006 Damla Gübreler

153.20.0006.0100 Damla Gübreler

153.20.0006.0200 Fosforlu Damla Gübreler

153.20.0006.0300 Potaslı Damla Gübreler

153.20.0006.990 Diğer Damla Gübreler

153.20.0007 Yaprak Gübreler

153.20.0007.0100 Azotlu Yaprak Gübreler

153.20.0007.0200 Fosforlu Yaprak Gübreler

153.20.0007.0300 Potaslı Yaprak Gübreler

153.20.0007.9900 Diğer Yaprak Gübreler

153.20.0008 Mikro Element Gübreler

153.20.0008.0100 Çinko

153.20.0008.0200 Demir

153.20.0008.0300 Bakır

153.20.0008.0400 Kükürt

153.20.0008.9900 Diğer

153.20.0009 Organik Gübreler

153.20.0009.0100

153.20.0009.0200

153.20.0009.0300

153.20.0009.0400

153.20.0009.9900 Diğer Organik Gübreler

153.20.0010 Tarım Kireci

153.20.0010.0100

153.20.0010.0200

153.20.0010.0300

153.20.0010.0400

153.20.0010.9900 Diğer

153.20.0011 Hormonlar

153.20.0011.0100

153.20.0011.0200

153.20.0011.0300

153.20.0011.0400

153.20.0011.9900 Diğer

153.20.0900 Diğer Kimyevi Gübreler

153.30 ZİRAİ MÜCADELE İLAÇLARI

(Zirai mücadele ilaçları stok kartlarında ilacın ticari ismi, ambalaj ve fiyatlarına göre takip edebilir.)

153.30.0001 Böcek Öldürücüler

153.30.0001.0100 Klorlu Hidrokarbonlar

0101 Organik Fosforular

0102 Karbamatlar

0103 Sentetik Pretroidler

0104 Yazlık Yağlar

9900 Diğer

153.30.0002 Örümcek Öldürücüler

153.30.0002.0100 Halojen ve Oksijenler

0101 Amin ve Hidrazin Türevleri

0102 Dinitrojenal ve Esterler

0103 Kükürtlüler

0104 Organik Kalaylılar

9900 Diğer

153.30.0003 Kış Mücadele İlaçları ve Yazlık Yağlar

153.30.0003.0100

9900 Diğer

153.30.0004 Fümigantlar Nematositler ve Toprak Fümigantları

153.30.0003.0100

9900 Diğer

153.30.0005 Kemirici ve Yumuşakça Öldürücüler

153.30.0005.0100

153.30.0005.9900 Diğer

153.30.0006 Mantar Öldürücüler

153.30.0006.0100 Fümigantlar

0101 Nematositler

9900 Diğer

153.30.0007 Yabancı Ot Öldürücüler

153.30.0007.0100 Phenoxy Bileşikleri

0101 Benzoik Asitler

0102 Klorlu Alifatik Asitler

0103 Karbamatlar

0104 Dinitro Anilinler

0105 Ahilidler

0106 Üre Bileşikleri

0107 Heterosiklin N Türevleri

0108 Nitrofenol Türevleri

9900 Diğer

153.30.0008 Zira Mücadelede Kullanılan Diğer Maddeler**153.30.0009 Potasyum Karbonat****153.30.0900 Diğer Zirai Mücadele İlaçları****153.40 KARMA HAYAN YEMİ STOKLARI****153.40.0001 Büyükbaş Hayan Yemleri**

13.40.0001.0100 Buzağı Yemleri

0101

0102

0103 Sığır Yemleri

0104

9900 Diğer

153.40.0001 Küçükbaş Hayvan Yemleri

153.40.0002.0100 Kuzu Yemleri

0101

0102

0103 Koyun Yemleri

0104

0105 Keçi Yemleri

0106

9900 Diğer

153.40.0003 Kümes Hayvanları Yemleri

153.40.0003.0100 Cıvcıv Yemleri

0101

0102

0103 Piliç Yemleri

0104

0105 Tavuk Yemleri

0106

0107 Hindi Yemleri

0108

9900 Diğer

153.40.0004 Arıcılık

153.40.0005 İpek Böcekçiliği

153.40.0006 Büyükbaş Hayvan Besiciliği

153.40.0007 Küçükbaş Hayvan Besiciliği

153.40.0008 Kanatlı Hayvan Besiciliği

153.40.0009 Balık Yemleri

153.40.0009.0100

- 0101 Alabalık Yemleri
- 0103 Sazan Yemleri
- 0104
- 0105 Çipura Yemleri
- 0106 Levrek Yemleri
- 0107 Kefal Yemleri
- 9900 Diğer Balık Yemleri

153.40.0010 Dane Yemleri**153.40.0010.0100 Tahıl Çeşitleri**

- 0101 Arpa
- 0102 Buğday
- 0103 Çavdar
- 0104 Mısır
- 0105 Yulaf
- 0106 Darı
- 0107 Pirinç
- 0199

153.40.0010.0200 Baklagiller

- 0201 Bakla
- 0202 Bezelye
- 0203 Fiğ
- 0204 Keçi Boynuzu
- 0205 Lüpen (Acı Bakla)
- 0206 Mercimek
- 0207 Nohut
- 0208 Soya Fasulyesi
- 0299
- 9900 Diğer Dane Yemleri

153.40.0011 Değirmencilik Kalıntıları

153.40.0011.0100 Buğday Kepeği

0101

0199

153.40.0011.0200 Çavdar Kepeği

0101

0299

153.40.0011.0300 Pirinç Kepeği

0301

0399

153.40.011.0400 Razmol

0401

0499

153.40.0011.0500 Bonkalite

0501

0599

153.40.0011.0600 Arpa Kırma Ezmesi

0601

0699

9900 Diğer Değirmencilik Kalıntıları

153.40.0012 Bitkisel Yağ Sanayii Kalıntıları (Küspeler)

153.40.0012.0100 Aspir Küspesi

0101

0199

153.40.0012.0200 Ayçiçeği Küspesi

0201

0299

153.40.0012.0300 Fındık Küspesi

0301

0399

153.40.0012.0400 Haşhaş Küspesi

0401

0499

153.40.0012.0500 Kendir Küspesi

0501

0599

153.40.0012.0600 Keten Küspesi

0601

0699

153.40.0012.0700 Kolza Küspesi

0701

0799

153.40.0012.0800 Pamuk Küspesi

0801

0899

153.40.0012.0900 Soya Küspesi

0901

0999

153.40.0012.1000 Yer Fıstığı Küspesi

1001

1099

153.40.0012.1100 Susam Küspesi

1101

1199

9900 Diğer Küspeler

153.40.0013 Fermantasyon Sanayi Yan Ürünleri

153.40.0013.0100 Malt Çili

0101

0199

153.40.0013.0200 Malt Pasası

0201

0299

153.40.0013.0300 Maya

0301

0399

9900 Diğer Fermantasyon Ürünleri

153.40.0014 Nişasta üretimi Yan Ürünleri

153.40.0014.0100 Mısır Glütenu

0101

0199

153.40.0014.0200 Mısır Kepeği

0201

0299

153.40.0014.0300 Mısır Nişastası

0301

0399

153.40.0014.0400 Mısır Özü Küspesi

0401

0499

9900 Diğer Nişasta Ürünleri

153.40.0015 Şeker Endüstrisi Kalıntıları

153.40.0015.0100 melas

0101

0199

153.40.0015.0200 Melaslı Pancar Pasası

0201

0299

153.40.0015.0300 Yemlik Şeker

0301

0399

9900 Diğer Şeker Endüstrisi Kalıntıları

153.40.0016 Hayvanlardan Elde Edilen Yem Maddeleri

153.40.0016.0100 Balık Unu

0101

0199

153.40.0016.0200 Et Unu

0201

0299

153.40.0016.0300 Kemik Unu

0301

0399

153.40.0016.0400 Kadavra Unu

0401

0499

153.40.0016.0500 Kan Unu

0501

0599

153.40.0016.0600. Hayvansal Yağlar

0601

0699

153.40.0016.0700 Süt Tozu

0701

0799

9900 Diğer Hayvanlardan Elde Edi. Yem Mad.

153.40.0017 Mineral ve Vitamin Yemler

153.40.0017.0100 Kireç Taşı

0101

0199

153.40.0017.0200 Mermer Tozu

0201

0299

153.40.0017.0300 Kemik Unları

0301

0399

153.40.0017.0400 Fosfat Kayası Unu

0401

0499

153.40.0017.0500 Yemelik Tuzu

0501

0599

153.40.0017.0600 Mineral Premiksler

0601

0699

153.40.0017.0700 Vitamin Premiksleri

0701

0799

9900 Diğer Mineral ve Vitamin Yemler**153.40.0900 Diğer Hayvan Yemleri****153.50 PETROL ÜRÜNLERİ****153.50.0001 Motorin****153.50.0001.0100 Motorin**

0101

0199

153.50.0002 Benzin**153.50.0002.0100 Normal Benzin**

0101

0199

153.50.0002.0200 Süper Benzin

0201

0299

153.50.0002.0300 Kurşunsuz Benzin

0301

0399

153.50.0003 Madeni Yağlar

153.50.0003.0100 Motor Yağları

0101

0199

153.50.0003.0200 Şanzuman yağları

0201

0299

153.50.0003.0300 Hidrolik Yağları

0301

0399

153.50.0003.0400 Gres Yağları

0401

0499

153.50.0900 Diğer Petrol Ürünleri

153.50.0900.0100 Gaz Yağı

0101

0199

153.50.0900.0200 Kalorifer Yakıtı

0201

0299

153.50.0900.0300 Antifiriz

0301

0399

153.50.0900.0400 Saf Su

0401

0499

153.50.0900.0500 Mazot Filtreleri

0501

0599

153.50.0900.0600 Yağ Filtreleri

0601

0699

153.50.0900.0700 Mazot Varili

0701

0799

153.50.0900.0800 Hava Filtreleri

0801

0899

153.50.0900.0900 Motorin Katkı Maddeleri

0901

0999

153.50.0900.1000 Benzin Katkı Maddeleri

1001

1099

153.50.0900.1100 Madeni Yağ Katkı Maddeleri

1101

1199

9900 Diğer

153.60 ZİRAİ ALET VE MAKİNE STOKLARI**153.60.0001 Traktörler**

153.60.0001.0100 Büyük Traktörler

0101

0199

153.60.0001.0200 Bahçe Traktörler

0201

0299

9900 Diğer Traktör Malzemeleri

153.60.0002 Toprak İşleme Makinaları**153.60.0002.0100 Pulluk**

0101

0199

153.60.0002.0200 Çizel

0201

0299

153.60.0002.0300 Toprak Frezesi

0301

0399

153.60.0002.0400 One-Way

0401

0499

153.60.0002.0500 Kültivatörler

0501

0599

153.60.0002.0600 Tırmıklar

0601

0699

153.60.0002.0700 Merdaneler

0701

0799

153.60.0002.0800 apa Aletleri

0801

0899

153.60.0002.0900 Tapanlar (Sürgüleri)

0901

0999

153.60.0002.1000 Alet ve Makine Kombinasyonları

1001

1099

9900 Diğer Toprak İşleme Alet ve Mak.

153.60.0003 Tohum Yatağı Hazırlama Makinaları

153.60.0004 Ekim ve Dikim Makinaları

153.60.0004.0100 Hububat Mibzerleri

0101

0199

153.60.0004.0200 Tohum Eken Mibzerler

0201

0299

153.60.0004.0300 Pamuk Mibzeri

0301

0399

153.60.0004.0400 Ayçiçek Ekim Makinası

0401

0499

153.60.0004.0500 Patates Dikim Makinası

0501

0599

153.60.0004.0600 Nohut Ekme Makinası

0601

0699

153.60.0004.0700 Tütün Dikme Makinası

0701

0799

153.60.0004.0800 Fide Dikim Makinası

0801

0899

153.60.0004.0900 Fidan Dikim Makinası

0901

0999

153.60.0004.1000 Toprak Burgusu

1001

1099

9900 Diğer Ekim ve Dikim Makinaları

153.60.0005 Gübreleme Makinaları

153.60.0005.0100 Gübre Serpme Makinası

0101

0199

9900 Diğer Gübreleme Makinaları

153.60.0006 Hasat ve Harman Makinaları

153.60.0006.0100 Biçer Döğerler

0101

0199

153.60.0006.0200 Harman Makinası

0201

0299

153.60.0006.0300 Patates Sökme Makinası

0301

0399

153.60.0006.0400 Mercimek Biçme Makinası

0401

0499

153.60.0006.0500 Ayçiçeği Hasat Makinası

0501

0599

153.60.0006.0600 Pancar Sökme Makinası

0601

0699

153.60.0006.0700 Çeltik Hasat Makinası

0701

0799

153.60.0006.0800 Meyve Hasat Makinası

0801

0899

153.60.0006.0900 Sebze Hasat Makinası

0901

0999

153.60.0006.1000 Çiçek Hasat Makinası

1001

1099

153.60.0006.1100 Tütün Hasat Makinası

1101

1199

153.60.0006.1200 Çay Hasat Makinası

1201

1299

153.60.0006.1300 Fındık Harman Makinası

1301

1399

153.60.0006.1400 Balya Makinası

1401

1499

153.60.0006.1500 Ot Biçme Makinası

1501

1599

153.60.0006.1600 Ot Toplama Tırnağı

1601

1699

9900 Diğer Hasat ve Harman Makinaları

153.60.0007 Sulama Makinaları

153.60.0007.0100 Motopomplar

0101

0199

153.60.0007.0200 Santrifujlu Pompalar

0201

0299

153.60.0007.0300 Dalgıç Pompa

03010

0399 Diğer

153.60.0007.0400 Yağmurlama Boruları

0401

0499

153.60.0007.0500 Yağmurlama Başlıkları

0501

0599 Diğer

153.60.0007.0600 Salma Sulama Düzenleri

0601

0699 Diğer

9900 Diğer Sulama Makinaları

153.60.0008 Tahmil-Tahliye ve Depolama Vasıtaları

153.60.0008.0100 Römorklar

0101

0199

153.60.0008.0200 Su Tankerleri

153.60.0008.0300 Elvatörler

0301

0302

153.60.0008.0400 Konveyörler

0401

0499

153.60.0008.0500 At Arabaları

0501

0599

153.60.0008.0600 Helezonlu Götürücüler

0601

0699

153.60.0008.0700 Bantlı Götürücüler

0701

0799

153.60.0008.0800 Depolama Tesisleri

0801

0899

153.60.0008.0900 Saman Aspiratörleri

0901

0999

9900 Diğer Ekim ve Dikim Makinaları

153.60.0009 Bitki Koruma ve Bak. Mak. Sistem ve Elemanları

153.60.0009.0100 Bitki Budama, Aşılama ve Düzeltme Mak.

0101

0199

153.60.0009.0200 Atmosferik Etmenlere Koruma Sis. ve Elm.

0201

0299

153.60.0009.0300 Çapa Alet ve Makinası

0301

0399

153.60.0009.0400 pülverizatörler

0401

0499

153.60.0009.0500 Atomizörler

0501

0599

153.60.0009.0600 Sisleyiciler

0601

0699

153.60.0009.0700 Tozlayıcılar

0701

0799

9900 diğer bitki Koruma ve Bak. Mak. Sis. Elm.

153.60.0010 Hayvan Yetiştirirmede Kullanılan Makine ve Sistemler

153.60.0010.0100 Hayvan Besleme Sistemleri

0101

0199

153.60.0010.0200 Hayvan taşıma, Tedavi ve Kontrol Araçları

0201

0299

153.60.0010.0300 Yem Hazırlama Sistemleri

0301

0399

153.60.0010.0400 Su ve Sıvı Yem Dağıtım Sistemleri

0401

0499

153.60.0010.0500 Kuru Yem Dağıtım Sistemleri

0501

0599

153.60.0010.0600 Süt Sağım Makinaları

0601

0699

153.60.0010.0700 Süt Soğutma Tankları

0701

0799

153.60.0010.0800 Süt Tankerleri

0801

0899

153.60.0010.0900 Kuluçka Makinaları

0901

0999

153.60.0010.1000 Cıvciv Büyütme Makinaları

1001

1099

153.60.0010.1100 Elektrikli Tel Çitler

1101

1199

9900 Diğer Hayvan Yet. Kul. Mak. Sis.

153.60.0900 Diğer Tarımsal Alet ve Makinalar**153.60.0900.0100 Ölçme ve Kayıt Edici Cihazlar**

0101

0199

153.60.0900.0200 Ambalajlama Makinaları

0201

0299

153.60.0900.0300 Gübre Hazırlama Ekipmanları

0301

0399

**153.60.0900.0400 Hayvan Gübresi ve Diğer Tarımsal
Artıkları Toplama ve Değerlendirme
Tesisleri**

0401

0499

153.60.0900.0500 Sellektörler

0501

0599

153.60.0900.0600 Kantarlar

0601

0699

**153.60.0900.0700 Isıtma, Serinletme, Soğutma ve
Çimlendirme, Bakım, Temizleme Aygıt
Sistemleri**

0701

0799

153.60.0900.0800 Motorlu Testereler

0801

0899

153.60.0900.0900 Lastikler

0901

0999

153.60.0900.1000 Brandalar

1001

1099

153.60.0900.1100 Jeneratörler ve Transformatörler

1101

1199

153.60.0900.1200 Arı Kovanları

1201

1299

153.60.0900.1300 Oraklar

1301

1399

153.60.0900.1400 Akümülatörler

1401

1499

153.60.0900.1500 Stop Lambaları

1501

1599

153.60.0900.1600 Hortumlar

1601

1699

153.60.0900.1700 Kayışlar

1701

1799

153.60.0900.1800 Avadanlık

1801

1899

153.60.0900.1900 Kalibraj Makinaları

1901

1999

9900 Diğer

153.70 HAZIR ORTAK ÜRÜNLER**153.60.0001 Hububat****153.60.0002 Bakliyat****153.60.0003 Endüstri Bitkileri****153.60.0004 Yumru Bitkileri****153.60.0005 Yağlı Tohumlar****153.60.0006 Meyve Fidesi****153.60.0007 Sebze Tohumları****153.60.0008 Yem Bitkileri****153.60.0900 Diğer****153.80 BASILI KAĞIT VE LEVAZIM MADDELERİ****153.80.0001 Basılı Kağıt**

153.80.0001.0100

9900

153.80.0002 Kırtasiye

153.80.0002.0100

9900

153.80.0003 Gıda Maddeleri

153.80.0003.0100

9900

153.80.0004 Makinalar

153.80.0004.0100

9900

153.80.0005 Atölye Malzemeleri

153.80.0005.0100

9900

153.80.0006 Sıhhi tesisat Malzemeleri

153.80.0006.0100

9900

153.80.0007 Elektrik Malzemeleri

153.80.0007.0100

9900

153.80.0008 Bilgisayar Malzemeleri

153.80.0008.0100

9900

153.80.0009 Ambalaj Malzemeleri

153.80.0008.0100

9900

153.80.0010 Kitaplar

153.80.0010.0100

9900

153.80.0011 Giyim, Kuşam Malzemeleri

153.80.0011.0100

9900

153.80.0012 Temizlik Malzemeleri

153.80.0012.0100

9900

153.80.0013 Devir Alınan Malzemeler

153.80.0013.0100

9900

153.80.0014 Büro Malzemeleri

153.80.0014.010

9900

153.80.0900 Diğer**153.90 DİĞER TİCARİ MAL STOKLARI****153.90.0001 Sera Tesis Malları**

153.90.0001.0100 Sera Konstrüksiyon Malzemeleri

0101 TE Demiri

0102

0103 Lama

0104

0105 Köşebent

0106

0107 Demir Boru

0199

153.90.0001.0200 Sera Camı

0201

0299

153.90.0001.0300 Plastik Sera Örtüsü

0301

0399

153.90.0001.0400 Antipas Boyalar

0401

0499

153.90.0001.0500 Bezir Yağı ve Tozu

0501

0599

153.90.0001.9900 Diğer Sera Malları

153.90.0002 Zirai Mücadele Alet ve Makinalar

153.90.0002.0100 Pülverizatörler

0101

0102

0103 Çekilir Pülverizatörler

0104

0105 Traktör Monteli Pülverizatörler

0199

153.90.0002.0200 Atomizörler

0201

0299

153.90.0002.0300 Sisleyiciler

0301

0399

153.90.0002.0400 Tozlayıcılar

0401

0499

9900 Diğer Z.M.İlaç Alet ve Mak.

153.90.0003 Hayvancılık Alet ve Makinaları**153.90.0003.0100 Süt Sağım Makinaları**

0101

0199

153.90.0003.0200 Yem Karma Makinaları

0201

0299

153.90.0003.0300 Yayık

0301

0399

153.90.0003.0400 Kovan

0401

0499

153.90.0003.0500 Bal Süzme Makinası

0501

0599

9900 Diğer Hayvancılık Alet ve Mak.

153.90.0004 Diğer Tarımsal İhtiyaç Maddeleri

153.90.0004.0100 Plastik Ambalaj Malzemeleri

0101 Plastik Bidon

0102 Plastik Torba ve Çuvallar

0199

153.90.0004.0200 Kağıt Ambalaj Malzemeleri

0201

0299

153.90.0004.0300 Tahta Ambalaj Malzemeleri

0301

0399

153.90.0004.0400 Yağlı Balya Teli

0401

0499

153.90.0004.0500 Bağcılık Malzemeleri

0501

0599

153.90.0004.0600 Balık Ağları

0601

0699

153.90.0004.0700 İp

0701

0799

153.90.0004.0800 Çuval

0801

0899

153.90.0004.0900 Kükürt

0901

0999

153.90.0004.1000 Kireç

1001

1099

9900 Diğer

153.90.0005 İş ve İrat Hayvanları

153.90.0005.0100 İş Hayvanları

0101

0199

153.90.0005.0200 Büyükbaş İrat Hayvanları

0201 İnekler

0202 Düveler

0203 Buzağılar

0204 Tosunlar

0205 Erkek Danalar

0206 Dişi Danalar

0207 Boğalar

0299

153.90.0005.0300 Küçükbaş İrat Hayvanları

0301 Kuzular

0302 Toklular

0303 Koyunlar

0304 Koçlar

0399

0400 Oğlaklar

0401

0402 Çebiçler

0403 Erkeçler

0404 Keçiler

0405 Tekeler

0406 Diğer Keçiler

153.90.0005.0500 Kanatlı İrat Hayvanları

0501

0599

9900 Diğer İş İrat Hayvanları

153.90.0006 Temel Gıda Maddeleri

153.90.0006.0100 Un

0101

0199

153.90.0006.0200 Makarna

0101

0199

153.90.0006.0200 Makarna

0201

0299

153.90.0006.0300 Yağ

0301

0399

153.90.0006.0400 Bakliyat

0401

0499

153.90.0006.0500 Piriç

0501

0599

153.90.0006.0600 ay

0601

0699

153.90.0006.0700 Şeker

0701

0799

153.90.0006.0800 Tuz

0801

0899

9900 Diğer

153.90.0007 Yapı ve Yakacak Malzemeleri

153.90.0007.0100 imento

0101

0199

153.90.0007.0200 Kereste

0299

0202

153.90.0007.0300 Demir Malzemeleri

0301 İnŐaat Demiri

0302 Propil

0303 Lama

0304 Köşebent

0399

153.90.0007.0400 Tuğla

0401

0499

153.90.0007.0500 atı Őrtü Malzemeleri

0501 Kiremit

0502 oluklu Levha

0503 Galvanizli Saç

0599

153.90.0007.0600 Tesisat Malzemeleri

0601 Plastik Borular

0602 Demir Borular

0603 Lavabo Taşları

0604 Tuvalet Taşları

0605 Vana ve Musluklar

0699

153.90.0007.0700 Taban Kaplama Malzemesi

0701

0799

153.90.0007.0800 Boya ve Badana Malzemesi

0801 Yağlı Boyalar

0802 Plastik Boyalar

0803 Kireçler

0804 Alçılar

0805 Fırçalar

0899

153.90.0007.0900 İzalasyon Malzemeleri

0901 Cam Yünü

0999

153.90.0007.1000 Elektrik Tesisat Malzemeleri

1001

0999

153.90.0007.1100 Yakacak Malzemesi

1101 Odun

1102 Kömür

1199

9900 Diğer Yapı ve Yakacak

153.90.0060 Su Ürünleri**153.90.0700 El Sanatları**

153.90.0070.0100 Halı Tezgahı

0101

0199

153.90.0070.0200 Kilim Tezgahı

0201

0299

153.90.0070.0300 Desen

0301

0399

153.90.0070.0400 Pamuk İpliği

0401

0499

153.90.0070.0500 Yün İpliği

0501

0599

153.90.0070.0600 İpek İpliği

0601

0699

153.90.0070.0700 Boya

0701

0799

9900 Diğer

153.90.0080 Tüketim Malları**153.90.0090 Sair Ticari Mallar**

..... SAYILI TARIM KREDİ KOOPERATİFİ... DÖNEMİ KEBİR MİZANI

HESAPLAR	TUTAR		KALAN	
	BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
100- KASA				
101- ALINAN ÇEKLER				
102- BANKALAR				
103- VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-)				
108- DİĞER HAZIR DEĞERLER				
110- HİSSE SENETLERİ				
111- ÖZEL KESİM, TAHVİL, SENET VE BONOLARI				
112- KAMU KESİMİ, TAHVİL, SENET VE BONOLARI				
118- DİĞER MENKUL KIYMETLER				
119- MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜK. KARŞ. (-)				
120- ALICILAR				
131- ALACAK SENETLERİ				
122- ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)				
123- İŞLETME KREDİ VE YATIRIM KREDİ TAKSİTLERİ				
124- ERTELENEN VE TAKSİTLENDİRİLEN KREDİLER				
125- TAKİPTEKİ KREDİLER				
126- VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR				
127- DİĞER TİCARİ ALACAKLAR				
128- ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR				
129- ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)				
131- ORTAKLARDAN ALACAKLAR				
132- İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR				
133- BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR				
134- TEŞKİLAT İÇİ DİĞER ALACAKLAR				
135- PERSONELDEN ALACAKLAR				
136- DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR				
137- DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)				
138- ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR				
139- ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)				
150- İLK MADDE VE MALZEME				
151- YARI MAMULLER-ÜRETİM				
152- MAMÜLLER				
153- TİCARİ MALLAR				
157- DİĞER STOKLAR				
158- STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)				
159- VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI				
180- GELECEK AYLARA AİT GİDERLER				
181- GELİR TAHAKKUKLARI				
182- ERTELENMİŞ GİDERLER				
190- DEVREDEN KDV				
191- İNDİRİLECEK KDV				
192- DİĞER KDV				
193- PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR				
195- İŞ AVANSLARI				
196- PERSONEL AVANSLARI				
197- SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI				
198- DİĞER ÇEŞİTLİ DÖNEN VARLIKLAR				
199- DİĞER DÖNEN VARLIKLAR KARŞILIĞI (-9)				
220- ALICILAR				
221- ALACAK SENETLERİ				
222- ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)				
223- YATIRIM KREDİLERİ				
224- ERTELENEN VE TAKSİTLENDİRİLEN KREDİLER				
226- VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR				
229- ŞÜPHELİ ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)				
230- KARŞILIKLAR KASASI				
231- ORTAKLARDAN ALACAKLAR				
232- İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR				
233- BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR				
234- TEŞKİLAT İÇİ DİĞER ALACAKLAR				
235- PERSONELDEN ALACAKLAR				

..... SAYILI TARIM KREDİ KOOPERATİFİ..... DÖNEM KEBİR MİZANI

HESAPLAR	TUTAR		KALAN	
	BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
236- DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR				
237- DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)				
238- ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR				
239- ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)				
240- BAĞLI MENKUL KIYMETLER				
241- BAĞLI MENKUL KIYME. DEĞER DÜŞÜK. KARŞ. (-)				
242- İŞTİRAKLER				
243- İŞTİRAKLERE SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)				
244- İŞTİRAKLERE SERMAYE PAYL. DEĞER DÜŞÜK. KARŞ. (-)				
245- BAĞLI ORTAKLIKLAR				
246- BAĞLI ORTAKLIKLARA SERMAYE TAAHHÜT. (-)				
247- BAĞLI ORTAK. SERMAYE PAY. DEĞ. DÜŞK. KARŞ. (-)				
248- DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR				
249- DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR KARŞILIĞI				
250- ARAZİ VE ARSALAR				
251- YER ALTI VE YERÜSTÜ DÜZENLERİ				
252- BİNALAR				
253- TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR				
254- TAŞITLAR				
255- DEMİRBAŞLAR				
256- DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR				
257- BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)				
258- YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR				
259- VERİLEN AVANSLAR				
260- HAKLAR				
261- ŞEREFİYE				
262- KURULUŞ VE ÖRGÜTLENME GİDERLERİ				
263- ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ				
264- ÖZEL MALİYETLER				
267- DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR				
268- BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)				
269- VERİLEN AVANSLAR				
280- GELECEK YILLARA AİT GİDERLER				
281- GELİR TAHAKKUKLARI				
282- ERTELENMİŞ GİDERLER				
291- GELECEKYILLARDA İNDİRİLECEK KDV				
292- DİĞER KDV				
293- GELECEK YILLAR İHTİYACI STOKLAR				
294- ELDEN ÇIKARI. STOK. VE MADDİ DURAN VARLIK.				
295- PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR				
296- ALACAK NEDENİYLE MÜLK EDİNİLEN GAYİM.				
297- DİĞER ÇEŞİTLİ DURAN VARLIKLAR				
298- STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)				
299- BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)				
300- BANKA KREDİLERİ				
301- MERKEZ BİRLİĞİ KREDİLERİ				
302- BÖLGE BİRLİĞİ KRDEİLERİ				
303- UZUN VADELİ KREDİ ANAPARA TAKSİT. VE FAZ.				
304- TAHVİL ANAPARA, BORÇ TAKSİT VE FAİZLERİ				
305- ÇIKARILMIŞ BONOLAR VE SENETLER				
306- ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER				
307- MEVDUAT				
308- MENKUL KIYMETLER İHRÇ FARKLARI (-)				
309- DİĞER MALİ BORÇLAR				
320- SATICILAR				
321- BORÇ SENETLERİ				
322- BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)				
326- ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR				
329- DİĞER TİCARİ BORÇLAR				

..... SAYILI..... TRİM KREDİ KOOPERATİFİ..... DÖNEMİ KEBİR MİZANI

HESAPLAR	TUTAR		KALAN	
	BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
330- ÖDENECEK RİSTURNLAR				
331- ORTAKLARA BORÇLAR				
332- İŞTİRAKLERE BORÇLAR				
333- BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR				
334- TEŞKİLAT İÇİ DİĞER BORÇLAR				
335- PERSONELE BORÇLAR				
336- DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR				
337- DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)				
340- ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI				
360- ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR				
361- ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ				
365- ÖDENECEK KAR YÜKÜMLÜLÜKLERİ				
368- VAD. EÇ., ERT. VEYA TAKSİT. VERGİ VE DİĞ. YÜK.				
369- ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER				
370- DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞ.				
371- DÖNEM KARININ PEŞİN ÖDE. VERGİ VE DİĞ. YÜK. (-)				
372- KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI				
373- MALİYET GDERLERİ KARŞILIĞI				
379- DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI				
380- GELECEK AYLLARA AİT GELİRLER				
38- GİDER TAHAKKUKLARI				
382- ERTELENMİŞ GELİRLER				
391- HESAPLANAN KDV				
392- DİĞER KDV				
397- SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI				
399- DİĞER ÇEŞİTLİ YABANCI KAYNAKLAR				
400- BANKA KREDİLERİ				
401- MERKEZ BİRLİĞİ KREDİLERİ				
402- BÖLGE BİRLİĞİ KREDİLERİ				
405- ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER				
406- MEVDUAT				
407- ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER				
408- MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKI (-)				
409- DİĞER MALİ BORÇLAR				
420- SATICILAR				
421- BORÇ SENETLERİ				
422- BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)				
426- ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR				
429- DİĞER TİCARİ BORÇLAR				
432- İŞTİRAKLERE BORÇLAR				
433- BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR				
434- TEŞKİLAT İÇİ DİĞER BORÇLAR				
435- KANUNİ KARŞILIKLARDAN BORÇLAR				
436- DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR				
437- DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)				
438- KAMUYA OLAN ERTE. VEYA TAKSİTL. BORÇLAR				
440- ALINAN SİPARİŞ AVANSLAR				
449- ALINAN DİĞER AVANSLAR				
472- KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI				
474- ALAC. NEDEN. MÜLK EDİN. GAYRİMENKUL KARŞI.				
479- DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI				
480- GELECEK YILLARA AİT GELİRLER				
481- GİDER TAHAKKUKLARI				
482- ERTELENMİŞ GELİRLER				
492- GELECEK YILLARA ERTE. VEYA TERKİN EDİ. KDV				
493- TESİSE KATILMA PAYLARI				
499- DİĞER ÇEŞİTLİ UZUN VADELİ YABANCI KAYNAK.				
500- SERMAYE				
501- ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-)				

.... SAYILI TARIM KREDİ KOOPERATİFİ.... DÖNEMİ KEBİR MİZANI

HESAPLAR	TUTAR		KALAN	
	BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
522- M.D.V. YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI				
523- İŞTİRAKLER YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI				
524-ORTAKLARDAN ALINAN DESTEKLEME FONU				
525- ORTAKLARDAN ALINAN BİNA BAĞIŞ FONU				
529- DİĞER SERMAYE YEDEKLERİ				
540- YASAL YEDEKLER				
542- OLAĞANÜSTÜ YEDEKLER				
548- DİĞER KÂR YEDEKLERİ				
549- ÖZEL FONLAR				
570- GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI				
580- GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI				
590- DÖNEM NET KÂRI				
591- DÖNEM NET ZARARI (-)				
600- YURT İÇİ SATIŞLAR				
601- YURT DIŞI SATIŞLAR				
602- DİĞER GELİRLER				
603- KREDİ GELİRLERİ				
610- SATIŞTAN İADELER (-)				
611- SATIŞ İSKONTOLARI (-9)				
612- DİĞER İNDİRİMLER (-)				
620- SATILAN MAMÛL MALİYETİ (-)				
621- SATILAN TİCARİ MAL MALİYETİ (-)				
622- SATILAN HİZMET MALİYETİ (-)				
624- KREDİ GELİRLERİ MALİYETİ (-)				
625- MEVDUAT MALİYETİ (-)				
630- ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ (-)				
631- PAZ. SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ (-)				
632- GENEL YÖNETİM GİDERLERİ (-)				
640- İŞTİRAKLERDEN TEMETTÜ GELİRLERİ				
641- BAĞLI ORTAKLIKLARDAN TEMETTÜ GELİRLERİ				
642- FAİZ GELİRLERİ				
643- KOMİSYON GELİRLERİ				
644- KONUSU KALMAYAN KARŞILIKLAR				
645- MENKUL KIYMET SATIŞ KÂRLARI				
646- KAMBİYO KÂRLARI				
647- REESKONT FAİZ GELİRLERİ				
648- BORSA DEĞER ARTIŞ KÂRLARI				
649- DİĞER OLAĞAN GELİR VE KÂRLAR				
653- KOMİSYON GİDERLERİ (-)				
654- KARŞILIK GİDERLERİ (-)				
655- MENKUL KIYMET SATIŞ ZARARLARI (-)				
656- KAMBİYO ZARARLARI (-)				
657- REESKONT FAİZ GİDERLERİ (-)				
658- BORSA DEĞER AZALIŞ ZARARLARI (-)				
659- DİĞER OLAĞAN GİDER VE ZARARLAR (-)				
660- KISA VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)				
661- UZUN VADELİ BORÇLANMA GİDERLERİ (-)				
671- ÖNCEKİ DÖNEM GELİR VE KÂRLARI				
679- DİĞER OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLARI				
680- ÇALIŞMAYAN KISIM GİDER VE ZARARLARI (-)				
681- ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARARLARI (-)				
689- DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR (-)				
690- DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI				
691- DÖNEM KÂRI VERGİ VE DİĞ. YASAL YÜK. KARŞ. (-)				
692- DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI				
710- DİREKT İLK MADD EVE MALZEME GİDERLERİ				
711- DİREKT İLK MADDE VE MALZEME YANSITMA HES.				
720- DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ				
721- DİREKT İŞÇİLİK GİDERLERİ YANSITMA HESABI				

.... SAYILI TARIM KREDİ KOOPERATİFİ..... DÖNEMİ KEBİR MİZANI

HESAPLAR	TUTAR		KALAN	
	BORÇ	ALACAK	BORÇ	ALACAK
730- GENEL ÜRETİM GİDERLERİ				
731- GENEL ÜRETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI				
740- HİZMET ÜRETİM MALİYETİ				
741- HİZMET ÜRETİM MALİYETİ YANSITMA HESABI				
750- ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ				
751- ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDER. YANSIT. HES.				
760- PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ				
761- PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞ. GİDER. YANSIT. HES.				
770- GENEL YÖNETİM GİDERLERİ				
771- GENEL YÖNETİM GİDERLERİ YANSITMA HESABI				
780- FİNANSMAN GİDERLERİ				
781- FİNANSMAN GİDERLERİ YANSITMA HESABI				
900- TEMİNAT MEKTUBUNDAN BORÇLAR				
910- ORTAKLARDAN ALINAN BORÇ SENETLERİ				
911- ORTAKLARDAN ALINAN BORÇ SENETLERİ SAHİP.				
912-T.C. ZİRAAT BANKASINDAKİ BORÇ SENETLERİ				
913- BİRLİKLERDEKİ BORÇ SENETLERİ				
914- ACIZ VESİKASINA BAĞLI BORÇ SENETLERİ				
915- ACIZ VESİKASINA BAĞLI BORÇ SENETLERİ SAH.				
920- HİSSE SENETLERİ CÜZDANI				
921- HİSSE SENETLERİ ALACAKLI HESABI				
922- ÖZEL KESİM TAHVİL SENET VE BONOLARI				
923- ÖZEL KESİM TAHVİL SENET VE BONO ALAC. HES.				
924- KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONOLARI				
925- KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONO ALAC. HES.				
930- HİSSE SENETLERİ KUPONLARI				
931-HİSSE SENETLERİ KUPONLARI ALACAKLI HESABI				
932- ÖZEL KESİM TAHVİL SENET VE BONO KUPONLARI				
933- ÖZEL KES. TAHVİL SENET VE BONO KUPON. ALAC. HES.				
934- KAMU KESİMİ TAHVİL SENET VE BONO KUPONLARI				
935- KAMU KESİMİ TAHVİL SEN. VE BONO KUPON. ALAC. HES.				
940- KONSİNYE EMTİA				
941- KONSİNYE EMTİA SAHİPLERİ				
942- EMANET EMTİA				
943- EMANET EMTİA SAHİPLERİ				
944- REHİNLİ EMTİA				
945- REHİNLİ EMTİA SAHİPLERİ				
950- İPOTEKLİ GAYRİMENKULLER				
951- İPOTEKLİ GAYRİMENKUL SAHİPLERİ				
960- KANUNEN KABUL EDİLMİYEN GİDERLER				
961- KANU. KABUL EDİLME. GİDERLER ALACAKLI HESABI				
962- VERGİYE TABİ OLMAYAN GELİRLER				
963- VERGİYE TABİ OLMAYAN GELİRLER ALAC. HES.				
970- YABANCI PARA MEVCUTLARI				
971- YABANCI PARA VAZİYETİ				
980- TAPULAR				
981- TAPU ALACAKLI HESABI				
982- KASA ANAHTARLARI				
983- KASA ANAHTARLARI ALACAKLI HESABI				
984- ÇEKLER				
985- ÇEK SAHİPLERİ				
986- TAHSİL-TED. FAT. VE FAT. YER. GEÇ. VESİK.				
987- TAHS. TED. FAT VE FAT. YER. GEÇ. VES. ALAC. HES.				
988- DİĞER İZ DEĞERLİ KIYMETLER				
989- DİĞER İZ DEĞERLİ KIYMET ALACAKLI HESABI				

..... SAYILI TARIM KREDİ KOOPERATİFİ..... DÖNEMİ AYRINTILI BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)

I. DÖNEN VARLIKLAR

A. HAZIR DEĞERLER

1. KASA
2. ALINAN ÇEKLER
3. BANKALAR
4. VERİLEN ÇEKLER VE ÖDEME EMİRLERİ (-)
5. DİĞER HAZIR DEĞERLER

B. MENKUL KIYMETLER

1. HİSSE SENETLERİ
2. ÖZEL KESİM, TAHVİL, SENET VE BONOLARI
3. KAMU KESİMİ, TAHVİL, SENET VE BONOLARI
4. DİĞER MENKUL KIYMETLER
5. MENKUL KIYMETLER DEĞER DÜŞÜK. KARŞ. (-)

C. TİCARİ ALACAKLAR

A) TİCARİ İŞLEMLERDEN

1. ALICILAR
2. ALACAK SENETLERİ
3. ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)

B) KREDİ İŞLEMLERİNDEN

1. İŞLETME KREDİ VE YATIRIM KREDİ TAKSİTLERİ
2. ERTELENEN VE TAKSİTLENDİRİLEN KREDİLER
3. TAKİPTEKİ KREDİLER
4. VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
5. DİĞER TİCARİ ALACAKLAR
6. ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR
7. ŞÜPHELİ TİCARİ ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

D. DİĞER ALACAKLAR

1. ORTAKLARDAN ALACAKLAR
2. İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR
3. BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR
4. TEŞKİLAT İÇİ DİĞER ALACAKLAR
5. PERSONELDEN ALACAKLAR
6. DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR
7. DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
8. ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR
9. ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

E. STOKLAR

1. İLK MADDE VE EMALZEME
2. YARI MAMULLER-ÜRETİM
3. MAMULLER
4. TİCARİ MALLAR
5. DİĞER STOKLAR
6. STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
7. VERİLEN SİPARİŞ AVANSLARI

F. GELECEK AYLARA AİT GİDERLER VE GELİR TAHAK.

1. GELECEK AYLARA AİT GİDERLER
2. GELİR TAHAKKUKLARI
3. ERTELENMİŞ GİDERLER

G. DİĞER DÖNEN VARLIKLAR

1. DEVREDEN KDV
2. İNDİRİLECEK KDV

ÖNCEKİ DÖNEM	CARİ DÖNEM

..... SAYILI TARIM KREDİ KOOPERATİFLİ..... DÖNEMİ AYRINTILI BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)

3. DİĞER KDV
4. PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR
5. İŞ AVANSLARI
6. PERSONEL AVANSLARI
7. SAYIM VE TESELLÜM NOKSANLARI
8. DİĞER ÇŞEİTLİ DÖNEN VARLIKLAR
9. DİĞER DÖNEN VARLIKLAR KARŞILIĞI (-)

DÖNEN VARLIKLAR TOPLAMI

II DURAN VARLIKLAR

A. TİCARİ ALACAKLAR

A) TİCARİ İŞLEMLERDEN

1. ALICILAR
2. ALACAK SENETLERİ
3. ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)

B) KREDİ İŞLEMLERİNDEN

1. YATIRIM KREDİLERİ
2. ERTELENEN VE TAKSİTLENDİRİLEN KREDİLER
3. VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
4. ŞÜPHELİ TİC. ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

B. DİĞER ALACAKLAR

1. KARŞILIKLAR KASASI
2. ORTAKLARDAN ALACAKLAR
3. İŞTİRAKLERDEN ALACAKLAR
4. BAĞLI ORTAKLIKLARDAN ALACAKLAR
5. TEŞKİLAT İÇİ DİĞER ALACAKLAR
6. PERSONELDEN ALACAKLAR
7. DİĞER ÇEŞİTLİ ALACAKLAR
8. DİĞER ALACAK SENETLERİ REESKONTU (-)
9. ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR
10. ŞÜPHELİ DİĞER ALACAKLAR KARŞILIĞI (-)

C. MALİ DURAN VARLIKLAR

1. BAĞLI MENKUL KIYMETLER
2. BAĞLI MENKUL KIYME. DEĞER DÜŞÜK. KARŞ. (-)
3. İŞTİRAKLER
4. İŞTİRAKLERE SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)
5. İŞTİ. SERMAYE PAYL. DEĞER DÜŞÜK. KARŞ. (-)
6. BAĞLI ORTAKLIKLAR
7. BAĞLI ORTAKLIKLARA SERMAYE TAAHHÜTLERİ (-)
8. BAĞLI ORTAK SERMAYE PAY. DEĞER DÜŞÜK. KARŞ. (-)
9. DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR
10. DİĞER MALİ DURAN VARLIKLAR KARŞILIĞI

D. MADDİ DURAN VARLIKLAR

1. ARAZİ VE ARSALAR
2. YERALTI VE YERÜSTÜ DÜZENLERİ
3. BİNALAR
4. TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR
5. TAŞITLAR
6. DEMİRBAŞLAR
7. DİĞER MADDİ DURAN VARLIKLAR
8. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)

ÖNCEKİ DÖNEM	CARİ DÖNEM

..... SAYILI TARIM KREDİ KOOPERATİFİ..... DÖNEMİ AYRINTILI BİLANÇOSU

AKTİF (VARLIKLAR)

9. YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR
 10. VERİLEN AVANSLAR
E. MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
 1. HAKLAR
 2. ŞEREFİYE
 3. KURULUŞ VE ÖRGÜLENME GİDERLERİ
 4. ARAŞTIRMA VE GELİŞTİRME GİDERLERİ
 5. ÖZEL MALİYETLER
 6. DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR
 7. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)
 8. VERİLEN AVANSLAR
F. GELECEK YIL. AİT GİDER VE GELİR TAHAKKUK.
 1. GELECEK YILLARA AİT GİDERLER
 2. GELİR TAHAKKUKLARI
 3. ERTELENMİŞ GİDERLER
G. DİĞER DURAN VARLIKLAR
 1. GELECEK YILLARDA İNDİRİLECEK KDV
 2. DİĞER KDV
 3. GELECEK YILLAR İHTİYACI STOKLAR
 4. ELDEN ÇIKARI. STOK. VE MADDİ DURAN VARLIK.
 5. PEŞİN ÖDENEN VERGİLER VE FONLAR
 6. ALACAK NEDENİYLE MÜLK EDİNİLEN GAYRİM.
 7. DİĞER ÇŞEİTLİ DURAN VARLIKLAR
 8. STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI (-)
 9. BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR (-)
DURAN VARLIKLAR TOPLAMI
AKTİF VARLIKLAR TOPLAMI

ÖNCEKİ DÖNEM	CARİ DÖNEM

..... SAYILI TARIM KREDİ KOOPERATİFİ DÖNEMİ AYRINTILI BİLANÇOSU

PASİF (KAYNAKLAR)

I. KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

A. MALİ BORÇLAR

1. BANKA KREDİLERİ
2. MERKEZ BİRLİĞİ KREDİLERİ
3. BÖLGE BİRLİĞİ KREDİLERİ
4. UZUN VADELİ KREDİ, ANAPARA TAKSİT, VE FAİZLERİ
5. TAHVİL ANAPARA, BORÇ TAKSİT VE FAİZLERİ
6. ÇIKARILMIŞ BONOLAR VE SENETLER
7. ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER
8. MEVDUAT
9. MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKLARI (-)
10. DİĞER MALİ BORÇLAR

B. TİCARİ BORÇLAR

1. SATICILAR
2. BORÇ SENETLERİ
3. BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)
4. ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
5. DİĞER TİCARİ BORÇLAR

C. DİĞER BORÇLAR

1. ÖDENECEK RİSTURNLAR
2. ORTAKLARA BORÇLAR
3. İŞTİRAKLERE BORÇLAR
4. BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR
5. TEŞKİLAT İÇİ DİĞER BORÇLAR
6. PERSONELE BORÇLAR
7. DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR
8. DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)

D. ALINAN AVANSLAR

1. ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI
2. ALINAN DİĞER AVANSLAR

E. ÖDE, VERGİ VE DİĞER YÜKÜM.

1. ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR
2. ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ
3. ÖDENECEK KAR YÜKÜMLÜLÜKLERİ
4. VAD. GEÇ., ERT. VEYA TAKSİT, VERGİ VE DİĞ. YAS. YÜK.
5. ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER

F. BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

1. DÖNEM KARI VERGİ VE DİĞER YASAL YÜK. KARŞI.
2. DÖNEM KARININ PEŞİN ÖDENEN VERGİ VE DİĞER (-)
3. KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI
4. MALİYET GİDERLERİ KARŞILIĞI
5. DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

G. GELECEK AYL. AİT GELİRLER VE GİDER TAHK.

1. GELECEK AYLARA AİT GELİRLER
2. GİDER TAHAKKUKLARI
3. ERTELENMİŞ GELİRLER

H. DİĞER KISA VAD. YABANCI KAYNAKLAR

1. HESAPLANAN KDV
2. DİĞER KDV
3. SAYIM VE TESELLÜM FAZLALARI
4. DİĞER KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI

ÖNCEKİ DÖNEM	CARİ DÖNEM

..... SAYILI TARIM KREDİ KOOPERATİFİ DÖNEMİ AYRINTILI BİLANÇOSU

PASİF (KAYNAKLAR)**II. UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR****A. MALİ BORÇLAR**

1. BANKA KREDİLERİ
2. MERKEZ BİRLİĞİ KREDİLERİ
3. BÖLGE BİRLİĞİ KREDİLERİ
4. ÇIKARILMIŞ TAHVİLLER
5. MEVDUAT
6. ÇIKARILMIŞ DİĞER MENKUL KIYMETLER
7. MENKUL KIYMETLER İHRAÇ FARKLARI (-)
8. DİĞER MALİ BORÇLAR

B. TİCARİ BORÇLAR

1. SATICILAR
2. BORÇ SENETLERİ
3. BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)
4. ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR
5. DİĞER TİCARİ BORÇLAR

C. DİĞER BORÇLAR

1. İŞTİRAKLERE BORÇLAR
2. BAĞLI ORTAKLIKLARA BORÇLAR
3. TEŞKİLAT İÇİ DİĞER BORÇLAR
4. KANUNİ KARŞILIKLARDAN BORÇLAR
5. DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR
6. DİĞER BORÇ SENETLERİ REESKONTU (-)
7. KAMUYA OLAN ERTE. VEYA TAKSİTL. BORÇLAR

D. ALINAN AVANSLAR

1. ALINAN SİPARİŞ AVANSLARI
2. ALINAN DİĞER AVANSLAR

E. BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

1. KIDEM TAZMİNATI KARŞILIĞI
2. ALAC. NEDEN. MÜLK EDİN. GAYRİMENKUL KARŞI.
3. DİĞER BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI

F. GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİD. TAHK.

1. GELECEK YILLARA AİT GELİRLER
2. GİDER TAHAKKUKLARI
3. ERTELENMİŞ GELİRLER

G. DİĞER UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR

1. GELECEK YILLARA ERTE. VEYA TERKİN EDİ. KDV
2. TESİSE KATILMA PAYLARI
3. DİĞER ÇEŞİTLİ UZUN VADELİ YABANCI KAYNAK.

UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR TOPLAMI**III. ÖZKAYNAKLAR****A. ÖDENMİŞ SERMAYE**

1. SERMAYE
2. ÖDENMEMİŞ SERMAYE (-)

B. SERMAYE YEDEKLERİ

1. M.D.V. YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI
2. İŞTİRAKLER YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI
3. ORTAKLARDAN ALINAN DESTEKLEME FONU
4. ORTAKLARDAN ALINAN BİNA BAĞIŞ FONU
5. DİĞER SERMAYE YEDEKLERİ

ÖNCEKİ DÖNEM	CARİ DÖNEM

..... SAYILI TARIM KREDİ KOOPERATİFİ DÖNEMİ AYRINTILI BİLANÇOSU**PASİF (KAYNAKLAR)****C. KÂR YEDEKLERİ**

1. YASAL YEDEKLER
2. STATÜ YEDEKLERİ
3. OLAĞANÜSTÜ YEDEKLER
4. DİĞER KÂR YEDEKLERİ
5. ÖZEL FONLAR

D. GEÇMİŞ YILLAR KARLARI**E. GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI****F. DÖNEM NET KÂRI (ZARARI)****ÖZKAYNAKLAR TOPLAMI****PASİF KAYNAKLAR TOPLAMI****DİPNOTLAR:**

1-.....

2-.....

3-.....

ÖNCEKİ DÖNEM	CARİ DÖNEM

..... SAYILI TARIM KREDİ KOOPERATİFİ DÖNEMİ GELİR TABLOSU

HESAP KOD NO

60	A) BRÜT SATIŞLAR
600	1. Yurtiçi Satışlar
601	2. Yurt Dışı Satışlar
602	3. Diğer Gelirler
603	4. Kredi Gelirleri
61	B) SATIŞ İNDİRİMLERİ (-)
610	1. Satıştan İadeler (-)
611	2. Satış İskontoları (-)
612	3. Diğer İndirimler (-)
60-61	C) NET SATIŞLAR
62	D) SATIŞLARIN MALİYETİ (-)
620	1. Satılan Mamuller Maliyeti (-)
621	2. Satılan Ticari Mallar Maliyeti (-)
622	3. Satılan Hizmet Maliyeti (-)
624	4. Kredi Gelirleri Maliyeti (-)
625	5. Mevduat Maliyeti (-)
(60-61)-62	BRÜT SATIŞ KARI
63	E) FAALİYET GİDERLERİ (-)
630	1. Araştırma ve Geliştirme Giderleri (-)
631	2. Pazarlama, Satış ve Dağıtım Giderleri
632	3. Genel Yönetim Giderleri (-)
60-61-62-63	FAALİYET KÂRI
64	F) DİĞER FAAL. OLAĞ. GEL. VE KÂRLAR
640	1. İştiraklerden Temettü Gelirleri
641	2. Bağlı Ortaklıklardan Temettü Gelirleri
642	3. Faiz Gelirleri
643	4. Komisyon Gelirleri
644	5. Konusu Kalmayan Karşılıklar
645	6. Menkul Kıymet Satış Kârları
646	7. Kambiyo Kârları
647	8. Reeskont Faiz Gelirleri
648	9. Borsa Değer Artış Kârları
649	10. Diğer Olağan Gelir ve Kârlar
65	G) DİĞER FAAL. OLAĞ. GID. VE ZARAR (-)
653	1. Komisyon Giderleri (-)
654	2. Karşılık Giderleri (-)
655	3. Menkul Kıymet Satış Zararları (-)
656	4. Kambiyo Zararları (-)
657	5. Reeskont Faiz Giderleri (-)
658	6. Borsa Değer Azalış Zararları (-)
659	7. DİĞER Olağan Gider ve Zararlar (-)
66	H) FİNANSMAN GİDERLERİ (-)
660	1. Kısa Vadeli Borçlanma Giderleri
661	2. Uzun Vadeli Borçlanma Giderleri
60-61-62-63+64-65-66	OLAĞAN KÂR
67	I) OLAĞANDIŞI GELİR VE KÂRLAR
671	1. Önceki Dönem Gelir ve Kârları
679	2. Diğer Olağandışı Gelir ve Kârlar
68	J) OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLARI (-)
680	1. Çalışmayan Kısım Gider ve Zararları (-)
681	2. Önceki Dönem Gider ve Zararları (-)
689	3. Diğer Olağandışı Gider ve Zararlar (-)
69	DÖNEM NET KARI VEYA ZARARI
690	DÖNEM KÂRI VEYA ZARARI
691	DÖN. KÂRI VER. VE DİĞ. YAS. YÜK. KARŞ. (-)
692	DÖNEM NET KÂRI VEYA ZARARI

ÖNCEKİ DÖNEM	CARI DÖNEM

DİPNOTLAR:

- 1-.....
2-.....
3-.....

FON AKIM TABLOSU
(..... TL)*

A) FON KAYNAKLARI

1. Faaliyetlerden Sağlanan Kaynaklar
 - a) Olağan Kâr (1)
 - b) Amortismanlar (+)
 - c) Fon Çık. Gerektirmeyen Diğ. Gid. (+)
 - d) Fon Girişi Sağlamayan Gelirler (-)
2. Olağan Dışı Faal. Sağlanan Kaynaklar
 - a) Olağan Dışı Kâr
 - b) (Fon Çıkışı Gerektirmeyen Diğ. Gid. (+)
 - c) Fon Girişi Sağlamayan Gelirler (-)
3. Dönen Varlıklar Tutarındaki Azalışlar
4. Duran Varlıklar Tutarındaki Azalışlar
5. Kısa Vad. Yab. Kaynaklardaki Artışlar
(Borç ve Gider Karşılık. Kapsamaz)
6. Uzun Vad. Yab. Kaynaklardaki Artışlar
(Borç ve Gider Karşılık. Kapsamaz)
7. Sermaye Artırımı (Nakit Karşılığı Veya Dışarıdan Get. Diğ. Varlıklar)
8. Hisse Senetleri İhraç Primleri

B. FON KULLANIMLARI

1. Faaliyetlerle İlgili Kullanımlar
 - a) Olağan Zarar 2
 - b) Amortismanlar (+)
 - c) Fon Çık. Gerektirmeyen Diğ. Gid. (+)
 - d) Fon Girişi Sağlamayan Diğ. Gelir (-)
2. Olağan Dışı Faal. İlgili Kullanımlar
 - a) Olağan Dışı Zarar
 - b) Fon Çık. Gerektirmeyen Diğer Gid. (+)
 - c) Fon Girişi Sağlamayan Gelirler (-)
3. Ödenen Vergi ve Benzerleri
(Bir Önceki Dönem Kârından Ödenen)
4. Ödenen Temettüleri
 - a) Bir Önceki Dön. Kârından Ödenen
 - b) Yedeklerden Dağıtılan
5. Dönen Varlıklar Tutarındaki Artışlar
6. Duran Varlıklar Tutarındaki artışlar
(Yeniden Değerlemeyi Kapsamaz)
7. Kısa Vadeli Yab. Kaynaklardaki Azalışlar
8. Uzun Vad. Yab. Kaynaklardaki Azalışlar
9. Sermayedeki Azalışlar

ÖNCEKİ DÖNEM	CARİ DÖNEM

* Teşkilât birimleri belirlenen büyüklüklerine göre, bin, milyon, milyar ya da trilyon olarak rakamlarla göstereceklerdir.

- (1) Amortisman ve diğer fon çıkışını gerektirmeyen giderlerle düzeltildikten sonra "Faaliyetten kaynak" sağlanması durumunda olağan zarar bu kalemde eksi olarak gösterilir.
- (2) Fon girişi sağlamayan gelirlerin olağan kâr, amortismanlar ve fon çıkışını gerektirmeyen giderlerden büyük olması durumunda olağan kâr bu bölümde eksi olarak gösterilir.

KAYNAKLAR

ANONİM “Altıncı Olağan Genel Kurul Faaliyet Raporu, Mali Raporları ve Çalışma Programları”, Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü, Ankara, 1997.

AKDOĞAN, Nalan; SEVİLENGÜL, Orhan; YANIK, Zeki; BUZOĞLU, Ahmet; BULDUK, Niyazi ve DEMİR, Erol, “Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Muhasebe Talimatnamesi” Ankara, 1997.

ALTUĞ, Osman, “Kooperatifçilik Üzerine” Kooperatif Dünyası, Sayı 282, Eylül 1994.

AKŞİT, Bilgütay, “Şirketler muhasebesi – Tekdüzen Hesap Planına Uygun-“, Der Yayınları, İstanbul, 1996.

ANONİM “Ekonomi Ansiklopedisi”, Paymaz Yayınları, Üçüncü Cilt, İstanbul, 1984.

ANONİM, “Geçmişten Geleceğe Uzanan Köprü, Tarım Kredi Kooperatifleri”, EKİN, Sayı: 7, Ocak-Mart 1999.

ANONİM, “Genel Ekonomi Ansiklopedisi”, Milliyet Tesisleri, Birinci Cilt, İstanbul, 1988.

ANONİM, Meydan Larousse Ansiklopedisi, Cilt: 18.

ANONİM, Meydan Larousse Ansiklopedisi, Cilt: 11.

ANONİM, Meydan Larousse Ansiklopedisi, Cilt: 19.

ANONİM, “Ekonomik Rapor”, İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 1997-36, MEGA Ajans, İstanbul, 1997.

ANONİM, “Ekonomik Rapor”, İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 1998-48, PRİVE LTD. İstanbul, 1998.

ANONİM, “Türkiye’de Kooperatifçilik”, Türk Kooperatifçilik Kurumu, Yayın No: 88, Ankara, 1997.

ANONİM, “Tarım Kredi Kooperatifi Anasözleşmesi”, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Ankara, 02.12.1998.

ATASOY Veysel, “Türkiye’de Kamu İktisadi Teşebbüsleri ve Özelleştirme Sorunu”, Nurol Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş., Ankara, 1993.

AVERY, Robert, BEZMEZ, Serap, EDMONDS, Anna, G., YAYLALI, Mehlika, “Radhouse İngilizce-Türkçe Sözlük”, (18. Basım), Redhouse Yayınevi, İstanbul, 1991.

ANONİM, “1998 Yılı Mali Raporu”, Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürlüğü, Ankara, 1999.

ANONİM, “Atlaslı Coğrafya Ansiklopedisi”, Arkın Kitabevi, Cilt: 1. İstanbul, _.

ATAMAN, Ümit, “Genel Muhasebe-Muhasebede Dönem İçi İşlemleri-“, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1995.

ATAMAN, Ümit, “Genel Muhasebe-Muhasebede Dönem Sonu İşlemleri-“, (9. Baskı), Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1995.

BARINAL, Fahrettin, "Tarım Kredi Kooperatifleri Kuruluşu", Karınca, Sayı: 665, Mayıs 1992.

BAŞAR, Haşmet "Az Gelişmiş Ülkelerde Sendika-Kooperatif İşbirliği", TÜRK-İŞ, Yayın No: 136, Ankara, _____.

BAŞAR, Haşmet, "Türkiye'de ve Dünya'da Kooperatif Kuruluşların Sosyo-Ekonomik Yapısı", Uludağ Üniversitesi Basımevi, Bursa, 1983.

BİLGİ, Halil, "S.S.Kırklareli Köy Kalkınma ve Diğer Tarımsal Amaçlı Kooperatifler birliğinde Yönetim ve organizasyon", Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), T.Ü.F.B.E.T.E.A.D., Tekirdağ, 1998.

1980 Genel Tarım Sayım Sonuçları.

BİNGÖL, Gül, "Tarım Kredi Kooperatifleri Tekirdağ Bölge Birliği'nin Ekonomik Yapısı ve Kooperatif-Ortak İlişkileri", Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), T.Ü.T.Z.F.T.E.B., Tekirdağ, 1987.

1 Nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, 28.12.1992 Tarihli 2144 Sayılı T.C. Resmi Gazete.

BERK, Niyazi, "Finansal Yönetim," (2. Baskı), Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1995.

BEYAZITLI, Ercan, "Türkiye Muhasebe Standartları 3. ve 4. -Uluslararası – ABD- İngiltere Muhasebe Standartları Karşılaştırması-", İzmir, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayın No: 1, Siyasal Kitabevi, İzmir, 1997.

CEYLAN, Ali “İşletmelerde Finansal Yönetim”, (4. Baskı), Ekin Kitabevi, Bursa, 1995.

ÇEVİK, Orhan Nuri, “Kooperatifler Kanunu ve İlgili Mevzuat”, (5. Baskı), Yetkin Yayınları, Ankara, 1997.

ÇIKIN, Ayhan ve KARACAN, Ali Rıza, “Genel Kooperatifçilik”, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, No: 511, Bornova-İzmir, 1994.

ÇIKIN, Ayhan, “Tarımsal Kooperatiflerin İstihdama Katkıları Artıyor”, Kooperatif Dünyası, Sayı 254, Mayıs 1992.

DEMİREL, Süleyman, “Tarımsal Sanayi, KİT’ler ve Özelleştirme Sempozyum (4 Şubat 1994)’unda Yaptığı Konuşma, Kooperatifçilik Dünyası, Sayı 275, Şubat 1994.

DEMİREL, Süleyman, “Türkiye Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Kuruluşunun 22. Yıldönümü (17 Mayıs 1999)’nde Yaptığı Konuşma”, Karınca, Sayı: 749, Mayıs 1999.

Devlet İstatistik Enstitüsü (D.İ.E.) Kayıtları, 1990.

DURMAZ, Sadri, “Cumhuriyetin Kuruluşunun 75. Yılında Tarım Kredi Kooperatifleri”, EKİN, Sayı: 5, Temmuz –Eylül 1998.

DURMUŞ, Ahmet. Hayri, “Uluslararası Muhasebe Standartları (1-31)”, Türkiye Muhasebe Uzmanları derneği Yayını No: 7, İstanbul, 1992.

ERBAY, Yusuf, "Küresel İşletmelerin Yönetimi ve Türk İşletmelerinin Yeni Türk Cumhuriyetlerine Yönelik Faaliyetleri", Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayın No 11, Kent Matbaacılık, Ankara, 1996.

FINDIKOĞLU, Z. Fahri, "Kooperasyon Sosyolojisi", İstanbul Üniversitesi Yayınları, No: 1206, İstanbul, 1967.

FINDIKOĞLU, Z. Fahri, "Türkiye'de Kooperatifçilik", İstanbul Üniversitesi yayınları, No: 537, İstanbul 1953.

GERAY, Cevat, "Kooperatifçilik Hareketi ve Çevre Sorunları", Kooperatif Dünyası, Sayı: 285, Aralık 1994.

GÖKDENİZ, Ümit, "Muhasebe Standartları, "Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 1996.

GÜBRE ÜRETİCİLERİ DERNEĞİ, "Aylık İstatistiki Bilgiler Bülteni", Gübre Üreticileri Derneği Yayınları, Genel Yayın No: 149, Aylık İstatistiki Bilgiler Bülteni No: 128, Ankara, 1998.

GÜBRE ÜRETİCİLERİ DERNEĞİ, "Aylık İstatistiki Bilgiler Bülteni", Gübre Üreticileri Derneği Yayınları, Genel yayın No: 162, Aylık İstatistiki Bilgiler Bülteni No: 140, Ankara, 1999.

GÜNDOĞDU, İrfan, "Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Genel Müdürü Hasan Kaya ile Tarım Kredi Kooperatifleri Üzerine Bir Mülakat", Karınca, Sayı: 716, Ağustos 1996.

HAZAR, Nureddin, "Kooperatifçilik Tarihi", Tarım Kredi Kooperatifleri Yardımlaşma Birliği Yayınları, No: 1, Ankara, 1970.

- HEFLEBOWER, Richard, B., "Cooperatives and Mutuals In the Market System" The University of Wisconsin Press", Evanston Illinois, 1979.
- HOYT, Ann, "Cooperativesin Other, Countries", Cooperatives in Agriculture Prentice-Hall, Inc, New Jersey, 1989.
- 2 No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği, 16.12.1993 Tarihli, T.C. Resmi Gazete.
- X Sayılı Y Birim Tarım Kredi Kooperatifi Kayıtları, 1932, 1997 ve 1998.
- İNAN, İ. Hakkı, "Çorlu İlçesi Seymen Köy Kalkınma Kooperatiflerinde Grup Tarımının Ekonomik Analizi", Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayınları No: 52, Ankara 1984.
- İNAN, İ. Hakkı, "Tarım Ekonomisi ve İşletmeciliği", (4. Baskı), Tekirdağ, 1998.
- İNAN, İ. Hakkı, "Tarımsal Kooperatifçilik Ekonomisi", Lisansüstü ders Notu, Tekirdağ, 1998.
- KAPTANGİL, Kaptan, "Hollanda ve Tarımsal Kooperatifçilik", Kooperatif Dünyası, Sayı: 243, Haziran 1991.
- KARACAN, Ali Rıza, "Tarım İşletmelerinin Finansmanı ve Tarımsal Kredi", Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, No: 498, Bornova-İzmir, 1991.
- KARAHALİL, Gülgün, "Trakya Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği'nin Ekonomik Yapısı ve Kooperatif-ortak İlişkileri" Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), T.Ü.T.Z.F.T.E.B. Tekirdağ, 1988.

KARGÜL, İ. Doğan, “Türkiye’de Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin Yönetim Sorunları ve Çözümleri”, İstanbul Ticaret Odası Yayın No: 1997: 47, PRİVE LTD., İstanbul, 1997.

KIRAL, Taner, “Genel Muhasebeye Giriş ve Kooperatiflerde Muhasebe İşleri”, Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü, Ankara, 1985.

KIRAL, Taner, “Kooperatiflerde Muhasebe ve Müspet Gelir-Gider Farkının Dağıtımı”, Ankara, 1984.

KIVANÇ, Cemil, “Piyasa Ekonomisinde Kooperatifler”, Kooperatif Dünyası, Sayı: 281, Ağustos, 94.

KIVANÇ, Cemal, “Türkiye Ekonomisinde Tarım Amaçlı Kooperatif İşletmeleri”, Türk Kooperatifçilik Kurumu, Yayın No: 48, Ankara, 1982.

KIZIL, Ahmet, “Genel muhasebe-Dönem İçi ve Dönem Sonu İşlemleri”, Der Yayınları, İstanbul, 1998.

KIZIL, Ahmet, “Tekdüzen Muhasebe Sistemi2, Der Yayınları, İstanbul, 1993.

KİP, Ergun, Türkiye’de Taban Fiyatları, Destekleme Alımları ve İç Ticaret Hadleri,” Türkiye’de Tarımsal Yapıların Gelişimi Sempozyum (28-29 Nisan 1987)’una sunulan bildiri, PAMUK, Şevket ve TOPRAK, Zafer, “Türkiye’de Tarımsal Yapılar”, _____, _____,

KOÇTÜRK, O. Murat ve CEBECİ, A. Nuray “Türkiye Tarım Kredi Kooperatiflerinin AB’ne Uyum ve Katılım Aşamasındaki Yeri ve Önemi”, XV.

Milletlerarası Türk Kooperatifçilik Kongresi (6-9 Kasım 1996) Bildirisi, Türk Kooperatifçilik Kurumu Yayınları: 86, Ankara, 1996.

KOÇ, Hakan, "Kooperatifçilik", Gazi. Büro Kitabevi, Ankara, 1995.

Kooperatifler, Kooperatif Birlikleri, Kooperatif Merkez Birlikleri ve Türkiye Milli Kooperatifler Birliği Muhasebe Yönetmeliği 28.01.1973 tarihli ve 14726 Sayılı T.C. Resmi Gazete.

KOÇTÜRK, O. MURAT, "Türkiye'de Tarım Kredi Kooperatiflerinin Örgütlenme Durumu ve Faaliyetlerinin Değerlendirilmesi", Kooperatif Dünyası, Sayı: 295, Ekim 1995.

LORDOĞLU, Kuvvet, "İktisadi ve Toplumsal Bütünleşmeye Doğru Çalışma Hayatı-Gümrük Birliği Sürecinin Bazı Etkileri Üzerine Bir İnceleme-", İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları 25, İstanbul, 1998.

MUCUK, İsmet, "Modern İşletmecilik", (6. Basım). Türkmen Kitabevi, İstanbul, 1996.

MÜLÂYİM, Ziya Gökalp, "Atatürk'ten Bugüne Kooperatifçilik", Yetkin Yayınları, Ankara, 1998.

MÜLÂYİM, Ziya Gökalp, "Demokratik Kooperatifçilik Politikası ve Toprak reformu", Yetkin yayınları, Ankara, 1993.

MÜLÂYİM, ziya Gökalp, "Kooperatifçilik", (3. Baskı), Yetkin Yayınları, Ankara, 1999.

- ODYAKMAZ, A. Nevzad ve ALTUĞ, Osman “Kooperatifler Kanunu, Muhasebesi ve İlgili Mevzuat”, (2. Basım), Alfa Yayınevi Kanunlar Serisi, İstanbul, 1997.
- OYAN, Oğuz, “1. Kooperatifçilik Günleri”, Kooperatif Dünyası, Sayı: 309, Aralık 1996.
- ÖZÇELİK, Ahmet, “Az Gelişmiş Ekonomilerde Tarımsal Kooperatiflerin Fonksiyonları ve Başarıları İçin Ön Araştırma ile Eğitimin Önemi”, Karınca Sayı: 739, Temmuz 1998.
- ÖZÇELİK, Ahmet, “Türkiye’de Kooperatifçiliğin Sorunları”, Karınca, Sayı: 749, Mayıs 1999.
- ÖZDEMİR, Ayhan, “Trakya Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliğinin Kredi ve Finansman Sorunları, Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), T.Ü.F.B.E.T.E.A.D. Tekirdağ, 1994.
- ÖZDEMİR, Ertuğrul, “Kooperatifçiliğin Temel Taşları; Birlik ve Dayanışma” EKİN Sayı: 5, Temmuz –Eylül 1998.
- ÖZDEMİR, Ertuğrul, “Türkiye’de Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Kuruluşunun 22. Yıldönümü (17 Mayıs 1999)’nde Yaptığı Konuşma”, Karınca, Sayı: 749, Mayıs 1999.
- ÖZDEMİR, Gülen, “Türk Tarımında Girdi Kullanımında Kooperatiflerin Payı”, Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış) Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Ankara, 1990.

PEKDEMİR, Recep, “Muhasebe Denetimi Mesleğinde 2000’lere Doğru” İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları 19, İstanbul, 1997.

PEKDEMİR, Recep, “Muhasebe Denetimi Mesleğinde Yetkiler, Sorumluluklar ve Meslek Ahlâkı”, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası Yayınları 20, İstanbul, 1998.

SABAH Gazetesi, 25 Haziran 1999, 12 temmuz 1999, 1 Eylül 1999.

SCOTT, J.T. ve FLETCHER, Lehman B. “Ekonomist Gözü ile Pazar Reformunda Araç Olarak Kooperatifler”, (Çeviren; Rıdvan KARALAR); Kooperatifçilik Dünyası, Sayı: 281, Ağustos 1994.

SAKIZ, Demet, “Güç Durumdaki Firmaların Kurtarılması”, İstanbul Ticaret Odası Yyan No: 1997-24 PRIVE LTD., İstanbul, 1997.

Sermaye Piyasası Mevzuatı, S.P.K. Yayınları No: 1, Ankara, 1985.

TMUDESK, “Türkiye Muhasebe Standartları”, (2. Baskı), TÜRMOB Yayın No: 32, TMUDESK Seri No: 1. Ankara, 1997.

TAN, Ayhan, “Türkiye Ekonomisinde Tarım Kooperatifleri”, Hacettepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. İşletme Yönetimi Bölümü, Ankara, 1983.

Tarım Kredi Kooperatifleri Merkez Birliği Kayıtları, 1998.

Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı (D.İ.E. Kayıtlarına göre)

TOKAT, Bülent, “Yönetimde İşbirliği İlkesinin Türk Kooperatifçilik Düzenindeki Sorunsalı ve Bir Model Denemesi”, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 99, Eskişehir, 1985.

TOSUN, Kemal, “İşletme Yönetimi”, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayın No: 226, İstanbul, 1990.

TUĞLACI, Pars “İngilizce-Türkçe İktisadi, Ticari, Hukuki Terimler Sözlüğü”, 4. Baskı, ABC Kitabevi A.Ş., İstanbul, 1990.

TURAN, Ahmet, “Tarımda Örgütlenme ve Kooperatiflerin Önemi”, EKİN, Sayı 7, Ocak-Mart 1999.

TÜRK DİL KURUMU, Türkçe Sözlük 1, A-J, 9. Baskı, Ankara, 1998.

TÜRK DİL KURUMU, Türkçe Sözlük 2, K-Z, 9. Baskı, Ankara, 1998.

TÜRK DİL KURUMU, Yeni Yazım (İmla) Kılavuzu, 5. Baskı, Ankara, 1970.

UZ, Cemile, “Trakya Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliği'nin Kooperatifçilik ve İşletmecilik Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), T.Ü.F.B.E.T.E.A.D. Tekirdağ, 1996.

3 No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği 18.09.1994 Tarihli 22055 Sayılı T.C. Resmi Gazete.

ÜLGEN, Hayri, “İşletmelerde Organizasyon İlkeleri ve Uygulaması”, İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi, Yayın No: 241, İstanbul, 1990.

ÜNER, Nurel, “Kooperatif İşletmeciliği”, İzmir, 1992.

ÜRPER, Yılmaz, “Türkiye’de Tarımsal Kooperatiflerin Toplumsal Değişmeye Etkileri”, Anadolu Üniversitesi Yayın No: 94, Eskişehir 1985.

YALKIN, Yüksel Koç, "Enflasyon Muhasebesi Uygulaması ve Yönetmelik Kararları" Ankara Sanayi Odası, Ankara, 1998.

YAVAŞOĞLU, Ali "Trakya Yağlı Tohumlar Tarım Satış Kooperatifleri Birliğinde Ürün Alımları ve Ürün Bedelleri ödeme Şekilleri Üzerine Bir Model Önerisi", Yüksek Lisans Tezi (Basılmamış), T.Ü.T.Z.F.T.E.B., Tekirdağ, 1996.

YAZICI, Mehmet, "Bilimsel Çalışma ve Yazma Yöntemleri", Marmara Üniversitesi, İ.İ.B.F. Nihad Sayar Eğitim Vakfı Yayın No: 457-690, Çeltüt Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş., İstanbul, 1993.

